POLITICARVM

Quæstionum centum ac tredecim,

IN ELOQVENTIÆ STVDIOSORVM GRATIAM, STYLVM EXERCERE CVPIENTIVM, SELECTARVM,

ac in partes tres distinctarum

PARS I.

Cuius materias INDEX *præfixus indicabit.*

AVTORE

MELCHIORE IVNIO WITEBERGENSI: ELOQVENTIÆ Argentinensi in Academia Professore.

Pertinet ad Bibliot. Sacr. S. Fran. Transtiberim

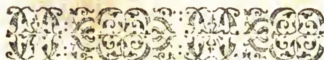

ex Testam. et Rev. D. Ascanij Rinaldi

ARGENTORATI,

Impensis LAZARI ZETZNERI Bibliopolæ.

M. DC. XI.

PIETATE, ERVDITIONE, VIRTVTE, MORVMque probitate præſtantibus DD.

BERNHARDO ET HENRICO VVEDEMHOFFIIS Fratribus, Patricijs Lubecenſibus.

MELCHIOR IVNIVS.

S. P. D.

AGNVS ſemper Eloquẽtiæ honos habitus: tributum plurimum iis fuit, eadẽ qui excellere viſi ſunt. Verum quænam potiſſimum ad hanc ipſam parandam neceſſario requirantur, non inter omnes conuenit. Nihil arti Carneades tribuit: ita hanc nos eſſe in lucem prognatos contendit: vt & blandiri illis, à quibus aliquid petendũ, & rem geſtam exponere, & id, quod intendimus, confirmare, &, quod cõtra-

dicitur, refellere, & ad extremum conqueri ac deprecari possimus. Alii artis præceptis, velut Syrenũ scopulis, sic affixi adhærescũt: vt nullo loco numeroque styli exercitationes habeãt: de lauta rerũ præclararum cõparanda supellectile minime solliciti sint. Quo nomine apud Platonẽ male Sophistæ audiũt: à Socrate quoq; reprehẽduntur, quod linguæ ac cordis dissidiũ faciant: illam excolant: hoc negligãt: verbis cõcinnã, venustã, ornatam, at nõ rebus & sentẽtiis bonis instructã, eruditam, sapiẽtem orationẽ afferãt. Neq; id sane immerito. Quid est enim Eloquentia? Copiose, vt Cicero vult, loquẽs sapiẽtia. Quis Oratoris graui nomine dignus? Qui, Crasso si credimus, quæcunq; res inciderit, quæ dictione explicãda, non modo cõposite, ornate, memoriter, & cũ quadã actionis dignitate, verũ etiam prudenter dicere potest. Quodnã eiusdem officium? Vt doceat, vt delectet, vt moueat: quorũ nihil prestabit, si aridã, ieiunã, sterilem, exuccam, exanguem: nõ eruditã ac sapientẽ: non rerũ ac sententia-

rũ floribus cõſperſam: nõ doctrinę notis illuminatã orationẽ ꝓtulerit. Et dãnarunt sẽper veteres locutuleios ac loquaces: multũ eloquentiæ, parũ ſapiẽtiæ habentes: nihil tã eſſe furiosũ ſtatuerunt, quã verborũ vel optimorũ atq; ornatiſſimorum ſonitus magnos, nulla aut ſentẽtia, aut ſcientia ſubiecta: inanẽ loquendi profluentiam, circulatoriã ac vẽtoſam linguæ volubilitatẽ oderũt: in illã quoq; ſedulo curam incubuerũt, vt omniũ eorum, quæ ad hominũ mores, ad virtutem, ad vitam, ad Remp. ad alia pertinerent, cognitionẽ cum dicẽdi ratione cõiungerent: ſic operam Rhetoribus dederũt: vt ſapiẽdi magiſtros, vel loquẽtes, vel mutuos minime negligerẽt. Teſtis rei huius locupletiſſimus eſt Demoſthenes, qui, vt ex Hermippo Plutarchus refert, Platonis diligẽs auditor fuit: octogies deſcripſit Thucydidẽ, indeq; plurimũ adiumenti ad Eloquentiã accepit. Teſtis Pericles ille, qui propter animorũ motus fulminare ac tonare eſt iudicatus: dicẽdo excelluit, quod Anaxagora Philoſopho præceptore vte-

retur; nō Rhetoribus tantū aures præberet. Quæ cū ita ſeſe habeant, remis, ꝙ aiunt, veliſq; contendendum eſt iis, qui ſerio Eloquētię operā dare, atq; inde opis quid & auxilii rebus afferre humanis cupiūt; ne vel naturæ ſolū bonitate freti, vel verborū ſuffulti copia ac ornatu: vel præceptorum, quę in arte tradūtur, nuda nixi ſciētia, forum aliquando premant: lōgis conſiliorum ſeſe cōmittāt ſubſelliis: in legationib. lociſq; cęteris, dicēdi partes aut ipſi ſibi ſumāt, aut impoſitas ab aliis ſuſcipiāt: ſed pręclararū quoq; rerū cognitione ſeſe inſtruant. Neq; etiam in vitę huius breuitate: in imbecillitate humani ingenii: in eorum, quæ diſcenda, cum multitudine, tum varietate, difficile hoc, aut τῶν ἀδυνάτων vnū iudicandum eſt: ſi modo dicēdi ratio bona obſeruata, ob oculos illa cōſtituta fuerint, quæ patresfamilias frugi commendata ſibi habent. Solēt, qui inter Oeconomos numerari laudatos cupiūt, ea, quæ ad alendā familiā ſunt neceſſaria, nō in hyeme demū, ſed vere & æſtate cōparare. Idē & Eloquē-

tiæ in

tiæ in studiis tenēdum, matureq; illa acquirēda, quæ vsui aliquādo publicis in officiis esse poterūt. Solent, qui nō inter canalicolas stare olim volūt, ita esse animati, vt non emacitate cum aliis certēt: sed, quid vsus requirat, vitæ postulet cōditio, flagitet necessitas, considerent. Idē & in Eloquentiæ studiis tenēdū: neq; tantū operæ singulis in artibus ac scientiis sumendū, quantum illi sibi sumunt, qui vitæ suæ quasi tabernaculū in his collocaturi sunt. Solent, qui ob rei familiaris lacunas macelli ac tōstrinarū fieri fabulæ nolunt, in cōsilium eos adhibere, qui recte consulere & velle & posse vidētur. Idē & Eloquentiæ in studiis tenendū: sunt audiendi, qui docent: sunt multi cōsulendi magistri, libri: sunt cōmunicationes instituēdę assiduę cū aliis, qui in literis progressus iā aliquos fecerunt. Solent, qui inter triobolares recenseri turpe sibi ducūt, illud cauent, ne ꝙ dicitur, pedē pinguē manus arida aliquando tāgat, ordinem in re familiari seruare: nō thori solū locū in interiori domus parte seligere, in ca-

lidiori frumētum, frigidiori vinum reponere: verum etiā suas quasi in tribus singula distinguere: ne quidē vasa anathematica negligere: sed curare, vt suo quæq; loco collocata ac suspēsa cōspiciātur. Idem & Eloquentię in studiis tenendum. Erit futurus Orator nō modo in audiēdo, in legendo, in meditādo in cōmunicādo diligēs: laboriosus in colligendo: sed & in asseruando sedulus: in digerēdo industrius: locos suos cōmunes habebit: vt, quoties vsus postulauerit, illico res ac materias reperire bonas queat. Vt enim, horrea si desiderentur, absint granaria; inanis aratio, inutilis sementis, infrugifera messis, etiā trituratio vana est: ita nisi custodia accedat ac cōgestio, omnis in lectione, auditione, meditatione, cōmunicatione labor est superuacaneus: siquidem tā felici præditi ingenio & memoria pauci inueniūtur, vt omnia, quæ legunt vel audiunt, retineāt: nec ad manus semper bibliothecæ esse possunt. Atque hæ me causæ impulerunt; vt in Eloquentię Studiosorum gratiā, Quæstiones quasdā Politi-

cas, maxime eas & colligerem & seligerem, quæ vsum hodie habent, & de quib. vt plurimum Oratores ac Politici dicere consueuerunt. Ita vero facere hoc conatus sum, vt authorum ipsorũ, q adducuntur, verba quãtum quidem eri posset, retinerem: vtrãq; in partem, tum rationes, tum exempla notarem. Recte nec ne, aliorũ iudicium erit. Istud affirmare vere queo: nihil hoc in labore propositum mihi fuisse aliud, quã vt dicendi facultati dedere sese qui cupiunt, ad rerũ quoq; cognitionẽ excitarẽtur: modũ qualemcunq; viderent, quo in cõgerendis digerendisq; authoribus probatis vti possint: simul etiã materias in prõptu haberent: quoties stylum in manus sumere, declamãdi sese exercere, atq; ita præparare vmbratilib. ac scholasticis μελέταις ad serias actiones se placeret.

Primã vero harum Quæstionum partem vestro potissimum nomini vt inscriberem, inq; aliorum peruenire manus vellem, sunt, me quæ mouerunt, plurima. Aliquot ante annos, & quidẽ

bene iã multos, summa mihi atq; intima amicitia intercessit cum Amplissimo, Clarissimo, Consultissimoq; Viro, D. IACOBO BORDINGO, I.V. Doctore, vitrico vestro: cum ambo literis operã Lutetię Parisiorum daremus. Iunxit nos tecti mensęq; cõmunio studiorum cõmunicatio copulauit: sociarunt alia, quæ ad beneuolentia quasi cõglutinãdos homines põderis momentiq; plurimum habere solent. Mansit amor ille cõstans ac firmus: nec, vti fieri alias cõsueuit, honoribus ipsius mutat⁹ est. Domum idem reuers⁹: in Iuris Professorum primo ordinem inclyta ab Academia Rostöchiensi cooptatus: factus deinde Serenis. ac potẽtis. Danię Regis Cõsiliarius: tum Illustriss. Ducis Megapolitani Cãcellarius cõstitut⁹ tãdem à celeberrimæ Reip. Lubecensis Senatu prudentiss. ad Consulatus obeundum vocat⁹ munus, quo summa nunc cum authoritate laudeq; fungitur: licet ingrauescente ętate laborum quandã relaxationem ac quietem ibidem q̃siuisset: mei tamen, amici veteris, etsi ob-
scuri,

ſcuri, neutiquã obliuiſcitur: colloquitur mecum per literas, beneuolentiã amoremq; in me ſingularem ſpirantes: vos veſtraq; ſtudia ita mihi diligenter atq; ſedulo cõmendat: vt, cũ ex aliis, tu hac cura ac ſolicitudine vere paterno. Eũdem erga vos animo affectũ eſſe intelligã. Studiorum poſt gratia ante triennium ad nos ablegati, ita res rationesque veſtras cunctas inſtituiſtis & adhuc inſtituitis: vt placeat ingeniũ: grata vitæ probitas, morum accepta elegantia, cõſtans probata diſcendi cupiditas ſit. Nõ nihil, nõ aliud, nõ male ſed Hoc, cuius cauſa hic commoramini agitis. Temp⁹ illud, quod vel otio ignauo, vel conuiuiis, vel ludis, vel reb. aliis interdum conſumitur, literis ſolis tribuitis: in his ipſis ordine bono atq; ſic verſamini: vt Iuris quidem ſcientiam, tanꝙ ſcopum ac finem ſemp̄ vobis proponatis: at non interim Hiſtoriarũ cognitionem, Philoſophiã, differendi diſcẽdiq; ſtudia atq; exercitationes negligatis. Probant hoc, vt alia latere nũc patiar, diſputationes de Teſtamentis con-

ficiendis & infirmandis: hæredib. præterea inſtituendis, ſumma hiſce diebus cum laude ingenii, doctrinæ, dexteritatis, publice noſtra in Academia habitæ. Teſtantur lectionum auſcultationes, non ad ὀφθαλμοδουλείαν aliq̃, ſemel atq; iterum, ſed ſerio atq; aſſiduo inſtitutę. Euincunt Orationes ſententiis ingenium & eruditionem præclaram ſapientibus, verbis grauibus ornatæ ac perpolitæ. Accedit huc & ſingularis in doctiſſimum & ornatiſſimum Virum D. THOMAM LINDEMANNVM p̃ceptorem veſtrum obſeruantia atque obedientia: quæ, vt felicitatis omnis mater eſt, ita merito huic debetur. Neque enim ſic ſtudia hic ſua Iuridica tractat, (in quibus ingenii doctrinæq; laudem iam inſignem eſt adeptus (vt veſtrorum commodorum obliuiſcatur: verum in his ipſis prouehendis curas atq; cogitationes ſuas omnes fixas locatasq; habet: ſumit (quod tum dicendi, tum iudicandi magiſter optimus Quintilianus in præceptore bono requirit) parentis erga vos animum: in il-

lorum ſeſelocum ſuccedere exiſtimat, à quibus traditi vos eſtis. Quibus nominibus & mihi gaudeo, & vobis ac veſtris ex animo gratulor, & ſimul teſtem hanc meam προσφώνησιν, cum obſeruantiæ meæ in Ampliſſimum Clariſſimumque D. Parentem, tum erga vos veſtrumq; præceptorem beneuolentiæ atque amoris eſſe cupio. Quàm vt eodem, quo à me inſtituitur, animo accipiatis, etiam atq; etiam rogo: DEVM quoq; Opt. Maxim. precor, deinceps quoq; ſtudiis veſtris clementer benedicere: ita profectiones ſuſceptas, actionesq; cunctas alias fortunare dignetur: vt domum aliquando ſalui & incolumes reuerſi, magno Parentibus veſtris gaudio, commodo amicis, inclytæ veſtræ patriæ præſidio ornamentoq; eſſe poſſitis. Valete, ARGENTINÆ 14. Martii, Anno recuperatæ per CHRISTVM ſalutis 1601.

INDEX

INDEX
QVÆSTIONVM POLITICARVM, QVÆ PRIMA in parte continentur.

QVÆ-

QVÆSTIO I.

DE RERVMPVB. GENERIBVS.

Vsus quæstionis.

QVAESTIONE de Repub. ordiri placuit: quod iis quantulocunq; labore hoc nostro commodare conamur: qui non sibi, vt aiunt, ac Musis suis canere: verum in luce vivere: hominum habitare oculis: premere forum: consulere aliis cupiũt. Caput verò, quẽadmodum Aristoteles *in Rhet.* scribit, & hunc secutus Cicero *in libris de Oratore* affirmat, est: nosse Rempub. cognitos civium habere mores. Hoc cum negligitur aut ignoratur: fit, vt tum in consiliis dandis, tum negotijs alijs publicis ἀστοχίαι & διαπτώσεις, aberrationes à scopo & lapsus turpes ac perniciosi plurimi oriantur. Hinc ἀριστοκρατικῶς loquitur Cicero, cum Senatu quando agit: populares δημοκρατικὰς sententias apud Quirites affert: ad Monarchiã prope sese demittit; vbi ad Cæsarem verba facit: neque interim adulationis esse nomine suspectus debet. Etenim, si mercatores non vituperantur, qui secundum fori annonam de mercibus vendendis consilia capiunt: non malè nautæ audiunt, quãdo semel mare ingressi ad ventos sese accommodant: non reprehenduntur Medici, cum ægrorum consuetudinem, constitutionem corporis, id genus alia observant: neque assentationis Orator ac politicus insimulabitur, si Reipub. & eorum, quibuscum agendum, rationem habuerit. Quantopere porro hac ipsa de re sæpè certetur, ostendunt, alia nunc silentio vt involvãtur,

Orationes Persiæ Electorum, quæ sublato è viuis Cā- byse, pro Democratia, Aristocratia, Monarchia sunt habitæ: probant duæ illæ contrariæ apud Dionem 52. *libro*: vbi Agrippa in eo totus est, Augusto vt persuadeat: imperium Reipub. restituendum, Monarchiam cum Democratia permutandam esse: diversum Mecœnas statuit.

Genera Rerumpubl. tria.

Sunt autem Rerumpubl. genera tria: Monarchia, vnius principatus: Ἀριστοκρατία, potentia paucorum: Δημοκρατία, multitudinis gubernatio. *Plato in Politico, de Repub. 8. de legibus 3. Aristoteles Ethicorum 8. cap. 10. Polit. 3. cap. 7. Rhet. 1. cap. 8. Plutarchus in libello de vnius dominatione, imperio paucorum, populari statu. Seneca lib. 2. Epist. Epistol. 114. Aeschines in Timarchum & Ctesiphont. Isocrates in Nicocle & Panathenaico, Hermogenes de Politiis, Pontanus lib. 4. de Obedientia, Osorius libr. 7. de Regum institutione, Stobæus sermone 40. Bodinus lib. 2. de Repub. Simanca, de Repub. li. 2. cap. 3. Gregorius Tholozanus de Repub. lib. 5. ca. 1. Iulius Barbaranus in sua officina Tit. de principe numero decimo. Sigonius de antiquo iure Rom. lib. 1. c. 1 Fraciscus Patricius li. 1 de Regno Tit. 3. & lib. de Rep. 1. Tit. 4. Et Historici: Herodotus lib. 3. Dionysius Halicarnassaus lib. 2. Tacitus lib. 1 Polybius li. 6. Dion. lib. 44. & 52. Arrianus li. 1.* Nec deest ratio ab ipsis dominationū ducta generibus. Qua enim ciuitatis administrandæ ratio est id, quod summā in ciuitatibus autoritatē obtinet: necesse est autē dominatum obtinere & autoritatē, vel vnū, vel paucos, vel multos: Rerump. genera tria præcipua oriuntur. *Aristot. 3. Polit. ca. 7.* Deinde horum generū similitudines & exēpla quasi à familiis peti possunt; eo quod patrū cū filijs societas pre se regnum ferre videtur, & viri atq; vxoris cōmunio. Optimatum potestati respondet; fratrum vero coniunctio populari in gubernatione cernitur. *Aristot. lib. Ethic. 8. cap. 10. Franciscus Patricius lib. 1. de regno, Tit. 3.* Confirmant præterea hoc ipsum potentissimarum nationum exempla, quæ

pla, quæ principes hasce Rerumpub. formas sibi delegerunt. Sunt Monarchia vsi Iudæi à Saule vsq; ad Sedeciam; Assyrij à Nimrodo ad Sardanapalum vsq;. Medi ab Arbace usq; ad Astyagē Persæ à Cyro vsq ad Dariū Arsami filiō: Macedones à Carano vsq; ad Perseū; Romani primâ à Romulo vsque ad L. Tarquinium Superbum; post à C. Iulio Cæsare ad hodiernum vsque diem & Rudolphum II. Imp. Galli inde à Pharamundo: Hispani à Pelagio; Dani à Gramo; Suconos ab Humulfo; Vngari ab Attila; Boëmi à Zecho; Poloni à Craco, Britanni à Britone; Scoti à Fergusio. Spartani vero liberam dominationem elegerunt; Athenienses legibus suis contentam administrationem puram populi probarunt. Ex Aristotele quoque, Xenophonte, Thucydide, Plutarcho constat; diu bella inter se gravissima hos gessisse; vt alteri popularem, alteri optimatum statum stabilirent.

QVÆSTIO II.

DE RERVMPVB. DIGRESsionibus.

ETsI vero mixtiones in his gubernationum atque administrationum reperiantur, tamē formę novæ non inde oriuntur; nomen ab eo, quod prædominatur, dependet. *Gregorius Tholozanus libro quinto de Repub. cap.* 1. Nec quæ intentione ac remissione trium harum nascuntur vitia & corruptelæ, genera Rerumpubl. potius, quam παρεκβάσεις, digressiones & aberrationes appellandæ videntur; *Plato in Polit. Hermogenes de Politus*: Quæ inde oriuntur, quod quo hominū genus ad vitia est magis proclive; à natura propensum ad inferendas iniurias; eò ad iniquitatem facilius dilabitur. *Osorius de Regis institut. lib.* 8.

Tyrannis, & huius nota.

Atque hinc è regno Tyrannis prodiit, propriam duntaxat, nō eorum utilitatem spectans, quibus preest. *Plato in Polit. Aristoteles Polit 3. cap. 7. & 4. cap. 2. Fræciscus Patricius 1. de regno, Tit. 3.* Nec paulatim aut clam, sed palam & aperta vi abripiens tàm sacra quàm profana: tàm publica, quàm privata. *Plato 1. de Repub.* Libidinem quærens nullis judiciis subiectam. *Plutarchus de Rerumpub. formis,* planè infinita, nihili faciens modum præscriptum. *Arist. 1. Rhet. cap. 8.* Imperiose, spretis gentium ac naturę legibus, subditorum bona & libertatē ad diuitias ac libidinem conuertens. *Bodinus libr. 2. de Repub. cap. 1.* Similis parēti, qui sibi ipsi studet: suisque deq; filiorum fert commoda: *Arist. 8. Eth. cap. 10. Patricius lib. 1 de regno Tit. 3.* Et vt sua conservet, nobiles ac sapientes è medio tollit: Sodalitates prohibet: Academias & Scholas evertit: cauet, ne amice & familiariter inter se cives vivant: litium semina spargit, alit, fouet: susurrones atq; exploratores adhibet: ad egestatem atque inopiam populum redigit: bella nec justa, nec necessaria suscipit ac gerit: diffidit amicis: uxoribus & famulis indulget: adulatoribus ab hominibus nequam & improbis familiariter utitur: ut quoque peregrinis potius quam ciuibus aditum ad se atque accessum concedit. *Arist. Polit. 5. cap. 11. & in hunc ibidem Casus.*

Tyranni.

Talis extitit sub Busyride Aegypto, qui hospites suos immolare est solitus. *Diodorus Siculus lib 5.* & Cheope, qui templa claudere iussit; sacrificia prohibuit. *Herodotus libr. 2.* Cambyse Persa, qui deorum simulachris illusit, primores Persarum nulla de causa viuos in caput defodit. *Sabellicus lib. 8. cap. 3.* Alexandro Pheræo, qui & ipse alios viuos defodere, alios, pro ludo, pellibus tectos aprorum & vrsarū, venaticis canibus immissos discerpere & conficere iaculis est solit⁹. *Plutarchus in Pelopida.* Phalaride Agrigētino, qui æneum taurum, sontibus in eo inclusis, igni admouit, vt recepto æstu mugitus medio cruciatu, non gemitus exaudirentur. *Diodorus Siculus lib. 19.*

Sabe-

Sabellicus lib.4. Dionysio vtroq; Syracusano, crudelitate insigni. *Trogus lib.21. Valerius Max. lib.9. cap.* 14. Tarquinio superbo Roman. rege, qui socerū sustulit: subornauit qui qualibet de causa reos facerēt: difficiles ad se aditus esse voluit: implacabili vsus est vultu: ut tyrannidem ex professo exercere videretur. *Dionisius lib. 4. Liuius lib.1. & 2. Orosius libr. 2. cap. 4. Eutropius libr. 1. cap. 10. Plinius de viris illustribus cap 8. Val. Max. libr. 7. cap. 3. Volaterranus lib. 19. cap. 2.* Tiberio Imp. qui in ore illud crebro habuit: me mortuo terra incendio conflagret: Priamum prædicauit felicem, quod cum patria & regno periisset; plurimos innocētes necari iussit: interdixit ne capite damnatos propinqui lugerent: nemini delatorum fidem abrogauit. *Suetonius in Tiberio, Dion, Cornelius Tacitus Annalium lib.* 1. 2. 3. 4. 5. 6. Caligula, qui omnia in omnes sibi licere gloriatus est; iactauit illud: Oderint dum metuant: optauit sæpe, vt populus Romanus vnam ceruicem habere: doluit, sua tempora nullis calamitatibus publicis insigniri: in votis exercituum cædes, famem, pestem, incendia, hiatum aliquem terræ habuit. *Dion, Suetonius in Caligula.* Claudio Cæsare, qui Senatores & Equites Romanos plurimos, non quæstionis, *vt Seneca scribit,* sed animi tantum ac voluptatis causa, & flagellis cecidit & torsit. *Dion, Cornelius Tacitus lib.* 11. *Annalium. Suetonius.* Nerone. qui carnificinam miserabilem exercuit: optimum ac nobilissimū quemq; exitio destinauit: urbem etiam Romanam multis in locis incendit: volentes extinguere ignem, in flammas præcipitari iussit. *Dion, Suetonius.* Domitiano, multis magnisq; vitiis polluto, & qui eo quoq; dementiæ venit, vt se Dominum ac Deum vocari, scribi, coliq; iusserit. *Dion, Suetonius, Suidas.* L. Antonino Commodo, omnibus incommodo. *Herodianus lib. 1. Ælius Lampridius, Dion,* Antonino Caracallo, cum sæuitum in quoscunq; sine misericordia, quaq; causa, qui opibus excellerent: securi percussus Papinianus Iurisconsultus,

quod parricidiem excusare nollet. *Herodianus lib. 4. Ælius Spartianus, Dion.* Antonino Heliogabalo, non nisi flagitiis claro. *Herodianus libr. 5. Ælius Lampridius.* Opilio Macrino, qui Macellinus pro Macrino fuit appellatus, quod macelli specie domus eius sanguine cruentaretur. *Herod. lib. 5. Iulius Capitolinus, Cuspinianus* Galieno abdomini ac voluptatibus dedito, dies ac noctes vino ac stupris volutato. *Trebellius Pollio.* Maximino, qui alios in crucē sustulit, alios animalib. inclusos interemit, alios feris obiecit, alios fustib. elisit nulla dignitatis ratione habita: omnes generis sui cōscios interfecit, ignobilitatis tegendę gratia; vt & amicos à quib. pauper adiutus fuerat. *Herodianus li. 7. Iulius Capitolinus.* In Daniâ sub Iarmerico rege, cuius crudelitas omnem beluinam rabiem superauit. *Saxo Grammaticus libr 7.* In Suecia sub Ostano, qui Gostagus est pro Ostano dictus, id est, prædiorum raptor lingua Gothica. *Ioannes Magnius lib. 8.* In Vngaria sub Stephano II. qui multos equino fimo infossos enecauit: non paucos adactis per obscœna facibus, aut ardentissima cereorum destillatione iniecta, immaniter cruciauit. *Bonfinius libr. 6. Decad. 2.* In Lituania sub Vitoldo, qui morti destinatos, vrsinis inuolutos pellibus canibus laniandos obijcere est solitus *Æneas Syluius lib. 2. de gestis Alfonsi, Fulgosius lib. 9. cap. 2.*

Oligarchia & huius notæ. Manauit post Optimatum ab imperio Ὀλιγαρχία in qua ad opum amplificationes, non Rempub. aut virtutem respicitur: pauci, & quidem illi imperiū obtinent, quorū res domi amplæ ac lautæ sunt. *Plato in Polit. Aristoteles Polit. 3. cap. 7. & 8 & 5. cap. 6. inque hunc Casus. Patricius lib. 1 de regno Tit. 3.* Fastus & contemptus aliorū viget. *Plutarchus de Rerumpub. formis.* Omne genus immanitatis dominatur: vt sibi quisque caveat. *Patricius libr. 1. de regno Tit. 3.* Discordijs ac dissensionibus cuncta turbantur. *Aristoteles Polit. 5. cap. 6.* Non multū illi familiæ dissimilis, in quā perpetuis sese rixis

mutuó

mutuo vxores & mariti exercent: liberos negligunt, aut his ipsis crudeliter dominantur. *Patricius de regno Tit. 3.* Qualis Reipub. Atheniensiū tum constitutio exstitit: cū de Lysandri sententia, triginta, nomine quidem administratores, re autem verâ Tyrāni cōstituti fuerunt: qui sua pro libidine cuncta egerunt: locupletissimos & optimos è medio sustulerunt: optimates omnes, vel vindictæ, vel auaritiæ saturādæ studio proscripserunt. *Diodorus lib.* 14. Et Romanæ sub Decemviris, qui pro libitu cūcta administrarunt: ſ io, non Reipub. cōmodo officium metiti sunt. *Liuius lib. 3. Fenest. el-la cap.* 14. *Plinius Secundus de Viris illustribus lib. 2. ca. 21. Alexander ab Alexandro lib. 5. cap. 2. Bodinus Method: Hist. cap. 6.* Et apud Heduos, cum inter illorū principes factiones ortæ perniciosæ fuerūt: alij Romanorum, alij Germanorum auxilia evocarunt. *Cæsar libr. 6. Plinius libr. 7.* Et apud Polonos: cum Vaieuodæ duodecim ad rerum gubernacula sederunt: verum sua abusi sunt potentia. *Cromerus lib. 2*

Ochlocratia & huius notæ.

Profluxit deniq; à δημοκρατείᾳ populari statu ὀχλοκρατεία, effusa populi potentia, vel potius furētis ac turbulentæ plebis impotentia: in qua egenorū maior, quàm publicæ vtilitatis ratio habetur. *Plato in Polit. Aristoteles Pol. t. 3. cap. 7. & 8. Hermogenes de Polit.* Ordo & Magistratus aboletur: iuris æqualitas immodica licentia quæritur. *Plutarchus de Rerump. formis.* Et ex hac ipsa non vni plus, quam alteri tribuendum esse contenditur: cum nihil interim minus fiat. *Dion. lib.* 44. Furibūde omnia pervertuntur. *Osorius lib. 5. de Regis institutione.* Et, vt humilis est servitus, cū durioribus habenis cōprimitur: sic, vbi frænum respuit, admodū insultat: deturbat sessorem: iniuste, crudeliter, sæue agit ac dominatur. *Patricius 1 de Regno Tit. 3.* Atque ita fratribus respōdet, qui vel negligentia quadā, vel discordia rei familiaris curā famulis, aut aliis inferiorib. committunt. *Idem ibidem.*

Talis Athenis fuisse videtur, cum Pericles statum popularē in Ochlocratiam mutavit: Areopagitarum sublata, aut valde imminuta potestate, ad plebem infimam omnia judicia, consilia, totiusque Reipub. gubernationē, propositis præmiis ac largitionibus, quasi escam imperij, detulit. *Plutarchus in Cimone. Bodinus Method: Historicæ cap. 6.* Talis & Romæ extitit à seditione Gracchiana vsque ad Syllam & Marium. *Idem ibid. ac legendi Livius, Appianus, Plutarchus, Diodorus Siculus, Dionysius Halicarnassæus, & alij Romanæ Reip. Historici: ac inter recentiores maxime Carolus Sigonius.* Talis & Thebæorum constitutio: vbi plebs præceps atque acerba proprio motu omnia egit: at maximas in miserias & calamitates incidit. *Iustinus ex Trogo libr. 11.* Et Corcyrensium, cum seditio sæva exorta, alij Spartanos, Athenienses alij sibi in auxilium advocarunt: miserabilis civium subsecuta cædes est. *Diodorus lib. 13.* Et Argivorum, vbi ac ferocienti plebecula potentes ac locupletes plus duobus millibus ac ducentis interfecti. *Diod. lib. 15.*

QVÆSTIO III.

QVOMODO A DIGRESSIONIbus Rerumpub. formæ veræ dignoscendæ?

Definitiones singularum formarum Rerupub. Monarchia.

Non ab illis melius hæ dignosci separarique posse videntur, quam definitionibus. Siquidē Monarchia vnius principatus appellatur, qui communi vtilitati consulit. *Aristoteles Polit. 3. cap. 7. & in hunc Casus. Plutarchus de Rerump. generibus.* Vnus omnium est Dominus, aut electione aut successione constitutus, qui dominatur, sed κατὰ τάξιν, ordine bono: finem quoq; habet, legitime imperare, τὸ δικαίως ἐπιστατεῖν. *Arist. Politicorū 3. cap. 5. & Rhet. 1. cap. 8. Bodinus de Rep. libr. 2. cap. 1.* Obtemperandū quoq; esse statuit divinis imperiis

periis & naturæ: quemadmodum & piis legibus obtē-
perare cupit. *Bodinus ibid.* Commodum denique illorum, quibus præeſt, non ſuum quærit. *Patricius lib. de Regno Tit 3.*

Ariſtocratia poteſtas dicitur paucorū, virtute quidem præditorum, ſed plurium uno, hoc eſt, optimatū: qui ſic nominat, vel quia optimi viri Reip. præſunt: vel quia ita præſunt: vt omnia ad illud referant, quod civitati & iis vtile eſt, quibus cum ea communicatur. *Ariſt. Polit. 3. cap. 7. Bodinus lib. 2. de Rep. cap. 1.* Sic ſe gerunt: vt ſua optimo cuiq; conſilia probent. *Cicero pro P. Sextio.* In qua κατὰ παιδείαν ſecundum diſciplinam agitur, quæ legibus ſubiecta eſt: finis quoq; eſt παιδεία, diſciplina. & τὸ νόμιμον. legibus conveniens; ad gubernacula ſedent, qui in civitate cum virtute degunt: leges obſervant ac colunt; civitatis ſuæ cognita jura habent. *Ariſt. 1 Rhet. cap. 8. Patricius de Repub. lib. 1. Tit. 4. Bodinus lib 2 de Republ. cap. 1* Hoc habent propoſitum, quod eſt præſtantiſſimum, maximeq; optabile omnibus ſanis, bonis, & beatis CVM DIGNITATE OTIVM. *Cicero pro P. Sextio.* Democratia denique eſt poteſtas, cum multitudo civitatis adminiſtrationem confert ad communem vtilitatem. *Ariſtot. Polit. 3. cap. 7 in hunc Caſus. Patricius de Repub. lib. 1. Tit. 3.* Finis eſt propoſitus libertas; quandoquidem nihil aliud popularis multitudo quærit, quā poteſtatem habere vivendi vt velit. *Ariſtot. 1. Rhet. cap. 8. Patricius de Rep. li 1. Tit. 4.* Magiſtratus ſortione diſtribuuntur. *Ariſt. 1. Rhet. cap. 8.* Quod pluribus videtur, id cōmune eſſe omnium judicatur. *Patricius de Rep. lib. 1. Tit. 4.* popularia verè ſunt; pax, libertas, otium; populares, quibus in fidē, & quodammodo in patrociniū pax externa, libertas, otium domeſticum, deniq; omnia, quæ populo chara atque ampla ſunt, committuntur. *Cicero de lege Agraria contra Rullum Trib. pleb. ad populum.*

Ariſtocratia.

Democratia.

QVÆSTIO IV.

DE RERVMPVB. PRÆSTANTIA; & quænam ex his cæteris anteponenda ac præferenda?

Rerumpub. præstantia.

ETsi commemorata Rerumpub. genera difficilem admodum electionem habeant: non quoque careant suis incommodis, sed quemadmodum ferro rubigo, lignis vermiculi ac teredines adnascentes perniciem afferunt: faciũt, vt etiamsi externa omnia nocumenta effugiant, ab ipsis tamen, quæ cognata habent, absumantur: ita Reipub. cuilibet, pro natura illius, peculiaris quædam malitia adnascatur & adhæreat. *Polybius lib. 6,*

PRO MONARCHIA.

1. Ratio ab autoritate.

Tamen plurimi sunt, qui vnius viri principatum ac Monarchiam reliquis Rerumpub. generibus præferunt. *Plato in Polit. Aristoteles Polit. 3 cap. 7. & 5. cap. 10. Xenophon in Pædia Cyri, Plutarchus in libello de vnius & multorum dominatu, Isocrates in Nicocle & Symmachico, Seneca lib. 2. de beneficio, Cicero 3. de legibus, Volaterranus lib. 36,* Philologiæ *Tit. de* Politiis, *Pontanus libr. 4. de Obedientia, Beroaldus de optimo statu Reipub. Agrippa de* Politiis, *Thomas libr. 1. cap. 1. de* Principum *regimine, Vida libr. 2. de Reip. dignitate, Erasmus in proverbio: Multitudo Imperatorum Cariam perdidit, Bodinus de Repub. libr. 6.* Patricius *lib. 1. de Regno Tit. 3. & 13. & de Repub. lib. 1. Tit. 1. Stobæus sermone 45. Simanca de Repub lib. 3. cap. 2. & 3. Barbaranus in sua officina Tit. de* Principe *numero decimo. Greg. Tholozanus de Repub. lib. 5. Historici præterea: Herodotus lib. 3. Dionysius Halicarnassæus lib. 1. Iustinus libr. 1. Dion. lib. 44. Curtius libr. vltimo, Suetonius in Caligula. Arrianus lib. 2. Aemylius lib. 1. de rebus gestis Francorum, Guicciardinus libr. 2. Tum &* Poëtæ *hanc maxime com-*

mendant

mendant: Homerus, qui vnum regem requirit, πολυ-
κοιρανίην damnat 2. *Iliad. Eandem laudant: Hesiodus in Theogonia, Euripides in Phœnissis & Archelao.* Sacræ tandem literæ, quæ in Deut. legem regiã iubent: imperãdi formam præscribunt: constituunt regem. 1. *Regũ:* his obtemperare subditos volunt. *Matthæi 22. Rom. 13. ad Titum 3. 1 Petri 2.* Neque sine causa ita sentiunt. Omnium enim antiquissima & prima Reipub. illa forma est: siquidem cum easdem in sedes ac familias homines confluxissent, in iis is, qui ætate antecelluit, naturali quodã iure imperandi authoritatẽ potestatemq; sibi vendicauit. *Plato 3 de legib.* Cum deinde homines hac in vita tanquam in exilio sint, & essentia puriori multum inferiores: nec vt olim, libidine mala nulla, aut sine probre ac scelere viuãt, diuinior inter homines alios rex est constitutus. *Polyb. lib. 6.* Qui populo præpositus admirationi aliis esset, & facinorosos cõpesceret. *Herodotus lib. 3. Vida lib. 2. de Reip. dignitate.* Tueretur etiam præstantes viros contra populum. *Aristot. Polit. 5. cap. 10.* Quandoquidẽ difficile erat plures excellentes viros reperiri, & maxime tunc, cum parui virtutes fierent. *Dion lib. 44.* Omniũ quoq; iustissima & æquissima esse Monarchia videtur, quæ principem locũ præstantissimo cuique defert, secundum illi, qui à primo proximus est *Isocrates in Nicocle.* Et est æquissimũ, vt vni alicui excellenti viro libẽter & sponte ciues obtẽperent. *Arist. Polit. 3. cap. 9.* Neque sanæ mentis quisquã reperitur, qui nõ cupiat eius potius Reipub. ciuis esse, in qua sua virtus non ignoratur, quã nulla re vulgo potior delitescere. *Isocrates in Nicocle.* Sed neque vtilitates & commoda Monarchiæ desunt: quandoquidem, Philosophis vt placet, virtus vnita longe potentior, quam dispersa est: vtilior quoque ad omnes bonas ac rectas actiones. *Patricius libro primo de Regno Tit. 13.* Et cum consociatæ multitudinis sit bonũ, vt eius vnitas pace conseruetur: quanto ad pacem efficacius fuerit,

Ratio 2. ab antiquitate.

Ratio 3. a causis.

Ratio 4. ab æquitate & iusticia.

Ratio 5. ab vtilitate & commodis.

& eius

& eius vnitatem seruandam imperium, tanto vtilius erit: manifestũ autem, quod vnitatem magis efficere potest, quod est per se vnum, quam plures. *Thomas libr. 1 de principum regimine cap. 2.* Constat & illud, quod qui iisdem rebus perpetuo præsunt, licet minus ingenijs valeant, longa tamen experientia cæteris antecellunt, & cum à se omnia perfici oportere sciant, diligenter de singulis negotiis cogitant. Siquidem Monarchę neminem habẽt, cui invideant: occasiones rerum nullas negligunt, sed in tempore omnia peragũt, quia neq; Curias neq; tempora definita habẽt: Remp. vt suam non alienam curant. *Isoc. in Nicocle.* In bello præterea facilius est Monarchis, quã cęteris imperijs, & milites conscribere, & his vel clam, vel palam vti: & aliis persuadere, alios cogere, alios largitionibus adducere, alios alijs officijs demereri. *Idẽ ibid.* Sed facilius quoq; est, vnius viri iudicio ac voluntati satisfacere, quam operam dare, vt multis & varijs ingenijs placeas. *Ibid.* Inde porro facile Monarchiæ dignitas ac præstantia deprehendetur, si reliquarũ formarum ob oculos constitutæ conditiones fuerint. Habent enim id cæteræ, quod fere is qui imperat. sub imperio ac potestate est: & qui eas gerit, ipse geritur & fertur: vim stolidã atq; stabilem non habet, qualis in Monarchia est. *Plut. de vnius ac multorum imperio.* Atq; ita imperandi authoritas & potestas cancellis exiguis circumscribitur: cum in multos quasi frustratim divisa ac commutata est. *Plato in Polit. Patricius lib. 1. de regno Tit. 13.* Consilia deinde in adversarios trahuntur. *Herodot. libr. 3.* Cum plures virtuti incumbunt in publicum, vehementius odia privatim excitantur & exercẽtur: vincere in sententia quisq; cupit ac princeps esse. Vnde seditiones & cædes, & ad vnius tandem imperium deveniutur. *Herodotus ibid. ac Bodinus lib. 6. de Republica cap. 4.* Hoc cum spectatur, vt æqualitas sit inter ejusdem Reipub. socios, præclarum dicitur, si nemo plus alio possit: id consequitur, quod iniquũ est, vt eadem bonis

Ratio 6. à facili.

Ratio à comparatione aliarũ Reipub. formarum.

onis & malis tribuantur: inæquales cōsequantur æqualia: quod improbis prodest. *Isoc. in Nicocle.* Est & illud haud leue incommodū, quod qui non perpetuis Magistratibus funguntur, ante priuatā ad vitam redeant, quam publicorum negotiorum scientiam aliquā consequantur, erudiantur rerum vsu: atq; sic idē hic metuatur, quod in morbis, cum sæpe noui medici adhibentur. *Isocr. ibid. Pontanus lib. 4. de Obedientia.* Et, dum alii alios intuentur, multa negliguntur: magna temporis pars negociis domesticis tribuitur: communiū curarum expertes homines sunt, priuata cuiq; stimulatio. *Isocr. ibid. Tacitus lib. 1.* Virile censetur & forte, quod est præceps: quod modestum aut prouidum, ignavum. *Thucyd. l. b. 3* Quin & inconstantia hic magna, & crebra tanquam tempestatum, sic sententiarū mutatio. *Cic. pro dom.* Tam mutabile hic ingenium & perplexum, ut non facile intelligi possit, quid constanter vulgus velit aut nolit. *Demosth. 1. Olynthiaca, Salustius in Iugurtha, Tacitus lib. 1. Lipsius Pol s 4. cap. 5.* Vt in mari vnda fluctuat, fortuito agitatur: alius accedit, abit alius: nemini curæ cordique res est publica. *Demosth. de falsa legatione.* Huc accedit, quod multi, tum superioris, tum sui temporis Magistratus, quā pessime urbi præfuisse cupiunt: ut maximam illi gloriam consequātur: *Isocrat. in Nicocle, Dion.* Licentiam vero habere omnia ex animi sententia agendi aut loquendi, id si in sapiente homine spectetur, felicitatis publicæ causa deprehēditur: si vero in imperio, communis perniciei. Itaque qui eam potestatem homini stulto concedit, hic infanti, aut insano gladium porrigit. *Dion, lib. 52.* Et, si tum recte Respub. geritur, cum neque omnibus consilia de eā agitata vulgantur, neque in aperto agitantur. vel hoc nomine Monarchia reliquis anteponenda, in quibus mala hæc vsu venire solent. *Idem ibid.* Et vt gubernatores cum in re nautica plures dātur, qui simul clavum torquere velint, etiamsi artem gubernatricē tenēt, nihilominus seipsos in navi dirigenda

Ratio 8. à simili.

genda impediunt, ita quoque in reliquis Rerumpub. formis impedimenta multa & varia injiciantur. *Bodinus 6. de Reub.cap.* 4. Cum etiam homines ipsi, quibus multitudo est composita, quisque sibi comparare studeat, quod necessarium duxerit, in que propriam domum inferendum curet: male illa cum Repub. agetur, si in tanta multitudine nemo sit vnus, qui omnium simul curam gerat, & cuius studium, id solum agere & commi nisci, quod ad commune civitatis bonum late pateat, sit usque ad omnes pertineat. *Arist. Polit.3. cap.* 14. *& Casus ibid. Pontanus de Obedien tia lib.* 4. *cap.*1. Quod si vero optime sese habent, quæ Naturæ congruunt, eo quod artifex natura optima & prudentissima, non nisi optima & perfectissima quæque suo in genere efficit; tum quoque ars laudari solet, cum ad Naturam quam proxime accedit: vel hoc quoque nomine Monarchia cæteris præferenda, cum imperium naturale omne ab vno esse constat. Quæ pulchra in mundo habentur, singularia sint. *Thom. lib.* 1. *de Principum regimine c.* 2. *Pontanus lib.* 4. *de obedientia c.*2. *Lipsius Polit.*2.*c.*2. *Casus lib.*3. *Polit.c.*7. Mundi siquidem dispositio ab vno curatore, & rerū vniversarum domino ac rege DEO gubernatur. *Plato in Polit. Thomas* 1. *cap.* 2. *de regimine Principum. Patricius. lib.* 1. *de Regno tit.* 13. *Casus l.* 3. *Polit.c.*7. Vnus sol diei præest: luna itidem est vna noctis oculus: gemini soles si forent, metuendum esset, ne conflagrarent & perirent omnia. *Eustatius in Homerum, Beroaldus de optimo statu Reipub. Stobaus Sermone* 47. *Patricius libr.*4. *de Regno Tit.* 13. *Lipsius Polit.*2.*c.*2. *Casus* 3. *Polit.cap.*7. Vnum regnum natura in arce, mentem scilicet rex regum collocauit: in membris cor mouet omnia. *Pontanus* 4. *de Obed cap.* 2. *Casus* 3. *Polit.cap.*7. In cæteris animantibus hæc quoque imago vnius imperij deprehēditur: inter quadrupedes leo dominatur: inter aves principatū aquila tenet: gruū volatus longiores non sunt sine duce: habēt cervi vnū quem sequuntur: sunt sub rege apiculę, quo inco-

Ratio 9. à conditione naturæ & rerum naturalium.

acolumi mens omnibus vna est. *Arist. Pol't. 3. cap.* *: & ibid. Casus Basilius in Hexamero, Pontanus lib. 4. de Obedientia cap. 2. Patricius de regno lib. 1. Tit. 13. Lipsius 2. Polit. cap. 2.* Neque hac in re illud negligendum, quod pleræque nationes & gentes dominos iustos habere volunt, & habent: vnum imperij corpus vnius regendum esse animo censent: gentes omnes regibus quōdam paruerunt. *Cicero 3. de legibus, Tacitus libr. 1. Annalium, Sallustius in Coniurat. Catil. Isocrates in Nicocle, Bodinus de Repub. cap. 5. Lips. Polit. 2. cap. 2.* Et stant diu Romani Imperatores inde à Iulio Cæsare: *Plut. Dion, Tacitus, Suetonius, Appianus, Aelius Spartianus, Iulius Capitolinus, Volcacius, Herodianus, Aelius Lampridius, Pomponius Lætus, Sozymus, Aurelius Victor, Trebellius Pollio, Flavius Vopiscus, Paulus Diaconus, Cedrenus, Suida.* Et Galli inde à Varamundo reges habent; *Aemilius, Arnoldus, Ferronus, Freigius paralipom. Tilius in Chronicis Francicis*: Hispani ab Athanarico: *Rodericus, Sancius, & Rodericus Toletanus, Tarapta de reb. Hispan. cis*; Angli à Brittone: *Polydorus Virgilius & Boëtius*: Poloni à Lecho, *Gromerus & Guagninus, Arnoldus iidem Milius.* Dani à Dano, *Saxo Grammaticus, Granizius, Iohan. Magnus.* Vngari ab Attila: *Bomphinius, Soterus, & Boscai in Pannoniæ Chronologia.* Boëmi à Zecho: *Aeneas Sylvius, Cromerus & Dubravius.* Sueci à Magoga: *Iohan. Magnus & Crantzius.* Scoti à Phregusio *Boëtius & Buchananus.* Etiam Græcorū vrbes, antequam cæca imperandi laborarūt cupiditate, sub regio imperio trāquille vixerunt & beate. Est testis Atheniensiū Resp. quæ à Cecrope vsq; ad Codrum suos reges habuit: *Pausanias, Mercator, Sigonius de Rep. Athen. cis.* Et Lacedæmoniorū, quæ vsa est regibus à Lelege vsq; ad Cleomenem: *Xenophon, Pausanias, Heraclides Ponticus de Politiis.* Et Sicyoniorum, quæ sub regio fuit dominatu, ab Agialao vsq; ad Ceulippum: *Pausanias, Funccius in Chronologia, Mercator.* Et Thebanorum, quæ tranquille est vsa regibus ab Ogyge vsque ad Xan-

Ratio 10. ab exemplis.

ad Xãthum; *Pausanias*: Vt & Corinthiorum, ab Ephyro vsq. ad Thelestẽ, *Pausanias* Sicut & Roma suos reges habuit à Romulo vsq. ad Tarquinium Superbum; *Dionysius Halicarnassaeus, Polybius, Titus Livius.* Sed & illi, qui alias habuerunt Reipub. formas in rebus gravissimis & maximis partim vnũ imperatorem, partim regẽ cum imperio exercitibus praeficere voluerunt. *Isocrates in Nicocle.* Habuerunt ita Lacedaimonij praeter Ephoros suos regem; Athenienses Sophum: Carthaginienses vnum judicem: Romani vnum Dictatorẽ: Veneti, Senatores multos, sed vnum ducem. In caeteris deniq; civitatibus, quę à pluribus reguntur, vnus fere semper est è plebe, nobilitate princeps, ad quẽ omnia referunturr, & cuius consilio pleraq; aguntur *Pontanus lib. 4. de Obedientia cap. 1. Patricius l. b. 1. de regno Tit. 13. Casus lib. 3. Polit. cap. 7.*

PRO ARISTOCRATIA.

1. Ratio ab Ethymologia & nomine. Sed non minus rationes sunt in promtu, quae Aristocratiam commendant. Quidni enim illa placeret Optimatum potestas, quae (vt tertia in Quaestione ostensum) inde dicta Ἀριστοκρατία, quod vel in ea optimi viri gubernacula teneãt: vel ita praesint, ut ad cõmunem vtilitatem omnia referãt: sint revera ἄριστοι, viri optimi. *Aristot. Politic. 3. cap. 7. Herodotus lib. 3. in Megabysi oratione.* Et in qua deliguntur, qui neq; nocentes sunt, nec natura improbi, nec furiosi, nec malis domesticis impediti. *Cicero pro Sextio, Bodinus l. br. 2. de Repub. cap. 1. & l. b. 6. cap. 4.*

Ratio 2. à fine. Qui hoc deinde vnum intuentur, ad id cursum suum dirigunt, quod est praestantissimum, maximeq; optabile omnibus sanis & bonis cum dignitate otiũ. *Cicero pro Sextio.* Virtuti maxime studẽt, honores & pręmia cõcedunt: hac ipsa omnia alia ęstimãt *Arist. 8. Eth. ca 13. Patricius de regno li. 1. Tit. 3.* κατὰ παιδείαν morũ disciplinam agunt: leges observant & colunt. *Arist. lib. 1. Rhet. cap. 8.*

Ratio 3. à Et si Mediocritas omnibus in

sin rebus laudanda;sunt extrema declināda vitia; *mediocritate.*
ius æque, atque omnium, imperia, quasi extrema
ædam, repudianda sunt; in Αριστοκρατίᾳ, velut in
edio acquiescendum. *Bodinus de Repub.libr.6.cap.4.*
æsertim cum necessitas ad Optimatum nos impel- *Ratio 3.à*
re statum videatur; quo modo & in vnius & omniū *necessitate.*
ominatione semper Senatui ac sapientibus imperij
mma rerum committitur; aut omnia deorsum sub-
psa ruere necesse est. *Bodin.ibid.* Vix quoq; fieri po-
est, vt in vno tot ac tā multę virtutes reperiātur, quot
e quātæ optimo principi necessariæ sunt. *Plato in Po*
it. Longè prætereà tutius videtur, cum Optimatibus, *Ratio 5. ab*
quam plebe agere: quod raro turpiter aut indecore a- *vtilitate.*
gunt, qui maiorum suorum laudes secum periclitari
cernunt: qui vero per se ignotus est, maiores suos lon-
ge obscuriores habet: parvam admodū iacturam fa-
cere sibi videtur, si aliquando delinquat. *Patricius de*
Repub lib.1.Tit.4. Et plures facilius, quam vnus aliquis *Ratio 6.à*
munia Reipub exequuntur consociatis laboribus. *A-* *facili.*
r sto. Polit.3.cap.7. Cornelius Tacitus lib. 1 Annalium.
Res prætereà graves alio modo, alia autoritate, alia *Ratio 7.à*
gravitate gubernantur, quam apud populum rerum *gravitate &*
plane rudem & imperitum. *Guicciardin.l b.2.* Ac, licet *authoritate.*
nō grati semper apud perversos cives sint Optimates,
dum eos corrigere vehementius conantur: tamen ita
sunt molesti, vt medicorum & chirurgorum vincula
corpori: quibus artus luxatos suam in sedem restitue-
re student. *Plutarch. in comparatione Cimonis & Lu-*
culli. Hinc cum viva pulchritudine, & vera Aristocra- *Ratio 8. à*
tia, depicta Democratia confertur. *Aristot. Polit.3.cap.* *comparatione D mo-*
7 Quæ quidem sæpe grata propter lenissimū & huma- *cratiæ.*
nissimum nomen est: re autem vera alia deprehēditur
à prudentibus; dum nō raro in petulātia Democratia;
legū neglectu libertas; confidentia, ęqualitas; licētia,
felicitas posita existimatur. *Isocr. in Areopag. Xenophon*
de Atheniensium Repub. Bodin. lib.6. c.4. Sunt hic non

pauca alieno arbitrio facienda: tenendum id quod multitudini placet. *Thucyd. libr.* 6. quæ aut seruit humiliter, aut superbe dominatur. *Liuius Decad.* 3. *libr.* 4.

Ratio 9, à collatione Monarchiæ.

Neque Monarchia etiam suis incommodis caret. Licet hic pro libidine & impune omnia agere: potestas mera vnius optimum quoque virum extra consuetos sensus abiicit, nascitur ex præsentib. bonis insolentia: inuidetur optimis quibusq;, probantur deteriores: vtile iudicatur criminationes admittere *Herodot. lib.* 3. In bonos præterea reges ac principes crebro excitantur odia: quia homines existimant, aliorum felicitatem suum damnum; infortunium emolumentum esse: nec tales tuto ac tranquille viuunt, dum molestijs, difficultatibus, curis, tam publicis, quam priuatis premuntur. *Xenophon in Hierone Dion lib.* 52. Atq; hac de

Ratio. 10. ab exemplis.

causa plurimi Αριστοκρατίαν cæteris Rerumpub. formis prætulerunt & adhuc præferunt. Liberæ Imperij ciuitates pleræque Optimatum statu gaudent: Hebræi Iudices seu Optimates primo delegerunt. *Iosephus libr.* 1. *Antiquitatum, Sigonius de Hebræorum Repub.* Lacedæmoniorum olim status conflatus fuit è Monarchia, Aristocratia, & Democratia. Habuit enim regem, qui Monarchiam: Senatum, qui Aristocratiam: Ephoros, qui Democratiam repræsentarunt: *Sabellicus libr. Enneadis* 5. *Sigonius de Spartana Repub.* Romani, Tarquinio Superbo pulso, Aristocratiam habuerunt: pro rege constitutis primo duobus Consulibus, post Decemuiris. *Liuius lib.* 2. *Dionysius lib.* 4. *Fenestella. Polydorus Virgilius de rerum inuentoribus libr.* 3. *cap.* 3. *Sigonius de veteri iure Romanorum, Bodinus Methodi Historicæ cap.* 6. Habuerunt & Massilienses hanc Reip. formam, & τιμούχους suos honore præditos: ex quibus quindecim extiterunt principes: ex his rursus tres præsides, qui potestate sunt magna vsi; in hunc tamen ordinem non cooptati, nisi liberos haberent, & de ciuium creati sanguine tertiam

per gene-

: generationem essent. *Strabo libro quarto.* Sic curam
odij plebis gesserunt, non tamen à plebe guberna-
int: pauperes habuerunt ab Optimatibus victum:
: necessarijs ministerijs fraudata ciuitas est. *Strabo
odecimoquarto.* Quin & in Gallia, cum reges impo-
ter dominarentur, optimates imperium suscepe-
t: sacra, leges, iudiciorum potestatem tenuerunt:
iles rem curarunt militarem: plebs occupata fuit
gris & opificijs. *Cæsar libr. 6. Bodinus Method. Hi-
cap. 6,* Saxones itidem eo tempore, quo Carolus
gnus eos inuasit, duodecim Proceres sibi præfece
t. *Crantzius libro prim.* μετροπόλεως. Omniũ vero
cherrimum exemplum ἀριστοκρατίας Venetorum
spub. suppeditat: de qua legendi sunt autores: *Egna
libro sexto, capite primo. Contarenus, Iouius, Bembus,
ilus Manutius, Ianotus, Bodinus de Repub. lib. 6. cap. 4.*

PRO DEMOCRATIA.

ed neque Democratia suis priuanda laudibus est. *Ratio 1. à nomine.*
n enim multitudo dominatur, nomen omnium
cherrimum & speciosissimum ἰσονομίας, æqualita-
aris, obtinet. *Herodotus libro tertio in oratione Otha-
Dion libro quinquagesimo secundo in oratione Agrippæ.*
jue Respub. vlla, præterquam populari in statu, *Ratio 2. à necessitate.*
stere videtur: in qua scilicet populus publica (vr-
i, theatra, ærarium, leges, honores) in commune
erit: iisdẽ perfruend s summa voluptate afficitur.
nus libro sexto de Repub. cap. 4. Et cum homines ex *Ratio 3. à causa & origine naturali.*
sint orti, ad eosdem quoque redituri: sursum re-
unt, nec sub vnius imperio esse volunt: neque se-
, se laborum, periculorum, impendiorum, parti-
: rerum meliorum communicatione priuari *Dion*
. Et vt natura alterũ altero, neque opibus, neque
oribus superiorem fecit: ita popularis status hunc
propositum finem habet, vt omnia omnibus æ-
sint. *Bodinus libro 6. de Repub. cap. 4.* Et est profecto *Rati.*

æquitate & iustitia. fecto hoc æquissimum, vt qui eandem naturam acceperunt, ex eadem gente sunt orti, iisdem educati moribus, iisdem legib. instituti, eundem corporum & animorum patriæ vsum exhibent: omnium quoq; cęterorum communitatem habeant. *Dion. libr.52. Isocr. in Areopag. & contra Lochetē. Pausanias in Messen'cis. Guicciardin. lib.2.* Et quidem sic ab initio, exemplo auium, homines politiā cœperunt: vt communis esset labor, communis dignitas, per vices singuli partiri curas discerent: nemo esset honoris expers: nullus immunis labore. *Ambrosius in Hexamero.* Habet præterea finem libertatem, qua nihil melius aut præstantius vel conceptis expeti votis potest. *Arist. 1. Rhet.cap.8. Patricius de Repub. libr.1.Tit.4.* Et, vt æquissima est Democratia: ita contra iniquum videtur paucorum imperio multos regi: & eos, qui re quidem tenuiore, cæteris vero nihilo deteriores sunt, magistratibus ac honorib. excludi: cumq; patria sit communis, alios regnum obtinere, alios inquilinorum loco esse, & natura ciues lege Reip. functionibus priuari. *Isocrates in Panegyr.* Nec prætereunda commoda sunt Democratiæ insignia, & propter quæ claris ac magnis ciuitatibus Democratiæ vtiles iudicantur. *Isocrates in Areopag.* Sunt siquidem ibi communia & bona & mala: nihil aduersi alteri, prospera cuncta quisq; optat: aliorum misericordia calamitates prosequitur. *Dion. lib.52.* Atque ita auaritia tollitur, seruatur amicitia. *Bodin. lib.6. de Repub.cap.4* Sunt hic clementiora & humaniora omnia, quam in paucorum & vnius dominatu. *Demosth. in Androcionem* Nihil agitur insolenter, quia sorte Magistratus eliguntur, & quidem administrationis suæ rationem reddere coguntur. *Herodot.l b.3.* Nemo aliū seruitio premere audet, cuius successionem metuere cogitur. *Ambros. in Hexamero.* Etiam libertas in loquēdo veritate nixa minime hic cohiberi potest: quæ cū metuitur, verecundia oritur; homines ad honeste viuendum, res capessendas præclaras excitantur.

Ratio 5. ab antiquitate & vetustate

Ratio 6. à fine.

Ratio 7. à contrario & iniquitate aliarum formarum.

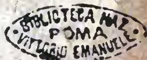
Ratio 8. à commoditate & vtilitate.

Demosth.

Demosth. in funebri orat. Collectim præterea vniuersi, quam viritim singuli, magis prosunt, prudentius ac subtilius consulunt multi, quam pauci non secus atq. cœna illa lautior est atque copiosior, quæ multorũ sumptibus, quã quæ vnius apparatur: & collectæ in corpore vires plus prosunt, quam separatæ: & multi melius de Musica, quam pauci: & carmine vniuersi, quã singuli iudicant. *Arist. Polit. 3. c. 7. & in hunc casum.* Idq, vel natura, vel experientia, vel iudicio simplici & corrupto. *Patricius libr. 1. de Repub. Tit. 4.* Nec quicquam optabilius aut iucundius est, quam, sublato Tyrannidis metu, libertatem à natura cuique datam recuperare. *Bodinus de Repub. lib. 5. c. 4.* Quæ ita est iucunda, ut etiam bestiæ delectationis causa conclusæ, licet copiosius alantur, quam si essent liberæ, non tamen facile contineri sese patiantur. *Cic. lib. 5. de finibus.* Neque vlla de causa alia popularis gubernationis orta *αὐτονομία* videtur, quam aliorum tyrannide: quã cum ferre non possent homines, se in libertatem vindicarunt. *Plato, lib. 3. de legibus.* Accedunt huc incommoda, quæ maxime in Aristocratia sese offerunt. Cum enim multi ab honoribus arceantur, iniuriæ autem impatiens natura humana est: virtutis comes in vidia nascitur. *Arist. Polit. 3. cap. 7.* Et dum inter paucos virtuti studetur, priuata odia excitantur: vnde factiones & seditiones. *Herodot. lib. 3.* Vbi vero pauci isti autoritate immoderata Remp. gerunt: Tyrannorum Respub. est metuenda, qui eo vno tyranno erũt perniciosiores, quo pernicies omnis capitalior ac nocentior multiplicata, quam sola, est: vel propter opinionum saltem diuersitatem, ambitionem, varias cupiditates; vbi diuturna concordia sperari non potest. *Guicciardinus lib. 1.* Exemplo est Sicyoniorũ Respub. quæ relicta Democratia, Tyrannos est multos ferre coacta. *Plutarchus in Arator:* & Romana, cum Decemuiros habuit, qui decem Tarquinii sunt, ob superbiã, dicti. *Liuius, lib. 3. Decad. 1. Dionysius lib. 10. & 11*

Ratio 9. à iucunditate

Ratio 10. à collatione incommodorum, quæ in paucorũ dominatu.

Orosius, lib. 2. cap. 13. Eutropius, lib. 1. cap. 12. Florus. libr. 3. cap. 24. Volaterranus, lib. 2. cap. 2. & Atheniensis, cum triginta à Lysandro nomine ἄρμοσαὶ constituti & custodes, re verò Tyranni crudelissimi fuerunt. *Diodorus Siculus lib. 14. Sigonius de Repub. Atheniensi;* & Polonia, cū, mortuo Lecho, primo duodecim Palatinis gubernacula credidit: post eligere Cracū coacta est. *Cromerus lib. 2. Polon. Histor.* & Gallia, quæ Hilderico IV. expulso, suo è numero Aegidium elegit, ius qui diceret: sed aliis assumptis: vnde suspiciones & criminationes sunt variæ exortæ. *Paulus Æmylius Veronensis in historiis Gallicis.* Atque hæc non paucos mouerunt, ut Democratiam reliquis Rerumpub. formis anteponerent. Sunt, præter alias non paucas Germaniæ ciuitates, Respub. Helueticæ, montanæ maxime; quæ populares ac viritim suffragia ferūt. *Simlerus.* Atheniensis vrbs, omnium prudentissima iudicata, popularis extitit: ac diu expers tyrannidis, inuiolata à barbaris, libera à seditionibus fuit. *Isocrates in Areopag. & Paneg. Herodotus libro quinto. Xenophon de Repub. Atheniensi, Suidas, Pausanias in Messenicis, Plutarchus in Solone, Pericle & Arist de, Alexander ab Alexandro lib. 1. cap. 17. Sigonius de Repub. Atheniensi, Bodinus de Repub. libro secundo cap. 9.* Neque Romana Respub. ab hac abhorruit, cum Tribunos plebis delegit, *de quibus Liuius libr. 2. Decad. 1, Dionysius libro sexto. Fenestella cap. 16. Blondus lib. 3. Laetus cap. 28. Alexander ab Alex. libr. 5 cap. 2. Plinius Secundus de viris illustribus, cap. 18. Sigonius de vetere iure Romanorum.*

Ratio 11. ab exemplis.

QVÆSTIO V.

DE RERVMPVB. MVTATIOne ac interitu.

Vsus quæstionis.

QVemadmodum Rerumpub. genera singula suā laudem, commoda haud leuia exiguaq; habent: ita, qui-

ſta, quibus illa aut mutentur aut euertantur aut conſeruentur, conſiderandũ, & conſiderandum diligenter erit. Regni priuationem Saulo Samuel prædixit, 1. *Reg*.15. Macedonum potentiam ac gloriam bellicam, vno ſub Philippo partã, altero peſſum ituram Sibylla vaticinata eſt. *Pauſan. in Achaicis*. Ante Domitiani interitum ita prodigia ac portenta multa præceſſerunt: vt ipſe affirmaret, futurũ aliquid, de quo homines per totum terrarum orbẽ loquerentur: paucos ante menſes quam occideretur, cornix elocuta in Capitolio eſt: ἔσται πάντα καλῶς bene cedẽt omnia. Nec defuit, qui oſtentum ſic interpretaretur:

Praedictiones mutationum ac interituũ imperij & regnorum.

Nuper, Carpeio quæ ſedit culmine, cornix.

Est bene, *non potuit dicere; dixit*, Erit. *Suetonius*. Dioni apes breue imperium oſtenderunt. *Plut. in Dione*. Tarquinio Superbo vultures, aquilarum fœtus implumes dilaniantes, regni amiſſionem portenderunt. *Alexan ab Alex. libro* 5. *cap*.12. Vitellio gallicaneus, ſupra caput & humeros reſidẽs, futuras calamitates præmonſtrauit. *Suetonius*. Lacedæmonijs amittendi imperij ſignum Devs ante face ardenti ac trade dedit. *Diodor. Siculus libr*. 15. Crœſi captivitatem & regni privationem colubri indicarunt. *Herodotus libr*. 1. *Plinius lib*.11. *cap*.51. Antequam Alexander Magnus in Perſas expeditionem inſtituit, Darium ferunt Perſicam acinacis vaginam mutari iuſſiſſe eam in formã, qua Græci eo tempore vtebantur. Vnde Chaldæi vaticinati ſunt, ad illos Perſarum imperium tranſiturũ, quorum rex eſſet vaginam imitatus. *Q. Curtius, lib*. 3. Andronico Iuniore Imp. omnes ſimul, & adoleſcẽtes & ſenes, pileis vſi ſunt: non minus in palatio, quam agris, iiſque multiformibus & peregrinis: cũ apud ſuperiores Imperatores ætate tantũ prouectiores aulici Proceres pileis turbinatis vterẽtur: adoleſcẽtes omnes nudis prorſus capitibus eſſent. Eodem etiã more in veſtibus vſi ſunt: vt prudentiores nouitatem aliquã

& destructionē imperij inde divinarent *Gregoras l. 2.*

Sed non semper mutationes ac interitus eiuscemodi ante denunciantur, indicantur augurijs, portētis, prodigijs: itaque, vnde oriantur, inquirendum erit. Et quidem Democratiam (quæ omnium maxime mutationibus est obnoxia, *vti affirmant Plato in Polit. Arist. 5. Polit. cap. 5. Polybius libro sexto. Patricius libro primo de regno, Tit. 3.*) inde mutari constat: quod primo in hac multum potest ductorum populi, & adulatorū ἀσέλγεια, petulantia; qui divites calumnijs onerant: excitant popellū cōtra potentes ac nobiles. *Arist. 6. Polit. & in hunc Casus. Demosthenes 4. Philip. & contra Androcionem, Theocrinem, Aristogitonem. Cicero 2. Agraria. Plutarchus de Curiositate. Isocrates de Permutatione.* Vnde Pisistratus Atheniensem Rempub evertit & tyrannidem invasit: cum inopum causam adversus divites tuendam sese suscipere fingeret. *Plutarchus in Solone. Polyænus lib. 1.* Menestheus, qui Atheniēsi plebi, obiecto libertatis somnio, adulatus est: post pulso Theseo, ipse regnum obtinuit. *Plutarchus in Theseo.* Alcibiades, qui blanditijs suis ad res multas novas fenestram aperuit, Rempub. turbavit. *Idem in Nicia.* Ephialtes, qui ibidem Senatus Areopagi fregit potētiam, cuibusq; affatim meram libertatem propinavit: qua, instar luxuriātis equi, postea desiit populus audire principes: insultare in insulas, cœpit. *Idem in Pericle.* Et apud Romanos Gracchi, Saturnini, Rulli, & alij Tribuni plebis, à populo cum plausu excepti & approbati. De quorum origine ac authoritate legendi; *Fenestella, c. 10. Lætus, c. 18. Blondus, lib. 5. Plutarchus in vita Gracchorum, Alexander ab Alex. lib. 5.*

Causæ mutationum in Democratia.

Deinde nimia sæpe potestas ductorum vni & alteri conceditur: vbi ambitio tyrannidem excitat: similes tales canibus evadunt: qui ad gregis custodiam aluntur: interim, aut famis intemperantia, aut prava consuetudine in gregem sæviūt. *Plato de regno. Arist. 5. Polit.*

lit. cap. 5. Cicero 2. Agraria. Hinc Clearchus Ponticus ab Heracleotis nimium evectus, crudelissimus simul ac superbissimus factus, adorari sese postulauit: vestes dijs familiares induit: civium plurimorum necis atq; interitus author extitit. *Polyanus lib. 2.*

Accedit huc plebis primo inconstantia & levitas, quæ mutationibus crebris delectatur: secum post pugnat in electionibus & alijs: tum imperitia magna laborat: postremo quasi naturale odium adversus nobiles habet. *Arist. 5. Polit. & in hunc Casus* Quæ omnia Atheniensis Res est publica tum experta, cum per quadringentos primum, deinde triginta tyrannos. post Cassandrum labefactata: rursus per Thrasybulum, & Demetrium restituta est. *Sigonius de Repub. Atheniensi lib. 1. cap. 5.*

Aristocratiæ deinde convertuntur & pereunt ob causas partim communes, partim proprias. Communes sunt: Magistratuum paucitas inuidiosa: ignominia & contumelia in alios: denegati honores spectati: collatio inopiæ cum aliorum divitijs: tandem ambitio. Propriæ virtutis contemptus: legum vetustarum abrogatio: opes nimiæ, quæ partim ignavos, partim audaces homines reddunt: levium delictorum neglectio: vicinarum denique civitatum dissimilis aut plane contraria ratio gubernandi. *Aristot. Polit. 5. cap. 7. & in hunc Casus.* Hinc Romæ ex Patriciorum dignitate ac potentia patriciorum magni motus excitati; *vt notant Livius, Plutarchus, Appianus, Florus, alij rerum Romanarum scriptores.* Hinc ibidem Miloni Clodius, patriæ Catilina insidias struxit. *Plutarchus in Cicerone & Cæsare. Salustius in coniuratione.* Ingentes in calamitates populum Romanum Coriolanus conjecit, repulsam ab hoc in Consulatus petitione passus. *Livius, lib. 2. Dionysius, lib. 7. & 8. Plutarchus in Coriolano, Florus, lib. 1. Fulgosus, lib. 7. Sabellicus, lib. 9. Plinius, de Viris illustribus, cap. 18.* Hinc eadem in Repub. propter Appij Claudij contumeliam

Causæ mutationum & interitum in Aristocratia.

ac libidines Decemuiratus sublatus. *Liuius lib. 3. Dionysius, lib. 10. & 11. Orosius, lib. 2. Eutropius, lib. 1. Florus, lib. 1. Sabellicus, lib. 4. Plinius, de Viris illustribus, cap. 21.* Hinc Athenis, optimis quibusque ac locupletissimis interfectis, triginta viri de Lysandri sententia delecti, magistratu abire iussi, vrbe eiecti sunt. *Diodorus, lib. 14. Xenophon, libro secundo, de Rebus gestis Græcorum.* Hinc in Polonia, ob licentiam paucorum Magistrorum & Voieuodarum, ad vnius deventum rursus dominatum est. *Cromerus, lib. 2.* Hinc Florentini, cum viderent, à nobilibus populares ac plebeios opprimi, vnius euersa tyrannide, plures Rempub. invasisse: his aut cæsis, aut fractis, aut in exilium eiectis, popularem plane statum constituerunt: tandem in vnius potestatem devenerunt. *Bodinus, Methodi Historiæ cap. 6.* Hinc Spartana in Repub. motus magni excitati, evertente omnia Agesilao Ephoro sua avaritia. *Plutarchus in Agide.* Et Milesiorum atque Argivorum in vrbe seditiones ortæ gravissimæ. *Athenæus, lib. 12. Diodorus lib. 15.* Hinc ambitiosa certamina Respub. quassarunt; Atheniensem, Clisthenes & Isagoras. *Herodotus, libro quinto.* Themistocles & Aristides. *Plutarchus in Themistocle,* Pericles & Cimon. *Idem in Pericle.* Nicias & Cleon. *Idem in Nicia.* Romanam, Sylla & Marius. *Plutarchus in vtriusque vita. Plinius, de Viris illustribus, cap. 67. & 75. Appianus, lib. 1. Florus, lib. 3. Orosius, libr. 5. Eutropius,* lib. 5. Cæsar itidem & Pompeius. *Plutarchus in Cæsare & Pompeio. Appianus, lib. 1 Florus, libr. 3. Orosius, lib. 6. Eutropius, lib. 6.*

Monarchiæ mutationes & interitus vnde?

Monarchiæ deniq; sua decrementa sunt certas ob causas orta. Et quidem videntur fatales esse regnorũ periodi ac cõuersiones, quas Plato numeris assignat: tum esse metuendam mutationem statuit, cum in sequitertia generatione iũctus quinarius duas harmonias efficit: *Politic. 8.* Refutatur vero ab Aristotele, *lib. Polit. 5. cap. 12. & Casso ibid. & Bodino, Methodi Hist. cap.*

cap. 6, his rationibus: quod numeri, res Mathematicæ, in rerum existentium agere interitum nequeāt: quod à mente ac voluntate humana Respub. & ordines ciuitatum dependeant: quod, ita qui sentiunt, diuinæ prouidentiæ plurimum detrahant: diuinis oraculis fidem detrahant: quod ne quidem vitæ humanæ periodus definiri certa queat.

Et sunt causæ aliæ, quæ ab Aristotele *eodem in lib. cap.* 10. recensentur: iniusticia, metus, contemptus, avaritia, ambitio. Vnde Romæ Tarquinij regno exciderunt: Reipub. mutata forma est: quia pater socerum suum Servium Tullium insepultum abiecit: iudicia, non ad iura aut leges, sed mores suos retulit. *Livius, lib.* 1. *&* 2. *Dionys. lib.* 4. *Orosius. lib.* 2. *cap.* 4. *Eutropius, lib.* 1. *Volaterranus, lib.* 19. *Sabellicus, lib.* 6. *Fulgosius, libr.* 1. Filius vim Lucretiæ intulit. *Idem ibid. & Plinius, de Viris illustribus, c.* 8. *&* 9. Pœnæ metu ab Artabano interemptus Xerxes, Persarum rex potentissimus, fuit. *Diodorus lib.* 11. Sardanapalus, fœminam habitu mentitus, ignauus, luxui ac libidinibus deditus, degens cum scortis, spretus à suis, pyra in regia extructa, incendio se dedit; ex Assyrijs regibus ultimus Monarchiam tenuisse dicitur. *Diodorus libro secundo.* Darij, postremi Persarum regis, superbia quāta extiterit; vel inde colligi potest, quod gemino prælio victus ab Alexandro Magno, amissis etiam liberis, vxore & matre, quæ hostis in potestatem venerant, superbe ad Alexādrum scripsit: ne regis quidem nomine dignatus est. *Plutarchus in Alexandro, Sabellicus, libro quarto.* Animi elatio ac dominādi cupiditas in Perseo, in causa fuit, vt à Persis ad Romanos Monarchia transferretur: qua ille motus Demetrium fratrē veneno per Didam sustulit: patri quoque Philippo insidias struere cœpit: Romanos contra se excitauit. *Plutarchus in Aemylio. Liuius, libr.* 4. *&* 5. *Appianus in Mithridatico. Florus libro secundo. Orosius libro quarto: Eutropius, libro primo. Sabellicus, libro octauo. Plinius, de Vi-*

*de Viris illustribus, cap.*58. Nec imperio Romano, nec ipsi Imperatori auaritia Mauritii profuit: quia pro singulis militibus à Chaiano in prœlio captis, lytri loco, vnum numerare nummum recusavit. *Diaconus in Mauritio.* Nec Iustini II. cui tanta cupiditatis rabies extitit, vt arcas iuberet ferreas fieri, in quibus, quæcunq; rapiebat, auri talenta congregaret. *Paulus Diaconus in Iustino II.* Et sunt hæ causæ corrumpentes singularum formarum Reipublicæ.

Causæ generales mutationum in imperiis ac Rebuspub.

Generales porro aliæ, quarum prima in natura posita: siquidem fieri non posse videtur, vt etiā optime constituta Respub. semper maneat: cum omnia facta ac creata intereant. *Plato, Polit.*8. Altera vitiorum est illorum, qui præsunt. Si enim recte gubernarentur Respublicæ: diuturniores, vel etiā immortales quodammodo essent *Idem* 3. *de Legibus. Xenophon, de Repub. Lacedæmoniorum, Patricius de Regno, Tit.*3. Vnde quasi oraculum istud habendum: tunc Rempub. perituram, cum ferrum vel æs custodiæ authoritatem obtinuerint: hoc est, ad gubernacula mali aut imperiti sederint. *Plato, Polit.*3. Tertia, Iniustitia: quia regnū trās fertur à gente in gentem propter iniurias, contumelias, dolos. *Syracid.* 10. Neque mirum istud videri debet: quod Respub. conservatur propter mutuām cōmunicationem, secundum aliquam proportionem, quæ justitiæ est: nec potest malitia regnum possidere, quæ ne vnam quidem privatam familiam regere potest. *Ambrosius* 2. *Offic.* Quarta, Ignorātia & inscitia, quę potentiā summam perdit: præsentissima est causa exitij omnium ciuitatum. *Plato, libro tertio de Legibus.* Vnde affirmatur (quod tamen risu excipitur) nullā malorum quietē in civitatibus fore, nisi optimates philosophi extiterint, aut philosophos adhibuerint. *Plato,* 5. *de Republica & Epistola* 7. *ad Dionis propinquos ac familiares.* Quinta, Ingratitudo & Cōtumacia subditorum: cum pij principes ac magistratus non agnoscuntur, &

t,& tyranni à Deo submittuntur. Ita, spreto Samue- Saul rex fit, 1. *Reg. cap.* 8. Salomonem Ieroboamus cipit, 3. *Regum cap.* 12. Ezechiam Manasses sequitur, *Regum cap.* 21. Sexta, Seditio civium: quæ oriri solet, m pauperes in Democratia vincunt: habent in Ari- cratia potentiam divites superbi, eademq; perpe- n vtūtur: factio vnius evadit in tyrannidem in Mo ·chia. *Plato, Polit.* 8. *Aristoteles, Politicorum* 5. *cap.* *ısus ibid.*

QVÆSTIO VI.
DE RERVMPVB. CONservatione.

Causa conservantes Reipublicæ.

IEQVE ex allatis hactenus dubitari potest: quæ- nam sint, Respub. atq; Imperia quæ conservent: n cōtraria contrariorū sint efficientia: salu i inte- is opponatur. *Arist. Polit.* 5. *c.* 8. Primaria tamen cau- onservans, Pietas ac Religio est, quæ recte funda- tum Reipub. cōstituitur. *Plato* 2. *Polit.* & qua subla- mul tollitur fides & societas generis humani, & ellentissima virtus Iusticia. *Cicero,* 1. *de Natura Deo-* . Ideoq; si terras obeamus, invenire possumus vr- muris, opibus, numismate carentes: at vrbē nemo uā vidit templis ac Dijs carentem: quæ precibus, iurando, oraculis non vtatur: non, bonorum cau- crificet: nō mala sacris auertere conetur. *Plutar adversus Colotem.* Omninoque Reipub. inde feli- spendet. Neque Romani numero Hispanos, nec ore Gallos, nec calliditate Pœnos, nec artibus cos. sed pietate ac religione omnes gentes ac na- es superarunt. *Cicero de Haruspicum responsis.* Vn- Numa Pompilius Romanorum Rex II. imperium à divinarum rerum observatione cultuque au- itus est: sacra plurima instituit: *Livius, libro primo.* *archus in Numa. Dionysius l. b.* 2. *Florus, l. br.* 1. *Oro-* *sius,*

ſius, lib. 4. Eutropius. libr. 1. Plinius, de Viris illuſtribus, cap. 3. Romanus poſt Senatus ita magni religionem fecit: vt, quotieſcunque à Magiſtratu coactus ille eſſet, id ipſum, quod primo proponebatur, ad religionem pertineret; nullaque, quanquam gravior cauſa, vel quæ celeritatem requireret, morem hunc anteuerteret. *Fulgoſius libr.* 1. Concilia & Comitia non inirent, niſi cum præfatione deorum, iiſdemque bene iuuantibus. *Alexander ab Alexand. libro quarto, capite tertio.* Et habuerunt omnes pene gentes loca ſua ſacra: habuerunt dies feſtos: habuerunt ritus ac ceremonias ſuas. Neque tantum Iudaico in populo religionis extiterũt antiſtites veri; Pontifices, Sacerdotes, Leuitæ, Cantores, Ianitores, Nathinæi: quorum in Exodo ac Leuitico ſacræ literæ mentionem faciunt: meminerunt Ioſephus, Philo & alii: verum etiam instituti fuerunt apud Romanos Flamines, Diales, Martiales, Quirinales, Salii: de quib. *Liuius, libr. 1. Plutarchus in Numa & Problem. 42. & 46. Feneſtella, Pōponius Lætus, Plodus, Alexāder ab Alexād. li. 6. Plinius de Viris illuſtribus, cap. 3. Ovidius, libr. 3. Faſtorum.* Apud Athenienſes ἱεροποιοὶ ſacrifici, qui ſacra peragentes obſeruarent, & Boonæ, Miagogi, Orgeones, Geraræ, Ciſtiferæ. Theori, Hieromnemones: *quos ex Pauſania, Plutarcho, Demoſthene, Polluce, Suida, Heſychio notat Sigonius de Repub. Athenienſium, lib. 4. cap. 7.* Imo, cum captis à Lyſandro Athenis, de euertendis iis Spartani conſultarent: Delphico oraculo conſulto, reſponſum tulerunt: Communem Græciæ aram ne moueatis. *Ælianus, lib. 4. variæ Hiſtoriæ.*

Cauſa altera conſeruās, Sapientia eſt. Neque enim magnificis murorum ſtructuris, neque numeroſa ciuium multitudine, vel geritur, vel continetur ciuitas, ſed ſapientia ac moderatione gubernatorum. *Iſocrates in Areopagitico.* Et licet Reſpublicæ labantur ac ruant, tamen ſapientia adhibita facile emen-

dari

lari, & ad rectam reuocari moderationem possunt. *Osorius libro tertio de Regum institutione.* Ideoque sacræ literæ, cognitionem sapientis, tanquam inundationem, abundare, & consilium illius, sicut fontem purum vitæ, affirmant. *Eccl. cap.* 21. Hinc sub Salomone rege felix Iudaici regni status extitit: tanta auri argentique Hierosolymis abundantia, quanta lapidum fuit, *l.b. Regum* 3. *cap.* 10. Sub Augusto tranquillum ac pacatum maxime fuit Romanum imperium. *Suetonius, Dion, lib.* 53. Miserum contra sub stultis Impp. Caligula, Claudio. Heliogabalo. *Suetonius, Tacitus, Dion:* vt & Persicum sub Xerxe, qui Hellesponto compedes ac verbera stulte minitatus est. *Herodotus li.* *Diodor lib.* 11.

Tertia, Legum est obseruatio. Tam enim diu viuent Respublicæ, quamdiu leges in his bonæ dominatum obtinent & obseruantur, *Plato in Critia. Aristoteles* 5. *Politic. cap.* 8. *Xenophon de Spartana Republ. Æschines contra Ctesiphontem. Demosthenes contra Aristogitonem. Cicero pro Cecinna, Cluentio,* P. *Sextio*, *Philip.* 2. *in lib.* 3. *de Legibus*, 1. *offic.* 5. *de Finibus. Isocrates Panegyrico, Sociali, Panathenaico. Plutarchus aduersus Colotem, & in l bello de Vitioso pudore. Xenophon, libr. de dictis ac factis Socratis. Osorius libr.* 5. *&* 7. *de Regis institutione Patricius de Repub. l b.* 6. *Titulos* 5. *Simancas de Repub. libr.* 4. *cap.* 1. 16. 17. Hinc Spartæ Timoris templum iuxta Ephororum collocatum tribunal fuit, ut ijs, qui legibus non parerent, pœnæ metus iniiceretur. *Alexander de Alex. lib.* 2. *cap.* 4. Et Atheniensium Repub. Democratia iccirco progressus habuisse felices putatur quod leges suas religiosissime illa obseruauit. *Pausanias in Messenicis.* Nec postrema tempore belli Punici causa Charthaginensium infortunij, felicitatis Romanorum ea affertur: quod leges illi neglexerunt, hi studiose religioseque obseruarunt. *Polybius, l b.* 9.

Quarta, Iusticia est, quæ Regis solium firmat. *Prouerb.*

verb 16. stabilem Reipub. facit statum: propterea quod pro dignitate præmia cuique tribuit: efficit, ut quæ sua sunt quisque obtineat: in bonorum distributione est diligens: non admittit, vt per vim ac dolum quicquam agatur. *Aristoteles, Polit. 5. cap. 7. & in hunc casus. Patricius de Repub. lib. 6 Tit. 5.* Cujus vis tanta, vt nec illi quidem, qui maleficio ac scelere pascuntur, possint sine vlla particula Iustitiæ viuere. *Cicero 1. offic.* Ipsa etiam infestos amicos reddat: hoste perinde, vt magnes ferrum, attrahat. *Constant. Manass. in Annalibus.* Imo justitiæ servandæ causa videntur olim bene morati reges constituti. Nam cum premeretur inops multitudo ab his, qui majores opes habebant ad vnũ aliquem confugiebant virtute præstantem: qui cum prohiberet iniuria tenuiores; æquitate constituenda summos cum infimis pari jure retinebat. *Cic. 2. Offic.* Hinc Aristides ille Atheniensis, ob insignem iusticiam, Græcorum felicitas est dictus: quæ cum tulit ætas, est aurea appellata. *Plutarchus in Aristide. Sabell. lib. 4.* Traianus Imp. ita charus extitit: vt, quoties post Imperator crearetur, faustæ acclamationes illæ audirentur: SIS FELICIOR AVGVSTO, MELIOR TRAIANO: prætorij præfectum aliquando eligens, eidemq; in manus tradens gladium, diceret: HVNC CAPE ENSEM: ET SI BONVS FVERO, PRO ME; SIN MALVS, CONTRA ME VTITOR. *Dion, Aurel. Victor, Suidas.*

Quinta, Concordia & dissidiorum fuga: quandoquidem nihil melius est civitati, quam vnio, nihil perniciosius, quã divisio: neque ullæ sunt vires, quæ concordem ac bene moratã civitatẽ diruere possint. *Plato, Polit 5. Arist. Polit. 5 c. 8. Patricius de Rep. lib. 6. Tit. 6.* Ostendit hoc Agrippa, legatus ad plebem Rom. dissidentem à patribus missus, fabulã de mẽbris corporis inter se cum ventre dissidentibus. *Livius libr. 2. Dionysius Halicarn. libr. 6.* Indicavit Sertorius equis duobus in concionem adductis: quorum alter imbecillis jam

& se

senex: alter, magnus ac validus. *Plutarchus in Serto-*
. Docuit Scilurus fasciculis: quando octoginta fili-
um pater, morti iam vicinus, fasciculum ex iaculis
uicuique porrigens, confringere iussit. Cum autem
fessi omnes nihil effecissent, ipse sigillatim extra-
ns iacula omnia facile fregit: hoc ipso argumento
ncordiæ atque vnionis vtilitatē monstravit. *Plu-*
chus in Apophtheg. Idem planum eodem modo co-
tus est facere I. Tartarorum rex Changius Cham:
n 12. sagittas vno fasce comprehensas 12. filijs fran
ndas dedit. *Haithonus in lib. de Tartaris.* Probarunt
ro pluribus in orationibus Histor. Cicero de iniu-
rum obliuione & *ἀμνησίας lib. 44. Dionis.* Cyrus ad
os, *Xenophontis libro* 8. *Pæd. Cyri.* Philippus Macedo
Perseum ac Demetrium filios, *libro* 10. *Liuij.* Cæci-
s Metellus ad M. Lepidum & M Fuluium Censo-
, *lib.* 40. *Liuij.* Micipsa ad Iugurtham *in bell. Iugur-*
to Sallustij: Hermocrates ad ciuitates diffidentes,
.4. *Thucydidis:* Bredislaus Boemiæ rex morti vici-
s ad proceres, *lib.* 7. *Dubrauij;* Alex. Leuistonius ad
ni Cancellarium Crichthonium, *libr.* 11. *Buchanani*
Scoticarum. Vnde euertere officio, fœdere, san-
ne, amicitia, ciuitate ac patria iunctos qui cupiūt,
d incumbunt, vt, dissidijs inter hos excitatis, mu-
à sese auellant. Ita Sosis Syracusanus à Dione
ulum abstraxit. *Plutarchus in Dione.* Marius vna
na principes ciuitatis, altera Saturninū admisit:
que inter se commisit. *Idem in Mario.* Reso quidam
otrico Danorū rege in Sueoniam transfugæ sub
lo missus est vt seminatis inter Sueonū & Gotho
proceres odijs viam aperiret: qua, in mutuā per-
em ac ciuilia bella prouocati, seipsos perderent.
Magnus lib. 17. Soltha Vngarus, cōmunis exitij
sionem captans, ad Stephanum II. Vngarorum
em clam scripsit: Boemos inermem eum cum suis
colloquium venientem, armis circumuenturos

ac captures: contra Boëmum ducem admonuit, ne regem inermis adiret: paratas enim esse insidias, & sagittariorum manum iam præmitti: atque ita funesti prœlii author extitit. *Bonfinius, lib. 6.*

Sexta, Pœnæ ac castigationes etiam paruorū delictorum: quia maximè imperiis ac Rebuspub. perniciosa intempestiua misericordia. *Aristot. Polit. 5. cap. 8. Thucydides libro tertio.* Suppliciorum cogitatione efficitur, vt à sceleribus hominum animi abhorreant. *Plato lib. 9. de legibus:* aliud malum tollatur. *7. Polit. cap 13.* futurorum maleficiorum inhibitiones, læsorum consolationes fiant. *Plutarchus de Sera numinis vindicta.* nemo impróbe petulanterque agere ausit. *Demosthenes in Midiana oratione:* paucorum supplicio omnes reliqui continuo castigentur. *Iustinianus in Nouel. constitut. 30.* Prohibetur etiam, parua delicta ne noceant: quemadmodum familiari in re exigui etiam sæpe facti sumptus facultates exhaurire solet. *Aristoteles Politicorum 5. cap. 8.* obsint exempla: idem hic quod in strage accidat, cum ipse populus sese premit: nemo ita cadit, vt non alium in se attrahat: primi sequentibus exitio sunt. *Seneca de Vita beata.* Pluribus istud Historici in orationibus probant: Cleon *apud Thucydidem, libro tertio.* Cato *apud Salustium Catilinaria in coniuratione.* Spurius Posthumius *apud Liuium, libro nono.* C. Cassius *apud Tacitum, libr. 14.* Cicero *in Verrinis, Catilinariis, Philip. 8.* Demosthenes *aduersus Leptinem, Cononem, Midiam,* Isocrates *in Areopagitico & ad Nicoclem.* Itaque felix tum Romana Respub fuit, cum Iunius Brutus duos adolescētes filios, proditionis conuictos, virgis cæsos, securi percussit *Liuius, libro primo. Dionysius, libro quarto. Plutarchus in Bruto. Valerius Max. libr. 5. Plinius, de Viris illustribus, cap. 10. Sabellicus, libro tertio.* Manlius Torquatus supplicio filium affecit: quod Latino in bello contra imperium pugnasset. *Liuius, libr. 8. Plutarchus in Fabio Max. Frontinus, libr. 4. Valerius Maximus libr. 2. Plinius,*

e *Viris illustribus*, *cap.* 28 *Sabellicus*, *lib.* 5.*&* 6. Eadem in puniendo filio seueritate vsus A. Posthumius Tubero est. *Liuius*, *libro* 4. *Valerius Maxim. lib.* 2. Augustus Cæsar Iulias filiam & neptem proter pudicitiam prostitutam relegauit. *Dion Sueton in Augusto.* Nec minus Spartana fortunata extitit, qua Legatus quidam ad eam missus, vt leges ac instituta Reipub. illius obseruaret: domum vbi rediit; nem gladium, instrumenta tormentorum alia in natu deposuit, Hæc, inquiens, Spartanorum instita, hæ leges sunt. *Plutarchus in Apophtheg.*

Septima, Innouationis fuga est: *Patr.cius*, *lib.* 6. *Repub. Tit.* 6. Est enim audaciæ illa mater, superstitionis soror, leuitatis filia, *vt in Epistolis D. Bernhar. scribit.* Ac licet grata sit nouitas, placeat hæc quemodum in Musica, sic rebus alijs: tamen quæ vti-tte iuuare videtur, nouitate perturbat. Pruden- præcipitur: vt in morbis non sunt tentanda noua nedia, si veteribus malis succurri queat: ita non nouis cogitandum, si veteribus medicina aliqua ipub, adhiberi incommodis possit. *Simanca, de Rei. libr.* 4 *cap.* 10. *ex Augustini Epistola* 118. Sic statui-, optime cum ijs & extra periculum agi, qui prætibus moribus ac legibus minus bonis vtuntur, em Rempub. modo gubernant. *Thucydides, libr.* 6. e Charondas legem tulit: vt, si quis legem abroe veterē, rogare nouā vellet, collo in laqueum inoid faceret: vt si illa nō probaretur, eo ipso stran iretur. *Diodorus Siculus lib.* 12. Aristoteles ener- Rempub. legum institutorumque abrogatio- affirmat: legem de præmijs inuentorum rerum arum plausibilem quidem, at periculosam esse ndit. *Polit.* 2. *cap.* 6.

Octaua est Integritas ac vigilantia principum & gistratuū. *Aristot. Polit.* 5 *cap.* 8. Seduli enim vigilan industrij tum hostibus, tum ciuibus terrori, grati is, & sibi ipsis & Reipub. vtiles sunt. *Plato* 7. *de legi-*

bus. Omnium officiorum laus, imo vita, in diligentia consistit: *Osorius lib. 4. de Regis instit.* Neque inferiorum ordinum culpæ ad vllos magis, quam desides rectores referendæ sunt: *Simanca, libro quinto, de Repub. cap. 12. ex Leonis Magni Epistola* 86. Hinc nec sibi, nec alijs consuluerunt Ninyas & Sardanapalus Assyriorum reges: quorum ille summam regis felicitatem esse arbitratus est, vacuum à curis esse: muliebrem hic vitam duxit. *Diodorus Sicul. libro secundo*. Lucullus; qui Callistheni liberto suo omnium rerũ cura atque administratione delegata, luxui ac voluptatibus operam dedit. *Plutarchus in Lucullo.* Tiberius Imp. qui biennio continuo post imperium commissum porta pedem non extulit: defectionum plurimarum causa extitit. *Suetonius in Tiberio.* Honorius imp. qui cum audiuisset Romam à Gothis captã, vrbis nobilissimę nihili interitũ faciens, de Gallina sua, Romæ cognomine, prodita questus est. *Zonaras.* Wenceslaus Imp. qui cum aliquando de arcis cuiusdam conflagratione nuncium accepisset, illud vnicum quæsiuit: num cella vinaria incendio superfuerit: affirmante nuncio, Et nos, inquit; salui sumus. *Cromerus, l. b. 16.* Laudantur contra, suntque bene de alijs meriti: Epaminondas Thebanus, qui cum ciues ludis ac compotationibus vacarent, solus arma induit, muros ascendit: sobrium sese esse ac vigilare dixit: quo alijs dormire, & poculis indulgere liceret. *Plutarchus de principe indocto.* Augustus, qui ius assiduo ipse etiam in noctem interdum, idque valetudine afflicta, dixit. *Suetonius in Augusto.* Vespasianus, qui reprehensus à Medicis, quod male habẽs, tamen imperatoria negotia tractaret, respondit: IMPERATOREM STANTEM MORI OPORTET. *Suetonius in Vespasiano.* Sed non minus vtilis ac necessaria Principum & gubernatorum integritas est. Et facti magni Romani sunt domi industria: foris iusto imperio: animo in consulendo libero, neque

delicto,

delicto, neque libidini obnoxio. *Salustius in coniuratione Cat.* Fuerunt felices Athenienses hanc maxime ob causam: quod Magistratus & officia publica non temere quibusuis, sed prudentissimis, optimis, vitæque integritate maxime præstantibus commiserunt. *Isocrates in Panathenaico.* Nec possunt continere alios ij, seipsos qui non continent. *Cicero pro lege Manilia.* Nec solum, dum peccant, magistratus ipsi corrũpuntur, sed etiam corrumpunt: plusq; exemplo, quã peccato nocẽt. *Idem 3. de legibus.* Experti hoc sunt Aegyptij sub Amasi. *Diodorus Siculus, libr.* 1. Romani sub Tarquinio Superbo, Tiberio, Caligula, Nerone, Vitellio, Heliogabalo, Galieno. *De quibus Impp. qui describunt sigillatim res gestas, agunt.* Sext. Tarquinio. *Liuius, libr.* 1. *&* 2. *Dionys. lib.* 4. *Eutropius libr.* 1. *Plinius, de Viris illustribus, cap* 8. Tiberio. *Dion, Cornelius Tacitus, Annalium* 1. 2. 3. 4. 5. 6. *Suetonius in Tiberio.* Caligula, *ijdem*: vt & Nerone atque Vitellio. Heliogabalo. *Herodianus ac Lampridius.* Galieno. *Trebellius Pollio.*

Nona dissidiorum est, inter nobiles ac potẽtes exoriri quæ solẽt: & nisi legibus seueris & pœnis prohibeantur aut coërceantur, factiones, seditiones, bella excitari intestina consueuerunt. *Aristot. lib.* 5. *Polit. c.* 8. *& in hunc Casus.* Sunt argumento Constantinopolitana in vrbe factiones. Veneta & Prasina, vbi quadraginta fere hominũ millia perierũt. *Procopius, libro primo belli Persici. Zonaras in Iustiniano.* Guelforum & Gibellinorũ in Italia. *Iouius in Othonis vita.* Apud Pistorienses Alborum & Nigrorum *Blondus, li.* 9. in Valachia Danorum & Draculorũ. *Æneas Syluius, Europæ cap.* 2. Atheniensi in Repub. Alcmeonidarum & Calliarum. *Herod. lib.* 6. Romana, Vrsinorum ac Calumniorum. *Iouius l. b.* 1. In Mediolanensi Vicecomitum & Turianorum. *Idem in Othone.*

Decima est conseruatio familiarum. Neque enim numero, ac multitudine, sed bonitate ciuium Rei-

pub est felicitas æstimanda: nec illa iudicanda beata, quæ ex promiscua hominũ colluuie ciues multos temere colligit, sed quæ prima. & antiquissimas familias maxime conseruare studet. *Isocrates in oratione de Pace.* Eoq; nomine Augustus laudatur: quod magnum existimans, sincerum atq. ab omni colluuione peregrini ac seruilis sanguinis incorruptum seruare populum, Romanã ciuitatem parcissime dedit: Liuię pro tributario quodã Gallo roganti ciuitatem negauit, immunitatẽ obtulit: facilius sese affirmans passurum, fisco aliquid detrahi. quam Romanæ ciuitatis honorem vulgari *Suetonius in Augusto.* Claræ quoq; inter alia Res sunt publicæ f: ctæ, claras ac nobiles ob familias: Spartana, Agidarũ & Proclidarum: *Pausanias in Laconicis. Athenienses*, Alcæmonidarum & Pisistratidarum. *Idem in Atticis* Romana, Aemyliorum, Octauiorum. *Plutarchus, Suetonius.*

Vndecima est Cẽsus ratione bona atq. *ἀναλογίᾳ*, proportionẽ, institutus. Habuerunt census suos Athenienses, *vti Suidas notat*, à Solone introductos: habuerũt Romani, quos Seruius Tullius Rom. Rex intulit. *Liuius. libr.* 1. *Dionysius, libro quarto,* habuerunt Iudæi, *Exod. ca* 30. *Numerorum cap.* 13. Etiam pœna incensi maxima apud Romanos fuit, siquidẽ, lege Seruij, publicatis bonis, verberatus venibat. *Dionysius libr. quarto. Sigonius de antiquo iure ciuium Roman. lib. primo cap.* 14. *de Iure census. Gregorius Tholozanus, lib. de Repub.* 3. *cap.* 5. Proportione vero hic neglecta multa magnaq; in Repub. mala oriri solent. Etenim ad honores ac præmia ciuitatis quod attinet, si in obligarchijs & politijs, censibus minoribus factis, priuatorum æstimationes ad honores premendos non remittant, hic Oligarchia, illic Dynastia oritur; Rursus si censibus auctis æstimationes non intendãt, ex politia Democratia, ex Oligarchia, Politia aut Democratia nascitur. *Aristot. Pol. l.* 5. *cap.* 8.

Duo-

Duodecima est Συμμετρία, mediocritas & moderatio obseruata in diuitijs, honorib., amicitijs parãdis. Hęc enim neglecta si fuerit, corrũpuntur ciuiũ animi: quandoquidẽ secũdas & ad voluntatẽ fluẽtes res cõmode ferre non cuiusuis est. Quod si factũ hoc fuerit, nõ oportet ante collatos honores vniuersos adimere: sed sensim ac paulatim hoc facere: aut impedire tales externis negotijs, aut alio modo peregrinari iussos è ciuitate summouere. *Idem ibid.* Vnde Respub optima iudicatur, quæ ex mediis ciuibus cõstat. *Idẽ lib. 4. Polit. c. 11.* Ad tẽpus in exilium missi sũt, qui opibus gratia, potẽtia alios maxime excelluerũt, Inuẽtus Athenis est Ostracismus. *Plutarchus in Aristide, Nicia, Pericle, Themistocle.* Apud Syracusanos Petalismus locũ inuenit *Diodorus Siculus, li. 11. Alexãder ab Alex. lib. 3 c. 20.* Exilij causa multi sunt Romę solum vertere coacti, aut ipsi vltro verterũt. Theseus Athenięsi in Repub. Solon, Aristides, Themistocles, Pericles, Cimon. *Plutarchus in vitis illorũ: Probus Aemylius in vita Themistoclis ac Cimonis. Diodorus Siculus, libro vndecimo* Spartana, Lycurgus, qui voluntarium in exilium abijt. *Plutarchus in vita Lycurgi. Iustinus libro tertio. Pausanias, Plutarchus in Apophtheg. Laconicis. Sabellicus libro secundo.* Romana Coriolanus. *Liuius, lib. 2. Dionysius, lib. 7. & 8. Plutarchus in Coriolano:* Camillus Dictator, *Liuius, li. 5. Florus, lib. 1. Plutarchus in Camillo, Volaterranus, libr. 14. Plinius, de Viris Illustribus, c. 13. Valerius Max. libr. 5. cap. 3.* Liuius Salinator. *Liuius lib. 7. Valer. Max. lib. 2. cap. 4. Volaterranus, libr. 16. Plinius, de Viris Illustribus, c. 50.* P. Scipio Africanus, *de quo Plutarchus in Scipione. Valerius Max. lib. 2 c. 5. Frontinus, l. 4. c. 7. Fulgosus, lib. 6. c. 4. Volaterranus, lib. 19 c. 3.*

Decimatertia, est Cõstitutio ἀρχῆς, magistratus certi, qui morũ inspectator diligẽs obseruet ἀσυμφόρως, inutiliter Reip. viuentes. *Aristot. Polit. 5 cap. 8.*

Hinc Romæ Censores creati: sub quorum potestate, disciplina Romana, regimẽ Senatus, Equitum Centuriæ, decoris dedecorisque discrimina fuerũt. *Liuius lib.5.Blondus,libr.3.Fenestell.1,cap.17. Pomponius Lætus cap.21.Alexander ab Alexandro,lib.3.cap.13.* Et apud Athenienses: ζηλητα, inqsitores vitæ ac morum: νομοφύλακες, legum custodes: σωφρονιστ, iuuenũ moribus præfecti: θεσμοθέται, moderationis vindices: γυναικονόμοι, animaduersores mulierũ parũ modestarum. *Plato in Axiocho, Pollux, Demosthenes in Midiam, Suidas, Athenæus, Plutarchus in Solone, Sigonius de Repub. Atheniensium lib.4.cap.3.* Et apud Lacedæmonios Ephori: quibus ea fuit data potestas, vt quæcunque vellent, etiam regem pœnis afficerent: in Magistratu constitutos intra tempus abrogarent. *Xenophõ de Spartanorum Repub. Plutarchus in Lycurgo.* Et Venetos Aduocatores: quorũ censuræ leges inprimis obseruari præcipitur; ita quidem, vt si quid contra eas, vel tantillũ ab aliquo attentatum aut admissum fuerit, ad Quadragintauirale consiliũ, aut Senatum referant. *Ignatius, lib.2.cap.4.*

Decimaquarta est (quam maximam omni in Reipub. administrandæ forma Aristoteles esse affirmat) si non per leges ac instituta concedatur: vt è Repub. quæstum Magistratus faciant, *lib.Polit.5.cap.8.* Neque enim turpe hoc solum est, sed sceleratum etiã & nefarium. *Cicero 2.officior.* Nec firmi sanctiue quicquã ab iis expectandum: quorum studia & cogitationes ad auaritiam tantum referuntur. *Demosthenes aduersus Aristocratem.* Ideoque recte malorum omnium causa ab Imperatore Instiniano constituitur: pecunias ex officiis conquirere. *Nouella constit. 8.* Reprehenduntur à Plutarcho Stratocles & Dromeclidas, qui tribunal per iocum aureã sunt messem appellare soliti. *In libello de gerenda Repub.* Pessime Imperiũ Romanum sese tum habuit: cum ad eius gubernacula

Tiberij,

Tiberij, Vespasiani, Commodi, Iustini, Mauritij sederunt. *Dion Suetonius, P. Diaconus.*

Postrema est Ærarij conseruatio: quod dum laborat, tota Respub. laborat. Fit autem hoc, cum aut pecuniæ conquirendæ modi ignorantur vel negliguntur: aut parũ diligenter asseruantur conquisitæ: aut rationes publicæ tam rerum, quam officiorum raro exiguntur *Aristoteles, lib. Polit. 5. cap. 8. & in hunc Casus.* Hinc, *Festus vt notat*, tributorum apud Romanos tria genera, quibus ærarium impletum: vnum in capita: alterum ex censu collatum: tertium temerarium & extra ordinem imperatum. *Sigonius de Antiquo iure ciuium Romanorum, lib. 1, cap. 16.* Asseruatum in Saturni æde *Iustinus, libr. 43.* quod locus ille aditu omni perseptus, præruptus, vndique & ab accessu munitus esset. *Plutarchus in vita Publicolæ. Macrobius, libr. 1. Saturnalium. Alex ab Alexandro, libr. 2. cap. 2.* Athenienses Delphis thesauros suos omni tempore intactos habuerunt. *Diodorus Siculus, libr. 11. Probus Æmylius in Aristide.* Hebræi Thrace & Tauro Hierecuntis. *Strabo, libr. 16.* Babylonij reges in Zeugina vrbe, *Strabo, lib. 11. Alexander ab Alex. lib. 2. cap. 2.* Estque hic semper cauendum, ne per ambitionem ac prodigalitatem exhaustum ærarium per scelera suppleatur. *Cornelius Tacitus, libr. 2. Annal.*

QVÆSTIO VII.

DE MAGISTRATV. AN ille gerendus?

NOtatis breuiter Quæstionib' de Reipub. generibus, dignitate, caussis tum corrumpentibus, tum conseruantibus, ad locum de Magistratu accedendũ videtur: quod sine hoc Res esse publica nulla potest: vberrimã quoque materiam, Quæstiones pulcherrimas suppeditat: in quibus Eloquentiæ qui dãt operã,

vtiliter sese dicendo ac scribendo exercere; atque ita Scholasticis atque vmbratilibus in μελέταις, ad ea, quæ serio aliquando tractanda in Repub. præparare queunt. Grauissimæ enim sæpenumero deliberationes atq; cõsultationes de Principatu, regno, magistratu instituuntur: Vtrum ille gerendus? An ad eum suscipiendũ cogendus quis mulcta aut alia ratione sit? Num in eodem constituẽdo præstet, sorte, an electione, an successione vti? Emere ne magistratus ac honores liceat? Sint nec ne ad magistratus & officia publica admittendi, vltro qui sese ingerunt, prænsant, ambiunt? Num etiã fœminæ ad gubernacula admittendæ? Vtrũ hæc ipsa rectius cõmittantur senibus, an iuuenibus? Indigenis, an peregrinis? Nobilibus & claris, an nouis & obscuris? Diuitibus, an pauperibus? Doctis an indoctis, etiã opificibus? An in magistratu legendo vitæ sanctimonia morumq; probitas requirenda? Quæ hunc maxime virtutes ornẽt, dedecorent aç deforment vitia? Quamobrem aptitudo & peritia rerũ cumprimis spectanda? Satius ne sit perpetuum, an ambulatorium esse magistratum? Conducat ne Reipub. vni alicui multa officia, plures magistratus imponi? Vtrum qui majores aliquando gessit minores oblatos suscipere debeat? Nũ abdicare sese Magistratu ac imperio liceat? An officij sui rationes reddere teneatur: & ad hoc ipsum cogendus sit? Sunt deinde Demõstratiuo in genere laudandi, qui ad honores, magistratus, regna, imperia euehendi: celebrãdi ex hominibus jam sublati: reprehendẽdi, qui aut impediendi, aut deiiciendi. In iudiciali deniq; genere Magistratuũ locum non raro accusationes aut defensiones inueniunt: in quibus omnibus, quænam rationes adhibendæ, discendum, & discendum mature erit.

Primo autem, hic sese quæ offert ac consideranda quæstio est: VTRVM MAGISTRATVS GERENDVS:

DVS: OBLATVS RECIPIENDVS SIT? Vbi in negantem sententiam. & quod

NON GERENDVS AVT OBLAtus suscipiendus Magistratus:

Rationes istæ: quia 1. Magni & clari Viri plurimi delatos honores, Magistratus, oblata imperia respuerunt, aut diu saltem multumque sese excusarunt. Gedeon, qui victorijs insignis, Israelitarum imperium recusauit, *Iudicum* 8. Virginius Romanus, cuius extat Oratio ad milites *apud Liuium libro tertio*: Xenophon, qui oblatum ab exercitu imperium admittere noluit: recusationis aliquot causas attulit, oratione ad eundem habita *Xenophon lib.* 6. Germanicus, qui cum post Augusti obitum contra Tiberium Imperator eligeretur: neq; precibus vllis de sententia dimouere milites animadverteret: gladium, tanquam sibi mortem vellet inferre, distrinxit. *Dion, lib.* 57 Vespasianus, qui bello Iudaico occupatus, strictis militum gladijs coactus, Imperatorium nomen suscepit. *Iosephus, lib.* 5 *.belli Iudaici.* Gordianus senior, qui eorundem minus ad idem recipiendū cōpulsus est. *Lampridius.* Iouianus, qui cum propter religionis diuersitatē se excusaret: imperare sese nolle diceret infidelibus: cum Christianus ipse esset: etiā se Christianos esse milites responderunt. *Nicephorus. lib.* 3. *Socrates, lib.* 3. Tacitus Imperator, qui ætatē grandem adducēs, inuitus ad Imperij pertractus habēnas est. *Flauius Vopiscus. Macrianus ex Trebellij Poll.* 30. *tyrannis.* Ladislaus, Vngariæ rex, qui ad capessendum imperium multis precibus inuitatus, annuere his noluit. *Bonfinius, lib.* 4. Ludouicus, Thuringiæ Lādgrauius, qui Imperator electus hanc recipere dignitatē noluit: quod literas sese nescire diceret, rem Imperio pernecessariam. *Fulg. fus. libr.* 4. Fridericus Saxoniæ Elector, qui post Maximiliani I. obitū oblatum imperium

Rationes, quibus probatur, Magistratum non gerendum.

Ratio 1. ab exemplis.

perium ingenti animo recusauit *Sleidanus, libro tertio.* Augustus Cæsar, qui populo Romano Dictaturam offerente nudo pectore deprecatus est. *Suetonius in Augusto.* Q. Fabius, qui vltimum gerere Consulatum noluit: quod nec temporis, nec animi idem, qui ante, vigor esset. *Plutarchus in eius vita; Pontanus libro secundo de Magnanimitate.* Ludouicus Vngariæ rex, qui à Casimiro Magno rege Poloniæ, in regni societatem adoptatus, petentibus Polonorum legatis, & Vngariæ proceribus, vt regnum Polonicum suscipe ret: neque è Polonorum, neque Vngarorum istud re fore dixit: sicut nec duobus gregibus expediat, vnum pastorem habere. Satis & abunde negotij esse, vni populo præesse: duas Respub. vix vlla ratione sine alterutrius, siue adeo vtriusque, malo & incommodo ab vno administrari posse: licet exorari post ab Oratoribus passus sese fuerit. *Cromerus libro 13.* Clodius Albinus, qui cum Commodi Imp. ab exercitu Cæsarianum ad se delatum esse nomen audiuisset: illud recusauit: pristinam illam Senatus dignitatem, ab Imperatoribus ereptam, restituendam esse oratione præclara ostendit. *Iulius Capitolinus in Clodio Albino.*

Ratio 2. ab odio diaboli, & excitatis ab eodem seditionib.

Quæ quidem exempla & Quæstionis huius vsum monstrant, & rationes in eadem adhibendas largiūtur. Quibus, quę sequūtur, addendæ: quod 2. Ordini huic maxime infestus, cōmunis humani generis hostis diabolus est: contra Magistratum sæpe seditiosos ciues excitat. Hinc contra Mosen & Aaronē Israëlitę insurrexerūt: cum apud Pharaonē pro illis intercederent, *Exodi 5.* Seditionem mouerunt Chore, Dathan, & Abiron, quasi super Domini hi populum sese eleuarent. *Numerorum 16.* Interempti à suis sunt Imperatores: Galba, Vitellius, Pertinax, Macrinus, Alexander, Gratianus: plures alij, etiā optime Imperio qui præfuerunt, ac Rebuspub. malam interim gratiā à suis retulerunt. Primus vrbis Romæ conditor Ro-

mulus

mulus à primoribus interfectus, corporeque minutissimas in partes dissecto, occulte sub vestibus per portas asportatus fuit. *Dionysius Hal. libr. 2. Valerius Max. libr. 5.* Solon apud Athenienses in Cypro senectutem transegit: in vincula compactus Miltiades est. Iniquis sunt præmijs dimissi: Cimon, Aristides, Demosthenes, Themistocles. Timotheus, Phocion, *quorum in Vitis Plutarchus meminit.* Parum in Lycurgum grati Spartani fuerunt. *Idem in Lycurgo.* Causam apud Thebanos Epaminondas & Pelopidas dixerunt. *Idem in Vitis.* Apud Romanos eadē sunt fortuna vsi: Camilli, Scipiones, Seruilij, &c. Apud Carthaginenses, Xanthippus, Hannibal. *Valer. Max. lib. 5. & 9.* Vnde Scipio, voluntarium in exilium abiens, Linterni reliquam ætatem egit: moriens ab vxore petijt, ne corpus suum Romam referretur: sepulchro suo inscribi curauit: INGRATA PATRIA NE OSSA QVIDEM MEA HABES. *Liuius, libr. 8. Plutarchus in eius vita. Valerius Max. libr. 5. cap. 3. Orosius libr. 4. cap. 10. Plinius de Viris Illustribus, cap. 49.* Et pater Themistoclis, dehortari eum à Reipub. gubernatione volens, apud mare proiectas illi & neglectas triremes monstrauit: eundemq; populi animum in Magistratus iam senes & inutiles factos esse ostendit. *Plutarchus in gerendæ Reipub. præceptis.* Ipse platano arbori similem sese esse dixit: ad quam cœlo pluuioso homines confugiunt: sereno vero eandem lapidibus ac fustibus petunt. *Plut. in Problematibus. Aristoteles 3. Rhet.*

III. Nihil quoque difficilius est, quam alijs bene præesse: opus magnum & arduum, imperare. *Plato in Epist. 7. Tacitus, lib. 1.* Inter omnia animalia homo maxime, & moribus varius, & voluntate diuersus: in rectores suos magis, quam pecus vllum in pastorem suum, insurgit. *Xenophon 1. de pædia Cyri, Vida libr. 1. de Reipub. dignitate, Patricius in proœmio de Regno. Simanca lib. 9. de Repub. cap. 1.* *Ratio 3. à difficultate.*

IV. Mul-

Ratio. 4. à molestiis variis.

IV. Multæ & magnæ moleſtiæ, ſed fruſtra atque inutiliter ſuſcipiuntur: quod ſæpe corruptior ac deprauatior eſt Reſp quã vt iuuari meliorque fieri queat. Vbi ſapientis non eſt, in ſuperuacuum niti: aut nihil profuturi impendere, ſi parum authoritatis aut virium habebit. *Seneca ad Gallionem de Beata vita.* Vbi diligentia eſt plena ſimultatum: negligentia, vituperationum. ſeueritas perniciosa: liberalitas ingrata. *Cicero in Oratione pro Flacco.* Magnis licet honoribus colatur Magiſtratus: tamen multis malis & incommodis agitatur: gaudium furunculi inſtar habet: latente inflammatione micans: nec liberum & tranquillum ſpiritum ducit. *Plato in Axiocho, Xenophon in Hierone.* Multa horrenda aſpectu videre, multa tangere, ex alienis miſerijs moleſtias capere cogitur. *Plutarchus in Probl.*

Ratio 5. à damno & iacturarei familiaris.

Huc rei familiaris damnum ac incommodum accedit. Dum enim res curantur publicæ: domeſticæ peius curantur: nullum ex publico lucrum percipitur. *Plato 1. Polit.* Et qui multa agit: ſæpe fortunæ ſui poteſtatem facit, quam tutiſſimum eſt raro experiri. *Plutarchus in Demoſthene. Simanca de Repub. libro ſecundo cap. 9. & 10.* Hinc politici ac Magiſtratus plurimi pauperes. M. Curius, qui legatis Samnitum aurum offerentibus: cum ipſe in foro rapas torreret, malo, inquit, hæc in fictilib. meis eſſe, aurum habentibus imperare. *Florus libro primo cap. 18. Sabellicus, libro octauo. Plinius de Viris Illuſtribus, cap. 33.* Ariſtides, qui iuſtus eſt nominatus. *Plutarchus in eius vita.* Epaminondas dux Thebanorum fortiſſimus: qui non niſi vnicam veſtem habuit: quæ cum eſſet reſarcienda, domi manere coactus fuit. *Plutarchus in eius vita.* Lyſander Spartanus, qui moriens, non tantum reliquit: vt dotem filiæ aſſequerentur. Vnde & dimittere eas mariti decreuerant: niſi retinere magiſtratus graui pœna coëgiſſet. *Fulgoſus lib. 4.*

Nec minus iudicia varia & querelæ hominum VI. terrent: quibus satis nunquam fieri potest. *Euripides in Iphigenia.* Male audiunt semper qui præsunt, belli maxime tempore, propter aduersos casus. *Thucydides libro quinto.* Idem Magistratus experiuntur, quod apud Sophoclem de gregibus suis pastores conqueruntur: seruimus his: domini licet simus: tamen & hos, taceant quamuis, audire cogimur: &, quod de Samiis Pericles dixit: similes eos infantibus esse, qui pultem à matribus ac nutricibus capiunt: plorare interim non desinunt. *Aristoteles, Rhetoric. 3.* Ac necesse est, quantumuis recte imperetur, multos irasci: quod non tam multi homines iusti sunt, quam qui iniuriam facere volunt, quorum cupiditates expleri non possunt. Boni autem partim multa magnaque expetunt, quæ assequi nequeunt: partim cum inferiores alij habentur, ægre molesteque ferunt eamque ob rem culpam vtrique in Principes ac Magistratus conijciunt. *Xiphilinus.* Quin & vitia horum leuicula, libera à censura non sunt: quid illi agant, quemadmodum viuant, inquiritur. *Plato Epist. quarta. Xenophon in Hierone.* Neque res tantum publicæ administratæ, sed & singula verba notari. victus quoque, ioci, domus, ipsa familia, vxor, cubile curiosius conquiri solet. *Plutarchus in præceptis gerendæ Reipublicæ.* Quemadmodum in Cneo Pompeio reprehensum istud fuit: vnico digito caput quod scalperet: vituperatum in Scipione, quod somnum duceret longius: animaduersum in Cimone: quod vinum biberet longius, poculis indulgeret. *Idem ibid.*

Ratio 6. à querelis ac iudiciis hominum varits.

Sed & Inuidia locum maxime hic habet: neque tam modesta vlla felicitas, aut virtus suis vtilis, mitisue extitit, quã hæc non vellicarit *Sabellicus libro septimo.* Afficit autẽ & excruciát medullitus: nocet plurimum. Ac tametsi Ostracismus apud Athenienses Democraticæ æqualitatis trutina extiterit: tamen & Inuidiæ

Ratio 7. ab Inuidia, cui obnoxius magistratus.

diæ popularis simul telum infestissimum fuit: fecit, vt præstantissimi viri post res feliciter gestas exulare fuerint coacti: Themistocles in Perside: Iphicrates in Thracia: Conon in Cypro: Timotheus in Lesbo: Chabrias in Ægypto: Chares in Sigæo. *Atheneus, libro duodecimo.* Ita Thebani Epaminondæ, Leuctrica victoria clari, gloriæ inuidentes, eum priuatum inter ordinarios milites coegerunt. *Pausanias in Bœoticis.* P. Scipio Africanus, & L. Scipio Asiaticus ob interuersam prædam Asiaticam à Tribunis accusati, & inuidia magis, quam argumentis oppressi sunt. *Liuius, libr. 8. & 9. Plinius de Viris Illustribus, cap. 49. & 53. Plutarchus in vita Africani, Valerius Max. libro quarto, Sabellicus libro septimo.* Belisarius, qui omnibus dignitatibus ac facultatibus exutus à Iustiniano Imperatore, apud quem summa in authoritate & gratia ante fuerat, stipem ostiatim colligendo sustentare sese necesse habuit: vbi, date, inquit, Belisario eleemosynam: quem virtus extulit: inuidia & ingratitudo deiecit. *Procopius. Crinitus, libr. 9. Volaterranus, li. 23. Egnatius libr. 5.* Et hæc in negantem sententiam rationes afferri possunt: in affirmantem contra, & quod

GERENDVS ATQVE SVSCIpiendus Magistratus:

Rationes, quibus probatur, esse gerendum Magistratum.

Ratio 1. ab institutione diuina.

Valent quæ sequuntur: quod I. DEVS ipse Magistratum instituit: vt sit vindex in irâ ei, male qui agit: neque potestas vlla, nisi à Deo est, *Rom. 13. cap.* Idem, cū certis officijs destinare aliquos vult, hos donis diuersis ornat: quorundam in pectus numum infundit, qui gerere Magistratus debent. *Plutarchus in gerendæ Reipublicæ præceptis ex Platone.* Et vt in Apicularum rege naturale quid reperitur ad gubernandum accommodatum: ardet maculis auro squalētibus: maior paulo & longior est, quam reliquæ apes, cruribus reiectio-

rectioribus vtitur: spiculo caret: quam diu viuit, colitur & obseruatur: aliorum labores circumit exhortanti similis: *vt in Georgicis Virgilius notat: scribit Columella libro 9. cap. 10.* Ita Politicus authoritate à Deo munitur: nec deserere Rempub. debet. *Idem ibid.*

II. Neque mas, neq; fœmina sine imperio ac disciplina agere quicquam debent. *Plato de Legibus 12.* Ipsaque natura Magistratum requirit: cùm sine ordine constare nihil queat: necessariò alij priores, alij posteriores sint: & in omnibus, quæ in vnum disponũtur, quiddam nascatur principis vicem gerens. In corporum vniuersitate corpus cœleste reliqua moderetur: omnia animalia rationale animal regat: hominem ipsum diuinior anima. *Cælius antiquarum lectionum lib. 13. c. 29.* — *Ratio 2. à naturæ conditione.*

III. Accedit huc necessitas. siquidem corruit populus, vbi nullus gubernator. *Prouerb. 11.* Sunt homines sicut oues absq; pastore, *Num. 27.* Ac pisces maris, & reptilia ducẽ non habentia, *Habacuc. 1.* In diuersa omnes distrahũtur, némine existente qui commune bonũ curet, & in medium consulat. *Plato, 1. de Legibus. Vida lib. 2. de Reipublicæ dignitate. Simanca de Repub. lib. 5. cap. 1. & 2.* Seditionum ac licentiæ procellis cũcta agitantur *Liuius lib. 39.* Leges etiam optimæ, non modo non prosunt ac ridentur, verum plurimũ quoque nocent Reipub *Plato 6. de Legibus.* Literæ enim sunt: scriptura constant: neq; opem ferre sua præsentia possunt: sed vt firmæ rataeq; habeantur, Magistratus auxilium implorant. *Demosth. in Midiam.* Imo sine imperio nec domus vlla, nec gens, nec hominum vniversum genus stare: nec rerũ natura omnis, nec ipse mundus potest, *Cicero, 3. de legib, Dion, lib. 41. Pontanus li. 4. de Obedientia.* Testantur hoc ipsum non ἀναρχίας modo, verum etiam Interregnorum incommoda. Romæ è viuis sublato interregno, dissensiones ac seditiones plurimæ ortæ. *Plutarchus in Numa.* Alexandro mortuo, verũ deprehensũ fuit id, Demades — *Ratio 3. à necessitate.*

quod dixit: exercitum eius Cyclopi eruto similem oculo esse: ipse, extremo in halitu interrogatus ab amicis, cuinam regnum relinqueret, Optimo respondit: quod præuideret, ingens sibi funebrale certamen amicorum futurum. *Diodorus, lib.* 18. Dissidentibus inter se Imperii Romani Electoribus de Imperatore, dum nouus eligeretur, qui tumultus, quot factiones, quæ bella sint exorta, exẽpla docẽt: Henrici IV. & Rudolphi, Sueuiæ Ducis: Friderici II. & Thuringiæ atq; Hassiæ Landgrauii Friderici Pulchri, & Ludouici Bauari. *Bodinus de Republ. lib.* 6. *cap.* 5. Quanta Iudaico in populo fuerint scelera perpetrata tum, cum legitimus rex ac magistratus nullus fuit: Spiritus Sanctus ostendit, quando in diebus illis non fuisse, populum qui gubernaret, affirmat, *Iud.* 18. Est enim Magistratus vinculum hoc, per quod Respublica hæret: est spiritus ille vitalis, quem tot millia trahunt: nihil ipsa per se futura, nisi onus & præda: si imperii illa mens subtrahatur. *Seneca lib.* 1. *de Clementia. Lipsius, Polit.* 2. *cap.* 1.

Ratio 4. à simili.

Atq; hinc Magistratus confertur cum corypheo, quo sublato è choro, cantus parum conueniens est: & Duce, quo absente, acies sine ordine procedit: & Nauclero, quo priuata nauis fluctibus obruitur: & pastore, quo ex oculis remoto, grex dispergitur, ac lupo præda fit. *Aristoteles, Polit.* 3. *cap.* 4. *& in hunc Casus:* & anima in corpore: sole in cœlo. *Idem lib.* 4. *c.* 15. & oculo, quo obscurato reliquæ partes minimè vident, & patre, qui ciues tanquam liberos diligit, iisque necessaria suppeditat: & Medico, qui diligenter morbos quærit: mala ciuitatis sapienter curat. *Idem Polit.* 3. *cap.* 4. 5. *&* 12. *In eundem Casus:* & denique vitibus ac arboribus, simul vmbram ac fructũ præbentibus. *Ezechielis* 31.

Ratio 5. à commodis priuatis.

Sed & priuatim Magistratus prodest. Illiberalis enim ac sordidi est, sibi tantum viuere: nihil turpius, quam hospitiũ præbentem Rempubl. deserere. *Plutarchus in Præceptis gerendæ Reipubl.* Neque nostrum

quisquam sibi soli natus est: sed ortus nostri partem sibi patria vendicat; partem parentes, partem amici. *Plato, Epistola* 9. Propterea quoque hominem veteres φῶτα appellarunt, quod inclarescendi à natura ei amor est inditus. *Plutarchus in libello, An recte dictum: Latenter viuendum.* Turpe est ita viuere, vt nemo te vixisse sciat. Imo, hoc quoque perniciosum: quod, in otio vita consumpta, & animos & corpora perdit: ac sicut aquæ sub vmbra latentes, non fluentes, putrescunt: ita facultates in vita motuum expertes pereũt. *Ibid.* Magistratus deinde Virum ostendit: &, vt cognosci non potest, integrum nec ne vas sit, nisi liquor infusus fuerit: ita nec homo cognosci potest, nisi imperium ei creditum commissumq; fuerit. *Plutarchus in Præceptis Re.pub. gerendæ.* Consequitur prætereà honorem Magistratus: Deorum dignus appellatione iudicatur: imo nõ alio animo populus Rectorem suum intuetur, quam si dii immortales potestatem visendi sui faciant. *Psal.* 81. *Seneca* 1. *de Clementia.* Honor autem præmium amplissimum: diuinum bonum: *Plato, libro primo de Legibus:* externorum bonorũ maximum. *Aristoteles lib.* 4. *Ethic. cap.* 7. laborem omnem dulcem facit. *Plutarchus de Animi tranquillitate:* præsidium firmissimum vitæ sine metu degendæ suppeditat. *Cicero, lib.* 1. *de finibus:* vltimo terræ subit: etiam morti ac funeri inseruit. *Plutarchus in libello, An seni Respub. gerenda.*

Ad obiectiones de ingratitudine, odio, inuidia, seditionibus, incommodis aliis, alla:as responsio.

Ac licet ingratitudo, odium, inuidia, seditiones, incommoda alia experiri interdum reges, principes, magistratus necesse habeant: tamen à Deo defenduntur. Vti Moses & Aaron contra lapidationem; *Num* 14. & contra Chore, Dathan, Abiron iidem, *Num.* 16. & Dauid rex contra Absolomum & Sebam 2. *Regum* 23. & 2. *Regum* 18.

Subditorũ suspicionibus, querelis

Suspicionibus quoque, querelis, reprehensionibus subditorũ facile occurri potest: nec deserẽda ꝓpter ea Respub. Si quis primo ad suspiciones parũ cõmo-

Ijs reprehensionibus quibus modis occurrendum. das conniueat: inimicitias ac dissensiones veras relinquat: susque deque ferat, siue male siue bene audiat: cogitet de eo, quod Onomademus Chiorum princeps dixit: metuere sese, ne, si inimici nulli essent in vrbe, contendere cum amicis inciperet. *Plutarch. in Præceptis Reipub. gerendæ.* Deinde, si populus aliquid habet suspectum, quod reuera bonum ac utile Reipub. non cum omnibus, tanquam ex composito, sed, facta quadam separatione ac seiunctione, cum paucis agat: instituti rationes exponat placidè: operam det, vt quasi conuicti sua à sententia discedant: quemadmodum Romæ Trib. pleb. Senatus restitit. *Idem ibid.* Tum etiam istud consideret, querelis, reprehensionibus, conuicijs effici: vt quis vsquequaque cautus sibique attentus viuat: & neque vel dicat, vel agat quicquam temere, aut inconsiderate, sed vitam tanquam in exacta victus ratione, sine reprehensione conseruet. *Plutarchus in lib. de Vtilitate ex inimicis capienda.*

Inuidiæ vt occurrendum. Inuidiæ porro vt occurrendum, Cicero docet: vt ostendatur primo, illa, quæ hanc excitarunt, multis magnisque parta laboribus ac periculis esse. Deinde, quemadmodum efficiens horum causa honesta, ita laudabilem finem vsumq; existere: ad salutem ea, nō priuatam, sed publicā adhiberi. Tum, quoad quantitatem, neutiquam magna, aut metuenda, verum mediocria esse. Tandem qualitas eorundem si spectetur, honesta, vt illa, necessaria, *lib. 2. de Oratore.* Neque hanc ad rem illud quod parum facere videtur: quod, vt Poëta ait, tantum.

Pascitur in viuis liuor, post fata quiescit:
Tum suus ex merito quemque tuetur honos.

Multi odio viui habentur: desiderantur ex hominibus sublati.

QVÆ-

QVÆSTIO VIII.

VTRVM MVLCTIS AC POENIS *quis adigendus aut alia cogendus ratione sit: Magistratum vt gerat.*

QVemadmodum viri prudentes ac cordati diu multumq; secum ipsi deliberare solent: gerere nec ne Magistratum, alijs præesse, commodare patriæ debeant: ita in controversiam ac quæstionem istud venit; VTRVM, QVI OBLATVM RESPVIT AC RECVSAT MAGISTRATVM; HVNC VT RECIPIAT COGENDVS SIT? Et quidem quod

AD MAGISTRATVM GERENdum inuitus nemo compellendus.

Rationes, quib. ostenditur, ad Magistratum gerendum cogendum neminem esse.

Ratio I. ab exemplis.

Exempla primum docent eorum, qui delatos honores, oblata regna, Dinarchias, Magistratus deprecatione alijsq; modis à se se removerunt. T. Manlius Torquatus, renunciatus Consul, excusata oculorum valetudine, Centuriam illam, quæ suffragium tulerat, reuocari iussit: pessimum ac periculosissimū sese exemplum dixit introducturum: si oculis alienis Rempub administrandam susciperet: hortatus est, alium magis idoneum vt eligerent. Cum vero cuncti instarent, alium, inquit, quærite, Quirites, ad quem honorem hunc transferatis. Nam si me gerere eum coëgeritis: nec ego mores vestros ferre, nec vos meum perpeti imperium poteritis. Itaque suffragio denuo inito Consules electi alij fuerunt. *Liuius, lib.6. Plinius de viris Illustribus, cap. 28. Valerius Max. lib. 6. cap. 4.* L. Quintius Cincinnatus, qui à patribus impetrauit: ne Consulatus sibi continuaretur. *Liuius lib. 3. Dionysius, Lib. 10. Valerius Max. lib. 4. cap. 1. Florus lib. 1,* Germanicus, qui Imperator à militibus salutatus, excusando, imo gladium distringendo & αὐτοχειρίαν minitando, libe-

ratus est. *Dion ac Suetonius in Tiberio.* Belisarius, qui regnum Italicum à Gothis inuito sibi imponi noluit. *Egnatius, libro quarto.* Seruile deinde ac illiberale videtur, cogi aliquem ad Magistratum gerendum: qui si bonus extiterit; patrię amans vltro ei inseruire cupit: si malus; ne petendum quidem ab illo, Reipub. ad gubernacula vt sedeat. Tum neq; quisquam bene ac diu istud facit, inuitus ac coact⁹ quod facit. Rursus

Ratio 2. à turpi.

Ratio 3. à damno & incōmodo.

Rationes in contrariā & affirmātem sententiam.

AD MAGISTRATVM GERENDUM *dum etiam inuitus compellendus.*

Ratio 1. à consequentib. malis.

Ratio 2. à bonorum ac prudentum natura & conditione.

Ratio 3. à necessitate.

Quod I. si boni ac prudentes oblatos sibi honores ac Magistratus non admittant, eosdem praui & stolidi consequantur. *Plato, Epist.9.* Bonorum deinde ac prudentum ea natura & cōditio: quod quiescere atque obedire, quam imperare alijs, malūt; nec honorum cupidine flagrant. *Plato; lib. 1. de Repub. Simanca, de Repub. li. 2. c. 8.* Et vt, natura iubente, pars vna potius discrimen subire cogitur, quam totū pereat: ita Iustitia flagitat, vt boni etiam, periculosum potius Magistratum gerant, quam damnum aliquod Respub. sentiat. *Aristoteles Politic. 2. cap. 7. Et in hunc Casus.* Si quoq; nauis instar Reipub. æstimanda, quæ omniū opus manibus officioq; habet: ideoq; in id incumbēdum, non modò ne euertatur, sed vt in portum tutissimum sese recipiat: omnium ac singulorum eo consilia, opes, actiones dirigendæ: vt Respub non seruetur solum: verum etiā indies feliciter augeatur. *Patricius de Republicæ institutione lib. 5.* Ideoque & leges hac de re diligenter agūt. Si quis magistratus in municipio creatus munere iniūcto fungi detrectet: per prędides munus agnoscere cogēdus est remedijs, quibus tutores quoq; solent cogi ad munus, quod iniūctum est, agnoscendum. *Digest. lib. 50. Tit. 4. de muneribus & honoribus:* nisi vacatio cōcessa; aut afferatur excusatio talis, quæ æquitate nitatur: vt ætatis, imbecillita-

Ratio 4. à legum authoritate.

debilitatis corporis, professionis, egestatis. *Ibid. Tit. 5. de vacatione & excusatione munerum. & Codicis lib. 10. Tit. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53.* in quibus de excusationibus munerum, de quibus muneribus nemini liceat se excusare, de ijs qui ætate, vel professione se excusant, vel morbo, vel numero liberorum, vel alijs modis, agitur. Quin & bene cōstitutæ Respub. multare eos sunt solitæ, qui magistratus & officia publica recusarunt: Atheniensis, capite: Romana, libertate: Sparta, patria. Et Sophænetus, quod dux declaratus, munus recusasset, 10. multatus minis est. *Xenophon de Cyri minoris expeditione, lib. 5.*

Ratio 5. ab exemplis ac pœnis magistratū officia q; publica recusantium.

QVÆSTIO IX.

VTRVM ETIAM PARVIS, LEVIbus contemptis rebus ac negotijs Magistratus & Inspectores constituendi: &, si talia oblata fuerint, officia, obeunda?

VT superioris Quæstionis vsus magnus, cum Magistratus deferendi, delati admittēdi aut recusandi sunt: ita & huius haud exigua vtilitas est: cum non magni momenti negocia ac officia committuntur. Vbi in negantem sententiam; & quod

Vsus Quæstionis.

OFFICIA AC MVNERA PARVA non obeunda.

Valent ista: quod ad magna illico adhiberi, ad nomen parandū, conciliandam authoritatem plurimū facit. Deinde vt in re familiari videmus minutula officia famulis cōmitti: honestiora patrēfamilias sibi reseruare: & in naui nō eadē esse officia remigū & gubernatorū: ita nō conuenit, ingenijs magnis ac erectis munus vile negociaq; leuia mandare: neq; his, si eadē oblata si fuerint, suscipere. Tū & ad contemptū non modo personarū, verum etiam Rerumpub. pertinere videtur: quādo paruis ac leuibus negotijs Magistratus & inspectores constituuntur. Contra, quod

Rationes in negantem sententiam.

Ratio 1. ab honesto ac laudabili.

Ratio 2, à simili.

Ratio 3. à turpi.

OFFICIA AC MVNERA PARVA non contemnenda.

In affirmātem sententiam argumenta.

Illa probant: quia studium multitudinis, & illorū penes quos eligendi est potestas, minimè improbandum. Deinde, cum in Magistratu moderatio maxime commendetur: huius argumentū ac signum magnū est: cum quis etiā ad inferiores Magistratus sese demittit. Tum & publica istud vtilitas flagitat. Siquidē Reipublicæ prodest: vt minoribus quoq; officijs, quæ contemni solent, aliquid dignitatis ac splendoris ab ijs adijciatur, qui illa suscipiunt: siquidem etiam à Viris Magistratus ornatur.

I. A studio multitudinis.
II. A moderationis indicio.
III. A publica vtilitate.

Est prętera vtrumq; necessarium: vt nec cōtemptui sese Politicus exponat, ambiēdo magna officia: nec odium in se excitet, petenti Reipub. operam suā denegādo. Sunt etiam multa, quæ si quis ipse aut per se agat ac tractet; abiectus idem ac sordidus videri queat: liberalis contra & nobilis, si ciuitati exhibeat ac præstet. *Plutarchus in præceptis gerendæ Reipub.*

IV. A necessitate.
V. A fine.

Vnde Cato nullam delati officij partem recusandam esse censuit: modo authoritati & gratiæ parandæ prodesset. Et Epaminondas Thebanus, cum contemptu quodam ac inuidia Telearchum eum ciues elegissent (cuius officium erat curare: vt sordes ex angiportis eijcerentur: rectè deriuarētur aquæ: plateæ essent mundæ: sternerentur viæ) munus hoc in sese recepit: addita facti sui ratione: quod non solum Magistratus Virum: sed etiam Vir Magistratum ostendat. *Idem ibid.* Huc accedit, quod nihil abiectum iudicandum, quod in Republica geritur: nisi malis forte moribus vitiatum fuerit. *Simanca, li. 2. de Repub. cap. 8. ex Cassiodoro, lib. 6. Variarum.* Neq; vlla Reipubl. pars tam est vilis ac contempta, quæ inspectionem ac procurationem non requirat. *Plutarchus in Præceptis Reipub. gerendæ.*

VI. Ab exemplis.
VII. A Reipubl. conditione ac dignitate.

VIII. A Neq; vero Lacedæmonij suos habuerunt tantum

ἁρμοστὰς:

ἁρμοσαὶς: Thessali, Archos. *Dionysius, lib. 5. Alexander ab Alexandro, lib. 4. cap. 23.* Pœni Suffetem. *Liuius, lib. 3. & 4.* Ægyptij, Diœcetas. *Cicero pro C. Rabirio posthumo.* Persæ, Megistanas. *Ammianus Marcellinus, & Suetonius in Caligula,* Achæi, Demiurgos: *Liuius, lib. 4.* Thebani Archinos. *Æmilius in Pelopida.* Longobardi, Exarchos. *Volaterranus, lib. 4. Geographiæ:* alij alios maiores Magistratus, quorum meminit Alexander ab Alexandro, *lib. 4 cap. 23.* verũ iisdem & minores fuerunt. Nec apud Romanos solũ extiterunt Consules, prætores, atque extra ordinem Dictatores dicti, Censores, &c. de quorum imperio agit Sigonius *libro 3. de Antiquo Iure Prouinciarum, cap 8. 9. 10. &* Fenestella: sed & succrescentibus negotijs alijs, minores magistratus multi creati: vt Triumuiri nocturni, Monetales, Agrarij, Capitales. *Idem l. b. 1. cap. 20.* Et Atheniensi in Republ. reperti sunt, Phylarchi, Phratriarchi, Demarchi, Prytanes, Proedri, Epistatæ, Archontes, Polemarchi, Thesmothetæ: de quibus legendi sunt: *Demosthenes in Theocrinem, Midiam, Eubulidem, Polyclē, Leptinem, Nearam, pro Ctesiphonte, Plutarch. in Solone, Xenophon de Atheniensium Repub. Isocrates contra Lochitam, Pollux. Sigonius l. b. 4 de Republ. Atheniensium, cap. 2. & 3.* Interim & reperti sunt, qui naualia curarunt: qui de verberibus ac vi quæsiuerũt: qui Agoranomi, negotiationibus & nundinationibus præfuerunt: id curarũt, ne in emendo ac vendendo mendacij locus aliquis esset: qui, Metronomi, viderunt, vt mensuræ iustæ essent: nemo his deciperetur: q, Sitophylaces, in eo occupati fuerũt, vt frumentũ, farinæ, panes, precio ęquo venderētur: q, Emporij curatores, idspectarunt, vt frumenti, quod in Atticũ Emporiũ aduehere tur, partes duæ in Vrbē à mercatoribus deferrentur: qui nautarũ ac mercatorũ sibi cōmendatas lites habuerunt: qui vendita à ciuitate administrarunt: qui pecunias, quæ mulctæ nomine pendebātur, accepe-

varijs officijs ac muneribus diuersarum nationum & Rerumpubl.

runt: qui, ζητηταὶ, pecunias publicas retentas acerbe exegerunt: qui, Sitonæ, externum frumentum Reip. nomine mercati sunt, & recondiderunt: qui, Astynomi, id negotij habuerunt, vt cum decoro ornatu ædificia, tam publica, quam priuata, vt & viæ conseruarentur: in his collapsa reficerentur: limites communes sine controuersia tenerentur: aquæ, in fontes abũde ac pure eũtes, ciuitatẽ simul & ornarẽt & iuuarẽt: qui ad muros veteres reficiendos, τειχοποιοὶ, fuerũt adhibiti: qui præpositi sunt legib⁹, νομοφύλακες & iuuenũ moribus σωφρονισαὶ. & γυναικόνομοι mulierũ modestiæ: & virorũ sumptibus ac conuiuijs, οἰνόπται; qui rationes poposcerũt magistratuũ & curationũ, Logistæ. *Sigonius de Repub. Atheniensium lib. 4. cap. 3. ex Demosthene contra Euergum, ad Pantanetum, in Timocratem, Leptinem, Phormionem, Theocrinem, Eubulidem. Aristogitonem, Neæram, Leocharem. Ex Æschine in Timarchũ, & Ctesiphontem: Isocrate in Trapezitica: Plutarcho in Lycurgo, Solone, Themistocle, Pericle: Polluce præterea, Arpocratione, Suida.* Neq; sacra si considerentur, apud populũ Iudaicũ locum saltem inuenerunt Pontifices, Sacerdotes, Leuitæ: sed etiã vsus idem fuit cantoribus, ianitoribus, Nathinæis: *de quibus, præter sacras literas, Iosephus lib. 8. & 20. ac Philo de Sacerdotum præmijs agunt: vt & Sigonius de Hebræorum Repub. lib. 5. à cap. 1. vsque ad 8.*

QVÆSTIO X

VTRVM MELIVS SIT SVBITO inclarescere, peruenire ad honores, dignitates, Magistratus magnos: an sensim ac gradatim? Et quibus in his modis atque rationibus vtendum?

Coniuncta Quæstio hæc cum superiori proxima est: in dubium illud vocat, quod erecta vereque liberalia

liberalia exercere ingenia solet: Num melius sit illico, an tarde, & quasi per gradus ad honores, Magistratus, imperia conscendere: Ac quæ hîc viæ & rationes observandæ. Neque vtramque in partem argumenta desunt. Et quidem quod sit.

Argumenta pro ratione subito emergendi atque inclarescendi splendide.

MELIVS, SVBITO EMERGERE: *ad magnos peruenire honores: consequi Magistratus: imperia adipisci:*

Illa: quod, de Pindari sententia, operum primordia & initia sic instituenda, ut splendentia ac fulgentia sint, sed non vno in loco, verum pluribus. *Plato, lib. 6. de legibus. Aristoteles, Politicorum 5. & Rhet. 1. Plutarchus in Præceptis Reipub. gerendæ.* Deinde vulgi hæc natura ac consuetudo est: vsitata communia, vulgaria contemnit: probat noua, inusitata, splendida. Vnde etiam fit: vt sæpe peregrini indigenis præferãtur: licet hi multis, quod aiunt, parasangis eos superent. *Plutarchus ibidem.* Tum etiam ab Inuidia magis immunis liberaq; inclarescendique hæc ratio est; quæ ingens virtutum tormentum, &, vt veterum quidam dixit, iumentum diaboli: nulla vero ratione meliori declinari potest, quam actionum initio splendido, illustri, celebri: quod, vt ignis, si subito ac celerior effulgeat, fumum non gignit: eundem excitat, cum paulatim & tarde exoritur: ita subita gloria ex legatione, aut re simili parta inuidiam non parit: sunt huic subiecti, qui paulatim, sensim, gradatim emergũt. *Idem ibidem.*

I. A Pindari testimonio.
II. A vulgi natura & consuetudine.
III. Ab inuidiæ declinatione ac fuga.

Sic Aratus Sicyonius Reipublicæ gerẽdæ splendidum initium habuit, euersionem scilicet tyrannidis Nicoclis. *Plutarchus in Arato.* Et Alcibiades, qui iuuenis adhuc clarus est factus, cum cõtra Lacedæmonios bellum excitauit. *Thucydides lib. 5. Plutarchus in Nicia.* Et Cn. Pompeius, qui, cum ob res gestas triumphum peteret, hic vero propter leges & ætatem ei denegaretur, maxime à Sylla: cogitare illũ iussit, plures

IV. Ab exemplis eorum qui subito inclaruerunt.

solem

solem orientem, quàm occidentem adorare: etiam alia obtinuit à populo preter leges & morem Romanorum, *Liuius, lib.* 39. 85. 109. *Plutarchus in Pompeio, Appianus, lib.* 1. *belli ciuilis. Eutropius, lib.* 6. *Florus lib.* 3. *Volaterranus lib.* 18. *Plinius de Viris Illustribus, cap.* 77. Et P. Cornelius Scipio, qui, cum per ætatem Romæ Consulatum petere non liceret, ædilitatem petens, Consul est à populo Romano designatus propter res præclare in Hispania administratas. *Plutarchus in Scipione. Polybius, lib.* 5. *Orosius, lib.* 4. *Florus, lib.* 2. *Volaterranus, lib.* 19. *Plinius de Viris Illustribus, cap.* 49.

Et hi qidem omnes fortitudine sua & rebus militaribus clari sunt facti, quemadmodum Iulius Cæsar victoriis plurimis claruit. *Plutarchus in Cæsare, Dion, Suetonius.* Et Augustus, qui adolescens adhuc multis ac potentibus hostibus sese opposuit, eosdemque vicit. *Dion. lib.* 45. *& in sequentibus. Suetonius. Cicero in Philip.* 3. 5. Alexander Magnus, qui ante ætatis annum 33. totum fere terrarum orbem armis sibi subiecit: cōtinuo victoriarum cursu ad Hypanim vsque peruenit. *Curtius, Arrianus, Plutarchus in Alexandro.* Sed sunt etiam aliæ viæ ac rationes, quibus subito quis inclarescere, & ad honores, dignitates, Magistratus peruenire, illustre comparare nomen potest, etiam trāquillis ac pacatis temporibus.

Rationes inclarescendi subito, pacatis ac tranquillis temporib. I. Iudicium magnum recte administratum.

Prima est Iudicium magnum recte administratū: quod ingenium requirit ac prudentiam; experientiam diuturnam: amorem & studium boni, non priuati, sed publici. *Arist. Polit.* 4. *cap.* 16. *Plutarchus in praeceptis gerendæ Reipubl. Cicero* 3. *Off. & in Oratione pro Cluentio, Demosthenes contra Midiam, Theocrinem, Calippum.* Ita magnū ac celebre nomē Salomoni regi etiamnum adolescenti peperit iudicium de infante altero viuo, mortuo altero latū, 3. *Regū.* 3. Areopagicū apud Athenienses nobile iudicium extitit: quo nihil cōstātiūs, nihil seuerius, nihil fortius fuisse, Cicero *lib.* 1. *ad Atti-*

ad Atticum scribit: prouerbium de seueris ἀρεοπαγίτας testatur. Magnam Romæ laudem adeptus L. Cassius est, quem Quæsitorem ac Iudicem fugiebant ii, quibus periculum creabatur: populus Romanus verissimum & sapientissimum iudicem putabat. *Cicero pro S. Roscio.*

Altera, Legatio, verum magna. Vbi requiritur, vt qui legatū agit, sit vir primo διάπυρος quasi igneus: hoc est, acer, strenuus, industrius, integer etiā & candidus. Secundo, animosus ac confidens, non timidus & meticulosus. Tertio, habeat mentem, valeat ingenio: sit instructus prudentia ac consilio, & quidem subito. Postremo, sit eloquens: non aliorum in dicendo vti opera cogatur *Plutarchus ibid.* Hoc nomine Ser. Sulpitius celebratus: dignus statua iudicatus à Cicerone est, *Philip.* 9. Laudatus Crates Philosophus, qui ab Atheniensibus legatus ad Demetrium Poliorcetem missus, obsidionis solutionem ab eo impetrauit. *Plutarch. in Demetrio.* Agis commendatus Spartanus, qui ad Philippum regem legatus missus, solus sine comitatu regem accessit: cumque rex admiratus hoc esset, veni, inquit, vnus ad vnum: legatorum aliorum tacite sumptus perstringens. *Idem in Apophteg. Laconicis.* Clarus est factus Anaximenes, qui, cum missus ad Alexandrū Magnum esset, Lampsacenis vehementer iratum, vt eum placaret: ille vero eo viso, iureiurando affirmaret nihil eorū, quæ Anaximenes, quamuis præceptor, peteret, se concessurum: prudenter ac ex tempore; hoc ergo, inquit, à te peto rex, vt Anaximenis præceptoris tui patriā funditus euertas; eoq; dicto effecit, vt vel inuitus Alexander Lampsacenis parceret. *Pausanias, lib.* 6. M. Popilius Lænas, qui ad Antiochū Epiphanem legatus à Romanis ablegatus, celebre inde nomē reportauit, quod animo magno infractoq, regem cunctantē responsumq; differentem, virga circumscripsit, ne vltra spaciū illud dis-

II. Legatio magna.

In legato quæ requiruntur.

ferendo exiret: eoq; Antiochum adegit, vt bellũ cõtra Ptolomæũ regem, populi Romani amicum susceptũ, omitteret. *Liuius, lib. quadragesimo quinto.* Illustres vero Eloquẽtia reddit legatos: Cineã, qui teste Pyrrho, plures Oratione sua, quã rex armis, vrbes subegit. *Plutarchus in Pyrrho*: Scopelianum, qui à Domitiano Imp. legatus missus, dicendi facultate singulari, quod petijt, impetrauit. *Philostratus*: Eustathium, qui eiusdem ob vim, Sapori Persarum regi in legatione gratissimus extitit. *Eutrop.*

III. Restitutio ac renouatio bene constitutorum, sed neglectorum in Repub.

Tertia via ac ratio est: Restitutio & renouatio eorum, quæ præclare quidem prũdenterq; in Republica constituta: post vero in desuetudinem venerunt, & neglecta sunt: vt & emendatio ac correctio illorum, quæ cum damno atq; dedecore introducta in Rempublicam fuerunt. Vtrũq; enim magnum laudeq; dignum. & ab interitu ac contemptu vindicare, quę semel lata atq; instituta in Republica prudẽter ac vtiliter fuerunt: & mature occurrere; nec locum ijs in eadem concedere, quæ præter dedecus, etiã damnũ dare magnum posse videntur. Quo nomine Cato ille Censorius clarus Romana in Republ. extitit. *Plutarchus in eius vita. Liuius, lib. 3. & 4. Volaterranus, lib. 14.* & Auidius Cassius Imp. *Vulcatius.*

IV. Magni momenti causa recte feliciterque in iudicio disceptata.

Quarta est Causa ac Cõtrouersia magna recte feliciterq; in iudicio disceptata: defensio fidelis hominis miseri ac deserti. Vnde celebres Romæ facti; Iulius Cæsar, Cato vterq;, L. Lucullus, M. Tullius Cicero, Hortensius, Sulpitius: plurimi alij. Et commendatur hæc ratio *libro secundo Officiorum, & Quintiliano libro Institutionum Oratoriarum* 12. ca. 7. quod crediti sint ita clari iuuenes obsidem Reipublicæ dare malorũ ciuium accusationem: quia nec odisse improbos, nec simultates prouocare, nisi ex fiducia bonæ mentis, videbantur: &, vt catuli generosi feris, ita hi malis infesti *Plutarchus in Lucullo.*

V. Dicendi.

Quinta est παῤῥησία, dicendi libertas, aperta atq;

ingenua

ingenua defensio Iustitiæ aduersus potentes. Vnde Romæ L. Philippus, Athenis Phociõ celebritatẽ sũt nominis adepti. *Plutarchus in gerendæ Reipublicæ præceptis.* Verum periculosum interdum hoc esse ostendit: Callisthenes apud Alexãdrũ: Thelesborus apud Lysimachum regem: Antiphon apud Dionysium Siciliæ Tyrannum. Itaq; caute hîc ac prudenter agẽdũ, ne pro authoritate & claritate nominis παῤῥησία, dicendi libertate, quæsita, odium atq; exitium nobis creemus: maxime apud eos, qui fœnum, quod aiunt, in cornu ferũt: longas manus habent. Qua de re Plutarchus *in libello de amici & adulatoris discrimine agit:* vbi non paucos docet opinari tum sese libere dicere, cum conuiciantur: & alieno tempore vti παῤῥησίᾳ, atque ita homines adulatoribus obijcere. Iubet deinde libertatem lenitate temperare: nimiam copiã remouere: vt & leuitatem, contumelias, risum, scurrilitatem, ostentationem, captationem popularis applausus: obseruare decorũ mediocritate. Modos præterea tradit mitigandæ libertatis dicendi: similium scilcet rerum vituperatione: alienæ personę introductione: cõfessione ingenua eorundem in nobis delictorum: laudatione aliqua vel ante, vel post, posita: culpæ translatione in alios: expositione vtilitatis ac necessitatis παῤῥησίας; indicatione malorũ, quæ ex intempestiuo silentio aut adulatione oriuntur: separatione & exceptione: distinctione admonitionis atque accusationis: præteritione, præcisione: promissione emendationis; voto ac optatione: deprecatione veniæ: θετῶς, vt agatur ἠθικῶς & ἀοϱίστως, infinite: nominetur nemo: ideoque irasci nemo queat, nisi qui de se ante confiteri voluerit.

libertas.

Quomodo caute ac prudenter dicendi libertate vtendum: hæc ipsam tegãda: ne periculũ creet.

Sexta via ac ratio est susceptio inimicitiarum, cũ non omnibus, sed ijs tantum, qui primum authoritatem

VI. Inimicitiarum.

Susceptio. tem ac dignitatem inuidiosam, formidolosam & terribilem habent sunt deinde improbi homines, cùm redegerunt suam in potestatem Rempub. non virtute ac fortitudine quadam, sed vel dolo, vel audacia atque temeritate. Facile enim hic populus mutatur: vno ab extremo ad alterum venit: deiecti in locum sæpe deijcientem euehit. Hinc Athenis Phocion & Demosthenes clari sunt facti: quia Macedonicæ sese potentiæ opposuerunt: animose ijs restiterunt, qui hanc quouis modo inuehere conati sunt. Romæ insignem nominis gloriam sibi Cicero peperit: cum inimicitias suscepit contra Clodium, Pisonem, Vatinium, Agrarios, Catilinam, Antonium & alios *Plutarchus in Cicerone*. Præmijs atque honoribus amplis condecorati fuerunt, tyrannos qui represserunt: Thrasybulus, Dion, Timoleon, Aratus & alij.

VII. Neutralitas. Septima est Neutralitas, vt ita loquamur: vt cum exortum est aliquod dissidium, diversas in partes diuersi abeunt: nulli harum sese quis immisceat: sed medium ac communem omnibus præbeat: consilia, dicta factaque sua ad pacem & concordiam in Republica dirigat. Etsi enim medijs hisce ac neutralibus idem sæpe accidat, quod in medio habitantibus euenire solet, vt vtrinque scilicet premantur: victoris præda fiant: legem tulerit Solon, vt qui ciuili in discordia non in alterutra sese parte adiunxerit, sed solitarius separatusque à communi malo ciuitatis secesserit: domo, patria fortunisque omnibus careret, exul extorrisque esset. *Plutarchus in Solone, Gellius lib. II. cap. 12. Lipsius, Politicorum lib. 5. cap. 6. Gregorius Tholozanus, lib. de Republica 22. c. 4.* nec rationes hic deesse videantur: tamen nihil virum bonum ac sapientem magis decet: quam à ciuilibus sese dissidijs subtrahere: nec pax & concordia constitui vlla potest, nisi medij aliqui sint, qui dissidentes inter se partes componant: non etiā illud raro accidit; vt, quod in fabulis lupus ait, homines aliud

aliud loquantur, aliud sentiant: tertium quærant aliquem, quem opprimant. Qua de causa laudatus Atticus fuit: qui æque periculosum esse statuit, ciuilibus sese fluctibus atque maritimis committere: ideoque ciuili in bello neutri se parti adiunxit, sed quieuit. *Nepos in vita Attici. Lipsius, vt supra.* Et Polio, qui ad bellum Actiacum proficisci noluit, licet à Cæsare rogaretur, vt hoc faceret. *Velleius Paterculus, lib. 2.* Vt verò hæ pro ijs rationes ac modi miliant, qui subito emergere atque inclarescere cupiunt: ita non minus pugnat pro via contraria, qua sensim, pedetentim, & velut gradus quosdã ad honores, dignitates, magistratus peruenire licet: quodque sit.

MELIVS PEDETENTIM, SENSIM, GRADATIM HONORES, MAGISTRATUS, IMPERIA CONSEQUI.

Argumenta contraria pro ratione pedetentim ac gradatim emergendi & inclarescendi.

I. à diuturnitate ac incolumitate.

Probant: quod primo, etsi illustrior ac splendidior ille modus sit, quo celeriter & subito inclarescere licet: tamen cum periculo haud exiguo idem coniunctus: hic contra vt obscurior & tardior, ita tutior ac diuturnior est. *Plutarchus in gerendæ Reipublicæ præceptis.* Siquidẽ, de proverbij sententia, subito quod fit, iã perire subitò solet. Et in paruis honoribus timor exiguus: in magnis tumor magnus: in illis lapsus insignis non reformidatur: in his metuitur: vti morbi acuti periculosiores quam lenti esse consueuerunt. *Aristoteles, lib. 5. Polit. cap. 8. & in hunc Casus.* Neque natura illico perfectũ quicquã producit: neque alijs rebus summa ante officia demandantur, quàm in inferioribus ac medijs data documẽta fuerint. Neq; in re nautica naues actuariæ aut cataphractæ, aut barbotæ, aut barziæ committuntur, nisi remos ante qui exerint, exercuerint se in celocib⁹, lembis, cymbis. Nec in bello Imperator, aut eqtũ magister, aut ordi-

II. à naturæ exemplo.

III. ab exemplo artium aliarum.

ordinum ductor subito quis euadit: tyro ante, & miles triarius, veteranus extiterit: intermedios gesserit honores: egerit tesserarium, optionem, signiferum, necesse est. Et Ecclesiastica in disciplina gradus certi fuerunt, in quibus se exercuerunt, qui ad sacerdotii dignitatem aut Episcopatus contenderunt.

IV. à legum præscripto & authoritate.

Etiam leges ciuiles iubent: vt gradatim honores deferantur, & vt à minoribus ad maiores perueniatur. *Digest. l. b. 40. Tit. 4.* Neq; Romę facile licuit, transcensis mediis honoribus, tribunatu plebis, prætura, ædilitate, ad Consulatum statim tendere: singulari istud exemplo T. Flaminio, Scipioni Affricano, Q. Metello, Augusto & paucis aliis contigit: dignumque memoria est, quod Plutarchus refert. Tribunos plebis Fuluium & Manlium, cum Flaminium consulatum petentem impedire conarentur, demonstrasse: mali rem exempli esse, iuuenem nondum Reipublicæ quasi primis sacris & mysteriis initiatum, ad summum honorem contra leges perrumpere. *Plutarchus in Flaminio, & P. Scipione. Appianus lib. 3. bellorum ciuilium.*

V. ab exemplo Rerumpubl.

VI. ab exemplo virorum magnorum, qui gradatim ad honores ascenderunt.

Sensim ita ac gradatim ascenderunt: Aristides iustus, sed pauper: Phocion Athenienses: Pammenes Thebanus obscurus: Agesilaus apud Spartanos, qui *teste Xenophonte, & Plutarcho in eius vita,* claudus, paruus, aspectu deformis, animo interim magno præditus, tandem rex est factus: M. Cato apud Romanos, qui perquam obscuris parentibus ortus, ad summos in Republ. honores peruenit.

Ratio gradatim emergendi.

Ratio vero hoc modo emergendi atq; inclarescēdi est: cum iuuenes senibus, obscuri claris adhærent: doctis indocti sese applicant: magnis ac potentibus infirmi se adiungunt, eorundemq; authoritate crescunt, ac velut radices agunt in Republica. Quemadmodum enim hæderæ solæ relictæ in altum non euehuntur: validas autem celsasque arbores amplexæ, vna crescunt & attolluntur: ita adolescentes ad honores

ores ac dignitates ascendunt: cum doctis, claris, udentibus, magnis viris sese adiungunt. *Plutarchus gerendæ Reipublicæ præceptis.* Ita Aristides Athenis claruit, cum Clistheni sese adiunxit: Romæ maius factus Cato est, cum Qu. Fabio Maximo adhæsit: L. Lucullus illustris euasit, cum L. Lucullum coluit: Lysandri authoritate & opera promotus Agesilaus est: ad honores Epaminōdas Theban⁹ peruenit, cum Pammenem ducem amauit ac coluit: Gabriam secutus Phocion nomen est magnum adeptus.

Quam tamen ad rem duo necessaria esse videntur. Vnum, vt non temere ad cultum atque imitationem omnes proponantur, eum in finem, vt emergamus in Republica, sed adhibito iudicio, ij quærantur ac eligantur, qui non ἁπλῶς, simpliciter, clari, aut potentes, sed propter virtutem sunt: nec dominatum quærunt in alios, aut honoribus suis velificantur; aut inuidia quadam laudem ac gloriam adolescentibus sub. rahunt. Quod fecerunt quidam: ut T. Quintius, qui propter felicitatem in bello odisse cœpit Philophœmenem Achæorum ducem: Antonius Augustum: Traianum Adrianus: Pompeium Marcellinus: Michaëlem Imp. Basilius Macedo: Trebellium Iustinianus. *Qui ad cultum ac imitationem proponendi.*

Alterum, vt gratitudo adsit: acceptorum maneat memoria. Multi enim multos amant, colunt, obseruant, comitantur: sed dum claues adhuc, quod dicitur, quærunt: his inuentis, cuculis magis ingrati euadunt. Laudatus ob gratitudinem in Gabriam Phocion est: cōmode hoc nomine Lucullus audiuit, qui fidem semper Syllæ præstitit. Commendatus Lælius fuit; qui, cum maleuoli Scipionis dicerent, omniū actionū eius authorem Lælium, Scipionem tantum histrionem esse: non elatus hoc iudicio populi, Scipionē contempsit; sed constanter gloriā eius defendit. Nec minorem laudem Affranius reportauit, *Gratitudo necessaria.* *Gratitudinis exempla.*

qui petiturus Consulatum, cùm aliis fauere Pompeium videret, petere desiit: ne Pompeiū offenderet. Placet enim populo ista modestia, multos amicos parit: minus sustinetur odii atq; inuidiæ, si euentus instituto non responderit. Vt contra Agesilaus reprehenditur, qui ingrate ac contumeliose Lysandrum tractauit, intempestiua ambitione atque æmulatione motus. *Plutarchus in gerendæ Reipublicæ præceptis.* Ita Ioas, rex Iudæorum, ingratus in Zachariam extitit. 2. *Paralipom. cap.* 24. Leonidas in Agidem. *Plutarchus in Leonida.* Cassander in Antiochum. *Pausan as in Atticis.* Adrianus in Tatianum tutorem suum, & alios quibus imperium debebat. *Aelius Spartianus.*

QVÆSTIO XI.

VTRVM, QVI VLTRO SESE INgerunt & ambiunt Magistratus, admittendi?

SVnt qui leuitate quadam orta, aut ex inani gloriç cupiditate, aut auaritia, aut contentionis studio, aut otio molesto, aliorumq; negotiorum penuria ad Reipublicæ capessenda negotia aspirant: longa subsellia. & puluinos tantum non somniant: minime interim probandi, & ad Magistratus gerendos admittendi videntur. Vt enim domestico fumo qui laborant, foris sociennos quærunt: quibus miserias animo suo, vt ille ait, expuere conantur: & in circulis ac leschis sine causa hærent: in macello & tonstrinis noua venantur: ita publica officia ambiunt, inque hæc ipsa sese ingerunt quidam; quia, domi quod agant, non habent. Verum infelices in gubernatione sunt, quod per iocum ac ludum publica negotia tractant: post eorundem cum dolore atque dedecore difficultatem experiuntur. *Plutarchus in gerendæ Reipublicæ præceptis.* Ambitione deinde qui laborant, similes Histrionibus sunt: qui ad Thea-

Ambientes Magistratus minime probandi & admittendi.

Ratio 1. à causis.

Ratio 2. ab imperitia gerendæ Reipub.

Ratio 3. à simili.

Theatrũ ſeſe componũt, ſcæneq; inſeruiunt: duo interim incõmoda magna: ſeruitutem & πρόσκρουσις, offenſiones plurimas, ſentiunt. *Idem ibid.* Cum Ixione conferri compararique videntur: qui apud Poëtas dicitur cum nebula pro Iunone concubuiſſe, atq; ita Centauros procreaſſe: quod ambitioſi, dum cœlũ ſeſe digito attingere opinantur, plerunque facinora adulterina & exilia edunt: monſtroſos ac centauricos habent impetus: multa propter imperandi cupiditatem iniuſte agunt. *Plutarchus in Agide.* Tum & imperandi illa cupiditas leuitatem præ ſe quandam ferre videtur: authoritatẽ nullam parit. Imo quo quiſque Magiſtratũ appetit auidius: eo magis à populo contemnitur, ſeq; ipſum commẽdare neceſſe habet. *Plutarchus in gerendæ Reipublicæ præceptis.* Verum poſt deprehẽditur, quod Seneca ſcribit: ambitionem ad dignitatem non, niſi per indigna, ducere. *Ratio, 4. à turpi.*

Exemplo ſint Abimelecus, qui ſeptuaginta fratres propter regnandi cupiditatẽ interemit: in Sichemitas occupauit imperium, *Iudicum.* 9. Cambyſes, qui eadem de cauſa Smerdem fratrem è medio ſuſtulit, *Herodotus li.* 5. Antoninus, qui ſupra matris pectus Getam fratrem obtruncauit: hoc addidit: SIT DIVVS, MODO NON VIVVS. *Herodianus lib.* 4. Sigebertus, Clotharij Francorum regis filius, qui fratrem Childericum incautum occidit. *Ritius lib.* 1 Boleslaus, Vratislai Bohemorum regis filius, qui fratrem Wenceslaum ex hominibus abire coëgit, *Sigebertus.* Frengo Danorũ rex, qui fratrem ſuum trucidauit. *Saxo li.* 3. Lechus Craci Polonorũ regis filius, qui fratrẽ Cracum incautum in venatione necauit. *Cromerus lib.* 2. Richardus II. Anglorum rex, qui Thomam fratrem ex inſidijs interfici curauit. *Polydorus li.* 20. Conſtans Imperator, qui fratrem Theodoſiũ hanc cum morte commutare vitam coëgit, *Cedrenus.* Lacedæmonij, Græciæ imperium affectantes pacem cõmunem per

Antalcidam constitutam violarunt. *Diodorus Siculus libro 15.*

Ratio 3 à legum authoritate.

Et peccatum hac in re varijs modis Romana in Republica, vindicatum itidem legibus latis fuit: *quas Sigonius, lib. 2. de iudicijs, cap. 30. recenset.* Pœtelia, contra nundinas & conciliabula prensandi causa instituta: Bæbia, Æmilia aduersus largitores lata: Cornelia, Fuluia: prohibente, ne suffragia donis ac muneribus emerentur. Maria, quæ, *vt Cicero lib. de legibus 3. scribit*, pontes in Comitijs angustos fecit: ne cui suffragatori ad rogãdum locus in ijs pateret. Fabia, quæ de numero sectatorum egit. Acilia, Calpurnia: quæ statuit, vt, ambitus damnati qui essent, ijs neque magistratum capere, neque in senatum legi liceret: pecunia simul mulctæ loco, vt & exilium, intentaretur. *Dio lib. 36.* Aufidia: qua constitutum fuit, vt domi diuisores qui haberent, aduersus Rempublicam facere viderentur. *Cicero in Epistolis ad Atticum, libr. Epistol.* Licinia, in eos lata, qui sodalitia & ambitum commisissent. *Cicero pro Plancio.* Pompeia, quæ eiusdem accusatores, magno premio proposito, constituit. *Dio.* Iulia Augusti, qua statutum fuit: vt, qui largitionibus magistratum petijssent, quinquennio vacarent. *Dio, lib. 54.* Meminerunt harum legum etiam Suetonius in Cæsare, *Cicero libro 1. Officiorum & lib. 3 de legibus: ut & in Orationibus pro Muræna, Plancio, Sylla, Plancio, in Vatinium habitis. Manutius de legibus Romanis. Nicolaus Grucchius de Comitijs Romanis libro primo, capite 5.*

Agunt præterea contra ambitum dominandique cupiditatem: Plato, *libro primo & septimo de Republ. cap. quarto de legibus.* Aristoteles *Politicorum tertio, capite septimo.* Isocrates *in Areopagitico.* Seneca *libro secundo de beneficijs, Animique tranquillitate.* Et leges ciuiles, quæ volunt: vt, si quis contra legem Iuliam ambitus in municipio magistratum aut sacerdotium petierit, centum aureis cum infamia puniatur. *Digest. libro 48.*

libro 48. Titulo 14. de lege Iulia ambitus. Cod. l. b. 9 Tit. 26. Instit. l. b. 4. Tit. 18. de publicis iudicijs: vbi inter ea etiam lex Iulia de ambitu recensetur.

QVÆSTIO XII.

VTRVM LARGITIONIBVS VTI, & emere Magistratus ac honores liceat?

EX ijs, quę modo vndecima sunt in Quęstione notata, etiam de hac quid sit sentiendum, facile intelligitur. Etsi enim tum exemplis, tum rationibus probari posse videatur: quod

LARGITIONES AC NVNDINAtiones admittendæ: emendi Magistratus & honores:

Pro largitionibus rationes.

Quia I. Magni ac clari viri hac ratione vsi. Cæsar largitionibus effusisque sumptibus ita populum Romanũ mouit, vt nouos magistratus ac honores quisque quæreret, quibus eum afficeret. *Plutarchus in Cæsare.* Imperium Iulianus obtinuit, cum militibus promisit, daturũ quæ vellent: habere sese magnas opes, plenos auri argentiq; aceruos. Eodem tempore illud ipsum fuit licitatus Sulpitianus, vir cõsularis ac præfectus Vrbi. *Herodianus lib. Ælianus Spartianus.* Antoninus Heliogabalus vendidit honores, & dignitates; & potestatem, tam per se, quam per omnes seruos. In Senatum legit sine discrimine ætatis, census, generis, pecuniæ merito. *Ælius Lampridius in Heliogabalo.* Philippus militum animos largitionibus demulcẽs, Imperium adeptus est. *Zosimus. Pomp. Lætus in Philippo.* Idem consecuti sunt multi alij, auctionibus quasi factis.

Ratio I. ab exemplis.

Ratio 2. à consuetudine Romanorum, ac Carthaginensium.

Etiam Carthaginensi in Republica velut laudabile, concessum fuit, Magistratus emere: quam ut rectã ac præclarã commendat Aristoteles *lib. Polit. 2. cap. 11.* Et Romæ olim in honorum petitione non modo adhibiti amici, propinqui, necessarij fuerunt: probati salutatores, deductores, sectatores, suffragatores: admissæ nomenclationes, appellationes blandæ: verum etiam grata extitit benignitas in dandis cõgiarijs, prandijs præbendis, gladiatoribus exhibendis, locis parandis, pecunijs diuidendis. *Sigonius, lib. 2. de Iudicijs, cap. 30. ex Liuio, Cicerone, Asconio.*

Ratio 3. à simili.

Et si feudum à cliente vendi inter agnatos iure potest; multi magistratus sic dãtur, vt iuris hereditarij vim habeãt: quid ni emere eosdem liceret? *Casus in lib. Polit. 2. c. 9.*

Ratio 4. ab utili & honesto.

Cum præsertim & vtilitati illud & honestati inseruiat: quandoquidem ita Res crescit publica: ditiores ij fiunt, penes quos eligendi potestas est: & liberalitas atq; gratitudo laudem parit: neq; turpe, mercari officia: si modo, qui dat, non secreto, sed publice det: & cupiat prodesse: & sit idoneus. *Geminianus.*

Ratio 5. à modis & conditionib. largitionũ.

Atque ita opes ac diuitias suas ostendat: quæ neutiquam in legendo Magistratu negligendæ: propterea quod (vt alia omittantur, quæ post afferentur) fieri non posse videtur: vt is, cui desunt rei familiaris facultates, recte fungatur magistratu, & otietur. *Aristoteles, Politic. 3. cap. 11.* Rursus argumenta plura ac meliora sunt, quæ probant contrarium:

QVOD NON LARGITIONIBVS vtendum: nec Magistratus & honores emendi.

Contra largitiones rationes.

Ratio 1. ab incommodis

Quia I. Reipublicæ male constitutæ argumentum, cum Magistratus venales sunt: principatus ac regna pecunia parantur. *Plato, lib. 8. de Republica.* Efficit hoc vt maiore in honore atque precio sint diuitiæ, quam virtus,

virtus, & vt tota ciuitas immoderato pecuniæ studio dedita sit. Quicquid autem honoratum principes ciuitatis, & dominatum in Republica obtinentes existimarint: idem & reliquis ciuibus tale videatur necesse est. *Aristoteles, 2. Politic. capite* 11.

Probabile est porro eos, qui magistratus emerũt, cum impensam fecerint in magistratum, assuescere quæstum facere. *Idem ibidem.* Et certe prouincias spoliari, ac nummarium tribunal, audita vtrinque licitatione, alteri vendi non mirum: siquidem, quod emetis, vendere Iuris gentium est. *Seneca, lib.* 1. *de beneficijs.*

Ideoque Seuerus Imperator nundinationes tales prohibuit: necesse esse dixit, vt, qui emit, vẽdat. *Lampridius in Seuero.* Nero imperij initio Senatui promisit: nihil suis in penatibus venale sese permissurũ. *Simanca, libro* 6. *de Republica capite* 16. *ex Cornelij Taciti libro tertio Annalium.* Alexius Angelicus initio proclamari iussit, Magistratus sese non vẽditurum, sed, delectu ex optimis habito, gratuito mandaturum. *Nicetas libro secundo.* *Ratio 2. ab authoritate.*

Quin ad ipsius Magistratus contemptũ & officiorum publicorum res hæc facit: quandoquidem pretium quod habet, hoc ipso vilescit. *Quintilianus, libro* 12. *Institution. Orator. Simanca, libro* 6. *capite* 17. Vnde in Nouellis Constitutionibus, *Constit.* 8. Imperator cum mandat, vt Prouinciarum Præsides puris vtãtur manibus: ab omni acceptione abstineant; solis ijs contenti sint, quæ à fisco dantur: nõ aliter fieri illud posse affirmat: nisi & ipsi cingula sine mercede percipiant: nihil omnino dantes nec occasione suffragiorũ, neq; ijs qui cingula habent, nec alij omnium vlli. Et additur ratio ibidem: Quod aurum qui dat, atque ita administrationem emit: non dat hoc solum, quantũ occasione adinuentum suffragiorum est sed & aliud extrinsecus addit amplius occasione commodi, administrationẽ aut dantibus, aut spondentibus: & *Ratio 3. à contemptu, quem largitiones inducunt.* *Ratio 4. à testimonijs ac legibus.*

sic vno principio illicito dato, plurimas necesse est manus circumire eum, qui donationem facit. Leges ergo, non exempla, hic valeant, quorum quisnã exitus extiterit, Historici ostendunt, ex quibus illa deprompta fuerũt. Et vt alijs de causis Aristoteles Carthaginensium Rempub. commendat: ita propter venales magistratus reprehendit: incommoda recẽset, quæ inde oriri solent.

Ratio 5. à testimonio Aristotelis.

Obiectorum refutatio.

Nec feuda, ac iuris hæreditarij vim habentia, vt vendantur, sed alium in finem esse data constat: quẽadmodum & illud: minime vel publice, vel priuatim nundinationes tales prodesse: sed ruinam atq; interitũ, tum Magistratibus & Imperijs, tum iudicijs afferre: cum horum fundamentum Iustitiam subtrahat: nec tam in mandandis honoribus ac officijs publicis ad opes sit respiciendum, quam alia spectanda, de quibus deinceps agatur.

QVÆSTIO XIII.

VTRVM SEXVS RATIO HABENda: etiam fœminæ ad gubernationes ac Magistratus admittendæ?

Controuersa admodum hæc quæstio, multisq; in regnis ac Dinarchijs agitata: Num muliebre imperium admittendum? Rerum administratio penes fœminas esse debeat? Et quidem, quod

A GVBERNATIONE AC IMPERIO Fœminæ non excludendæ.

Rationes pro mulierum imperio.

Ratio 1. ab exemplis.

Probant primo exempla: Deboræ, quæ magna cũ laude populum Iudaicum rexit, *Iudicum* 4. Semiramidis, quæ ob formam & prudentiam bellicam à Nino, Assyriorum rege ducta, mortuo illo, Babylonẽ vrbem condidit: vniuersam Asiã præter Indos subegit: quadraginta duos annos regnauit. *Diod. l. b. 2. c.* 5. A cuius

A cuius post tempore receptum fuit: vt vxores regū post eorum morem regnarent. *Arrianus lib.1.* Quin & morem hæc introduxisse fertur, vt maritis vxores imperent: harum illi dictis audientes esse cogantur. *Alexander ab Alexan. lib. 4. cap. 8.* Zarinæ Sacarum reginæ, ad quam Parthi à Medis defecerunt: quæ barbaras gentes plurimas suam in potestatem redegit: vrbes condidit multas: admirationi cunctis extitit. *Diodorus, lib. 2.* Semi amiræ, Heliogabali matris: cuius in gratiam Senatulus, id est, mulierum Senatus, Quirinali in Colle Romæ est admissus. *Lampridius in Heliogabalo.* Zenobiæ, Odenati vnius ex triginta Tyrannis coniugis, quæ, multorum sententia, fortior marito extitit. *Trebell. Pollio in 30. Tyrannis.* Post Odenatum maritum, imperiali sagulo perfuso per humeros habitu, donis ornata, diademate etiam accepto, nomine filiorū imperauit. Cui Aurelianus Imp. in quadam ad Senatum Romanum Epistola laudem tribuit: quod sit prudens in consilijs: constans in dispositionibus: grauis erga milites: larga, cum necessitas postulat: tristis, cum seueritas poscit: illius sit, quod Odenatus Persas vicerit: & fugato Sapore, Cthesiphontem vsque peruenerit. *Idem ibidem.* Eudociæ, quam morti vicinus Constantinus Ducas Imperator liberis matrem, Imperatricē ac nutricem ac dominam reliquit, mandata Imperij administratione: quod ei modesta videretur, nec minus ad tractationem rerum apta, quam ad liberos educandos ingeniosa. *Zonaras in Constantino Duca.* Irenes, quæ mortuo Imperatore Leone, vna cum filio Constantino, decimum tum ætatis annum agente, Imperium suscepit: cuius quamdiu imperio obtēperauit, cuncta domi ac foris sese bene habuerunt: nullæ populorum querelæ, nulli bellorū motus pace & otio omnia floruerunt: secus eadē ab imperio remota. *Zonaras & P. Diaconus in Constantino & Irene.* Theodoræ, quæ pellendi tyrāni causa extitit. *Zonaras*

in ...

in Michaële Calaphate & Zoë ac Theodora sororibus. Vendę in Polonia, Craci filię, cui regnum Poloni detulerunt: quæ Ritigeri Marcomannorum ducis nuptias respuit, principem se esse malle inquiens, quam principis vxorem. *Cromerus lib* 2. Libussæ, Croci Bohemorum Ducis filiæ: quæ Bohemiam totam sola primo gubernauit: post Primislao rustico nupsit, cũ seditiosa multitudo Virum expeteret, qui sibi dominaretur. *Æneas Syluius.* Margaritæ, quæ Daniæ ac Noruegiæ regina creata, Sueonum rege Alberto superato, etiam Suecorum regnum inijt. *Ioannes Magnus, lib.* 19. Alexandræ, quæ ab Alexandro, Iudæorũ rege marito, administrando regno ex testamẽto pręposita, licet duos haberet filios, Aristobulum & Hircanum, nouem annis principatum summa cum laude administrauit. *Iosephus, lib* 13.

Ratio 2. à conditione sexus fœminei.

Nec deinde rationes desunt: quandoquidem sexum neque censura, neque Virtus eligit. *Seneca, Epist.* 3. *Lipsius, Polit.* 2. *cap.* 3. Non semper masculum quicquid gignitur perfectius eo est, quod fœmininum nascitur. *Cabotus, libro* 1. *disputationum, cap.* 38.

Ratio 3. ab exemplis fœminarũ in consiliũ adhibitarum.

Et sunt inuentæ, etiam adhuc inueniuntur non paucæ præclare instructæ parataeq; ab ingenio, prudentia, doctrina, animi magnitudine, gubernatione dignæ: grauissimis in negotijs ab hominibus laudatissimis in consilium adhibitæ. Egregia multa, leges plurimas & vtilissimas, Numa II. Roma. Rex, iussu Egeriæ Nymphæ, vxoris suæ, tulisse dicitur. Notum illud Poëtæ:

Illa Numæ coniunx consiliumque fuit.

Ouidius, 3. *Fast. Liuius, lib.* 1. *Plutarchus in Numa, Florus, lib.* 1. *cap.* 2. *Cicero l. b.* 1. *de legibus, Valerius Max. lib.* 1. *cap* 3 Cyrus Persarum rex Aspasiam suam consuluit: eidem obtemperans arduis in rebus bene feliciterque rem gessit. *Ælianus, lib.* 12. Liuia, Augusti Cæsaris vxor, quam in consilijs dandis prudens extiterit:

rerit: vel artificiosa illa oratio ad maritum habita ostendit: in qua rationes exponit, quibus aduersariorum ac hostiũ occurrendum insidijs sit. *Dio, lib.55.* Theodora Iustiniani Imp. Coniunx in consilium de rebus grauissimis adhibita. *Ioan. Magnus, Gothicarum Hist. lib.13.* Quod & ipse fatetur, cum *Nouel. Const.* 8. hæc, inquit, omnia apud nos cogitantes, & hic quoque participem consilij sumentes eam, quæ à Deo data est, nobis, reuerendissimam coniugem; ad hanc sacram venimus legem, & Lacedæmonij quoque mulieres publicis in consilijs assumere, adhibere in Curia ad exequenda negotia sunt soliti: earundem arbitrio decreta multa fecerunt. *Aristoteles, lib.2. Polit. cap.7. Plutarchus in Agide* & *Comparatione Numæ ac Lycurgi.* Athenienses veteres has consilijs publicis interesse ac suffragia ferre voluerunt. *Varro.* Apud Gallos, quoties de bello aut pace consultandum fuit, illas quoque consuluerunt. *Plutarchus de Virtutibus mulierum.*

Etiam priuatim Vxorum monita maritis plurimũ profuerunt: vt Pithei, quæ ab auri cupiditate nimia eum abduxit, cum omnia auro concinnata afferri iussit: cibum nullum apposuit fame laboranti. *Plutarchus ibid.* Iuliani, quæ ob exactiones nimias Imperatorem reprehendit: effecit quoque, vt has ipsas postea detestaretur; fiscũ lienẽ appellaret: quod eo crescente, artus reliqui tabescant. *Aurelius Victor in Iustiniano, Tiraquellus in Leg bus connubialibus, lege 11. n.11. vbi & Catalogus bene longus earum mulierum habetur, quæ eruditione ac doctrina viros superarunt.*

Magno præterea animo præditas fortesq; esse easdem nemo negabit: cum ob fortitudinem Debora commendetur, *Iud.4.* & Iudith, *cap.13.* & Semiramis Nini vxor. *Iustinius lib.1.* & Tomyris, quæ Cyrum superauit. *Herodotus lib.1.* & Amazones. *Diodorus Siculus, lib.3.* & Artemisia Cariæ regina, quæ pro Xerxe contra Græcos strenue fortiterque pugnauit. *Herodotus, lib.* *Ratio 4. à fortitudine fæminarũ.*

tus lib. 8. Valasca Boëma, *Dubrau ius, lib. 2.* Plures aliæ, quarum meminit Plutarchus *in l. bello de Virtutibus mulierum, Gregorius Tholozanus, l. b. 7. de Repub. c. 11.*

Ratio 5. ab authoritate legum.

Quin & leges vitium illud antiquæ subtilitatis corrigunt: quo alia iura fœminarum & masculorum constituta in successionibus testamentarijs & ab intestato fuerunt, *Cod. l. b. 6. Tit. 28. de liberis præteritis vel exhæredatis & Nouella 115. cap. 3.* Et vnum ordinem in omnibus ponere sese nepotibus & pronepotibus affirmant: non ferentes fœminam à masculo in talibus minui: quod neque masculus ipse in se, neque fœmina solum ad natiuitatis propagationem sufficiens sit: sed, sicut vtrumque eorum cooptauit DEVS ad generationis opus, ita etiam eandem vtrisque seruandam æqualitatem esse censeant. *Nouella Constitutione decimaoctaua.* At sunt & côntra rationes, planum quæ faciunt: quod

Rationes contra muliebre imperium.

A GVBERNATIONE AC IMPERIO *Fœminæ excludendæ.*

Ratio 1. ab authoritate diuina.

Quia I lex diuina subesse, non imperare viris fœminas iubet, *Genes. 3. & 1. Epist. D. Petri cap. 3. ad Ephesios 5. ad Colossenses 3. ad Corinthios 1. capite 11.* Deinde Naturæ lege magis ad imperandum aptũ, quod est masculum quam quod fœminĩeum est: nisi forte à natura ipsa defecerit. *Aristoteles Politicorum 1. cap. 8. Bodinus, lib. 6. Politicorum cap. 5. Lipsius, Politicorum 2. cap. 3.*

Ratio 2. à lege naturæ.

Quia viris dedit prudentiam, animi magnitudinem, robur, vim imperandi mulieribus ademit: aut saltem imbecillam, languidam imperfectam concessit. *Arist. Pol. 1. cap. 6.* Largita hæc eadem calliditatem est: instruxit dolis harum pectus: sed vim negauit, ne in expugnabiles essent: frangeret vires timor. *Plato, 7. de Legibus. Seneca in Octauio. Lipsius, Polit. 2. cap. 3.* Accedit huc loquacitas. Qui enim fœminæ aliquid cõmittit, idem facit, ac si in foro denunciaret voce præconum

omni-

omnibus. *Antiph. apud Stobæum, Sermone 72.* Et merito, inquit illa, loquaces omnes habemur: nec mutam repertam vllam esse hodie dicunt mulierem vllo in seculo, *Plautus in Aulularia.*

Quin & virilia munera multa sunt fœminarum sexui ac pudori contraria. Magistratus enim publica est persona, & palam atque publice sui facere copiam debet: contra ergo muliebrem pudicitiam est visum bonis, hominum eas consortijs interesse. *Bod'nus, l'b. 6. de Republica.* Fœminæ est, manere domi: tolerare colo vitam: famulas ad lumina longo exercere penso: *vt Virgilius requirit 8. Æneid.* *Ratio 3. à turpi.*

Huc accidit, quod, quo magis ob naturę imbecillitatem animorum sunt motibus obnoxiæ, eo, quoties legum frænos licentia perruperint, longius progrediuntur; difficilius reuocantur, ad modestiam vix vnquam redeunt: quippe morborum ac remediorum iuxta impatientes. Quod si quæ inter eas fortiores videntur, eo magis sunt periculosæ: quod vehementiores impetus habeant: & quæ tædio sexus fœminam semel exuerunt, etiam vltra curas viriles licentiam extendere volent. *Buchananus lib. 12. rerum Scoticarum in oratione Kennedi* Neque illud contemnendum, quod quanto quisque sui minorem fiduciam habet, tanto facilius aliorum dicta & facta ad suam contumeliam accipit: vehementius irascitur: ægrius pacatur: immoderatius vindictam exercet: & velut contemptum sui vlciscitur. Hæc omnia, quam sint Magistratum gerentibus aduersa, nemo ignorat. *Idem ibid* *Ratio 4. à petulantia ac insolentia muliebris sexus.*

Vt nihil de eo nunc dicam, quod male rem fœminæ ad gubernacula admotæ gesserút Crudelis ac iniusta Attalia: Cleopatra libidinosa simul & sanguinolenta: Semiamira Heliogabali mater meretricio more viuens, turpia cuncta exercens in aula: Senatusco̅sulta videns ridicula de legibus matronalibus: quæ quo vestitu incederet? quæ cui cederet? quæ ad cuius oscu- *Ratio 5. ab exempl: male administratæ Reipub. à muliebri sexu.*

osculum veniret? quæ pilento, quæ equo saginario quæ asino veheretur, quæ carpento mulari, quæ boum? quæ sella? & vtrum pellicea, an ossea, an eborata, an argentata? quæ aurum vel gemmas in calciamentis haberẽt? *Ælius Lampridius in Heliogabalo.* Vnde cautum post etiam fuit, ne vnquam mulier Senatum ingrederetur: vtque inferis caput eius dicaretur deuoueretur que, per quem factum istud esset. *Idem ibid.* Alexandro Imp. atque adeo imperio Romano toti mater Mammæa nocuit plurimum, cum domi eum retinuit: muliebri pauore, & charitate filij nimia: suadens, alios potius periculis exponeret, quam ipse in acie consisteret. *Herodianus in Alexandro* Nec eidem multum Liuia Tiberij mater profuit: quæ superbia reliquas fœminas omnes longo post se interuallo reliquit: extra consuetudinem populi Romani introduxit plurima. Quæ indigne ferens Tiberius nihil post insolens agere ei permisit: etiam decretos honores, exceptis minimis, improbauit. *Dion lib* 57.

Ratio 6. à turpi. Quin & seruum nimis seruitium est mulieribus obedire: & vbi hæ imperant, non modo à libertate, sed etiam à seruitute homines degenerant. *Tacitus, de moribus Germanorum, Lipsius, libro 2. Politic. 3.* Vnde Romanis moribus prohibitum erat iudicare, vel arbitrium suscipere. *Ratio 7. à testimoniis.* Et DEVS, quoties nominis sui hostes vlturũ sese minitatur, fœminarũ imperijs eos subditos fore minitatur: quasi malorũ omnium extremũ illud sit. *Esaiæ 8. Bodinus, libro 6. capite 5.* Itaque, vt tulerint quidẽ in summo honoris gradu nationes quædam fœminas, non illas quidem iudicio & suffragio electas, sed nascendi sorte oblatas: nullus tamen vnquam populus, cum libera essent suffragia, cum virorum quantulacunque esset copia, sibi fœminas præfecit. *Buchananus, rerum Scoticarum lib. 12. in Oratione Kennedi.*

QVÆ-

QVÆSTIO XIV.

VTRVM IN MAGISTRATV LEgendo ætatis ratio habenda?

QVemadmodũ sexus est ratio in mandandis Magistratibus habẽda: ita spectanda ætatis quoq; ratio est: nec incommode quæritur: Iuuenibus ne an senibus illi cõmittendi. Et peccari hîc vtrinque solet, cũ vel adolescentuli imperiti rerũ, senioribus præferũtur: vel, his plane exclusis, magistratus dãtur senibus admodũ decrepitis, & iã pueris factis. Magnum vero quæstio hæc vsum habet: cũ ad regnũ aut principatum aliquem obtinendum quis commendãdus: quod de ætate iuuenili obijcitur diluẽdum est: quẽadmodum Cic. in Philipp. Augustum Cæsarem commendat: refellit id, quod de legibus annalibus à nõnullis obijciebatur. Quod autem *Vsus quæstionis,*

SENIBVS MAGISTRATVS GErendus: Res capessenda publica.

Rationes pro Senibus.

Probãt, quæ sequuntur: quia primo in antiquis sapientia, & in multo tempore esse prudentia: annorũ multitudo sapientiam docere dicitur. *Iob. cap. 2. & 32.* Speciosum caniciei iudicium, & speciosa veteranis sapientia, gloriosus intellectus & consiliũ habetur, *Ecclesiast. cap. 25.* Væ esse terræ illi docetur, cuius rex puer est, *Eccl. 18.* Deinde nomen hoc indicat, clauum imperij seniores tenere oportere. Appellarũt Spartani Magistratus suos πρεσβυγενεῖς, natu grãdiores, & γέροντας, senes: à senio nomen apud Romanos Senatus accepit: γερουσίαν Curiam vocari Romulus voluit. *Plutarchus in libello, An Senibus Respublica gerenda? & in vita Romuli.* *Ratio 1. à testimonio S. Scripturæ.* *Ratio 2. à nomine & appellatione.*

Legibus præterea constituendũ esse Plato monet, ne quis Magistratum quenquã gerat, qui pauciores, *Ratio 3. ab autoritate Platonis,*

& legum ciuilium. quam quinquaginta annos habuerit. Iuuenes nō admittit, quod soleant esse simplices & minime mali & improborum hominum versutiis facile circumueniantur: cum earundem affectionum exempla in se minime habeant. *lib.3.& 5.de Republica.* Quin & leges ciuiles hoc requirunt, quæ ad Rempublicam administrandam nolunt ante vicesimum quintum annū vel ad munera, quæ non patrimonii sunt, vel honores minores admitti. *Digest, lib.40.Tit.4.*

Ratio 4. à consuetudine Romanorum & aliorum. Et ætas in legendo Senatore certa Romæ est obseruata. Nec consulatus geri potuit ante quadragesimum tertium annum: prætura ante quadragesimū: ædilitas & quæstura ante vigesimum septimum. *Gruchius, lib.1.de Comitiis Romanorum Sigonius, de antiquo iure ciuium Romanorum lib.2.cap.2. Gregorius Tholozanus, lib.4.de Repub.cap.5.* Etiam ad iudicandum annus ætatis legitim⁹ trigesimus quintus fuit. *Suetonius in Augusto.* Apud Chalcidenses infra quinquagesimū annum Magistratum gerere nemo potuit: vti nec Spartæ. *Heraclytus de Politiis. Plutarchus in Lycurgo.*

Ratio 5. à conditione ac moribus Senum. Neq; id immerito; siquidē est in senibus mens ac intelligentia. *Arist.Polit.7.cap.16.Cicero in Catone.* Senescentibus vitiis, feruore & audacia ætate sublata, consilium indies crescit: est corporis infirmitas, mentis sobrietas: senescentibus corporis membris, sensibus emollitis, in consilium proxima transeunt. *Liuius lib.3.Simanca de Repub.lib.7.cap.8.* Accedit experientia, & rerum multarum vsus: vt tertium quendam oculum senes habeant, quo rerum euentus facile prospiciunt. *Plato 3 de Repub. Isocrates in Epistolis, Epist. 6. Euripides in Phœnissis Sophocles in Thyeste.* Et, vt medicus ille melior dicitur, qui diutius inter ægrotos versatus est, aut ipse æger extitit: ita senex acutius prospicere iudicatur, quid expediat, quàm iuuenes.

Ratio 6. ab ordine naturæ. Sed & ordo naturæ hoc requirit: vt iuuenes senili sub disciplina viuant: vt quæ à minus perfecto ad perfectum

fectum progressa, iuuentutis obsequium, imperium senectutis docet. *Arist. Polit. 7. cap. 14. Casus.*

Et possunt ita obtrectationes atque odia vitari: quia carent odio ac inuidia senes: aut, si est inuidia, similis fumo est, qui cum initio adeuntibus ad Rempub. quasi incensus largius offertur, postquam hi effulserunt, euanescit. *Plutarchus in libello, an Seni Respub. gerenda.* Sed & hac de causa Senibus Respublica capessenda, vt iuuenes multos ad administrandam Rempub. recte informent. *Idem ibidem.* *Ratio 7. à commodis.*

Cum vero & authoritas plurimum in Magistratu possit: vel hoc nomine senum ratio habenda, vtpote in quorum vultu obseruanda maturitas apparet: plurimum quoq; authoritatis apud populum conciliat. *Ibidem.* Est contra adolescentiæ ac florentis ætatis propria temeritas. *Cato de Senectute.* Per ætatem iuuenes imprudenter multa faciunt: nec rerum ante exitus vident: sunt maxime in eo vituperandi, quod illos, quorum sequi consilia debebant, aspernantur. *Cominæus libro septimo.* Ad honores euecti intemperanter atque insolenter sese gerunt: ad aliorum iudicia & opiniones respiciunt: peiora facile præcepta audiunt. *Seneca in Thyeste,* Affectus vehementes habent, eosdemque regere nequeunt. *Idem in Troad. Aristoteles 2. Rhetor. capite 12.* Itaque prouerbio trito, HASTA IVVENVM, CONSILIA SENVM, vsurpatur. *Plutarchus, an Senibus gerenda Respublica.* Et in Senatu constituendo lex diuina Seniores septuaginta cogere mandat, qui cæteris sapientia, prudentia ac scientia præstent. Sapientia, vt pietatem ab impietate secernant: prudentia, vt turpe ab honesto seiungant: scientia, vt verum à falso distinguant. *Bodinus, libro tertio de Republica, capite septimo,* Et quales esse soleant ad gubernacula adolescentes adhibiti, Roboamus docet, qui relicto seniorum consilio, seipsum maxima regni parte priuauit, *libro tertio Regum, capite duodecimo.* Et Alexius, *Ratio 8. ab authoritate Senum.* *Ratio 9. à conditione adolescentum.*

qui Manueli Comneno adhuc puer successit in imperio. Ob immaturam vero ætatem consilijque inopiam, nullam officij sui rationem habuit. inani fastu ac superbia elatus, venationibus & equitationibus incubuit: puerorum, cum quibus colluderet, familiaritate est vsus. *Nicetas.*

Ratio 10. ab incōmodis, quæ oriuntur, si impuberes in regno succedant.

Quantum vero regnis noceat, si regum filij, etiam impuberes, in regno succedant, coronentur, tutorū arbitrio subiecti, vel Caroli VI. Gallorum regis exemplum ostendit: qui cū solo nomine rex esset, æmulatione factionū Galliā intestinis bellis misere agitata: Angli à Burgundione euocati, regnum occuparūt: & rege suam in potestatem redacto, quas voluerunt fœderis conditiones scripserunt. *Æmylius lib. 10. Polydorus lib. 23.* Et Frothonis III. sub quo rege impubere Dania miserrime improborum præsidum tyrannide oppressa est. *Olaus lib. 8.* Neque tamen ita senum ratio habenda, vt alij prorsus amandentur: sed &

Pro Iuuenibus rationes.

IVVENES AD HONORES AC *Magistratus admittendi.*

Ratio 1. à vitiis & incommodis Senum.

Non enim omnis senectus venerabilis & apta, sed illa, quæ nō canis, sed meritis albescit. Et est canicies animæ in canis cogitationibus ac operibus fulgens. *Simanca lib. 7. de Republica cap. 8. ex D. Ambrosii Epistola 60.* Sunt deinde senes decrepiti bis pueri: nonnulli παιδογέροντες, ratione ac consilo pueri. *Plato in Axiocho 1. & 7 de legibus.* Ac propterea legum constitutio non permittit, vt si septuagesimum annum excesserint, magistratum gerant. *Plato lib. 6. de legibus.*

InSenectutē prætera, quicquid in natura est ruinosum ac interitui obnoxium, confertim sese effundit: & quidem ita, vt nullis remedijs illa imbecillitas auerti queat. Quod si quis tardius velut debitam vitam non rediderit; natura tanquam fœneratrix instans ac vrgens ab alio aspectum, ab alio auditum, sæpenume-

penumero vtrumque tanquam pignus exigit. *Plato in Axiocho.*

Ideoque Imperium oblatum quidam suscipere recusarūt. Macrianus admittere illud noluit, quod senex esset, equitare ad exemplum non valeret, lauādum sibi esset frequentius, edendum delicatius: iuuenes quærere iussit. *Trebel. Pollio.* Sunt ad hæc Senes suspicaces, paruis & angustis animis præditi, meticulosi, queruli, vtilitatem magis, quam honestatē spectant. *Aristoteles Rhet. 2. cap. 12.* Vt contrà adolescentes præditi multis, quæ ad Rempublicam capessendam necessaria.

Ratio 2. ab exemplis eorum, qui ob senium oblatum suscipere imperium recusarunt.

Ratio 3. à virtutibus & conditione Iuuenū.

Sunt animosi ac fortes: sunt laudis ac gloriæ cupidi: in rebus agendis honestatem, non vtilitatem, propositam habent. *Aristoteles ibid.* Nec annorum spatium, sed ingenium ac diligentia in causa, vt alios prudentia superent. Ideoq; nulla in consilijs ætas repudianda *Isocrates in Archidamo.*

Ratio 4. à legum authoritate.

Et leges, cum de ijs agunt, qui ætatis impetrant veniam, ob anticipatam ætatis prudentiam gratiam adolescentibus faciunt: dant potestatem iudicandi ac gerendi Magistratus: sed ita, vt non minores sint 14. annis. Etsi enim, de Catonis sententia, senilis iuuenta præmaturæ mortis esse signum videatur; mature magnum ingenium vitale non iudicetur: tamen sunt adolescentes, in quibus aliquid senile: prudentia ætatem supplet. *Cicero 4. Philipp.* Et vt ab excellenti atque eximia virtute ætatis progressus non expectandus. *Idem 5. Philipp.* Et iuuenes ad Imperia ac Magistratus fuerūt euecti.

Ratio 5. ab exemplis eorum, qui iuuenes ad imperia ac magistratus euecti.

David fratrum suorum minimus rex est Iudæorū electus, 1. *Samuelis cap. 16.* Salomon duodecim natus annos, 3. *Regum cap 3.* Alexander Magnus cū res maximas gesisset, tertio ac trigesimo anno mortē obijt. Romæ Coruinus, Marius iunior, Scipio Affricanus, Pompeius, Augustus, alij ob singularem rei militaris

disciplinam ingeniiq; candorem ante tempus Consulatum & alios honores consecuti sunt. *Plutarchus in vitis. Appianus li.3. bellorum ciuilium Alexander ab Alexandro lib.3.c.3. Plinius de Viris illustrib.c.29.49.68.77.* Alexander Seuerus puer adhuc à Senatu Cæsar est factus. *Lampridius. Volaterranus lib.23.* Gordianus anno ætatis 11. vel, vt alij, 13. vt Iunius Cordus dicit, 16. *Iulius Capitolinus.* Otho III. annos vix 11. natus: MIRABILIA MVNDI dictus propter sapientiam ipsã ætatem superantem. *Sigebertus in Chronicis.* Carolus V. cui ætate non magna prædito diadema est superimpositum, *Sleidanus, lib. Comment.* 1: Carolus VIII. Francorum rex anno 13. regnum inijt. *Ricius li.3. Franciæ regum* Raymerus III. annum ętatis quintum agẽs patri in Hispania successit. *Ricius lib.2.* Henricum Proceres Angliæ nouemnem regem crearunt. *Polyd. lib. 16.* Et sane si in Magistratibus ætas certa obseruanda sit; fit vt magna Virtutis indoles prius extinguatur, quam prodesse Reipublicæ possit. *Cicero 5. Philippica.*

De quæstione proposita quid sentiendum.

Concludendum igitur videtur, non à Magistratibus & officijs publicis excludẽdos omnes adolescẽtes, sed tantum rerum imperitos ac rudes esse, coniungendos eum senibus, vt, quod Plato de vino nimis forti scribit, diluendũ illud aqua esse, & insanum Deum sobrio aliquo temperandum: ita coniungendã cautionem senilem cum feruente studio adolescentium. *Plutarchus in gerendæ Reipub. præceptis.* Cogitandum senibus, etiam se aliquando adolescentes fuisse, & cõsilijs atq; actionibus suis ad honorũ gradus ascendisse, idq; accidere etiam alijs posse; maximeijs, quib. recta voluntas adest. *Demosthenes Epistola 5.* Ideoq; male illos facere, qui iuuenum cõmodis ac honoribus obstant: non secus atque arbores vetulæ subnascentes arbusculas vmbra sua premere & necare solent. *Plutarchus in gerendæ Reipublicæ præceptis.*

QVAE-

QVÆSTIO XV.

VTRVM PATRIÆ RATIO IN LEgendo Magistratu habenda? Peregrinis hic potius, quam indigenis committendus?

COntrouersa & hæc maxime Quæstio est. Sunt enim qui à Magistratib. ac officijs publicis prorsus peregrinos excludunt: non nisi indigenas ad hæc esse promouendos censent: reperiũtur rursus, qui ea ipsa credere exteris, quã suis malunt. Vnde odia, cõtentiones, factiones, bella intestina sæpenumero & subditis & Principib, pniciosa oriũtur. Atqui sane ꝙ *Quæstionis vsus.*

INDIGENÆ PEREGRINIS anteponendi:

Rationes pro Indigenis.

Euincunt rationes quæ sequuntur. Siquidẽ DEVS ipse mandat; vt, si eligendus Magistratus, è numero fratrum eligatur: neq; rex constituatur, qui alterius gentis sit, *Deuteronomij* 17. Bene constitutæ Respub. Romana, Carthaginensis, Atheniensis, & hoc tẽpore Veneta: & aliæ Magistratus suos ciuibus tradunt. *Patricius lib. 3. de Repub. Tit.* 2. Apud Massilienses, qui laudẽ æquitatis legum habuerunt, nemo τιμοῦχος creatus fuit, nisi qui liberos haberet, & de ciuiũ sanguine tertiã per generationẽ ortus esset. *Strabo lib.* 4. *Geographiæ.* Syracusani quoq; non nisi priscis ciuibus & familijs vetustis magistratus adhibuerũt. *Diodorus Lib.* 11. Et, si non vtile iudicatur, ciues esse peregrinos: quod fortiores facti tales indigenas expellunt, Respub. turbant, seditiones excitant: quemadmodũ Achæi Trœzenios, Thurij Sibaritas, Samij Zancleos, Chalcidenses Amphipolitas eiecerũt. *Aristoteles Polit.* 5. *cap.* 3. multo minus illud probandum videtur, vt Magistratus peregrini gerant. *Ratio* 1. *ab authoritate diuina.* *Ratio* 2. *ab exemplis bene constitutarũ Rerumpub.*

Experientia quoque testatur, contraria in eodem *Ratio* 3. *ab*

incommodis peregrinorum. loco cohabitare nō posse: peregrinos & aduenas fructum ciuitatis deuorare, non secus atque locustæ segeti nocere solent. *Aristot. ibid. & in hunc casus.* Et homines peregrini peregrinos secum sermones adferunt: vnde nova de rebus iudicia oriuntur; ex quibus fieri non potest, quin affectus multi, consilia talia nascantur, quæ plane diuersa ab instituta Reipublicæ ratione: quæ est instar vocum consonantia, nec discrepantiā admittit. *Plutarchus in Lycurgo.* Imo sunt, qui putant principem novum, si sentiat sese inferiorē ad principatum conservandum, non posse melius sibi consulere, quam si omnia incipiat innouare: nouos cōstituat magistratus, adeos homines eligat nouos. *Machiavellus de Republica lib. 6. cap. 26.* Ac licet princeps externus bene rem gerat; tamen quia moribus & ingenio differt, nec erga populū repræsentare potest eam beneuolentiam, ac si indigena esset: faciles oriuntur dissensionum occasiones, Vnde ut se tueatur princeps; necesse habet, vt copias aliunde adducat; militum sese præsidio muniat: qui beneficiis & honoribus postea aucti, odium atque inuidiam multitudinis in se concitant. *Comminæus lib. 5.* Exempla hoc testantur: Wilhelmi Neapoleos & Siciliæ regis, qui cum Gallos eueheret ad honores atque officia, præteritis indigenis; magnam sibi inuidiam conciliauit; fecit, vt omnes Galli vno tempore interficerentur: Hardicanuti, Regis Daniæ & Angliæ, vbi etiam Dani ab Anglis cuncti interfecti sunt, Vngarorum, qui à Polonis cæsi omnes fuissent: nisi regiam arcem occupassent, post certis conditionibus domum rediissent. *Bodinus lib. 6. de Republica cap. 5.* Alberti Magnopolensis, qui in Sueonum regem electus, cum Teutonibus loca & officia publica cōmitteret, nobilissimas virgines ac viduas in extraneorum & indignissimorum coniugia consentire cogeret: à suis vinctus ac in carcerem coniectus fuit, *Ioannes Magnus lib. 11.*

Huc

Huc accedit, quod longe sunt faciliores & promiores ad obtemperandum conciues, quam si à peregrinis res agatur. *Patricius de Republica lib. 3. Tit. 2.* Cũque caput sit, nosse Rempublicam; perspectos habere ciuium mores: ciuibus vtique rectius ac tutius, quam peregrinis & exteris Respublica committitur: vtpote quibus subditorum ingenia non sunt nota, perspecta instituta, explorati mores. *Arist. lib. 1. Rhet. cap. 6. Cic. 2. de Oratore.* Multo quoq; diligentius ac fidelius Rempublicam indigenæ, quam alienigenæ gerere solent. Vnde, alia silentio vt inuoluantur, Boëmi ne externis publicam salutem crederent, ad indigenas cucurrerunt: Georgium Pogiebrachium, cuius in longa gubernatione iustitiam, virtutem, prudentiam & integritatem sat exploratam habuerant, repulsis competitoribus externis, regem suum declararunt. Vngari Matthiam Coruinum. *Bonfinius lib. 9. Decad. 3.*

Ratio 4. à commodis indigenarũ.

PEREGRINI AB HONORIBVS *non excludendi.*

Rationes pro peregrinis.

Verum non quia comparatione facta, indigenarũ ac ciuium est ratio habenda in honoribus & magistratibus mandandis; icirco ab his excludendi prorsus peregrini sunt. Nam & Numa Pompilius, non modo nõ patricius, sed ne ciuis quidem Romanus, ex agro Sabino, autoribus patribus Romæ regnauit. *Liuius lib. Plutarchus in Num. Florus lib. 1. Dionysius lib. 2. Orosius lib. 4. Eutropius lib. 1. Plinius de Viris Illustribus, cap. 3.* Lucius Tarquinius Priscus, Græci Demarathi filius, rex est Romæ factus viuis adhuc Anci liberis. *Liuius lib. 1. Florus lib. 1. Dionysius lib. 3. Eutropius lib. 1. Plinius de Viris Illustribus, cap. 6.* Nec etiam exactis regibus, clausa peregrinæ Virtuti fuit. *Liuius lib. 4. in Oratione Canulei.* Est M. Perpenna, Græcus natione, Consul Romæ factus: & L. Cornelius Balbus Gaditanus. *Plinius lib. 5. cap. 5. Eutropius lib. 4.* Etiam fami-

Ratio 1. ab exemplis eorum, qui peregrini Magistratus gesserũt.

liæ præcipuæ ac Consulares è peregrinis ortæ Romæ fuerunt; & quidem tum solida domi quies: & aduersus externa Romani floruerunt. Ac sane omnia quæ vetustissima nunc creduntur, ante noua fuerunt: & quod exemplis nunc tuemur, inter exempla olim erit. *Cornelius Tacitus lib.11.in Oratione Neronis pro peregrinis.* Inter Imperatores post bene imperio præfuerunt: Nerua oppido Narniensi genitus; Aurelius Victor; Traianus, qui nec Italus erat, nec Italicus, sed Hispanus, à Nerua Imperator designatus; quod censeret, Virtutem cuiusq;, non patriam, æstimari & põderari oportere. *Dio in Nerua.*

Ratio z. ab authoritate peregrinorum.

Neq; exempla tantum pro peregrinis faciunt, sed & rationes ab his stant. Siquidem authoritas peregrinorum maior, quã indigenarum est: minus in patria sua homines, quam apud exteros honorantur: quod multi, qui cognoscunt infirma eorum, semper in memoriam illa reducunt: etiam malitia quadam defectus magis, quam Virtutes considerantur. Errat præterea multum in iudicando populus. cumq; alios pares esse videt genere, vel alia ratione; omnino pares eos esse credit. *D. Thomás in Matthæum.*

Ratio3. ab incommodis, quæ oriuntur si peregrini excluduntur.

Accedunt huc incommoda plurima quæ oriuntur, cum indigenæ peregrinis præferuntur. Si enim multi sũt q ambiũt, æqua potestate ac gratia præditi: populus in factiones distrahitur: oriuntur inter ambientes controuersiæ & contẽtiones graues: mutuis rapinis ac cædibus Respub. diuellitur. *Bodinus de Repub. lib.6. cap.5.* Nascuntur etiam inimicitiæ, cum in ciuem ciues vel iustissimè animaduertunt: vt & Iustitia sæpe exulat: dum in propinquitatis cõmunione amicitiam natura ipsa parit. *Simanca de Repub. lib.8.*

Ratio 4. ab institutis ac consuetudine aliarum nationum.

Hinc in Gallia, etiam ex cõstitutione Philippi Pulchri regis & Caroli V. idẽ obtinuit, qui alienigenas ciuibus suis pręfecerũt: ne, si ciues ciuibus præessent, vel nimia indulgentia illis parcerent, vel veteri quodam odio præter modum in eos sæuirent. *Guagninus lib.*

nus lib. 9. Itaque peregrinitas non prorsus reijcienda: & si (quod fieri interdum solet) hæc inuidiose ab indigenis obijciatur, illud afferendum, quod Cicero aduersarijs suis respondet: non peregrini habēdi, quorum iam & nomen & honor Vrbi inueterauit, & hominum famæ & sermonibus: neque patiuntur se ab alijs verborum iactātia inani superari nisi Virtute vincantur. *pro Sylla.* *Peregrinitas si obijciatur, quid respondendum.*

QVÆSTIO XVI.

AN GENVS IN MAGISTRAtu obseruandum?

Quæstionis vsus. AN in deferēdo Magistratu quoq; generis ortus, familiæ sit ratio habenda; haud, opinor, incommodè quæri solet. Sunt enim qui ad familias tantum nobiles ac vetustas hic respiciūt: homines nouos obscuroq; natos loco, etsi Virtute præditos prætereūt: contra alij, vt ægre illis faciant, hos promouent. Itaque rationes in vtramq; partem quæ afferri possunt. notandæ considerandæq; erunt.

Spurij toroque illegitimo nati ad imperia ac Magistratus an admittendi. Pro Spurijs Neq; vero de Anengijs, Scotiis, Parthenijs, toroq; illegitimo natis esse dubitatio potest. Etsi enim huius generis homines non pauci in alios imperiū obtinuerint: Iephta Galaadites, Israëlitarū Iudex, *Iudicum 11.* Themistocles Abrotoni meretricis filius, qui hac etiam de causa in gymnasio Cynosarges tantum extra vrbē exercebatur; in quo Spurij soli conueniebant. *Plutarchus in Themistocle, Athen. lib. 13.* Timotheus scorti filius, qui dux Atheniensium factus, cū aliquando caperetur, quod ex matre huiusmodi esset; illi sese gratiam habere dixit, quia ob illam Cononis filius esset. *Athen. lib. 13.* M. Brutus ex Seruilia, Catonis sorore impudica, quæ palā stupri cōmercium cum Cæsare Dictatore habuit. *Plutarchus in vita Bruti* Helio-

liogabalus Antonini Caracallæ Imp. & Symiamiræ filius *Ælius Lampridius & Capitolinus.* Alexāder Imp. filius Mammeæ. *Cuspinianus.* Theodoricus Ostrogothorum rex, Valamiri, & Aurilenę concubinæ filius. *Ioannes Magnus lib.9.* Carolus Martellus Papini filius nothus ex Alpaide pellice, *Æmylius lib.1.* Manfredus Friderici II. spurius ex concubina Blanda, *Cuspinianus.* Adelstanus Anglorū rex Edoardi I. filius, ex Edgina puella rustica. *Polydorus lib.6.* Sint quoque sæpe ingeniosi, fortes, felices, tamen in eligendis ac constituendis Magistratibus etiam ad genus & natiuitatem respiciendum est.

Contra spurios.

Ratio 1. à consuetudine.

Itaque Indi certos præfectos habuerunt, Scrutatores natiuitatis & mortis cuiusque, & Romani præfectos ærarij, qui in æde Saturni singulos ciues de natis suis audiuerunt. Vnde & intra tertium diem liberis nomina imponere coacti fuerunt. *Strabo lib.15.* Plato quoque vult, vt Candidati Magistratus alicuius, eo tempore, quo Comitia habentur, in ara DEI nomen suum, & patris, & gentis, & tribus in tabula scriptum deponant: atque ita quasi in testimonium DEO vocato profiteantur se legitime natos esse, *lib.6. de legibus.* Et Aristoteles in Politicis suis non vult, vt spurius in regno succedat. *lib. Polit.3.cap.11.* Neq; rationes hic desunt Cum enim admittuntur tales, quasi faces accenduntur libidinū: dantur præmia adulterijs. *Aristot. Polit. 4. cap. 6. & in hunc Casus.* Magistratus infamia & macula insigni notatur, cum tales ad subsellia, consilia ac honores admittuntur. *Idem ibid.* Nec possunt non timide demisseque tales rem gerere, quia animi spiritum deprimit genus subdititium & adulterinum, & cū quis meminit scelerum parentum suorum. *Plutarchus de Educatione liberorum. Euripides in Hippolyt.* Ac tametsi eiusmodi homines generis infamiam auro nonnunquam redimant, tamen ijs similes sunt, qui ligneum nasum tingunt. Nam neque hic color vitium expun-

Ratio 2. ab authoritate Platonis & Aristotelis.

Ratio 3, à malis & incommodis quæ spuriis admissis oriuntur.

Ratio 4. à conditione & Ingenio demissorū.

expungit, neque illicaurum indolem mutat. *Treuiris Apophthegmate* 15. Verum extra controuersiam hoc esse videtur. Illud dubitationem habet, vtrum generis ac familiæ ratio in honoribus & officijs mandandis habenda? Et quidem quod

RESPICIENDVM IN MAGIstratibus committendis ad genus ac familiam:

Rationes pro genere ac familia præstanti, vetusta, nobil.

Probant quæ sequuntur: quia I. boni ex bonis ordine ac dispositione naturæ procreantur: simile sibi simile gignit. *Aristot. lib. 1. Polit. cap. 8.* Nec tantum est præclarus ac magnificus thesaurus liberorum, parentum Virtus, nobilitas & gloria, si ea homines non abutantur, sed inest quoq; in illa vis admirabilis & occulta propagandæ Virtutis ac in stirpem deriuandæ. *Plato in Menexeno. Plutarchus de Liberorum Educatione.*

Ratio 1. à Naturæ vi ac effectu.

Deinde ad virtutis indolem plurimū valet, esse aliquem bono nobilique loco natum: quod qui generosa stirpe orti non sunt, simulare Virtutem, eamque constantem habere non possunt. Qui autem antiquo à semine bonorū genus ducūt, perpetua virtute pollent. *Dio lib. 44. in Oratione Antonij de laudibus Cæsaris.*

Ratio 2. à conditione obscuro ac ignobili loco natorum.

Raro quoque turpiter agunt, qui tali loco nati: quoniam maiorum suorū laudem secum periclitari cernunt: quemadmodum paruam contra iacturam illi faciunt, cum delinquunt, qui obscuris parentibus nati sunt, ipsi quoque ignobiles. *Patricius de Republica lib. 1. Tit. 4.* Nihil esse turpius arbitrantur ei, qui aliquid se esse opinatur, & laudem affectat, quam parentum & maiorum gloriam dilapidare, & occasionem laudis quærere non ex seipso, sed maiorum gloria. *Plato in Menexeno.*

Ratio 3. à contrarijs ingenijs ac moribus nobilium.

Huc accedit, quod etiam leuia delicta obseruari in nobilibus animadvertunt: quemadmodum grauius se-

Ratio 4. à metu of-

fensionis ac reprehensionum: uius feruntur, sunt maiori dedecore verrucæ in facie, quam næui alijs in membris, quæ teguntur. *Plutarchus in libello de Republica gerenda.* Sunt præterea nobili loco laudis atque gloriæ cupidi: à natura autem homines ita animati, vt bona illa quę ante habent, augere, non imminuere vel amittere cupiant. *Aristoteles libro secundo Rhetoric, capite 16. de Nobiliũ ingenijs ac moribus.*

Ratio 5. à comparatione nobilium & obscurorum. Sed & illud considerandum est, facilius cum illustribus ac nobilibus, quam nouis & obscuris agi: quia hi non irascũtur parua ob delicta, obscuri ac noui succensent & puniunt grauiter: quia dum ignoscunt alijs suam imbecillitatem argui putant: dum puniunt grauiter, potentiam suam demum intelligi & confirmari opinantur. *Xiphilinus in Tiberio.* Et asperius nihil est humili cum surgit in altum. Exemplo sit Maximinus è pastore Imperator factus, qui crudelitatem summam exercuit cum in alios, tum vero nobiles, quo suam ignobilitatem tegeret. *Herodianus, Iulius Capitolinus.*

Ratio 6. à dignitate ac splendore publico. Neque illud contemnendum, quod splendor ac maiestas singularis Reipublicæ accedit, cum ad gubernacula nobiles sedent, in quibus singularis virtus ac generis splendor lucet. *Aristoteles Politicorum lib. 3. cap. 8.* Et vt facilis sit gubernatio publica, tria requiruntur: sapientia, ne erretur: potentia, vt, quæ decernuntur, in actum producantur: & familia, vt contemptus tollatur, adsit authoritas. *Simanca libro 5. de Republica capite tertio, ex D. Thoma.*

Ratio 7. ab exemplis Rerumpub. ac nationũ diuersarũ. Itaque apud Spartanos, Athenienses, Corinthios istud more receptum fuit: vt penes certas familias & quidem nobiles regiæ dignitates, officia publica alia essent. *Herodotus libro 5. Pausanias libro 1. de Spartanorum regibus, Strabo libro octauo, Dionysius lib. 2. Plutarchus in Theseo.* Ac leges Romuli inter alia hoc habent: sacra & Magistratus partes soli peraguntо: plebeij agros colunto. *lege 2. 3. 4.* Et Germani reges

ni reges ac Magiſtratus ſuos elegerunt ex generis nobilitate: vt belli duces ex Virtute. *Corn. Tacitus de moribus Germanorum.* Non ſpectarunt corporis robur, vt Medi: non pedum perniciem, vt Lydi: non pulchritudinem, vt Indi: non diuitias, vt Æthiopes: non molem & obeſitatem corporis, vt Gordij. *Alex. ab Alexandro lib. 4. capite 23.* Et, vt recte hæc ſeſe habeant: ita

NON EXCLVDENDI PRORSVS *ab honoribus ac Magiſtratu noui aut obſcuro loco nati.*

Rationes pro hominibus obſcuris ac nouis.

Saul, patris ſui aſinas amiſſas quærens, rex vngitur: paſcens oues Dauid. *lib. Samuelis 1. cap. 10. & 16.* Amaſis, qui cum apud Ægyptios pauper & obſcurus ad regium culmen perueniſſet, eoque nomine contemneretur à ſuis; ex aureo vaſe, quod turpes ad vſus ſeruierat, Iouis ſimulachrum confecit, confectumque collocauit in vrbis eminentiſſimo loco. Quod, cum religioſiſſime coleretur, ſimulachrum ex eo conflatum eſſe dixit, in quo prius pedes Ægyptij lauabant: nunc autem religioſiſſime coli. Idem ſibi contingere, qui prius plebeius, nunc eorum rex eſſet. *Herodotus lib. 2.* Darius Hyſtaſpis filius, Cyri pharetrophorus, rex poſt Perſarum factus. *Herodotus, lib. 3.* Andolobinus, qui hortulum colens, ab Alexandro vero Lagno Sidonijs imperare iuſſus: Hæc, inquit, manus ſatis ad victum fuerunt: nihil habenti nihil defuit. *Sabellicus lib. 4.* Themiſtocles, cuius obſcurius genus fuit, quam quod ad gloriam conferre aliquid poſſet. *Plutarchus in eius vita.* Iphicrates, patre ſutore natus, qui, cum generis illi ab Harmodio obſcuritas obijceretur: Meum, reſpondit, à me ipſo genus initium ſumit: tuum autem in te deſinit. *Idem.* Tullus Hoſtilius, qui IV. Romanorum eſt rex paſtor creatus; quod operam præclaram ad-

Ratio 1. ab exemplis.

uerſus

uersus Sabinos nauasset, *Liuius libro* 1. *Dionysius lib.* 3. *Florus lib.* 1. *Plinius de Viris Illustribus*, *cap.* 4. L. Tarquinius Priscus, Græci Demarathi, mercatoris fili⁹, qui Romæ rex est V. factus. *Liuius lib.* 1. *Dionysius lib.* 3. *Florus lib.* 1. *Plinius de Viris Illustribus cap.* 6. Seruius Tullius, qui Corniculani & Ocrisiæ ancillæ filius recte ac laudabiliter Romæ imperium. gubernauit. *Liuius lib.* 1. *Dionysius lib.* 4. *Florus lib.* 1 *Valerius Max. lib.* 3. *Plinius de Viris Illustribus cap.* 7. Terentius Varro, lanii filius, Consul Romæ est factus. *Val. Max. ibid.* Et M. Aemylius Scaurus, cuius pater, ob paupertatem, carbonarium negotium exercuit. *Plinius de Viris Illustribus*, *cap.* 72. M. Porcius Cato, qui Thusculi, ignobili loco ignobilis ortus optimus & Senator & Imperator & Orator est habitus. *Plutarchus in eius vita. Liuius lib.* 3. *&* 4. *Plinius de Viris Illustribus cap.* 47. *Valerius Max. lib.* 3. C. Marius, qui loco humili obscuroque natus septies Romæ Consul est factus: Iugurtham captum ante currum egit: Cimbros in Gallia, in Italia Teutonas vicit. *Plutarchus in vita Marii*, *Florus lib.* 3. *Plinius de Viris Illustribus*, *cap.* 67. *Valerius Max. lib.* 2. Pro se ac nouitate & obscuritate familiæ fortiter pugnat apud Salustium in bello Iugurthino M. Tullius itidem homo nouus, in Consulatu multis aliis prælatus, patriæ pater dictus *Plutarchus in eius Vita. Ipse* 2. *Agraria & pro P. Sylla.* Sed & Imperatores post non pauci sunt facti Romani, obscuro nati loco. Et Augusti proauus restio, auus argentarius fuit. *Suetonius.* P. Aetii Pertinacis pater mercator. *Iulius Capitolinus.* L. Septimius Seuerus ignobilis. *Xiphilinus*, *Aelius Spartianus.* Opimius Macrinus seruus. *Dion. in Macrino.* Max. Puppienus, qui patrem fabrum ferrarium habuit. *Culpinianus.* Probus, qui nobiliore matre, quam patre, patrimonio moderato, affinitate non magna, tam priuatus, quam Imperator nobilissimis virtutibus claruit. *Flauius Vopiscus*, Aurelianus obscuriore familia ortus. *Idem, qui illud*

nouum

notatu dignum addit: non magnorum principum virtutibus summam sciendi esse, vbi quisque genitus sit, sed qualis in Republ. ca fuerit. Diocletianus scribæ filius. *Pomponius Lætus, Aurelius Victor.* Galerius Maximinianus parentibus agrarijs prognatus, qui pastor primū armentorum extitit. *Cuspinianus.* Iustinus Thrax. qui teneris ab annis suum ac boum custos, post lignarij cuiusdam minister Imperator est factus. *Zonaras.* Pipinus Eremita ex Præfecto Prætorij rex Francorum creatus ob ignauiam Childerici Francorum regis. *Ritius lib. 1. de regibus Francorū.* Bamba ab aratro ad principatum euectus & electus in regem Hispaniarum. *Idem lib. 2. regum Hispanicorum.* Præmislaus rusticus Bohemorum rex factus. *Cromerus lib. 2.* Piastus agricultura & mellificio vitam sustentans Polonorum sceptrū obtinuit. *Idem ibid.* Agathocles Syracusanorum rex, cuius pater figulinam exercuit. Vnde in cōuiuijs inter vasa aurea fictilia quoque adhibere solitus est, vt eodem tempore & paternæ obscuritatis, & magnitudinis, in quam ipse enaserat, species repræsentaretur. *Iustinus lib. 12. Valerius Max. lib. 12. cap. 13.* Villegisius, patre fabro plaustrorum natus, ab Othone II. Imperatore ad Moguntinensem Archiepiscopatum & Electoratū euectus omnibus in locis plaustri rotam depingi curauit cum hac inscriptione: VILLEGISI QVIS SIS, QVIS FVERIS MEMENTO. Mos inde obtinuit: vt rota hæc Archiepiscopo Moguntino pro insigni data, & ab Henrico II. confirmata fuerit. *Bruschius.*

DEVS enim, qui in altis habitat, humilia respicit: suscitans è terra inopē & de stercore pauperem erigens, *Psalm.* 112. euehit ad honores ac dignitates Iosephum è carcere, *Geneseos* 41. Gedeonem frumenta purgantem *Iud.* 6. Danielem captiuū, *Daniel.* 8. Mardochæum, *Esther* 10. *Ratio 2. à more & iudicio DEI.*

Est deinde in Magistratu legēdo Virtutis maxime ratio habenda. *Plato in Menexeno.* Et, vt venator ca- *Ratio 3. ab iis, quæ in Magistra-*

in legendo spectanda. nem quærit, non id, quod à cane natum sit: & rei equestri deditus, non quod equo prognatum sit, sed equum spectat: ita longe à scopo aberrant, qui quærunt, non quis sit aliquis, sed ex quibus ortus sit. *Plutarchus in vita Syllæ. Vopiscus in Aureliano.* Neque tam homines, quam hominum actiones bene constituta Repub consideranda: ei plurimum tribuendum, cuius in animo Virtus inest. *Aristoteles, Politicorũ 3.cap.8. Vitelleius Paterculus, lib. 2.*

Ratio 4. à commodis. Oritur præterea, quo nihil vtilius, amor ac beneuolentia ciuium in Magistratus, cum etiam tenuioris cōditionis homines promouentur: excitatur Virtutis studium & diligentia in rebus peragendis. *Idem ibid.* Qui enim magnis nati in familijs sunt, commendatione maiorum suorum virtutem promotam habent. *Cicero pro Plancio,* Omnia illis beneficia dormientib. deferuntur *Idem lib.5. in Verrem.* Si forte deliquerint; maiorum fortia facta, vetus nobilitas, cognatorum & affinium opes, multæ clientelæ præsidio adsunt. *Salustius in oratione Marij ad Quirites.* Nouis contra hominibus alia ratione viuendum est: qa alia infirma sunt; spes omnis in ipsis, quam necesse est Virtute ac innocentia tutari. *Idem ibid.* Et in his errato nulla venia; recte facto exigua laus, & ab inuitis expressa proponitur: non dubitanti fidele consilium, non laboranti certum subsidium ostenditur, *Cicero, 2. Agraria.*

Ratio 5. ab incommodis. Accedit huc, quod qui præter genus nihil habent, non Virtute præditi, tincti doctrina sunt; ad gubernacula adhibiti non plus prosunt, quam obsoniorum fumus inanis ad corpus nutriendum prodest, qui tantum nares prouocat, *Treuirus, apophthegmate 126.* Imo sæpe imaginum maiorum beneficijs præfecti bello, ignari omnium tales trepidant, & aliquem ex populo quærunt sui officij monitorem Atque ita fit, vt, qui imperare iubetur, sibi Imperatorem alium quærat. *Salustius in Oratione Marij.*

Veni-

Vt nihil de eo nunc dicatur, quod multi sunt degeneres, & naturæ quasi monstra, liberorum tantum numerum complent, *Seneca ad Martium, Epist.* 12. & generosissimarum imaginum fœtus in aliquod dedecus deuoluunt: lucem à maioribus acceptam in tenebras conuertunt. *Valerius Max. lib.* 3. Vnde prouerbium; Heroum filij noxæ. *Erasmus in prouerbiis, Chili-ad.* 1. *Centuria* 6. *prouerbio* 32. Differit hac de re Ælius Spartianus, & neminem prope magnorum Virorum optimum & vtilem filium reliquisse ostendit. Aut sine liberis Viri, inquit, interierunt, aut tales habuerunt plerique, vt melius fuerit, de rebus humanis sine posteritate discedere. Et, vt ordiamur à Romulo, hic nihil liberorum reliquit, nihil Numa Pompilius, quod vtile esse posset Reipublicæ. Quid Camillus? num sui similes habuit? Quid Scipio? Quid Catones, qui magni fuerunt? Quid de Cæsare? Quid de Tullio loquar, cui soli melius fuerat liberos non habere? Quid de Augusto, qui nec adoptiuum bonum filium habuit, cum illi eligendi fuisset potestas ex omnibus? Falsus est etiam ipse Traianus in suo municipe ac nepote diligendo. Quid Marco felicius fuisset, si Commodum hæredem non reliquisset? Quid Seuero Septimio, si Bassianum non genuisset, qui fratrem Getam in matris sinu occidit: qui nouercam, quinimio matrem, vxorem duxit: qui Papinianum, Iuris asylum & doctrinæ legalis thesaurum, quod parricidium excusare nollet, interemit. *In Seuero.* Sed extiterunt degeneres multi alij. Rexit summa cum laude Israëliticum populum Moses: at in Eliesere & Gersa filijs nihil laude dignum fuit, ideoque in Hebræorum historia de ijs non nisi perexigua, vt de abiectis mos est, mentio facta. *Fulgosus, lib.* 3. *cap.* 3. Magnus Atheniensi in Republica ac potens Pericles fuit: at stupidi filij Paralas & Xantippus. *Plato in Alcibiade priore.* Quantum Germanicus animi vigore, prudentia, morum honestate præstitit tantum

Ratio 6. *à* παρεκβάσεως *filiorum & posterorũ magnorum Virorum.*

Exempla degenerum.

Caligula filius eius ignauia, libidinibus, stultitia ab eo degenerauit. *Suetonius*. Valeri⁹ Imperator omnibus virtutibus præditus Gaienum filiū reliquit, qui propter insignem ignauiā ac mollitiē triginta tyrannis imperii inuadendi occasionē dedit. *Trebellius Pollio* Caroli Magni magna in liberis instituēdis cura fuit: sed euentus dispar extitit: filii patri dissimiles, excepto Ludouico Pio. *Auentinus libro quarto, Aemylius lib. secundo*. Henricus II. Imp. laudatissimus: at filiū Henricum III. reliquit, à paternis virtutibus prorsus degenerem. *Egnatius lib. 3*. Et ostendit Aristoteles fortium & animosorum filios, cum deficiunt & παρέκβασιν faciunt, temulentos, prodigos, crudeles, furiosos euadere: vt Alcibiadis & Dionysii: grauiū vero ac doctorum, ignauos, simplices, bardos, asininis ingeniis præditos: vt Socratis & Hippocratis, *lib. 2. Rhetoricum cap. 15. de Nobilium moribus & ingeniis*. Fiūt autem παρεκβάσεις digressiones tales, vel fato, vt Demostheni placet: vel educatione indulgenti apud magnos, qui φιλοστοργίᾳ ardentiori vtuntur: vel institutione negligenti apud publicis negotiis occupatos, vt Plutarchus in libello περὶ παιδῶν ἀγωγῆς censet: vel naturali rerum omnium inconstantia ac mutatione in deterius, vt Aristoteles *in loco ante nomato* docet allata similitudine ab agris sumpta: quod, vt in agris interdum magna frugum φορά, vbertas ac copia; interdum αὐχμός, penuria & egestas, est: ita in familiis nonnunquam magnorum Virorum quasi copia & vbertas; interdum vero penuria exoritur: Viris claris ac bonis improbi ac nullius precii homines succedunt.

Causæ, cur degeneres multi: heroum filiï noxæ.

Itaq; cum maiorum ac parentum suorum solis qs rebus gestis meritisq; fretus, honores ac officia petit respondendum, quod Antigonus II. adolescenti cuidā respondit, qui patris fortis ipse nō fortis stipēdiū petiit: οὐ πατραγαθίης, ἀλλ' ἀνδραγαθίης ἕνεκα,

Vt respondendum iis qui solis maiorum ac parentum meritis nituntur.

nō ob patrias, sed proprias cuiusq; viri virtutes, mercedem ac munera dare soleo. *Plutarchus in Apophtheg.* Cum veteris prosapiæ multarumq; imaginum homines in obscuris. Virtutem despiciunt; dicendū, quod apud Salustiū Martius dicit: tales semetipsos ac maiores suos despicere, quibus non minus ab ipsis ex virtute aliquando nobilitas cœpit. *In bello Iugurthino.* Et, quod Cicero *pro L. Murena habet*, eiusdem animi ac ingenij est; posteris suis amplitudinē nominis, quam non acceperis, tradere: & memoriam prope intermortuam generis sui virtute renovare. Et *pro Plancio*; vbi gradus exponuntur, quibus ad honorem cōscendendum culmen est: Cum equidem semper, inquit, laboraui primo, vt honore dignus essem: secundo, vt existimarer: tertium mihi fuit illud, quod plerisq; plurimum est; ipse honos. *Obscuri ac noui quib. rationibus defendendi.*

QVÆSTIO XVII.

VTRVM IN HONORIBVS AC *Magistratibus mandandis opes & facultates spectandæ?*

Rationes pro diuitib. contra pauperes.

QVæri, nec incommodè quoque, solet: vtrum in mandandis honoribus ac officiejs publicis etiam facultates ac diuitiæ sint considerandæ? opulenti egenis anteponendi? Et quidem

SATIVS ESSE VIDETVR DIVI- *tibus quam pauperibus Magistratus committi.*

Ratio 1. à commodis.

Quia res ac pecunia obsidis & pignoris est loco apud Rempublicā & amoris in patriā: fides in hac ipsa & fundamentum olim erat. *Gellius, lib. 16. cap. 10.* Et qui bene rebus suis consulunt, etiam publicis prospecturos verisimile est: vt cōtra qui sibi malus est, alijs bonis neutiquam erit: nec diligentiam ac prudentiā in Republica adhibebit, q. domui suæ præesse nescit.

Isocrates ad Demonicum, & de Pace. Æschines in Timarchum & Ctesiphontem. Neq; enim tales ingenium & animum, sed locum tantum mutant. *Æschines contra Ctesiphontem.* Nec, nisi multitudine ac magnitudine, rerum priuatarum cura à Reipub. gubernatione differt: aut quicquam aliud est regnū vel ciuitas, quam magna familia; & vicissim domus, quā parua quædā Respub. Xenophon, lib. 3. de dictis ac factis Socratis.

Ratio 2. à conditione diuitum.

Sunt præterea diuites rerum experientia instructi melius quam pauperes, quia non domi, vt pauperes, delitescunt, sed in luce viuūt *Aristoteles, l. b. Politicorum 2. cap. 7.* Domesticis negotiis minus, vt pauperes, impediti, diligentiam maiorem in rebus publicis tractandis adhibent. *Isocrates in Nicocle.* Cumque in Magistratu non tantum amor subditorum, sed etiam potentia requiratur, hanc ad rem diuitiæ plurimū commodant, *Arist. Polit. 3. cap. 9.* Faciunt, vt magnificētius sese homines gerant: minus circumagantur preciis & affectibus. *Liuius, lib. 1. Aristot. Polit. 2. cap. 7 & in hunc locum. Æmylius lib. 1.*

Ratio 3. ab incommodis paupertatis.

Vt contra onus graue, morbus Reipub. magnus, paupertas. *Plutarchus in Lycurgo:* res perniciosa in imperante tenuitas: animal periculosissimum, rex pauper. *Simanca, lib. 3 de Repub cap. 15. ex Cassiodori lib. 11. variarum.* Eo egestas impellit, vt munera capiantur, quæ sapientum oculos excæcant; verba iustorum subuertunt, *Deut. 16.* Ideoque mortis illud pœna dignum vitium iudicatur. *Plato lib. 12. de legib.* Damnatur etiam à legibus ciuilibus, quæ requirunt, vt qui præsides sunt gentium, ciuiles administrationes habent prouinciarū puris vtantur manibus, & ab omni acceptione pro illis abstineant, solis iis contenti, quæ à fisco dantur. *Nouell. const. 8.* Contemptum adhæc parit, qui Magistratui perniciosus est. Vnde Phormio Atheniēsis vir bene moratus, sed male nummatus, classi præfectꝰ, imperiū recusauit, quod diceret: pauperē se & obæratū, nec authoritatis satis apud milites, nec mētis ad cogitandum habiturum. *Pausanias in Atticis.* In

causa insuper est: vt timide cuncta agantur. Neq; enim audent pertusa dicere læua homines *Iuuenalis, Satyra 7.* verum ligatam linguam habent. *Plutarchus de audiendis Poetis.* Vitiorum ac flagitiorum faces accendit: libidini rerũ nefandarũ stimulos admouet. *Plato lib. 4. de Repub.* Iubet quiduis & facere & pati, virtutisq; viã deserit arduam. *Horatius, lib. 3. Carminũ Oda 24.*

Ratio 4. ab exemplis.

Et habuit Dauid rex Iudæorum argenti mille millia talentum, id est decies centena millia, & auri cẽtum millia, quæ mille millia talenta argenti valent. Etiam Salomonis immensæ opes fuerunt: fecit idẽ, ut tanta esset auri argentique copia in Hierusalem, quanta & lapidum, *lib. 3. Regum, cap.* 10. Aurelianus Imp. factus, cum Magnate interrogaret, quo pacto imperandum esset, responsum tulit: AVRO ac FERRO munitum eum esse oportere, illo apud amicos, hoc apud hostes *Zonaras in Aureliano* Carthaginenses nõ optimos solum, sed & ditissimos censuerunt magistratibus admouendos: quod arbitrarentur fieri nõ posse, eum qui egestate premeretur, recte syncereque magistratum gerere, aut quietem optare. *Cælius, lib. 20. cap. 24.*

Ratio 5. à censu, qui in Magistratu obseruatur.

Etiã Census apud Romanos in Senatore ac Magistratu laudatus fuit, ne splendor ordinis amplissimi rei familiaris angustiis obscuraretur. *Sigonius de antiquo iure ciuiũ Rom. lib. secũdo cap. 2.* Et ante Augustum census senatoribus fuit sestertium octingenta millia, qui auctus post fuit. Quin etiam si posteaquam lectus esset Senator, censum labefactasset, ordinẽ amittebat *Idem. Alexander libro quarto cap.* 11. Et laudabatur Tiberius, qui præterquam quod censum Senatorium iuuit, & honestam paupertatem sublenauit innocentiũ. *Cornelius Tacitus libro secundo* Vt & Nero, qui Senatoribus tenui familiari in reconstitutis annua salaria constituit. *Alexander, libro quarto, cap. 11. Suetonius in vita Neronis.* In Atheniẽsi

quoq; Republica Solon ex censu Magistratus quingentorum modiorum & iugerum constituit. *Plutarchus in Aristide, ac Solone.* Thebanorum quoque lex fuit, vt mercenarij annos decem à foro abstinerent, suisq; acquisitis bonis honeste viuerent, antequam ad Magistratum admitterentur. *Aristoteles, lib. 3. Polit. cap. 3. Valerius Maximus, lib. 4. cap. 4.* Cęteris ergo paribus in Magistratibus constituendis diuitiarum ratio habenda. Interim

Rationes pro pauperibus.

PAVPERES NON EXCLVDENDI prorsus ab honoribus & Magistratibus.

Ratio 1. ab exemplis eorum qui pauperes Magistratus gesserunt.

Thebanorum enim Imperator clarissimus Epaminondas tam pauper fuit: ut vnicam tantū vestem haberet: quæ cum resarcienda esset, domi est manere coactus. *Plutarchus in Epaminonda.* Aristides Atheniensis adeo pauper perijt, vt domestico sumptu funerari non potuerit: filiæ paternæ, virtutis causa, publico ære sint matrimonio locatæ. *Plutarchus in Aristide.* Lamachus Alcibiadis ac Niciæ Collega, Vir fortis, ita inops ac tenuis extitit: vt, quoties dux electus ab Atheniensibus esset, necesse haberet exiguum peculiolæ in vestem ac crepidas expensum ferre. *Plutarchus in Nicia.* Et apud Romanos.

Pauper erat Curius, reges cum vinceret armis:
Pauper Fabricius, Pyrrhi cum sperneret aurum:
Sordida Serranus flexit dictator Arena.

Cn. Scipio post res prospere feliciterque in Hispania gestas summa in paupertate decessit: ita vt filias publice Senatus ob inopiam dotaret. *Frontinus, lib. 4.* L. Æmylius Paulus ad tantam paupertatē peruenit, vt, eo mortuo, dos vxori, nisi diuenditis bonis, exolui non potuerit. *Plutarchus in Aemylio. Plinius de Viris Illustribus, cap. 56. Valerius Max. lib. 4. cap. 3.* Ladislaus II. Vnga-

Vngariæ rex, in eas angustias rei familiaris venit, vt interdum, mensæ, quod apponeret, non haberet. *Sambucus in Appendice Bonfinij.*

Ac sane paupertas per se turpis non est, nisi sit indicium socordiæ, intemperantiæ, prodigalitatis: viro temperanti, laborioso, iusto, forti, & qui omnibus virtutibus præditus in publico versatur, paupertas magni animi testimonium præbet: cum non possit magnas res gerere, qui paruas curat. *Plutarchus in Aristide.* Est mater industriæ: experiri multa homines docet: imo omnes artes perdocet. *Plautus in Sticho.* *Ratio 2. à commodis paupertatis.*

Neq; quicquam absurdius ac perniciosius est, quã dignitatem quæstu, ordinem precijs metiri, cum sæpe aut furtis & rapinis, aut casu quodã fortunæ dentur & eripiantur. *Bodinus, libro tertio de Republiba, capite octauo.* Neque ars sordida, sed mens; non facultas, sed virtus: non adiumenra fortunæ, sed ornamenta animi in electione spectanda. *Aristoteles Politicorum 3 capite 3. Casus ibid.* Et sæpe etiam olitor, secundum prouerbiũ, valde est opportuna locutus: summa ingenia in occulto latent. *Plautus in Capt, Erasmus in Prouerbijs, Chiliad. 1. Centuria 6. prouerbio 1.* Quemadmodum rursus sæpe reges, ciuitates, nationes per opulentiam magna imperia amiserunt, quę per Virtutem inopes ceperant. *Sallustius in fragmentis.* *Ratio 3. ab ijs, quæ in Magistratu ac dignitate spectanda.*

Neque id mirum videri debet. Siquidẽ vbi bonus deteriorem diuitijs magis charũ magisq; acceptum videt: primo æstuat multaq; in pectore voluit. Sed vbi gloria honorẽ magis, indies Virtutẽ opulentia vincit: animus ad Voluptatem à vero deficit. Quippe gloriâ industria alitur: vbi eam dempseris, ipsa per se Virtus amara & aspera est. *Idem ibid.* Negligentiam præterea opes ac diuitiæ pariunt, pereundi perdendique omnia desiderium per luxum & libidinem inuehunt. *Liuius, lib. 1.* His qui abundant, insolentes redduntur: imo ex insolentibus insani fiunt: tyranni euadũt, qui *Ratio 4. à malis & incommodis quæ oriuntur, cum solæ diuitiæ spectantur.*

populum, vt leones, prædam faciunt: eius frangunt vires. *Aristoteles, Pol. 1. cap. 7. Casius ibid.*

Ratio 5. à testimonijs & authoritate Platonis & Plinij.

Itaq; Plato operam esse dādam monet, vt qui vtiliter ac decenter Magistratu fungi debēt, sint diuites bonis animi, iustitiæ, sapientiæ, pietatis auro abundēt, *lib. 7. de Repub.* Et queritur Plinius, quod Census Magistratus ac equites faciat: cū sit sanctius & vtilius inquirere, non quale matrimonium habeat Magistratus, sed cuius existimationis sit, & quomodo anteactam vitam transegerit? *lib.* 14.

QVÆSTIO XVIII.

VTRVM ERVDITIO AC DOCTRINA in Magistratibus & officijs publicis consideranda?

QVemadmodū vero allata hactenus moueri sæpe solent, cum Magistratus eligendi, cōcedendæ dignitates, demandanda officia sunt: ita & illud non raro in quæstionem venit? Vtrum eruditionis ac doctrinæ sit ratio habenda? Et quidem, quod

Rationes contra Eruditionem ac doctrinam.

ERVDITIO ET DOCTRINA MInime in Magistratu ac officiis publicis spectanda:

Ratio 1. ab incomodis.

Probant, quæ sequuntur: quod doctos alere Consiliarios Principes ac Magistratus possunt: imperitia deinde cū modestia coniuncta vtilior esse videtur peritia ac doctrina, quę adiunctā immodestiam habet. Qui imperiti sunt; imbecillitate sua agnita, legibus simpliciter obtemperant; iudicāt ex æquo ac bono: periti & docti legibus sæpe sapientiores videri, suam in consultationibus præualere sententiam cupiunt. *Thucyd. lib. 3. in Clionis. Oratione.* Et Symboli loco Imp. Licinius illud vsurpare est solitus: PESTES REIPVB.

LITERAE

LITERAE. *Eutropius.* Et Gothi negarunt, literas discendas ei esse, qui inter enses ac hastas versari aliquãdo debeat. *Macrobius l.1, de bello Gothico.* Et Ludouicus XI. Carolum VIII. Gallorum regem filium latine scite quicquam vetuit, præter illud vnum: QVI NESCIT SIMVLARE, NESCIT REGNARE. *Aemyl us lib.* 10. Accedit huc quod docti ac literati multi male Imperijs ac Rebuspub. præfuerunt; egerunt tyrannice, aut literis dediti nimis, easdem neglexerunt. Testes sunt: Ariston, qui Epicureæ disciplinæ præceptis imbutus egregie, subita vi patriã adortus, apertam tyrannidem exercuit. Critias, & qui cum eo sunt Athenis philosophati, tyranni extiterunt: Pythagoras multo crudelius, quam qui literarum ignari fuerunt, in alienam libertatem est grassatus. *Sabellicus, l.b. 3. Ennead. 6.* Fuit quoq; Tiberius Imperator doctus: sed ingenio moribusq; peculiaribus rarisq,: iniustitia, auaritia, audacia, ignauia, vitijs alijs pollutus, *quæ Dio Nicæus l.b 58. & 59. recensei: & Tacitus, l.b. Annalium 2. 3. 4. 5. & 6. & Suetonius in Tiberio.* Claudius Imp. qui disciplinis liberalibus ab ætate prima non mediocrem operam dedit, ac sæpe experimenta cuiusq; etiam publicauit. Verum nullam inde spem de se præbere commodiorem potuit, omnis generis maleficijs ac sceleribus deditus. *Suetonius in Claudio. Cornel. Tacitus, lib. Annalium* 12. Nero qui à Seneca Philosopho institutus, pessime vixit. *Dio Nicæus. Tacitus, lib.* 11. *Suetonius in Nerone* Gallienus, qui oratione, poëmate atq; omnibus artibus claruit: tã inter Poëtas, quã Rhetores sui tẽporis emicuit: at prodigiosus Imperator, genio suo indulsit: maximum Romano Imperio damnum dedit: cladium plurimarum author causaque extitit, *Trebellius Pollio.* Michaël Parapinaceus Imperator, Poëta, Orator, Historicus minimè contẽnendus; sed Reipub. prorsus inutilis. *Cuspinian.* Theodorus Gothorũ rex doctissimus, sed ad Rẽpub. gerẽdã ignauissimus.

Ratio 2. ab authoritate & exemplis.

Ratio 3. ab exemplis eorum, qui docti male magistratus gesserunt.

Ioannes

Ioannes Magnus, lib. 10. Verum hæc literas earundemque cultum non euertunt: quodq;

Rationes pro eruditione ac doctrina.

ERVDITIO AC DOCTRINA IN *Magistratu & officijs publicis probanda:*

Ratio 1. ab authoritate & exemplis.

Inde colligitur, quod I. apud Persas rex fieri nemo potuit, nisi qui Magorum imbutus disciplina esset: Romani, cum Imperator aliquādo quæreretur: quis, acclamarunt, melius, quam literatus imperat? *Vopiscus in Tacito.* Et Numa II. Romanorum rex philosophatus egregie est. *Plutarchus in Numa.* Annum XII. in menses distribuit: leges quoque tulit pulcherrimas & vtilissimas. *Plinius de Viris Illustribus, cap.* 3. C. Iulius Cæsar, quam fuerit doctus, cum alia probant, tum rerum gestarum in Gallico & ciuili bello libri scripti ac editi. *Suetonius in Cæsare.* Cæsar Augustus, qui studia liberalia laboriosissime exercuit: etiam Mutinensi in expeditione & legit, & scripsit, & declamitauit quotidie. *Dio, lib.* 51. *Suetonius in Augusto.* Germanicus, qui Græcas Comœdias & Epigrammata scripsit: causas orauit etiam triumphales. *Suetonius.* Titus, cognomine paterno, amor ac deliciæ generis humani, qui Latinæ Græcæque linguæ, vel in orando, vel in fingendis poematibus promptus & facilis ad extemporalitatem vsque, sed ne Musicæ quidem rudis: vt qui cantaret & psalleret iucunde scienterque. *Suetonius.* Adrianus, qui Græcis literis sic studuit, vt à nonnullis Græculus diceretur: poematum, & literarum omnium studiosissimus; Arithmeticæ, Geometriæ peritissimus fuit. *Ælius Spartianus in Adriano.* M. Antoninus Philosophus, in quo tantum Philosophiæ studium extitit, vt adscitus iam Imperatoriā ad dignitatem, tamē ad domum Apollonij discendi causa veniret: tātum operis & laboris studijs impendit, vt corpus afficeret, atque in hoc solo

solo pueritia eius reprehenderetur. *Iulius Capitolinus in M. Antonino Philosopho.* Seuerus, qui Latinis Graecisque literis imbutus egregie fuit: 18. aetatis anno publice declamauit. *Aelius Spart. in Seuero.* Alexander Seuerus Mammeae filius, qui à pueritia prima artibus bonis imbutus, tam ciuilibus, quam militaribus, ne vnum quidem diem sponte sua transire passus est, quo se non & ad literas & ad militiam exerceret. *Aelius Lampridius in Alexandro Seuero.* Constantinus Magnus, qui ex literis non ornatū tantum, verum etiam fructum maximū cepit. *P. Diaconus.* Theodosius Maior, princeps optimus ac doctissimus, *Idem.* Carolus Magnus linguarum multarū peritia clarus. *Aemylius, lib. 3. Sigebertus, Sigonius lib. 4. de regno Ital ae.* Fridericus II. Imp. Latinam, Graecam, Saracenicam, Gallicam & Germanicam linguam optime calluit: quicquid habuit otij, librorum lectioni tribuit. *Sigonius, lib. 16 Cuspinianus.* Alphonsus senior Calabriae dux, qui nunquam sine libris in expeditionem proficiscebatur: ex quibus magno suo cum fructu longe melius praestantissimorum virorum virtutes se cognoscere posse affirmabat, quam ex mutis magistris. *Pontanus in l. b. de Principe.* Alphonsus Aragonum & Siciliae rex potentissimus, qui dicere est solitus: malle sese priuatum viuere, quam eruditione carere: commentarios Caesaris in omnibus expeditionibus secum habuit: librum apertum pro suo insigni gessit. *Panormita de rebus eius gestis.* Ladislaus rex Vngariae ac Boëmiae, qui quamuis adhuc puer, cum esset Romae, non videri sibi aiebat homines, qui literas ignorarent. *Aeneas Syluius libro tertio.*

Et quemnam plura ac meliora scire oportet, quam principem & Magistratum, cuius doctrina omnibus subiectis profutura est? *Vegetius de re militari in proaemio lib. 1.* Cuius magnum ac difficile munus, cura ingens, & quae magnis authoribus eget, *Plato lib. 2. & 7. de Re-* *Ratio 2. à conditione Magistratus.*

de Repub. Velleius Paterculus. lib. 2. Lipsius. lib. Politic. 3. capite secundo.

Ratio 3. à lege naturæ

Ac sane natura hoc requirit, vt melioribus & potentioribus deteriora submittãtur. Ita scilicet multis gregibus aut maxima corpora præsunt aut velocissima: non degener taurus armenta præcedit, sed qui magnitudine ac toris cæteros mares vincit: Elephãtorum gregem excellentissimus ducit: inter homines pro summo est optimus, ac rector animo eligẽdus. *Seneca, l. 13. Epist. Epistola 90* Neq; qui doctrina tincti non sunt, multum dissimiles statuis ac colossis esse videntur, qui honestam præ se foris speciem ferunt: intus vero pleni plumbo, lapide terra sunt. *Plutarchus ad principem indoctum.*

Ratio 4. à turpi.

Ratio 5. ab vtilitate & commodis eruditionis ac doctrinæ

Neq; ad vitam solum instituendam literæ condũcunt; verum etiam necessariæ sunt ad consultandũ; consilia vtilia ad Rempublicam capessendam suppeditant. *Plutarchus in Coriolano.* Estque laudis fundamentum doctrina: fons veræ felicitatis; &, vt laurus perpetuo viret, ita eruditionis fama non marcescit. *Plato lib. 6. de Republica Plinius lib. 15. cap. 30.* Vt inscitia contra omnium in Republica miseriarum ac calamitatum causa est. *Idem lib. 5. de Republica & Epistola 7. Pontanus de Principe & lib. 5. de Obedientia.* Ac, vt necesse est ante omnia regulam rectam esse, vt ea, quibus applicatur, ad rectitudinem perducantur: ita Principem ac Magistratum oportet ipsum recte constitutum esse: cum non sit cadentis erigere; incompositi cõponere; inordinati ordinare. *Plutarch. ad Principem indoctum.* Quemadmodum etiam vestium magnificentia ac splendor requiritur, vt cæteris hominibus Principes ac Magistratibus præstẽt: ita hoc flagitatur; vt ijdem doctrina atque eloquentia alijs antecellant: quandoquidem longe pulchrius est magisq; regium, bene constituto animo esse, quam corpus pulchris vestibus ornatum habere. *Aristoteles in Rhet. ad Alexandrum. cap. 2.* Ac licet Virtus à

Ratio 5. ab honesto.

tus à natura quosdam impetus sumat: tamen perficienda doctrina est: & si ad naturam eximiam eruditio accesserit, tum demũ singulare quid existere solet. *Cic. pro Archia poëta.* *Ratio 7. à perfectione naturæ.*

Neq; istud silentio obruendũ, quod magna ingenia, nisi recte instituta, imbuta literis fuerint, quæ mores emolliũt, tanto deteriora euadunt, quanto in illis maiores igniculi extiterint. *Plato, 6. de Repub.* Neque admonere talia ingenia aut reprehēdere amici audēt. Vnde illud dictũ: NIHIL NISI EQVITARE RECTE POTENTES DISCERE: quod equi nullam sessorum rationem habeant; æq; Principem atque alium equitandi imperitum excutiãt. *Plutarchus ad Principem indoctum.* *Ratio 8. à necessitate.*

Ac licet consiliarios habeãt doctos & prudentes Principes & Magistratus: tamen misera prudentia est, quæ ex alieno arbitrio pēdet. *Herespachius, de Principum educatione, ca. 12.* Quin & prudentiæ magnæ est, aliorum consilijs ac sententijs obtemperare velle. Et tres infelices in lege leguntur: qui scit & non docet: qui docet & non facit: qui nescit & non interrogat. *Beda.* Testes Athenienses sunt, qui quãuis monente Solone, Pisistrato stipatores concesserunt: quib. ille fretus Tyrannidem occupauit. *Plut. in Solone.* Et Cyrus qui Crœso dissuadenti expeditionem contra Tamyrin, Massagetarũ reginam, imperandi libidine accensus, nõ obtēperauit, neq; verũ esse credidit, quod discere eum idē iussit: Circulum esse rerum humanarũ, qui rotatus, eosdem semper fortunatos esse nõ sinat. *Herodotus, libro 1.* Et Xerxes, qui Demarato Spartano si paruisset, Græciã totam sine negotio subegisset. *Herodotus lib. 7.* Nec idem superatus ad Salaminē turpissime fuisset si Atremisiæ Cariæ reginæ locum cõsilijs dedisset, quæ suasit, ne in loco angusto cũ Græcis in re nautica exercitatissimis certaret. *Herodotus libro octauo.* Nec Mardonius dux Xerxis, cum triginta hominum millib. vitam amisisset, si Thebanis morē gessisset *Obiectio de Cõsiliarijs refutatur.*

gessisset

gessisset; qui, cum Xerxis partibus starent, suadebant in Thessalia manendum, & missa pecunia, Græcos ad factiones ac seditiones sollicitandos esse. *Herodotus, libro nono.* Nec exercitium apud Coroneam Tolmis, dux Atheniensium, si Periclem audiuisset, qui pro concione cum orauit, si Periclo non crederet: non tamen erraturum ipsum, si prudentissimum Consiliarium opperiretur, TEMPVS. *Plutarchus in Pericle.* Sed & illud non vulgaris prudētiæ est, recte iudicare, qui bene aut perperam consulant aut dicant aliquid. Exemplo sint Claudius & Sergius Galba Impp. qui abutendos sese tradiderunt suis, nec iudicare de consilijs eorum potuerunt. *Suetonius.* Et Nero, qui Consiliariorum suorum instinctu multa contra dignitatē suam fecit. *Xiphilinus in Nerone.* Ac de Atheniensibus Anacharsis dixit: sapientes in concionibus sententiam apud Græcos dicere: stultos vero iudicare. *Alexander ab Alexandro, lib. 4. cap. 11.* Nec DEVS etiam punire magis populum potest, quam cum Principes ac Magistratus stolidos ac imperitos præficit. Quia enim tales toti ab aliorum arbitrio pendent, nec per se ipsi quicquam gerunt: nascuntur factiones, diuiditur populus, diuiditur Senatus, diuiduntur regni proceres, oriuntur demum bella. *Cominæus lib. 3.* Fit, quod dici prouerbio solet; vt rege ceruo leones vincantur. *Æmylius, libro secundo.*

QVÆSTIO XIX.

VTRVM, ELOQVENS VT SIT Magistratus, necessarium?

VT eruditio ac doctrina magnum & adiumentum, & ornamentum Reipublicæ gubernatori affert: ita & eidem dicendi plurimum vis ac facultas prodest; licet sint, contrarium qui statuant: & quod

NON

NON DESIDERETVR IN PRINcipe ac Magiſtratu Eloquentia:

Rationes contra Eloquentiam. Ratio I. ab inutili ac ſuperuacaneo.

Probare conentur his rationibus: quia I. Mores dicentis perſuadere ſolent, non oratio: τρόπος ἐστὶν ὁ πείθων τοῦ λέγοντος, οὐ λόγος. Et Scaurus talis apud Romanos fuiſſe dicitur, vt naturalis quædam grauitas & authoritas in eo deprehenderetur. vt non cauſam, ſed teſtimonium dicere videretur, cum pro reo diceret. Deinde Oratio videtur, quo magis ad ornatum eſt ac oſtentationē compoſita, eo à veritate abeſſe longius putatur. *Pluxo in Axiocho.* Tum & Ariſtoteles in Politicis affirmat: Democratias plurimas in tyrannidē ſæpenumero eſſe mutatas per blandos populi ductores. *libro quinto. Politic. cap. 6.* Ac ſane plura detrimenta publicis rebus, quā adiumenta importare Eloquentia cōſueuit: eripit pœnis ſceleſtos, damnat bonos, in peius conſilia ducit, nō ſeditiones modo turbaſq; populares, ſed bella etiam inexpiabilia excitat. *Ariſtotel. 1. Rhet. cap. 1. Cicero 1. de Inuentione, 1. de Oratore. Quintilianus, lib. 2. cap* 17. Ita Piſiſtratus Athenis Eloquentia ſua tyrannidem occupauit, fruſtra reſiſtente Solone. *Plutarchus in Solone. Inſtinus, lib. 2.* Et Alcibiades non mediocris orator, inquietus fuit, & ad res multas nouas feneſtram aperuit. *Plutarchus in Nicia.* Et Theramenes, qui triginta tyrãnos Athenis conſtituit. *Suidas.* Et Ephialtes, qui Athenis Senatus Areopagi potentiam fregit, ciuibuſq; affatim, vt Plato *lib. de Repub. 8.* ſcribit, meram libertatem propinauit, qua inſtar equi luxuriantis poſtea deſiit populus principes ac Magiſtrat⁹ ſuos audire. *Plutarchus in Pericle.* Apud Romanos quoq, Tribuni plebis, homines ſeditioſi ac turbulenti, plerunque Eloquentia valuerunt: Tiberius & Caius Gracchi, L. Saturninus. *Cicero, lib. 1. de Inuentione; & in Bruto.*

Ratio 2. à damno.

Ratio 3. ab exemplis eorum, qui Eloquentia ſua Reipub. no...

Itaq; Eloquentes auerſatę ſunt ipsā Eloquentiā, *Ratio 4. à*

indicio illorũ, qui Eloquentes ipsamq; Eloquentiam odio prosecuti sunt.

fugerunt bene constitutæ Respub. Lycurgi instituto Spartana in Repub. iubebantur pueri Oratione vti, quæ vel conditum venustate haberet, & multũ sensus paucis in verbis. *Plutarchus in vita Lycurgi.* Eiectus ibidẽ Ctesiphõ fuit, qui se profitebatur quauis de re diẽ totũ dicere posse. *Plutarchus in Apophtheg. Laconicis.* Athenis Oratores ἄνδιχ προοιμίων καὶ παθῶν dicere iubebantur. *Arist. lib. 1. Rhet. c. 2.* Romę olim Rhetores vrbe eiecti fuerunt, C. Fannio Strabone, & M. Valerio Messala Consulibus. *Suetonius de claris Oratorib.* Verum hæc omnia non obstant, quominus dicẽdi necessariã facultas sit. Sed contra quod

ELOQVENTIA MAXIME IN Principe ac Magistratu desideretur:

Rationes pro Eloquentiã.

Ratio 1. à conditione Magistratuũ diuersa ab aliis hominibus.

Ostendunt, quæ sequuntur: quia I. dissimilitudo magna Magistratuũ & aliorum. Qui namque gubernant, munus remigũ regendorum aliis committere possunt: & suos habent famulos opifices, qui etiam absentibus Magistris opus suum peragunt & perficiunt. Diuersa Magistratuũ est ratio, qui opus duobus habẽt, νῷ κυβερνῶντι, καὶ λόγῳ ἐγκελευομένῳ, mente gubernatrice in seipsis, & oratione iubente ac mãdante aliis, quid faciendum aut omittẽdum sit. *Plutarchus de gerenda Repub.*

Ratio 2. à conditione populi, qui Magistratui tractandus.

DeindeMagistratus tractant populum admodum insolentem, delicatum, contumacem, nõ obedientẽ in omnibus: ideoq; necesse habent verbis & oratione multa fingere ac cõformare; non pauca, quę impedimẽto sunt, velut nodos quosdã in ligno, aut abscessus in ferro, mollire ac læuigare. *Idem ibid.* Tum nec melius tractari populus, & in officio contineri, quam Eloquentia potest. Neq; enim, nisi auribus, hic ducitur, hoc est, diserta oratione, aurib. percepta: & qui cum

cum non auribus, sed ventre, id est, epulis ac conuiuijs, vel marsupio, largitionibus scilicet & donis pertrahere cupiunt, hallucinantur.

Est enim ratio ista ἄμουσος primo & ἄτεχνος, caret arte ac elegantia: etiã rustici atque agrestes homines vti hac possunt. Deinde eandem qui adhibent, potius δημοκοπεῖν, quam δημαγωγεῖν, quasi resecare populum, quam eiusdẽ gratiam colligere videntur. Sed & nihil tales ab ijs differunt, qui bestias tractant: quod bestiæ quoq; cicurãtur ac mansuetæ omnis generis cibarijs fiunt. *Plutarchus de gerenda Repub.*

Ratio 3. ab incommodis diversæ populi tractationis.

Sunt præterea vires Eloquentiæ multæ ac magnæ: veritatem ac iustitiã defendit: leges, iudicia, iura describit: hominũ tenet cœtus: mentes allicit: voluntates, quo vult, impellit: languentem populũ incitat; effrenatum regit ac moderatur: seditiones aut ante uertit, aut sedat ac tollit. Testes sunt: Theseus, qui ex agris Atheniensium populum Eloquentia compulit. *Pausanias in Atticis.* Solon, qui ad bellum suscipiendum & repetendam Salaminem Athenienses Oratione animauit. *Plutarchus in Solone.* Themistocles, qui persuasit Atheniensibus, vt annuos reditus argentifodinarum, qui viritim quotannis inter populum distribuebantur, ad ædificandam classem transferrent. *Plutarchus in Themistocle;* Pericles qui Atheniensium Rempublicam suo arbitrio egit ac versauit. *Idem in Pericle, Cicero in Bruto.* Demosthenes, quo loquente pacem & bella Atheniensis populus suscepit, suscepta deposuit, fœdera cum regibus iunxit, iuncta quoque dissoluit. *Idem in Demosthene.* Epaminondas Thebanus, qui cum in Græciæ concilio de Lacedæmoniorum tyrannide ac libidine dominandi multa dixisset; ita Græcorum animos commouit, vt à Lacedæmonijs deficerent, & Leuctricæ calamitatis otiosos spectatores sese exhiberent. *Probus in Epaminonda.* Philippus, rex Macedoniæ, qui nõ

Ratio 4. à vi & efficacia Eloquentiæ.

Ratio 5. ab exemplis: quia principes ac Magistratus Eloquentes extiterunt.

minores res Oratione, quam prœlio confecit, magis etiam sibi placuit, si quam verbis esset adeptus victoriam, quam si quos armis in suam potestatem redegisset: quod horum partem sibi milites vendicare existimaret: illa ad suam vnius laudem pertinere. *Polianus, libr.* 4. Cicero, qui proscriptorum liberis persuasit, vt honoribus ac fortunis carere, quam nouū bellum intestinum excitare mallent: populum, quāuis famelicum & esurientem, Eloquentia sua eo cōpulit, vt legem repudiaret: hoc est, alimenta sua abdicaret: Catilinam vrbe eiecit: fecit, vt hostis Antonius declararetur. *Plutarchus in Cicerone.*

Ratio 6. ab vsu singulari Eloquentiæ in sedionibus.

In seditione porro quantum hæc ipsa Eloquentia prosit, Poëta ostendit.

Ac veluti magno in populo cum sæpe coorta est
Seditio, sæuitq; animis ignobile vulgus;
Iamq; faces & saxa volant, furor arma ministrat:
Tum pietate grauem, ac meritis si forte Virum quem
Conspexere, silent, arrectisq; auribus astant:
Ille regit dictis animos & pectora mulcet.

Æneid. I.

Probant: Menenius Agrippa, qui cum populus à patribus secessisset, quo tributū & militiam toleraret, nec reuocari posset, eum solus Oratione sua flexit. *Liuius lib.* 2. *Dionysius l b.* 6. *Plutarchus in Coriolano. Appianus lib.* 1. *Plinius de Viris Illustribus, cap.* 18. Furius Camillus, qui populum Romanum, migrare Veios volentem, retinuit: atq; ita & oppidū ciuibus, & ciues oppido reddidit Oratione egregia, quæ reperitur apud Liuiū *lib.* 5. *Plinius cap.* 23. M. Pompilius Lænas, qui Consul, plebis, contra patres seditionē concitatā cū authoritate, tū oratione sua sedauit. *Cicero in Bruto* P. Scipio, qui militum seditionem ex diuturno partim otio, partim stipendiis non solutis ortam composuit. *Liuius, libr.* 28. *Polybius, libro vndecimo* Alexander,

der, lib. 2. Arriani Germanicus Cæsar, *lib. 1. Cornelij Taciti.* Otho, *lib. 16. apud eundem.*

In Eloquentia quæ Principi ac Magistratui cauenda.

Itaque Eloquentia maxime Principi ac Magistratui necessaria: modo caueatur istud primo, ne iuuenilis sit & luxurians oratio: deinde ad Theatrum, hoc est, pompam ac ostentationem quandam conformata: tertio lucernam redolens nimiumque diligens, ac solicita & exquisita: quarto ad laudem captandam accommodata, vel propter habitum, vel artem, vel diuidendi scientiam: detur contra opera, vt in oratione appareant mores non ficti, sed aperti ac ingenui: animi magnitudo, at vera, non simulata & stulta: dicendi libertas, verum prudens, & ex animo paterno profecta, non inimico ac hostili: sapientia & prouidentia, sed non temeraria atq; inanis, verum solicita de ciuium ac subditorum salute & fortunis: gratia atq; persuasio idonea, sed in proposito bono ac honesto: sententiæ ac verba cum grauitate coniuncta; nihil absurdum, ridiculum, ineptum, impium, monstrosum, alienum continentia. *Plutarchus de gerenda Repub.*

Prolixitas cur in sententiis dicendis vitanda?

Sed & prolixitas in sententiis dicendis declinanda: studendum breuitati est: & inter Senatoris iussa illa Cicero *in libris de legibus* recenset: vt vocatus compareat, dicat & loco, hoc est, rogatus, & modo, ne sit infinitus, quod multis dicendum. Ac habet prolixitas in sententiis dicendis ostentaitonem ingenii, Eloquentiæ, & memoriæ: est molesta auditoribus, maxime iis, qui curis variis districti distentiq; tenentur. *Plutarchus de gerenda Repub.* Hac qui gaudent; seipsos loquēdo audiēdo alios defatigant. *Simanca de Repub. lib. septimo cap. 12* raroq; solidi quid afferūt. Quēadmodum enim vasa vacua plurimum sonant: ita qui minus docti ac sapientes sint, plurimum verborum profundunt & verba multiplicant. *Eccl. cap. 10.* Contra, vt gemmæ, sculpturæ, monetæ, non magnitudine, sed vel arte, vel pondere æstimātur: ita nō Orationes nō

paginarum & versuum multitudine; verum sententiarum bonitate, grauitate rerum ponderantur. *Plutarchus de gerend. Repub.*

Breuitati quomodo in dicendis sententiis studendum.

Interim ita breuitati studendum, ne inde obscuritas aliqua oriatur, omittantur necessaria: illud Ammiani Marcellini tenendum: tuc breuitas laudanda cum mores intempestiuas rumpens, nihil cognitioni instorum subtrahit *Libro decimoquinto.* Et Poëtæ Philomonis: Eum qui nihil opportune dicit, longum existima; licet duas tantum syllabas pronunciarit. At bene dicentem ne longum existimes, etsi per multa dixerit, & longo tempore. *Simanca de Repub. libro septimo, capite duodecimo.*

Refutatio obiectorum contra Eloquentiam.

Hæc obseruata si fuerint in Eloquentia, plurimũ cum emolumenti, tum ornamenti Principibus ac Magistratibus afferet: nec obstabunt, contra eandẽ allata ante quæ fuerunt. Nam vt mores dicentis persuadent, ita hanc simul ad rem necessaria Oratio est: nec Orator, nisi Vir bonus extiterit, hoc tam augusto dignus nomine ac titulo est: ideoque Poëta primo pietate grauem & meritis ponit: subiungit post: *Ille regit dictis animos & pectora mulcet.* Nec ad ostentationem composita Oratio probatur à veritate recedẽs. Contra abusum vero Eloquentiæ istud Aristotelis adhibendum: Commune illud omnibus bonorum generibus, & maxime præstantibus, sola Virtute excepta, esse: vt iis plurimi abutantur. *Aristoteles libro primo, capite primo.* Vsurpandũ, quod Quintilianus affert: Hoc modo nec Duces, nec Magistratus esse vtiles posse, nec medicinam, nec ipsam sapientiam, si abusus vsum tolleret. *libro secundo Institut. capi 17.*

QVÆ

QVÆSTIO XX.

VTRVM VIRTVS AC MORVM *probitas in Magistratu spectanda?*

SVnt, qui negant necessariam illam esse: probant, quod *Rationes contra Virtutem.*

IN MAGISTRATV VIRTVS *non consideranda.*

His rationibus: quia multi I. Magistratus fuerunt boni: at non boni viri. Exemplo sint: L. Sylla, qui Imperator extitit felix ac laudatus, Iugurtham in deditionem accepit: superauit plurimos, crudelitatē interim miram in ciues exercuit. *Plutarchus in Sylla, Appianus, libro primo bellorum ciuilium. Florus, libro tertio. Plinius de Viris Illustribus, cap* 75. Hannibal, qui P. Scipionem apud Ticinum, Sempronium Longum apud Trebium, Flaminium apud Thrasymenum, Paulum & Varronem apud Cannas superauit: at crudelis interim, intēperans, perfidus extitit. *Plutarchus in Hannibale, Frontinus, Libro tertio. Plinius de Viris Illustribus, capite quadragesimo secundo.* *Ratio 1. ab exemplis.*

Deinde ingenia magna magnis quoq; vitijs nō carent: nihil præstantes naturæ exiguum efferunt: ob ardorem & acumen vehementia earundem esse otiosa nequit: sed quasi æstu fluctibusque iactantur, donec stabiles ac compositos sibi mores comparauerint. *Plutarchus in libello de his, qui sero à numine puniuntur.* *Ratio 2. à conditione magnorum ingeniorū.*

Itaque vt agriculturæ periti locum densa obsitum sylua, agralibus stirpibus lutoq; repletū non reijciunt ac negligunt; quia mollitiem ac bonitatem soli illa indicant: ita inepta & praua, quæ magnæ naturæ efferunt, ferenda, donec ætas ac tempus rationi & virtuti auxilium tulerit, *Idem ibid.* *Ratio 3. à simili.*

Ac multi sane summi homines & clarissimi ciues *Ratio 4. ab*

exemplis illorum, qui mores in melius mutarunt.

fuerunt: quorum cum adolescentia cupiditates deferbuissent, Virtutes eximiæ, firmata iam ætate, extiterunt. Stultus ac insolens Cimon primis ab annis fuit: creuit ætas ac pueritiæ infamiam in laudẽ vertit: princeps Atheniensium liberalitate omnibusq; disciplinis ciuilibus factus est. *Val. Max. lib.6. cap.* 11. Themistocles ita prodigus ac compotationibus deditus & amoribus, vt pater eum abdicaret, mater præ mœrore suspendio vitam finiret: post vero nemo eum inuenit, quicquam præter decorum agentem. Mirantibus autem morum mutationẽ dicere est solitus: etiam asperos ac indomitos pullos in optimos equos euadere; si adhibita disciplina recteque institutio fuerit. *Plutarchus in Themistocle.* Et Alcibiades, ad luxũ ac voluptates in iuuentute propensus, ad frugẽ traduct9 bona Socratis institutione vsus est. *Plutarchus in Alcibiade.* Antigonus Macedonũ rex ab initio regni durior, senex iam factus placide ac clementer regnauit. de morum mutatione interrogatus respondit: prius opus erat regno; nunc gloria & beneuolentia, qua regnum recuperatum seruatur. *Plutarchus in Apophtheg.* P. Scipio Affricanus solutioris vitæ primos adolescentiæ annos egisse dicitur. *Valerius Max. libro sexto.* Fabius, nobilissima Romæ familia ortus, absumptis perdite paternis bonis, Gurgitis cognomentum sibi comparauit: post ita temperanter modesteque vixit, vt populus Romanus morum ei censuram committeret. *Fulgosus, libro sexto.* Augustus Cæsar in bellis ciuilibus per viginti annos crudelissime est versatus: at illis postmodum finitis, magna morum in eo secuta quoque mutatio. *Suetonius.*

Ratio 5. ab vtilitate.

Huc accedit, quod princeps, imperium qui saluum velit, cogitur nonnunquam esse non bonus: quãdoquidem, si ea multitudo quæ sit populi, aut militum, aut optimatum, cuiusq; opera ad imperium sustinendũ se indigere cognoscat, fuerit deprauata: obsequi eius

eius studio, atque illi morem gerere necesse est. *Machiauellus, cap.19. de Principe.*

Sed & illud considerandum, non semper Dinarchias, regna, ac imperia probis magistratibus vsa fuisse: sed & eos tulisse, quorum impudica & mollis vita extitit: & notum illud: VNO IN ANNVLO PRINCIPES BONOS OMNES SCVLPI POSSE. Etiam Flauius Vopiscus *in Aureliano* quæstionem mouet; Quidnam sit illud, quod principes malos faciat. Et septem causas affert; nimiam licentiam, omnium rerum copiam atque abundantiam, amicorum improbitatem, satellitum ac ministrorum nequitiam, aulicorum stultitiam, Rerumpub. ignorantiam, bene imperandi difficultatē. Et exempla illud testantur: stultitia Roboami, Xerxis; temulentia Sardanapali ac Dionysij, Caligulæ, Commodi, Heliogabali; auaritia Crassi; negligentia Tiberij & Theodosij. *Herodotus. Herodianus, Suetonius, Lampridius, Plutarchus, Socrates.* Tam deniq; erunt vitia diu, quam diu homines erunt. *Corn. Tacitus.* Verum licet speciose ista dicantur: tamen quod

Ratio 6. à consuetudine subditorum.

Causæ septē quæ principes malos faciunt.

VIRTVTIS AC MORVM PROBItatis maxime ratio in Magistratu habenda:

Probant, quæ sequuntur, rationes. Requirit hoc Plato, vt, qui quærendi sunt Iudices ac Magistratus, probitatis testimonium per singulas ætates habeāt, *libr.3. de Repub.6, de Legibus, 1. Alcibiade.* In Romanis quoq; legibus de Magistratu hæc erant: HIC ORDO VITIIS CARETO: CAETERIS SPECIMEN ESTO. *Cicero 3. de legibus.* Neque illud immerito; non enim regnant, sed sæuiunt, qui mali sunt. *Augustinus, lib.5 de Ciuitate* DEI. Et, vt oculi vitio aliquo laborantes perperam cernunt; ita male imperat anima, mala quæ est. *Plato, 1. de Repub.* Peruertit

Rationes cōtrariæ pro Virtute.

Ratio 1. ab autoritate ac testimonis.

Ratio 2. à dano quod

metuatur, mal: si sint Principes ac Magistratus.

enim intellectum malitia, nec nisi à viro bono bona proficisci possunt. *Aristot. Ethicorum 6. cap. 12.* Et principum vitiis tota infici ciuitas solet: eoque de Repub merentur perniciosius principes vitiosi, quod non solum vitia ipsi concipiunt, sed ea in ciuitatem infundunt: nec tantum obsunt, quod ipsi corrumpuntur, sed etiam quod corrumpunt, plusque exemplo, quam peccato nocent. *Cicero, libro tertio de Legibus.* Neque fieri potest; vt, si Magistratus ipse officium non faciat, ad præclara ac honesta agenda alios excitet. *Xenophon in Pædia Cyri:* aut contineat alios, qui se non continet. *Cicero pro lege Manilia:* aut etiam commode puniat illa flagitia, quibus se quoque esse affinem nouit: sed istud audire tritum cogitur; Medice cura teipsum: & illud; Aliorum medicus, vlceribus ipse scatens. *Erasmus, Chil. ad. 2. Centur. 6. prouerbio trigesimo octauo.* Et, qui multorum custodem se profitetur, eum sapientes sui primum capitis esse custodem oportere statuunt. *Cicero Philipp. 12.*

Ratio 3. à damnis & incommodis priuatis.

Huc accedit, quod illorum, qui præsunt Reipub. nō singula tantum verba, aut res publice gestæ, animaduertuntur, sed etiam ioci simul ac seria: domus ipsa familia, vxor, cubile quoque curiose perquiritur. *Plutarchus in Præceptis gerendæ Republicæ.* Quin etiam augentur delicta personæ conditione: & quo quisque est maior, eo peccatum maius habetur. Etiam minima Principum ac Magistratuum errata amplificantur, ac pro magnis habentur: quemadmodum maculæ, cicatrices, næui in facie maius dedecus afferunt, plusque hominem, quam reliquo in corpore, deformant. *Idem ibid.*

Ratio 4. à commodis & emolumentis.

Et, vt paucis res comprehendatur, etiam optime illi sibi cauent, optime qui viuunt. Quandoquidem tutissima custodia Principum ac Magistratuum ipsorum innocentia est Et est aureum illud Claudiani:

Tu li-

Tu licet extremos latè dominere per Indos:
Te Medus, te mollis Arabs, te Seres adoret:
Si metuis, si praua cupis, si duceris ira;
Seruitij patiere iugum, tolerabis iniquas
Interius leges: tunc omnia iura tenebis,
Cum poteris rex esse tui.

Virtutibus ergo Principem ac Magistratum præditum esse oportet; maxime PIETATE. Est enim præcipua pars Magistratus Religio, *Plato, 4. de Repub.* Eximia res cum in alijs, tum maximè Principibus, religiosum esse. *Xenophō in Agesilai laudibus.* Neque quenquam vult Magistratum Plato eligi; nisi pius extiterit, & diuinis operam studiis dederit. *Plato, libro tertio de legibus.* Augusto quoq; inter alia Mecœnas hoc dat præceptum, vt DEOS semper ac vbique colat; sed ita, vt patriæ receptum moribus est: quod non verisimile sit, quemquam aliud aliquid magni facturum, qui DEOS contempserit. *Dion, libro quinquagesimo secundo.* Idem Isocrates præcipit; sed addit, operam dandam esse, vt rex seipsum quam optimum ac iustissimum præbeat: quod maior spes sit talium vota DEOS audituros, quam eorū, qui multas victimas prosternunt. *Isocrates ad Nicoclem.* Et non potest prudens aut iustus esse Magistratus ac princeps, nisi idem pius atq; religiosus extiterit: quia facile deuiare solet à Iustitia, qui in causis non DEOS, sed homines pertimescit. *Chrysostomus in Homilijs.* Quin etiam Tyranno curandum est, vt DEVM ac religionem colere videatur: quia minus talium iniurias homines metuunt; non his quoq; insidias struunt, quia Deum defensorem habere statuunt. *Aristoteles 5. Politic.* 11. Accedit huc quoque, quod subditi vehementer ad religionem excitantur, cū Magistratuum suorum pietatem vident; quia magis exemplis, quam legibus reguntur, & vita principū ipsis censura est. *Plutarchus in Nicia.* Simul etiam authoritas vera paratur. *Isocr. in Busiride.* Acquiratur vera felici-

Pietas in Principe ac Magistratu necessaria.

felicitas, successus rerum prosper. Neque enim sine Deo vir esse bonus potest: nec potest quisquam supra fortunam exurgere, nisi à DEO adiutus fuerit. *Seneca, Epist.* 74. Omnia prospera eueniunt Deos colentibus, aduersa aspernantibus. *Liu. lib.* 5. Ac fatetur Cicero, Romanos non Hispanos numero, non robore Gallos, non calliditate Pœnos; sed religione ac pietate omnes gentes ac nationes superasse. *In Orat. de Haruspicum responsis.* Quin & tollitur fides ac societas generis humani, pietate erga Deos sublata. *Cic.* 2. *de natura Deorum.* Et sacræ literæ inseruire Domino, osculari filium iubent. *Psal.* 2 aperire portas regi gloriæ. *Psal.* 23. agere nutricios Ecclesiæ iubent *Esaiæ* 49.

Exempla Principum piorum.

Commendantur quoq; ob pietatem Dauid, Iosaphatus, Ezechias, Iosias in sacris. Et Numa Pompilius II. rex Romanorum, qui, vt populum ferũ religione molliret, sacra plurima instituit: hæc quoties peragerentur, præconis voce proclamari iussis: HOC AGE. *Liuius libr.* 1. *Plutarchus in eius vita, Dionysius lib.* 2. *Plinius de Viris Illustribus, ca.* 3. Ancus Marcius IV. rex Romanorum, qui hoc nomine laudatur, quod sacra à Tullio Hostilio neglecta restituit. *Plinius de Viris Illustribus, cap.* 5. Et Scipio Affricanus, qui nihil prius cœpit, quam Iouis in cella sedisset, diuinamq; mentem accepisset *Liuius, libr.* 6. *Plinius de Viris Illustribus, cap.* 49. *Valerius Max. lib.* 1. *cap.* 3. Athenienses, primo anni die in Senatum venientes, vna solemne quoddã sacrificium faciebant, quod εἰσιτήρια nominarunt, votaq; pro Repub. suscipiebant. *Sigonius de Repub. Atheniensium lib.* 2. *cap.* 2 Ptolomæus Aegyptiorum rex, qui quod deorũ simulachra, à Cãbyse disiecta, restituisset; Euergetes appellatus fuit. *Alexãder ab Alexandro, lib.* 1. *cap.* 2. *ex Plutarcho in vita Coriolani.* Alexander Magnus, qui postquam mane surrexisset; ante omnia diis sacrificare est solitus. *Plutarchus in eius vita.* Cyrus, qui ob pietatem laudatur *à Xenophonte in pædia*

Cyri

Cyri: & Constantinus Magnus *apud Sigonium, libr. 4. imperiorum Occidentalium*: Theodosius iunior *apud Socratem, lib. 7. Theodoretum, lib. 3. Nicephorum, libr. 13.* & 14, Et est memorabile illud Iustiniani: Deo autore nostrum gubernante imperium, quod nobis à cœlesti maiestate traditum est, & bella feliciter peragimus, & pacem decoramus, & status Reipub. sustentamus, & ita nostros animos ad Dei omnipotentis erigimus adiutorium; vt neq; armis confidamus, neq; nostris militibus, neque bellorum ducibus, vel nostro ingenio: sed omnem spem ad solam referamus summæ prouidentiam Trinitatis: vnde & mundi totius elementa processerunt, & eorum dispositio in orbem terrarum producta est. *De Digestorum conceptione.* Sunt etiam leges plurimæ religionem ac pietatem concernentes: de summa Trinitate *libro primo, Cod. Tit. 1.* sacrosanctis Ecclesijs. *Tit. 2.* Episcopis ac Clericis, *Tit. 3.* Hæreticis, *Tit. 5.* Sancto Baptisma te, *Titul. 6.* Apostatis, *Titul. 7.* Vt etiam in Iure Canonico de summa Trinitate & fide Catholica, *libr. 1. Tit. 1. Decret.*

Itaque sunt reprehendendi merito: Cambyses rex Persarū, qui templa & leges ludibrio habuisse dicitur *Fulgosus libro primo cap. 2.* Xerxes, qui Soli tenebras esse minitat⁹. *Herodotus lib. 6.* Constantinus V. maleficus, & magicis vanitatibus deditus: non Christianus, non Græcus, non Hebræus, sed omnis impietatis lerna &, vt in Libya nascuntur fere multiplici mixtura, ex varijs vanitatibus commixta, quædam hostia. *Zonaras, Paulus Diaconus.* Michaël Traulus, qui resurrectionem minime credidit, dæmones negauit. Prophetas nihili fecit, futuras promissiões risit. *Zonaras.* Childericus Francorū rex, qui Ecclesias, spolauit, earundē ministros & Episcopos omni tormentorū genere afflixit. *Gregorius Turonensis, lib. 4. c. 27.* Iulianus Apostata, qui in ipso belli ardore septem libros contra CHRISTVM euomuisse dicitur. *Eutrop.*

Principes & Magistratus impij.

Vicina

Iusticia Principi ac Magistratui quamobrem necessaria?

Vicina pietati IVSTITIA est, summe Principi ac Magistratui necessaria. Confugere enim ad hunc est ad Ius ipsum ire, qui ius quoddam animatum, lex loquens est *Arist.5.Eth.cap.4.Cic.3.de legibus*. Atq; hanc ob causam maxime reges creati, constitutæ ciuitates ac Respub. sunt, vt suum quisq; teneat, neq; bonorũ diminutio vlla fiat. *Cic.2.Offic. Osorius lib.4. de Regum institutione*. Et vt ignis, quæcunque admouentur, calefaciens, ipse primum innata sibi vi calet: nix cõtra suapte natura frigida & alia frigida reddit: sic Iudex ac Magistratus ipse plenus Iusticia esse debet, si aliis ius administraturus est. *Simanca, de Repub.lib.5.cap.6. ex Philone*. Et vt Iustitia sine prudentia nihil prodest, sic sine Iusticia nihil valet prudentia. *Cic.2.Offic.* Sanat enim hęc vulnera populorum, comprimit omnes motus, pacem & otium cum dignitate constituit, vires Reipub. firmat. *Osorius, lib.4. de Regis institutione*. Efficit præterea, vt principes vere à subditis amẽtur. *Plutarch.in Aristide*. Laudentur etiam ac commendentur: quia nihil laudabile sine Iusticia. *Cic.3.Off. Xenophon libro tertio de Cyri expeditione, Lipf. libro secundo cap.20.* Idque eo magis, quod maxima ingenia plerunq; Iusticiæ obliuio capit, cum in Imperiorum, honorum, gloriæ cupiditatem incidunt. *Cic.1.Offic.* Ac tametsi etiam honorentur fortes, sint sapientes admirationi: tamen his maxime fidem habere homines solent, qui iusti sunt. *Plutarchus in Catone Vticensi.* Quin & Sacræ literæ Iusticiam maxime requirunt: diligite, inquiunt, Iusticiam, qui iudicatis terram. *Sapient.1.* Et rex iustus erigit terram: qui iudicat in veritate pauperes, eius thronus in æterno firmabitur. *Prouerb.19.* Portare subditos in sinu suo iubent, sicut portare infantulum nutrix solet. *Numer.11.*

Iusticiæ laude qui excelluerint Ma-

Huius vero laude excelluerunt: Minos, Rhadamantus, Aeacus apud Cretenses: ac propterea post obitũ inferorũ sunt Iudices cõstituti. *Plato in Gorgia, Plutar-*

Plutarchus de sera numinis diuini vindicta. Aristides, qui passim δίκαιος, iustus, est appellatus. *Plutarchus in Aristide.* Traianus Imperator, qui aliquando Prætorii præfectum eligens, ac gladium ei tradens, dixisse fertur: Cape hunc ensem: & si bonus fuero, pro me: sin malus, contra me eo vtitor. *Suidas.* Ochus Artaxerxes, morti vicinus, interrogatus à filio, quo pacto tot annos rectum custodisset, vt ipse quoque eius instituta imitaretur: Iusta, inquit, erga DEOS hominesq; faciendo. *Athenæus libro duodecimo.* Antiochus III. Asiæ rex omnibus regni sui vrbibus scripsit: si quod in literis, quæ eius nomine scriberētur, esset, quod legibus aduersum videretur, crederent, eiusmodi literas se ignaro scriptas fuisse, ac propterea iis non parerent. *Fulgosus lib. 6. cap. 5.* Domitianus, qui tantum curæ in Prouinciarum Præsidibus adhibuit, vt neque iustiores neq; modestiores vnquam extiterint. *Suetonius.* Carolus Magnus, qui sanxit: vt in primaria cuiusque regionis vrbe pontifex & prætor ter quotānis, Aprili, Octobri, Ianuario ius dicerēt, respōsa darēt: & primū pauperes, viduas, pupillos, dato his prudentissimo patrono, diligentissime audirent, inimicos reconciliarent: vetuit insuper, ne illi lites in diem differrent, neue calumniis locum facerent. *Auentinus, libro quarto.* Alphonsus Aragonum ac Siciliæ rex, qui præsides prouinciarum & Iudices omnes admonuit, ne quod decretum aut rescriptum à se factum seruarent, nisi quod iure & honestate niteretur. *Panormita libro secundo.* Maxime vero Iosaphatus Iudæ rex commendatur, qui Iudicibus ac Magistratibus à se constitutis præcepit: Videte quid facitis; non enim hominis exercetis iudiciū, sed Dei. Quodcunque iudicaueritis, in vos reduntabit. 2. *Paral. cap.* 19.

gistratus ac Principes.

Sunt contra, & Deo & Hominibus inuisi Iniusti: puniuntur grauiter, qui dicunt: Fortitudo nostra lex sit. *Sapien.* 2. leges iniustas ferunt, vt pauperes in iudicio

Iniustitiæ mala & incommoda.

dicio opprimant & vim faciant causæ humilium. *Esaiæ cap. te decimo.* Nudos dimittunt homines indumenta tollentes, quibus non est operimentum in frigore. *Iobi cap.* 24. Indeque potenter tormenta tales patientur: quia non subtrahit personam cuiusque Deus, qui est dominator omnium: nec magnitudinem cuiusq; verebitur; quoniam magnum & pusillum ipse fecit. *Sapien.* 2.

Principum ac Magistratuum in iustorum exempla.

Ita Pharao perijt, *Exodi* 14. Saul seipsum gladio interemit. 1. *Reg. cap.* 31. Deuorata à canibus Iezabel fuit. 4. *Reg. cap.* 9. Herodes à vermibus consumtus. *Actor. cap.* 12. Amasis Ægyptiorum in omnes iniquus, desertus à suis & captus ab Actisane Æthiopum rege. *Diodorus Siculus.* Polycrates, qui Sami tyrannidem occupauit, cruci affixus. *Herodotus, l. b.* 3. Alexander Pheræorum tyrannus, ab vxore propter pellicatus suspicionem interemptus. *Cicer.* 2. *offic. orum.* Dionysius Syracusanus à suis interfectus. *Idem ibid.* Caligula, triginta vulneribus confectus. *Suetonius.* Nero, qui semet ictu gladij transfegit; vbi audiuit, hostem se à Senatu iudicatum esse. *Idem* L. Antonius Commodus, in domo Vestalium strangulatus. *Dio.* Heliogabalus, vna cum matre à militibus necatus. *Ælius Spartianus.* Grimmerus Sueonum ac Gotthorum Tyrannus, spectantibus ciuibus sublimem in furcam eleuatus ac strangulatus. *Ioannes Magnus, l. b.* 4.

Prudentia cur in Principe ac Magistratu requiratur.

Vt vero magna ac necessaria virtus Iustitia est: ita Principum ac Magistratuũ propria Prudentia est. Est enim Magistrat⁹ ciuitatis oculus. Ideoq; vt obscuratis oculis partes reliquæ non vidẽt, nec suis rite fungi officiis possunt: ita subditi non bene viuunt, quando stultis Magistratibus vtuntur. *Aristoteles, Pol.* 1.3. *cap.* 3. Et Magistratus spiritus vitalis, quẽ multa millia trahũt; nihil ipsa post futura, nisi onus ac præda, si mens illa imperij subtrahatur. *Senec. lib.* 1. *de Clementia, cap.* 4. Et si cætera animalia domari sine tractatione quadã & arte

& arte non possunt: multo minus homo sine Prudentia tractari poterit; quia nullū animal morosius, est maioremq; artē requirit, quam homo, *Seneca ibid. Lipsius, Polit.* 3. *cap.* 2. Maxime vero quia mores populorum ac nationum varij, & ex patria cœlique constitutione, & occasione rerum, quæ producuntur, & quasi ingeniti assumuntur: vt copiose ostendunt; *Plato in Timæo, Menexeno, lib.* 5. *de Legibus*, 8. *de Repub. Galienus, l.* 2. *de Temperamentis, & in libello in quo quæritur: An corporis temperaturam animi mores sequantur. Arist. Polit. lib.* 7. *cap.* 7. *Ptolomæus, lib.* 2. *Quadripartiti, cap.* 2. *Polybius, lib.* 4. *Cicero*, 2. *Agraria. Vegetius de re militari, lib.* 1. *c.* 2. *Alexander ab Alexandro, lib.* 4. *c.* 13. *Lucanus, libr.* 8. *Iulius Maternus, l.* 1. *rerum Astronomicarum. Piccolominæus de materia virtutum gradu* 1. *c.* 28. *Gregorius Tholosanus, li.* 4. *de Repub. c.* 8. Prudentia opus hic magna est, vt Magistratus diligenter mores ac ingenia eorū, quibus præest, obseruet; his sese accommodare sciat: cumq; in his aliquid aut mutandu, aut formandum aliter; non temere hoc subitoq; faciat; sed illud obseruet, quod in Vino fieri videmus. Vt enim vinū non illico primoq; haustu hominē inebriat, aut eiusdem mores mutat; verum sensim ac paulatim sitim sedat, post inducit & cōformat mores varios: reddit alios in irā præcipites, garrulos ac loquaculos alios facit, aliis lachrimas expellit, in aliis alia mouet: ita politicus & magistratus prudens obseruabit primo, quibusnā potissimū populus moueri ac delectari soleat: post fide, diligētia, industria autoritatem consecutus, ad populi animos ducēdos aggredietur. Plutarchus de gerenda Repub, Et diuinitus prudentibus Magistratus conceditur, vt dum mundi lex seu natura incognitū aliquid hominibus gignit, rectorum cōsilijs, tanquā medicinæ remedijs illud leniatur. *Diaconus, lib.* 10. Et sane quemadmodū ad prosperā nauigationem gubernatore bono ac sapiente est opus: sic sapiētem oportet Magistratū esse:

vt bene constitutæ Reipub. tranquillitas seruetur. *Philo de c'aritate.* Neque res æstimari ac ponderari vno momento sine sapientia potest. *Cicero, 1. Off.* Atque hinc non immerito prudentibus vltro paretur: libenter illis homines obediunt, qui sibiipsis recte consulunt. *Xenophon, libro primo, de Pædia Cyri.* Vident id, quod sapientes affirmant, probat experientia, plura summa in fortuna auspiciis ac consiliis, quam telis & manibus geri. *Tacitus, Annalibus. Lipsius, Politicorum 3. c. secundo* Omnia regna, ciuitates, nationes vsque eo prosperum imperium habuerunt, dum apud eos vera consilia valuerũt. Vbicunq; gratia, timor, voluptas ea corrupere: post paulo immunitæ opes, deinde ademptũ imperiũ: postremo seruitus imposita est. *Sallustius in Fragmentis.* Sed & Sacræ literæ hoc quoq; confirmant; quæ in omni possessione acquirere prudentiã; arripere illam iubet: eo quod det capiti augmẽta gratiarũ, & corona inclyta protegat. *Prouerb. quarto.* Inhabitari ciuitates per sensum prudentũ asserunt. *Ecclesiast. decimo.* vt & Sapientẽ populi stabilimentum esse. *Sapientiæ sexto.* Contra, cum stultus est Magistratus & rex insipiens, prodit populum suum. *Eccles. 10.* At magnum sub sole malum, stultum positum esse in sublimi dignitate. *Ibid.*

Principum ac Magistratuum, prudentiæ laude illustres qui extiterunt exempla.

Huius clari atq; illustres laude fuerũt: Salomon; qui prudentiã in regendo populo vnice prę omnibus diuitiis à Deo Optimo Maximo petiit. *3. Regum 3.* Argus rex Pelopõnesi, qui, quod sapiẽs esset; πανόπτης, corpore toto oculis præditus, est appellatus, qui non simul, sed alternatim somnũ caperent. *Eustathius, Iliad. 2* Nicias & Pericles, *apud Plutarchum in Vitis.* Fabius Maximus *apud Liuium, libro secundo. Plutarchum in vita huius & Hannibalis. Plinium de Viris Illustribus, capite quadragesimo tertio.* Scipio Nasica, qui Eloquentia primus, Iuris scientia consultissimus, ingenio sapientissimus fuit: vnde Corculũ vulgo appellatus. *Ci-*

cero

rero in Bruto. Plinius capite quadragesimo quarto. Aratus Sicyonius. Plutarchus in eius vita. Philippus Macedoniæ rex, qui magis de prudentia, quam de copiarum & auxiliorum viribus gloriari est solitus: quod rerũ bene in prœliis gestarum laus sibi communis cũ his esset, qui secum militassent: sed eorũm, quę orationis comitate recte transegisset, sibi vni titulum retineret. *Diodorus libro decimo sexto.* Hannibal, qui cum tot annos hostili in terra exercitum ex omni colluuione gentium mixtum rexit, quibus non lex, non mos, non lingua vna fuit, alius quidem habitus, alia vestis, alia arma, alij ritus, alia sacra: ita tamen arcto vinculo eos copulauit, vt in sũma stipendij omniumque rerum penuria nullam sit seditionem expertus. *Plutarchus in Hannibale. Eutropius, libro 3. Valerius Maximus, libro 1. Plinius de Viris Illustribus, cap. 42.*

Quemadmodũ stultitiæ contra nomine male audiuerũt: Roboamus, 3. *Regum* 12. Xerxes, qui mõtibus ac mari compedes est minatus: imo mare flagellare iussit, quod nauigationem impediret. *Herodotus, libro septimo.* Antiochus, qui cũ Epiphanes alias cognominaretur, Epimanes ob stultitiam est dictus: in regno vrbeq; oberrans nummos temere sparsit, & cui dat, inquit, fortuna, capiat. *Athenæus.* Heliogabalus, qui eo interdũ prouectus vesaniæ est: vt, quo melius vrbis Romæ magnitudinem cognosceret, araneas sibi colligere iussit, & ad decem millia pondo inuenerit. *Ælianus Spartianus.* Exhibuit & decem millia murium, mille mustelas. *Idem.*

Imprudentes & stulti Principes ac Magistratus.

Ad Prudẽtiam vero Fortitudo vt accedat, necesse est: quandoquidem sine armis Sapientia esse tuta nequit. *Plato Epistol. secunda.* Cauendum, ne propter metum Magistratus ex eodem ore, quo iudicaturus Deos inuocauit, quod sentit, non proferat. *Idẽ secundo de legibus.* Animus propter formidinẽ consilio priuetur ac turbetur, *Pontanus libro primo, de Fortitu-*

Fortes qua de causa esse Principes & Magistratus debeant.

dine. Flectatur precibus aut misericordia aut potentia, indeque minus in improbos animaduertat. *Plutarchus in Pelopide.* Aut defatiscat mollitie: nec perficere valeat, quæ animo concipit. *Plato in Gorgia.* Et sunt duo, quæ ab egregijs Principibus expectantur; Sanctitas domi, in armis Fortitudo. *Aurelius Victor in Traiano.* Duo itidem, quibus Respublicæ recte gubernantur: domi Concordia; foris Fortitudo. *Polybius, libro sexto.* Huc accedit, quod præclarum est, illud vsurpari à Principe: Non dicta mea modo milites, sed & facta sequi debetis: nec disciplinā modo sed exemplum quoque à me petere. *Liuius libro septimo.* Et coguntur, si modo velint esse illustres illud obseruare Principes ac Magistratus: vt sit labor in negocio, fortitudo in periculo, industria in agendo, celeritas in conficiendo. *Cicero pro lege Manilia.*

Quæstio: Virū Princeps ipse interesse prœlio debeat? Rationes in negantem sententiam.

Ac licet in quæstionem & dubitationē veniat; Vtrum Princeps & Dux ipse interesse prælio debeat: in negātem illud partem adducatur, quod vnus rex aut Princeps sit pro decem millibus. 1. *Reg. c.* 18. Satius sit, dubijs prœliorum exemptum, summæ rerum & imperij seipsum reseruare. *Cornelius Tacitus in vita Othonis.* Dissipetur exercitus, duce vel capto, vel interfecto; vt Sedeciæ, Achabo, Holoferni accidit; & Epaminondæ, in quem vnum vim intendere prælij Agesilaus Spartanorum rex iussit, quod solos cordatos milites victoriæ esse authores diceret: simul statueret, in bello plus momenti vnum vere prudentem, quam imprudentum turbam. *Plutarchus in Apophtheg. Laconicis.* Plurimi Ducum opera res præclare feliciterq; in bello gesserint: inter alios Belisarius, Iustiniani Imperatoris Dux, Persas in Oriente vicerit; Vādalos in Africa, ducto in triumphum Gilimere; Gothorum in Italia gentem, capto Vitige rege. *Volaterranus, libro vigesimo tertio.*

Affirmantē

Tamē multo, & publice, & priuatim melius, Principem

cipem ac Ducem ipsum prœlijs interesse: plus est in hoc opis, quam toto exercitu. *Cornel. Tacitus de moribus. Machiauellus, Discuss. cap. 30.* Ac militaris turba sine Duce est corpus sine spiritu. *Curtius libro decimo.* Vnde Macedones contra Thraces pugnaturi, regem suum, etiam infantem in acie prætulerunt: quod accendi putarent militum animos regis præsentia *Iustinus libr. 7. Appianus, lib. 1.*

in partem argumenta.

Suo vero exemplo Imperatores ac Duces milites mire excitarunt; Cimon, qui primus per Ceramicon, alacris, comitantibus sodalibus, in arcem conscendit, atque animum alijs addidit. *Plutarchus in Cimone.* Alexander, qui Tyrum oppugnans, cum amplā fossam mœnibus Tyriorum adiectam superare cuperet; primus ipse corbem arena refertum apportauit. *Plutarchus in Alexandro. Polyænus lib. 4.* Iulius Cæsar, qui inclinatam aciem sæpe solus restituit, obsistens fugientibus & contortis faucibus conuertens in hostes: Quorsum tu abies, inquiens; illic sunt, cum quibus pugnandum. *Suetonius.* Alphonsus, Aragonum rex, audiens, milites suos ex castello quodam Doualengo, quo irruperant, expulsos esse; propere accurrens, scalas ipse manibus apprehendit: inque oppidi fossam deuoluit. *Panormita lib. tertio, de Alphonsi rebus gestis.* Maxime vero tum illud commendatur, cum Imperij status, salus Prouinciarum in discrimine ac periculo versatur: in minoribus bellis committere alijs curam licet. *Cornelius Tacitus, libro quarto. Lipsius, Politicorum 5. cap. 17.* Et primus ille dies Othonianas partes afflixit, quod persuaderi sibi à Consiliarijs suis passus est, vt Brixellum concederet, ac dubijs prœliorum exemptus, summæ rerum & imperij seipsum seruaret. *Cornelius Tacitus, lib. 2.*

Exempla Principū, sua præsentia milites qui excitarunt.

Verum nō in bello modo, sed & alibi magnitudine roboreq; animi ac fortitudine est Magistratui opus: quia pro communibus commodis multæ adeundæ inimicitiæ: subeundæ pro Republica tempestates:

Extra bellum fortitudine qua de causa

Principi ac Magistratui fit opus. cum multis audacibus, improbis quoque, nonnunquam potentibus dimicãdum, quæ quidem sine fortitudine fieri nequeunt. *Cicero pro Sestio.* Coguntur, qui præsunt alijs, multa audire superuacua: nec tamen sciri potest, an sint superuacua, nisi cum audierint. *Plinius libro sexto Epist.* Nec quicquam etiam melius est, quam non omnia in Principem iacta ad cognitionem vocari: quia oportet imperitos prauos suos humores exhalare, aut maledictis aut insidijs: vt magna hic patientia requiratur. *Cornel. Tacitus, lib. 2. Annalium.*

Atq; hinc Sacræ literæ etiam Fortitudinẽ requirunt: Non, inquiunt, nisi fortis sit Iudex, ne potentis faciem extimescat *Ecclesiast. 7.* Eum qui patiens est, multa sapientia sua gubernare, qui autem impatiens est, exultare stultitiã suam affirmant. *Prouerb. 4. & 16.* Et inter alias pœnas Dominus quoq; minatur, daturum sese pueros principes eorũ, & effœminatos imperium in illos habituros. *Esaiæ 2.*

Exempla Ducum & Principum fortium. Sunt quoq; principum ac Ducum fortium exempla plurima: Mosis, Iosuæ, Gedeonis, Sãsonis, Dauidis, Machabæorum. Et in prophanis, Nini *apud Iustinum libr. 1* Et Cyri *apud* Xenophontem *libr. 1. Pædiæ.* Alexandri Magni *apud Curtium, Plutarchum in vita Alexandri, Diodorum lib. 15.* Periclis, Cimonis, Themistoclis, Pelopidæ *apud Plutarchum in vitis:* & quidẽ de Pelopida illud memorabile, quod magnã in trepidatione domo exiens, lachrymante vxore ac rogante, seipsum vt seruare vellet, respõderit: priuatis ista viris dicenda esse, nõ his, qui Magistratus gerunt, vt alios tueãtur ac seruẽt. Apud Romanos & Spartanos plurimi: quorũ laudes persequuntur Liuius, Plutarch. *in vitis*, Plini⁹, *de Viris Illustrib.* Et inter Imperatores nostros Carolus Magnus; *de quo Æmylius lib 3.* Othones, *de quibus Sigonius in regno Italiæ, lib. 6 & 7.* Henrici. *Sigonius ibid lib. 8. & 9.* Lotharius. *Idem lib. 11.* Fridericus Barbarossa. *Idem lib. 12. 13. 14. 15. & alij.*

Vt con-

Vt contra reprehendūtur ignaui & timidi, Achazus rex Iudæorum, qui, cum Razinem Syrię, & Pheceam Israelitarum reges contra se conspirasse audiuisset, animo non secus commotus est, ac si vento syluarum arbores mouentur. *Esaiæ septimo.* Xerxes, multis myriadibus Græciam infestans, ter à Græcis turpissime fusus ac victus est: ipse metu, ne in Europa includeretur, præcipiti fuga per Hellespontum in Asiam contendit. *Plutarchus in Themistocle.* Tigranes rex Asiæ, contra Lucullum pugnans, etsi militum multitudine longe præstaret, tamen turpiter fugam adornauit: etiā diadema abiecit, ne agnitus hostium in manus veniret. *Xiphilinus in Pompeio.* Gallus Volusianus Imp. qui non solum cum præda intra fines suos redire: verum etiam quotannis certam pecuniæ summam dare promisit, & ex captiuis nobilissimum quemque per vim abduci passus est. *Zosimus.* Gallienus, qui, cum nunciatū ei esset, Ægyptum desciuisse, dixisse fertur: Quid? sine lino Ægyptio esse nō possumus? cum vastatam Asiam Scytharū incursionibus comperisset, Quid, inquit, sine aphronitris esse nō possumus? Perdita Gallia risit, & Nū sine trabeatis sagis tuta Res esse publica non posset, quæsiuit. *Trebel. Pollio.* Ladislaus Vngariæ ac Boëmiæ rex, qui audito Turcarum ad Albam Gręcam oppugnandam aduentu, vsq; adeo consternatus fuit, vt, simulata venatione, Buda egressus, Viennam continuo sese receperit; arcem quoq; Budinam omni præsidio destitutam reliquerit: quæ triginta circiter diebus hosti quoq; patuit. *Bonfinius, libr. 7. Decadis 3.* Arato quoque Sicyonio vitio datum fuit, quod, vt consilijs astuque polleret, ita aperta in acie timidus esset. Itaq; aduersarij per ludibrium aluum commemorarunt Prætori Achæorum, instante prœlio, moueri: sopore ac vertigine cū simul atq; tuba canere cœpissent corripi solitū: cū aciem instruxisset, signum dedisset pugnę, rogassetq; prę fectos suos & ordinum ductores, nū quid

Ignauorum ac timidorū Principum exempla.

præsentia sua opus esset (nam iactam esse aleam) secedere præstolatum procul euentum. *Plutarchus in Arato.* Vt & Macedonum regi vltimo Perseo, qui in oppidum Pydnam se magna ignauia subduxit, per causam sacrificii Herculi faciendi, commisso cum L. Paulo Aemylio prœlio. *Plutarchus in Æmylio.*

Liberalitas in Principe ac Magistratu quamobrem laudabilis.

Neq; vero minus necessaria Principi ac Magistratui Liberalitas est; iudicatur pulchrius exercitum, quā seipsum locupletare: ab hostibus potius spolia, quam dona capere. *Xenophon de Agesilai laudibus.* Habetur dos in Principe & Magistratu potissima, Liberalitas & Clementia. *Pompon. Lætus in Diocletiano.* Nec magis verè Princeps imperabit, beneficus qui non extiterit, quam si sol radios suos hominibus aliisq; animalibus non præberet: nec regnum, sed regni simulachrum tractat, qui tenax atq; auarus est. *Pachimerius in Hist.* Et Liberalitate qui vtuntur, hominum sibi beneuolentiam conciliant, ac, quod aptissimum est ad quiete viuendum, charitatem. *Cic. 2. de finib.* Deuinctos sibi plurimos reddunt: quia beneficium sæpe dare, est docere reddere homines. *Mimus.* Et qui beneficium inueniunt, compedes inueniunt. *Arist. 2. Pol.* Maxime vero imperitos ac plebeios Liberalitas mouet: apud quos priuata cuique stimulatio, vile decus publicum est. *Corn. Tacitus l. 4. Lipsius lib. Polit. 4. cap. 5.* Sed & præclara atq; illustria ingenia his quoque mouentur. Quemadmodum enim fruges non tam soli ingenio, quam cæli beneficio & temperie lætius proueniunt; ita quoque artes bonæ, eximiaque ingenia Principum ac Magistratuum benignitate excitantur. *Iust. Episcopus in Cantica Cantic.* Itaque cum Aurelianus Imperator ex Cōsiliariis suis quæreret, quo pacto rectè feliciterq; Respub. administrari posset? Ferro & auro, ei respōsum est, ferro cōtra hostes; auro apud ciues & benemeritos. *Zon. in Aur.* Et hoc etiā S. Scriptura affirmat cū diuitias plurimos amicos reddere ostēdit. *Prou. 19*

Viros

Viros sapientes; & qui oderint auaritiam; quærere iubet, vt populum omni tempore indicent. *Exodi* 18.

Nec præclarorum Principum exempla desunt, qui hac virtute excelluerunt. Alexander Magnus, qui magna sua gloria prędicare solitus fuit; à nemine sese vnquam benignitate superatum esse. *Cælius, libr.* 7. *cap.* 28. Cyrus, qui non pecuniam, sed amicos, quibus ille plurimum contulisset diuitiarum, suos esse thesauros dixit. *Xenophon in Pædia Cyri.* Cimon, qui prædijs suis septa detraxit, vt & peregrini. & ciues, libere poma inde sumere possent. *Plutarchus in Cimone.* Scipio Affricanus, qui nunquam è foro domum reuersus est, nisi beneficio prius in aliquem collato. Itaque cum quodam die nulli operam suam contulisset: regressus domum questus est, diem illum amicis amisisse. *Pontanus, libro primo de Magnanimitate, capite sexto.* Titus Vespasianus, qui cum admoneretur à domesticis, quasi plura polliceretur, quam præstare posset; non oportere ait, quenquã à sermone Principis tristem discedere: diem quoq; eum perdidisse affirmauit: in quo nihil cuiquam præstitisset. *Suetonius.* Adrianus, qui omnes reges munerum vicisse magnificentia dicitur; amicos quidem non petentes locupletauit: nihil denegauit petentibus. *Ælius Spartianus.* M. Antoninus Pius Imperator, qui prouinciarum Præfectos locupletauit, ornamentis donauit consularibus: Rhetoribus & Philosophis nõ solum salaria, verum etiam honores ac Prouincias decreuit. Mox etiam liberalitatem suam testamento plurimis legatis testatam fecit. *Iulius Capitolinus.* Alexander Seuerus, qui amicos, quos bene de se meritos intelligeret, etiam ad petendum inuitare est solitus: Quid, inquiens, est, quod nihil petis? An me vis tibi fieri debitorem? Pete, ne sit, quod priuatus de me querare. *Lampridius.* Diem etiam nullum prætermisit, quo non pium aliquid, liberale, humanum fecerit; publicã tamẽ ærarij ratione habita; vt quamvis

Liberalitatis illustriũ Principum & Magistratuum exempla.

imperaret, sciret tamen moderatum prudentemque Reipub. dispensatorem esse debere. *Idem.*

Prodigalitas cur vitanda: modus in liberalitate tenendus Principi ac Magistratui.

Quod & ipsum laude celebrationeque dignum est. Dum enim cupidi splendoris ac gloriæ profundunt quidam suas opes, ad rapiendi & auferendi iniuriam perueniunt, vt ad largiendum copiæ suppetant. *Cicero, lib. primo Officiorum.* In bellis cum necessaria requiruntur, thesauri vacui & inanes sunt. *Ionius, libro decimoquarto.* Peruenitur ad exactiones nimias, proscriptiones etiã interdum bonorũ virorũ: quia principem prodigum egestas sequitur: egestatem extrema tyrannis excipit. *Bodinius, lib.6. de Repub. cap.* 2. Quin & in proximos prodigi iniuriosi sunt: quod quas copias his suppeditari ac relinqui æquius est, eas ad alienos transferunt. *Cicero 1. Officiorum.*

Principes & Magistratus prodigi.

Et vituperantur in Historijs non pauci ob prodigalitatem: M. Antonius. *libro decimoquinto Dion.* C. Caligula, qui ob sumptus citra modum factos, non habuit, vnde filiam dotaret: cum ante super immensos aureorum aceruos, patentissimo loco diffusos, nudis pedibus spaciari, totoque corpore grunnientium instar volutare sese solitus fuisset. *Suetonius.* Antoninus Heliogabalus, qui cum admoneretur ab amicis, caueret, ne ad inopiam luxu ac prodigalitate redigeretur: Quid melius, inquit, quam vt ipse mihi hæres sim & vxori meæ? *Ælius Lampridius.* Nero, qui diuitiarum fructum non alium esse putauit, quam profusionem. sordidos ac deparcos esse, quibus ratio impensarum constaret: vere magnificos, qui abuterentur & perderent: laudauit hoc maxime in Caio auunculo suo, quod ingentes opes à Tiberio relictas breui spatio prodigisset. *Suetonius.* Domitianus, qui immensis diuitijs in conuiuijs ac spectaculis dilapidatis, pecunia egens, multos ex potentioribus occidit: partim reos factos in Senatu, partim absentes accusauit; nonnullos etiam ex insidiis clan-

destinis

destinis venenis sustulit; quo haberet, vt tantos sumptus faceret. *Xiphilinus.* Sigismundus Imperator, Vngariæ ac Boemiæ rex, qui in amicos prodigebat omnia. Sæpe, cum in regia nihil esset, quod suo prandio opipare præpararetur, innitatus amicos adiit: sæpe ab his etiam symbola corrogaret. *Bonfinius libro tertio, Decad. tertia.* Vladislaus Iagello, rex Poloniæ, qui nemini quicquam denegare est solitus, aut saltem dimidium dedit. Vnde duplum petierũt qui simplum auferre vellent. *Cromerus lib.* 20.

Auaritia in Principe & Magistratu qua de causa reprehendatur.

Sed grauius adhuc peccant Auari qui sunt. Est enim Principum ac Magistratum ditare potius, quã ditescere. *Plutarchus in Apophtheg.* Neque turpe tantum, sed etiam sceleratum ac nefarium est habere quæstui Rempub. *Cicero* 2. *Officiorum.* Et qui sunt auari Magistratus, custodiunt populum, non vt pastores gregem, sed vt lupi. *Dion in Augusto.* Itaque Imp. *in Nouellis suis Constit. Constitut.* 8 omnium malorũ causam, cunctorum flagitiorum finem ac principium esse affirmat, pecunias ex officiis quærere, Et Sacræ Literæ iubent eligere Magistratus non solum sapiẽtes, sed etiam eos, qui auaritiam oderunt. *Exodi* 18. Ducem eum longos visurum dies affirmant, auaritiam odio prosecutus qui fuerit. *Prouerb.* 28.

Principes & Magistratus qui male ob Auaritiã audiuerunt.

Itaq; male ob habendi cupiditatem Principes ac Magistratus nonnulli audiuerunt. Antigonus rex Macedoniæ in extorquẽdis pecuniis acer & rigidus: qui cum ei obiiceretur, Alexandrum talem nõ extitisse, Merito respondit: Asiã enim metebat: ego cuĩmos lego. *Plutarchus in Apophth.* Vespasian⁹ Imp qui cum rapacissimum quemq; promoueret, vt mox ditatos condemnaret; vulgo dictum est, officiarios cum suis, vt spongiis, vti, quod veluti spongias, & sic cosmadefaceret & humentes exprimeret: etiã vtrinq́ inter alia vectigal excogitauit. *Suet.* Pescẽnin⁹ Niger Imp. qui Palæstinis rogantib. vt ipsorũ censitio leuaretur:

vt bene constitutæ Reipub. tranquillitas seruetur. *Philodec' aritate.* Neque res æstimari ac ponderari vno momento sine sapientia potest. *Cicero, 1. Off.* Atque hinc non immerito prudentibus vltro paretur: libenter illis homines obediunt, qui sibiipsis recte consulunt. *Xenophon, libro primo, de Pædia Cyri.* Vident id, quod sapientes affirmant, probat experientia, plura summa in fortuna auspiciis ac consiliis, quam telis & manibus geri. *Tacitus, Annalibus. Lipsius, Politicorum 3. c. secundo* Omnia regna, ciuitates, nationes vsque eo prosperum imperium habuerunt, dum apud eos vera consilia valuerũt. Vbicunq; gratia, timor, voluptas ea corrupere: post paulo immunitæ opes, deinde ademptũ imperiũ: postremo seruitus imposita est. *Sallustius in Fragmentis.* Sed & Sacræ literæ hoc quoq; confirmant; quæ in omni possessione acquirere prudentiã, arripere illam iubẽt: eo quod det capiti augmẽta gratiarũ, & corona inclyta protegat. *Prouerb. quarto.* Inhabitari ciuitates per sensum prudentũ asserunt. *Ecclesiast. decimo.* vt & Sapientẽ populi stabilimentum esse. *Sapientiæ sexto.* Contra cum stultus est Magistratus & rex insipiens, prodit populum suum. *Eccles. 10.* At magnum sub sole malum, stultum positum esse in sublimi dignitate. *Ibid.*

Principum ac Magistratuum, prudentiæ laude illustres qui extiterunt exempla.

Huius clari atq; illustres laude fuerũt: Salomon; qui prudentiã in regendo populo vnice prę omnibus diuitiis à Deo Optimo Maximo petiit. *3. Regum 3.* Argus rex Peloponnesi, qui, quod sapiẽs esset; πανόπτης, corpore toto oculis præditus, est appellatus, qui non simul, sed alternatim somnũ caperent. *Eustathius, Iliad. 2* Nicias & Pericles, *apud Plutarchum in Vitis.* Fabius Maximus *apud Liuium, libro secundo. Plutarchum in vita huius & Hannibalis. Plinium de Viris Illustribus, capite quadragesimo tertio.* Scipio Nasica, qui Eloquentia primus, Iuris scientia consultissimus, ingenio sapientissimus fuit: vnde Corculũ vulgo appellatus. *Cicero*

cero in Bruto. Plinius capite quadragesimo quarto. Aratus Sicyonius. Plutarchus in eius vita. Philippus Macedoniæ rex, qui magis de prudentia, quam de copiarum & auxiliorum viribus gloriari est solitus: quod rerū bene in prœlijs gestarum laus sibi communis cū his esset, qui secum militassent: sed eorum, quę orationis comitate recte transegisset, sibi vni titulum retineret. *Diodorus libro decimo sexto.* Hannibal, qui cum tot annos hostili in terra exercitum ex omni collutione gentium mixtum rexit, quibus non lex, non mos, non lingua vna fuit, alius quidem habitus, alia vestis, alia arma, alij ritus, alia sacra: ita tamen arcto vinculo eos copulauit, vt in sūma stipendij omnīumque rerum penuria nullam sit seditionem expertus. *Plutarchus in Hannibale. Eutropius, libro 3. Valerius Maximus, libro 1. Plinius de Viris Illustribus, cap. 42.*

Quemadmodū stultitiæ contra nomine male audierūt: Roboamus, 3. *Regum* 12. Xerxes, qui mōtibus ac mari compedes est minatus: imo mare flagellare iussit, quod nauigationem impediret. *Herodotus, Libro septimo.* Antiochus, qui cū Epiphanes alias cognominaretur, Epimanes ob stultitiam est dictus: in regno vrbeq; oberrans nummos temere sparsit, & cui dat, inquit, fortuna, capiat. *Athenæus.* Heliogabalus, qui eo interdū prouectus vesaniæ est: vt, quo melius vrbis Romæ magnitudinem cognosceret, araneas sibi colligere iussit, & ad decem millia pondo inuenerit. *Ælianus Spartianus.* Exhibuit & decem millia murium, mille mustelas. *Idem.* *Imprudentes & stulti Principes ac Magistratus.*

Ad Prudētiam vero Fortitudo vt accedat, necesse est: quandoquidem sine armis Sapientia esse tuta nequit. *Plato Epistol. secunda.* Cauendum, ne propter metum Magistratus ex eodem ore, quo iudicaturus Deos inuocauit, quod sentit, nōn proferat. *Idē secundo de legibus.* Animus propter formidinē consilio priuetur ac turbetur. *Pontanus libro primo, de Fortitu-* *Fortes qua de causa esse Principes & Magistratus debeant.*

dine. Flectatur precibus aut misericordia aut potentia, indeque minus in improbos animaduertat. *Plutarchus in Pelopide.* Aut defatiscat mollitie: nec perficere valeat, quæ animo concipit. *Plato in Gorgia.* Et sunt duo, quæ ab egregijs Principibus expectantur; Sanctitas domi, in armis Fortitudo. *Aurelius Victor in Traiano.* Duo itidem, quibus Respublicæ recte gubernantur: domi Concordia; foris Fortitudo. *Polybius, libro sexto.* Huc accedit, quod præclarum est, illud vsurpari à Principe: Non dicta mea modo milites, sed & facta sequi debetis: nec disciplinā modo sed exemplum quoque à me petere. *Liuius libro septimo.* Et coguntur, si modo velint esse illustres illud obseruare Principes ac Magistratus: vt sit labor in negotio, fortitudo in periculo, industria in agendo, celeritas in conficiendo. *Cicero pro lege Manilia.*

Quæstio: Virū Princeps ipse interesse prælio debeat? Rationes in negantem sententiam.

Ac licet in quæstionem & dubitationē veniat; Vtrum Princeps & Dux ipse interesse prælio debeat: in negātem illud partem adducatur, quod vnus rex aut Princeps sit pro decem millibus. 1. *Reg.* c. 18. Satius sit, dubijs prœliorum exemptum, summæ rerum & imperij seipsum reseruare. *Cornelius Tacitus in vita Othonis.* Dissipetur exercitus, duce vel capto, vel interfecto; vt Sedeciæ, Achabo, Holoferni accidit: & Epaminondæ, in quem vnum vim intendere prælij Agesilaus Spartanorum rex iussit, quod solos cordatos milites victoriæ esse authores diceret: simul statueret, in bello plus momenti vnum vere prudentem, quam imprudentum turbam. *Plutarchus in Apophtheg. Laconicis.* Plurimi Ducum opera res præclare feliciterq; in bello gesserint: inter alios Belisarius, Iustiniani Imperatoris Dux, Persas in Oriente vicerit; Vādalos in Africa, ducto in triumphum Gilimere; Gothorum in Italia gentem, capto Vitige rege. *Volaterranus, libro vigesimo tertio.*

Affirmantē

Tamē multo, & publice, & priuatim melius, Prin-

cipem

cipem ac Ducem ipsum prœlijs interesse: plus est in hoc opis, quam toto exercitu. *Cornel. Tacitus de moribus. Machiauellus, Discuss. cap. 30.* Ac militaris turba sine Duce est corpus sine spiritu. *Curtius libro decimo.* Vnde Macedones contra Thraces pugnaturi, regem suum, etiam infantem in acie prætulerunt: quod accendi putarent militum animos regis præsentia. *Iustinus libr. 7. Appianus, lib. 1.*

In partem argumenta.

Suo vero exemplo Imperatores ac Duces milites mire excitarunt; Cimon, qui primus per Ceramicon, alacris, comitantibus sodalibus, in arcem conscendit, atque animum alijs addidit. *Plutarchus in Cimone.* Alexander, qui Tyrum oppugnans, cum amplā fossam mœnibus Tyriorum adiectam superare cuperet; primus ipse corbem arena refertum apportauit. *Plutarchus in Alexandro. Polyænus lib. 4.* Iulius Cæsar, qui inclinatam aciem sæpe solus restituit, obsistens fugientibus & contortis faucibus cōuertens in hostes: Quorsum tu abies, inquiens; illic sunt, cum quibus pugnandum; *Suetonius.* Alphonsus, Aragonum rex, audiens, milites suos ex castello quodam Doualengo, quo irruperant, expulsos esse; propere accurrens, scalas ipse manibus apprehendit: inque oppidi fossam deuoluit. *Panormita libro tertio, de Alphonsi rebus gestis.* Maxime vero tum illud commendatur, cum Imperij status, salus Prouinciarum in discrimine ac periculo versatur: in minoribus bellis committere alijs curam licet. *Cornelius Tacitus; libro quarto. Lipsius, Politicorum 5. cap. 17.* Et primus ille dies Othonianas partes afflixit, quod persuaderi sibi à Consiliarijs suis passus est, vt Brixellum concederet, ac dubijs prœliorum exemptus, summæ rerum & imperij seipsum seruaret. *Cornelius Tacitus, lib. 2.*

Exempla Principū, sua præsentia milites qui excitarunt.

Verum nō in bello modo, sed & alibi magnitudine roboreq; animi ac fortitudine est Magistratui opus: quia pro communibus commodis multæ adeundæ inimicitiæ: subeundæ pro Republica tempestates:

Extra bellum fortitudine qua de causa

Principi ac Magistratui sit opus. cum multis audacibus, improbis quoque, nonnunquam potentibus dimicādum, quæ quidem sine fortitudine fieri nequeunt. *Cicero pro Sestio.* Coguntur, qui præsunt alijs, multa audire superuacua: nec tamen sciri potest, an sint superuacua, nisi cum audierint. *Plinius libro sexto Epist.* Nec quicquam etiam melius est, quam non omnia in Principem iacta ad cognitionem vocari: quia oportet imperitos prauos suos humores exhalare, aut maledictis aut insidijs: vt magna hic patientia requiratur. *Cornel. Tacitus, lib. 2. Annalium.*

Atq; hinc Sacræ literæ etiam Fortitudinē requirunt: Non, inquiunt, nisi fortis sit Iudex, ne potentis faciem extimescat *Ecclesiast.7.* Eum qui patiens est, multa sapientia sua gubernare, qui autem impatiens est, exultare stultitiā suam affirmant. *Prouerb.4.&16.* Et inter alias pœnas Dominus quoq; minatur, daturum se se pueros principes eorū, & effœminatos imperium in illos habituros. *Esaiæ 2.*

Exempla Ducum & Principum fortium. Sunt quoq; principum ac Ducum fortium exempla plurima: Mosis, Iosuæ, Gedeonis, Sāsonis, Dauidis, Machabæorum. Et in prophanis, Nini *apud Iustinum libr.1* Et Cyri *apud Xenophontem libr.1. Pædiæ.* Alexandri Magni *apud Curtium, Plutarchum in vita Alexandri, Diodorum lib.15.* Periclis, Cimonis, Themistoclis, Pelopidæ *apud Plutarchum in vitis:* & quidē de Pelopida illud memorabile, quod magnā in trepidatione domo exiens, lachrymante vxore ac rogante, seipsum vt seruare vellet, respōderit: priuatis ista viris dicenda esse, nō his, qui Magistratus gerunt, vt alios tueātur ac seruēt. Apud Romanos & Spartanos plurimi: quorū laudes persequuntur Liuius, Plutarch. *in vitis,* Plini⁹, *de Viris Illustrib.* Et inter Imperatores nostros Carolus Magnus; *de quo Æmylius lib 3.* Othones; *de quibus Sigonius in regno Ital. æ, lib.6 & 7.* Henrici. *Sigonius ibid. lib.8. & 9.* Lotharius. *Idem lib.11.* Fridericus Barbarossa. *Idem lib. 12.13.14.15. & alij.*

Vt cona-

Vt contra reprehendūtur ignaui & timidi, Achazus rex Iudæorum, qui, cum Razinem Syriæ, & Phecea Israelitarum reges contra se conspirasse audiuisset, animo non secus commotus est, ac si vento syluarum arbores mouentur. *Esaiæ septimo.* Xerxes, multis myriadibus Græciam infestans, ter à Græcis turpissime fusus ac victus est: ipse metu, ne in Europa includeretur, præcipiti fuga per Hellespontum in Asiam contendit. *Plutarchus in Themist. stocle.* Tigranes rex Asiæ, contra Lucullum pugnans, etsi militum multitudine longe præstaret, tamen turpiter fugam adornauit: etiā diadema abiecit, ne agnitus hostium in manus veniret. *Xiphilinus in Pompeio.* Gallus Volusianus Imp. qui non solum cum præda intra fines suos redire: verum etiam quotannis certam pecuniæ summam dare promisit, & ex captiuis nobilissimum quemque per vim abduci passus est. *Zosimus.* Gallienus, qui, cum nunciatū ei esset, Ægyptum desciuisse, dixisse fertur: Quid? sine lino Ægyptio esse nō possumus? cum vastatam Asiam Scytharū incursionibus comperisset, Quid, inquit, sine aphronitris esse nō possumus? Perdita Gallia risit, & Nū sine trabeatis sagis tuta Res esse publica non posset, quæsiuit. *Trebel. Pollio.* Ladislaus Vngariæ ac Boëmiæ rex, qui audito Turcarum ad Albam Græcam oppugnandam aduentu, vsq; adeo consternatus fuit, vt, simulata venatione, Buda egressus, Viennam continuo sese receperit; arcem quoq; Budinam omni præsidio destitutam reliquerit: quæ triginta circiter diebus hosti quoq; patuit. *Bonfinius, libr. 7. Decadis 3.* Arato quoque Sicyonio vitio datum fuit, quod, vt consilijs astuque polleret, ita aperta in acie timidus esset. Itaq; aduersarij per ludibrium aluum commemorarunt Prætori Achæorum, instante prœlio, moueri: sopore ac vertigine cū simul atq; tuba canere cœpissent corripi solitū: cū aciem instruxisset, signum dedisset pugnę, rogasset q; pręfectos suos & ordinum ductores, nūquid

Ignauorum ac timidorū Principum exempla.

præsentia sua opus esset (nam iactam esse aleam) secedere præstolatum procul euentum. *Plutarchus in Arato.* Vt & Macedonum regi vltimo Perseo, qui in oppidum Pydnam se magna ignauia subduxit, per causam sacrificii Herculi faciendi, commisso cum L. Paulo Aemylio prœlio. *Plutarchus in Æmylio.*

Liberalitas in Principe ac Magistratu quamobrem laudabilis.

Neq; vero minus necessaria Principi ac Magistratui Liberalitas est; iudicatur pulchrius exercitum, quā seipsum locupletare: ab hostibus potius spolia, quam dona capere. *Xenophon de Agesilai laudibus.* Habetur dos in Principe & Magistratu potissima, Liberalitas & Clementia. *Pompon. Lætus in Diocletiano.* Nec magis verè Princeps imperabit, beneficus qui non extiterit, quam si sol radios suos hominibus aliisq; animalibus non præberet: nec regnum, sed regni simulachrum tractat, qui tenax atq; auarus est. *Pachimerius in Hist.* Et Liberalitate qui vtuntur, hominum sibi beneuolentiam conciliant, ac, quod aptissimum est ad quiete viuendum, charitatem. *Cic. 2. de finib.* Deuinctos sibi plurimos reddunt: quia beneficium sæpe dare, est docere reddere homines. *Mimus.* Et qui beneficium inueniunt, compedes inueniunt. *Arist. 2. Pol.* Maxime vero imperitos ac plebeios Liberalitas mouet: apud quos priuata cuique stimulatio, vile decus publicum est. *Corn. Tacitus l. 4. Lipsius lib. Polit. 4. cap. 5.* Sed & præclara atq; illustria ingenia his quoque mouentur. Quemadmodum enim fruges non tam soli ingenio, quam cæli beneficio & temperie lætius proueniunt: ita quoque artes bonæ, eximiaque ingenia Principum ac Magistratuum benignitate excitantur. *Iust. Episcopus in Cantica Cantic.* Itaque cum Aurelianus Imperator ex Cōsiliariis suis quæreret, quo pacto recte feliciterq; Respub. administrari posit? Ferro & auro, ei respōsum est, ferro cōtra hostes; auro apud ciues & benemeritos. *Zon. in Aur.* Et hoc etiā S. Scriptura affirmat cū diuitias plurimos amicos reddere ostēdit. *Prou.* 19

Viros

Viros sapientes; & qui oderint auaritiam; quærere iubet, vt populum omni tempore iudiceut. *Exodi* 18.

Nec præclarorum Principum exempla desunt, qui hac virtute excelluerunt. Alexander Magnus, qui magna sua gloria prędicare solitus fuit; à nemine sese vnquam benignitate superatum esse. *Cælius, libr. 7. cap.* 28. Cyrus, qui non pecuniam, sed amicos, quibus ille plurimum contulisset diuitiarum, suos esse thesauros dixit. *Xenophon in Pædia Cyri.* Cimon, qui prædijs suis septa detraxit, vt & peregrini, & ciues, libere poma inde sumere possent. *Plutarchus in Cimone.* Scipio Affricanus, qui nunquam è foro domum reuersus est, nisi beneficio prius in aliquem collato. Itaque cum quodam die nulli operam suam contulisset: regressus domum questus est, diem illum amicis amisisse. *Pontanus, libro primo de Magnanimitate, capite sexto.* Titus Vespasianus, qui cum admoneretur à domesticis, quasi plura polliceretur, quam præstare posset; non oportere ait, quenquā à sermone Principis tristem discedere: diem quoq; eum perdidisse affirmauit: in quo nihil cuiquam præstitisset. *Suetonius.* Adrianus, qui omnes reges munerum vicisse magnificentia dicitur; amicos quidem non petentes locupletauit: nihil denegauit petentibus. *Ælius Spartianus.* M. Antoninus Pius Imperator, qui prouinciarum Præfectos locupletauit, ornamentis donauit consularibus: Rhetoribus & Philosophis nō solum salaria, verum etiam honores ac Prouincias decreuit. Mox etiam liberalitatem suam testamento plurimis legatis testatam fecit. *Iulius Capitolinus.* Alexander Seuerus, qui amicos, quos bene de se meritos intelligeret, etiam ad petendum inuitare est solitus: Quid, inquiens, est, quod nihil petis? An me vis tibi fieri debitorem? Pete, ne sit, quod priuatus de me querare. *Lampridius.* Diem etiam nullum prætermisit, quo non pium aliquid, liberale, humanum fecerit; publici tamē ærarij ratione habita; vt quamvis

Liberalitatis illustriū Principum & Magistratuum exempla.

destinis venenis sustulit; quo haberet, vt tantos sumptus faceret. *Xiphilinus.* Sigismundus Imperator, Vngariæ ac Boemiæ rex, qui in amicos prodigebat omnia. Sæpe, cum in regia nihil esset, quod suo prandio opipare præpararetur, inuitatus amicos adiit: sæpe ab his etiam symbola corrogaret. *Bonfinius libro tertio, Decad. tertia.* Vladislaus Iagello, rex Poloniæ, qui nemini quicquam denegare est solitus, aut saltem dimidium dedit. Vnde duplum petierũt qui simplum auferre vellent. *Cromerus lib. 20.*

Sed grauius adhuc peccant Auari qui sunt. Est enim Principum ac Magistratum ditare potius, quã ditescere. *Plutarchus in Apophthèg.* Neque turpe tantum, sed etiam sceleratum ac nefarium est habere quæstui Rempub. *Cicero 2. Officiorum.* Et qui sunt auari Magistratus, custodiunt populum, non vt pastores gregem, sed vt lupi. *Dion in Augusto.* Itaque Imp. *in Nouellis suis Constit. Constitut. 8* omnium malorũ causam, cunctorum flagitiorum finem ac principium esse affirmat, pecunias ex officiis quærere. Et Sacræ Literæ iubent eligere Magistratus non solum sapiẽtes, sed etiam eos, qui auaritiam oderunt. *Exodi 18.* Ducem eum longos visurum dies affirmant, auaritiam odio prosecutus qui fuerit. *Prouerb. 28.*

Auaritia in Principe & Magistratu qua de causa reprehendatur.

Itaq; male ob habendi cupiditatem Principes ac Magistratus nonnulli audiuerunt. Antigonus rex Macedoniæ in extorquẽdis pecuniis acer & rigidus: qui cum ei obiiceretur, Alexandrum talem nõ extitisse, Merito respondit: Asiã enim metebat: ego cui mos lego. *Plutarchus in Apophth.* Vespasian⁹ Imp qui cum rapacissimum quemq; promoueret, vt mox ditatos condemnaret; vulgo dictum est, officiarios cum suis, vt spongiis, vti, quod veluti spongias, & sic eos madefaceret & humentes exprimeret: etiã vrinę inter alia vectigal excogitauit. *Suet.* Pescẽnin⁹ Niger Imp. qui Palæstinis rogantib. vt ipsorũ censitio leuaretur:

Principes & Magistratus qui male ob Auaritiã audiuerunt.

retur. Vos, inquit, terras veſtras leuare vultis: ego etiã aërem veſtrũ cenſere cuperem. *Ælius Spart.* Commodus Imp. qui omnium criminum impunitatem auro condonauit. Iulian⁹ Imp. Apoſtata, qui lege propoſita, ſacrificare nolentibus multã grauiſſimã impoſuit, ingentemq; inde pecuniæ aceruum collegit. *Socrates libro tertio cap. 3.* Nicephorus Phocas Imp. ſacris ædibus cæteriſque DEO dicatis locis annuos reditus imminuit: & nouo decreto, ne immobilibus bonis Eccleſiæ ampliarentur, cauit. Vnde Antiſtites, prouentibus ſuis ſpoliati, rei diuinæ, ſicut debebant, ſolitam operam nõ præſtiterunt. Eo tandẽ Epiſcoporum facultatem tranſtulit, vt defuncto aliquo Epiſcopo, in viduatam Epiſcopo Eccleſiã regium aliquẽ miniſtrum mitteret: cui neceſſarias tantum expenſas admodum tenuiter erogauit, reliqua omnia ſuum in vſum conuertens. *P. Diaconus. Cedrenus.*

Temperantia, quib. de cauſis Principi atq; Magiſtratui non negligenda.

Verum & Temperantia hic requiritur Miſſos etiã facere honores, non attingere Rempub. illi debent, qui voluptatibus ducuntur: cupiditatum ſeſe lenocinijs dederunt. *Cicero pro Seſtio.* Et Socrates principatu dignũ vult eſſe διαλεκτικώτατον, optimũ ratiocinatore: vt intelligat, quid quaq; in re, vel boni, vel mali ſit. *Xenophon de dictis ac factis Socratis memorabilibus, libro tertio.* Neque id immerito: quoniam Principis ac Magiſtratus perſona, non ſolum animis, verum etiã oculis ciuium ſeruire debet. *Cicero 8. Philippica.* Æſtimantur ac ponderantur delicta perſonarum pondere & authoritate. Quo nomine Solon legem tulit grauiſſimam, vt ebrius Magiſtratus impune occideretur. *Bodinus libro tertio, de Repub. capite quinto.* Nec cæteris digne vnquã imperabit, ſibi imperare qui neſcit. *Æmylius libro octauo.* Nec eſſe bonum poteſt in animo per libidinem corrupto. *Tacitus libro vndecimo Annalium.* Corrumpunt enim voluptates virtutis indolẽ, labefactant ingenium, conſilium eripiunt. *Plutarchus in Han_*

in Hannibale. Contemptum præterea pariunt. *Aristoteles lib. Polit. 5. cap. 10*. Imo nemo ab aliis contemnitur, nisi à se ante qui contemptus est. *Seneca de Consolatione ad Albinum cap. 15*. præbent ad hæc occasiones struendi insidias & opprimendi principes ac Magistratus plurimas: *Aristoteles Polit. 5. cap. 10*. Accidit huc & illud, quod grauissimæ pœnitendi causæ voluptates sequuntur: quia à natura honestatis maxime appetētes sumus: necesse est, vt turpitudinis ac dedecoris recordatione affligamur. *Osorius libr. 8 de Regis institutione*. Et sane, si qui canes ad venationes alunt; eā in curam incumbunt, ne nimium impleantur, veloces vt sint; ipsi canes, cum aliquid cœperunt: etiā vrgente fame, ab esca abstinent præsente, dominumq; suum expectant: multo Princeps ac Magistratus bonus temperans esse magis debet, vt grauissima negocia expediat *Chr. sost. Homilia 42*.

Atque hac de causa melior iudicatur, qui dominatur animo suo, quam qui vrbes expugnat. *Prouerb. 16. cap*. Misera iudicatur terra, cuius principes mane comedunt; vt beata contra, cuius principes in tempore vescuntur ad reficiendum, non luxuriam. *Ecclesiast. 10*. Temperantiæ laudati nomine fuerunt: Epaminondas Thebanus, qui cum festo quodam die ciues compotationibus operam darent, solus arma murosque lustrauit: sobrium esse se dixit, vt aliis ebrios esse ac dormire liceret. *Plut. ad princ. indoctum*. Iulius Cæsar, de quo Catonis illud notum: quod vnus ex omnibus ad euertendam Remp. sobrius accesserit. *Suet. in Cæsare*. P. Scipio Affricanus, qui in Hispaniam missus, insolentissimos Numantinæ vrbis spiritus, superiorum Ducum culpa munitos, nunquā fregisset, nisi edicto ea omnia, quæ luxuriæ ac voluptatis comparata gratia erant, submoueri penitus iussisset. *Valerius Max. lib. 2. Frontinus lib. 4. Eutropius lib. 4. Florus l. b. 2*.

Temperantiæ nomine quinam laudati Principes & Magistratus fuerint.

Reprehensum ebrietatis fuit vitium ac studiū voluptatis

Ebrietatis

ac voluptatum studium cur in Principe & Magistratu reprehendatur.

luptatum; propterea quod Ebrietas vnius horulæ hilarem insaniam, ac longi temporis fastidium pariat, *Seneca libro octauo. Epist. 60.* Debilitat sensus, obfuscat memoriam, obfuscat intellectum. *Plato libro primo de Legibus.* Idem hic accidit, quod curribus euenire solet, à quibus aurigæ excussi sunt, vbi illi his destituti temere ferantur. *Isocrates ad Demonicum.* Neq; quicquam ridiculum magis est, quam custode custodem indigere. *Plato libro tertio de Repub.* Ac propterea Sacra Scriptura vinum non vult Regibus dari: quod nullum ibi secretum, vbi ebrietas regnat. *Prouerb. 35.* Luxuriosa res est vinum, tumultus, ebrietas: sapiens non erit, his qui delectatur. *Prouerb. vigesimo.* Apud Athenienses princeps ebrius morte mulctatus fuit. *Diogenes Laertius in Solone. Alexander ab Alex. libro tertio, cap. 11.* Ægyptij legem tulerunt, qua certa vini subtaxata mensura est Regi ad quotidiana fercula, quam excedere illi non licuit; ne sui impos, per occasionem & licentiam turpitudini ac sordibus vacaret. *Diodorus Siculus libro 2. Alexander ibid.* Plato Magistratibus, donec in honore essent, vinum prohibuit. *Idem ibid.*

Exempla Principum & Magistratuum qui intemperanter ac libidinose vixerunt.

Turpiter vero sese dederunt: male consuluerunt, cum sibi, tum alijs, qui in Asia regnarunt, ebrietati, luxui, libidinibus indulgentes: Ninyas, Sardanapalus &c. *Ctesias libro tertio.* Philippus rex Macedoniæ, cuius aula voluptatum schola est habita. *Athenæus lib. 4. capite 10.* Alexander Magnus, qui vbi mane surrexit, post rem diuinam peractam prandere; reliquum deinde diei dormitare, interdum etiam diem totum, est solitus. *Curtius. Plutarchus.* M. Antonius Triumuir, inuisus bonis ac sanis propter intempestiuas perpotationes, odiosos sumptus, volutationes in lustris, somnos diurnos, ambulationes nauseantis & vino mersi, comessationes nocturnas. *Plutarchus in Antonio. Cicero in M. Antonium Philippica quarta.* Tiberius Imperator, qui vini appetentissimus, biduum

continu-

cõtinuum cum nocte media potando cũ Flacco & Pisone perditissimis Senatorib. peregit. *Suetonius*. Caligula, qui in conuiuiis, inter alia, aureo pane, & aureis piscibus, in verorum similitudinem expressis, mensas suas instruxit: pulmenta confecit ex detritis maceratisque margaritis. *Suetonius*. Heliogabalus: qui omnes omnium delicias, omne libidinum atque scelerum genus superauit: conuiuia ex colorum ratione dedit; primo rubentia omnia, secundo parasina, persa tertio. *Lampridius*. Commodus, qui veste gestuque muliebri vsus, cum nimia crapula gustum omnem amisisset; eo furoris deuenit, vt humanum stercus cibis immisceret, rideret illos, qui mixturam eam abhorrerent. *Lampridius, Fulgosius libro nono*.

Non vero minus Principem ac Magistratũ commendãt Clementia, Mansuetudo, Humanitas. CRVDELIA ENIM AC SVPERBA IMPERIA ACERBA MAGIS, QVAM DIVTVRNA ESSE SOLENT. *Sallust. de Republica ordinanda*. Itaque Sacra Scriptura ibi contumeliam esse docet, vbi Superbia est: & sapientiam, vbi humilitas. *Prouerb. vndecimo*. Superborum Ducum sedes DEVM destruere, & pro hismites facere sedere affirmat. *Ecclesiasti. decimo*, Quod ostendunt exempla: Tarquinij Superbi, cui primo Romæ abrogatum imperium fuit. *Liuius libro primo & secundo. Dionysius libro quarto. Orosius libro secundo. Valerius Maximus libro septimo. Plinius de Viris Illustribus, capite octauo*. Alcibiadis *Thucyd. libro sexto. Plutarchus in Alcibiade*. Pausaniæ Spartani, qui effecit, vt ad Athenienses Græci deficerent. *Plutarchus in Aristide*. Luculli, qui prudens alias & doctus, propter austeritatem ac superbiam desertus à militibus suis fuit. *Plutarchus in Lucullo*. Caligulæ, qui conqueri est solitus, quod sua tempora nullis calamitatibus pu blicis

Clementia & Humanitas quare Principi ac Magistratui necessaria.

Crudelium & superborum Principum atq; Magistratuum exempla.

blicis insignirentur: crebro pestem, incendia, terræ hiatus optauit. *Suetonius*. Neronis, ex quo illud auditum crebro fuit: Vtinã me mortuo terra igni misceatur! *Idem in eius vita.* Atque inde indorum sapientum illud: Princeps & Magistratus, quo sublimior est natura, eo humaniorem inferioribus sese si præbuerit, charior populo futurus est. *Gregoras lib.6.* Et Poëtæ; Qui vult amari, languida regnet manu. *Seneca. Lipsius lib. Pol. 1. 2. c. 12.* Vt illud quoq; in Octauio.

Pulchrum eminere est inter illustres viros:
Consulere patriæ: parcere afflictis: fera
Cæde abstinere: tempus atq; iræ dare,
Orbi quietem, seculo pacem suo.
Hæc summa virtus: petitur hac cælum via.

Et vere omnino ita statuitur: quia plus Clementia, quam sæuitia proficit: nec tantum charos habent Magistratus, ac gratiam student referre, quibus delicti facta gratia est: sed reliqui etiam omnes reuerentur & colunt. *Dio libr. 55.* Ac reuera inexpugnabile munimentum amor ciuium est: neq; quicquam pulchrius, quam viuere optantibus cunctis, & vota sub custode nuncupantibus. *libro primo de Clementia.* Vt contra solitudinem amicorum efficit austeritas. *Plato in Epistolis ad Dionysium.* Excitantur homines ad insidias struendas, hanc ipsam ob causam, quia sibi quoque metuunt à tali Magistratu, *Dio libro 55.* Cumque coacti metu ac vi imperata faciant: quam primum per occasionem licet, imperij iugum ceruicibus eximere properant: atq; ita superbia & crudelitate principum imperia delentur. *Diodorus Siculus, lib. 15.*

Sapientissimi igitur esse rectaque incedere via videntur, qui non singula ad filũ redigunt: aut seueritate potius & vi, quam mansuetudine & humanitate conficere student. Neq; vlla suauior, concinnior, aut vtilior harmonia, quam seueritas cum comitate cõ-

iuncta

iuncta. *Plutarchus in Phocione. Plinius libr. 4. Epist.* Et videmus rationis expertia animalia ferocissima alias ac robustissima blandiendo cicurari: perdomari inescando: timidissima contra male habita ad iram cōcitari. *Dio lib. 55.* Exempla quoque testantur, his candida lætaque cuncta semper fuisse, qui benignitate ac clementia imperium temperarunt. *Sallustius de Repub. ordinanda.* Vt contra, quemadmodum arbores quædam recisæ pullulant: ita regia crudelitas inimicorum multitudinem tollendo auget. *Seneca lib. 1. de Clementia. Lipsius Polit. 2. cap. 12.*

Faciendum ergo hic Magistratui & Principi idem, quod Medici faciunt, qui rarissime sectiones ad ignes adhibent: ne ipsa videlicet vitia in corpore magis exasperentur: pleraque lenibus exercitijs, & mitibus medicamentis sanant ac molliunt. *Dio libro quinquagesimo quinto.* Et quod in Sole videtur, qui quibus affulserit, etiam calorem impertire solet. *Zonaras in Leone.* Hortulani obseruant, qui oleastrum, aut pyrum syluestrem cultu in ficum, pyrum oleam transire docent. *Plutarchus in Fabio Maximo.*

Principū, & Magistratuum Clementiæ laude clarorum exempla.

Hac claruerunt laude: Iulius Cæsar, cuius clementia laudatur à Cicerone, *pro Marcello, Ligario,* & apud Dionem *in oratione Antonij libro quadragesimoquarto.* Titus Vespasianus: cuius dictū illud est nobile: NON OPORTET QVENQVAM A PRINCPIS SERMONE TRISTEM DISCEDERE. *Suetonius. Xiphilinus.* Artoxerxes rex Persarū; qui de se scribit: Noluí abuti potentiæ magnitudine, sed clemētia & lenitate subiectos gubernare. *Esth. 11.* Marcus Antoninus Pius, qui secutus Scipionem malle sese affirmauit vnum ciuem seruare, quam mille hostes occidere. *Capitolinus.* Theodosius iunior, qui optare sese dixit: vt etiam hostibus suis mortuis vitam restituere posset. *Cuspinianus.* Philippus Macedo: cuius istud laudatur: MALO DIV BENIGNVS AC CLEMENS,

QVAM BREVI TEMPORE DOMINVS APPELLARI. *Plutarchus in Apophth.* Theopompus Spartanorum rex, de quo illud memorabile: qui cum propter Ephoros constitutos à suis repræhenderetur, quasi ita potentiam suam imminueret, minorẽ quidem sed diuturniorem sese potestatem relicturũ Ephoris creatis dixit. *Valerius Maximus. libro quarto, capite primo.* Otho Magnus, AMOR MVNDI appellatus ob humanitatem ac popularitatem. *Hedio Chronicis.*

Seueritas quamobrẽ Principi & Magistratui vtilis.

Neque tamen ita Mansuetudo atque Clementia probanda: vt non interim Seueritas Reipub. causa adhibeatur: sine qua ciuitas administrari non potest. *Cicero libro primo Officiorum.* Et, vt non Seueritatis, ita nec Clementiæ gloria affectanda est, *Libro Digest. 48. Tit. 19.* Sed opera danda: vt ius suum Magistratus retineat. *Plato tertio de Legibus*; non sit contemptui subditis. *Plutarchus in Apophtheg. Laconicis*: noceant exempla: ingenia bona corrumpantur. *Isocrates in Areopag.* Confusio Reipub. sequatur. *Seneca libro primo de Clementia*: illud dicatur, Malum est eum imperare, sub quo nemini quicquam licet: sed peius, sub quo omnia licent. Tam enim est graue omnibus ignoscere, quã nemini veniam dare: & nocet bonis, malis qui parcit. *Seneca in prouerbiis.* Neq; inhumanitas hoc, sed potius summa quædam humanitas est: cum multi paucorum animaduersione saluantur. *Iustin. in nouella constit. trigesima.* Itaque idem hic faciendum, quod facere hortulani solent, qui noxias herbas tollunt, vt herbis vtilibus incrementa concilientur. *Saxo libro decim. quarto Danicarum Historiarum.* Et quod Medici obseruant, qui in corpore, si quid eiuscemodi est, quod reliquo corpori nocet, vrunt ac secant; vt membrorum potius aliquod quam totum corpus intereat. *Cicero 8. Philip.* Sed & Sacra Scriptura hoc requirit, cum auferre malum de medio jubet, vt audientes cæteri timorem habeant, nec audeant

talia

talia facere. *Deuter. decimonono.* Statuit, secundo peccare nimium: tertio peccare pœnam secum adferre. *Syracid. vigesimonono.* Hoc requirit: vt flagellum equo, camus asino, virga in dorso imprudentum sit. *Prouerb* 26.

Seueritate insignes Principes ac Magistratus.

Et laudati hoc sunt nomine Iunius Brutus, primus Romanorum Consul, qui filios suos & fratris, quod cum Aquiliis ac Vitelliis ad recipiendum in vrbem Tarquinios coniurauerant, virgis cæsos securi percussit. *Liuius lib.* 1. *Dionysius libro* 4. *Florus libr.* 1. *Orosius libro* 2. *Eutropius lib.* 1. *Plinius de Viris Illustribus, c.* 10. *Valerius Maxim. li.* 5 *c.* 8. Titus Manlius Torquatus, qui Cōsul bello Latino filium suum, quod cōtra imperium pugnasset, securi percussit. *Liuius lib.* 8. *Florus lib.* 1 *Plut. in Fabio Max. Frontinus l.* 4. *Plinius de Viris Illustrib, cap.* 28. Augustus Cæsar, qui Iulias filiam & neptem omnibus probris contaminatas relegauit: relegatis vsum vini, omnem delicatiorem cultum ademit: neque adiri à quoquam libero seruoq; nisi se consulto, permisit: *Suetonius.* Alexander Imp. qui Seueri cognomentum ob disciplinam militarem seueram & austeritatem inuenit. *Lampridius.* Ne quidem amicis pepercit peccantibus: His, inquiens, chariormihi tota Respub. est. *Idem ibid.* Aurelianus seruos & ministros peccantes coram se cædi, seueritatis tenendæ causa, iussit. Ancillam suam, quæ adulterium cum seruo suo fecerat, capite puniuit. *Vopiscus.* Cambyses, qui mali cuiusdam iudicis ex corpore pellem detractans, sellæ intendit, in eaque filium iudicaturum considere iussit. *Valerius Max. lib.* 5. Clearchus Spartanus, qui dicere est solitus, à militibus decere magis Ducem, quam hostem metui. *Idem lib.* 2.

Ad allata contra virtutes motumq; pro-

His ergo virtutibus opera Magistratui ac Principi bono danda est. Etsi enim sine vitiis nemo nascatur (tam hæc diu erunt, quamdiu homines erunt) oporteat dominātium vel auaritiam tolerare, quo modo

bitatem in Principe ac Magistratu responsio.

sterilitatem, aut nimios imbres, cetera; naturæ mala toleramus. *Corn. Tacitus libro quarto*: tamen nihil turpius est vitioso Principe aut Magistratu. Licet etiã à populo ferantur interdũ improbi principes ac Magistratus vel peruerso quodam deprauatoq; iudicio, vel petulantia populi; qui sæpe lutum, quod aiũt, manibus, pedibus farinam tractat; spernit bonos, malos probat: vel penuria meliorũ Magistratuum: vel deniq; quia eidem gratum est, cum principum ac Magistratuum sororum notari, perstringi, carminari vitia audit: in iudicando tum mire sibi placet: sic quoq; facilius sua delicta & errata excusari posse opinatur: neq; quicquã sibi turpe putat, quod à Magistratu suo cõmitti videt. *Plutarchus de gerenda Repub.* Tamen nihil hic diuturnum est. sed vt grauidæ mulierculæ; cũ pica vexantur, mollitie stomachi dissoluti, appetitu deprauato; lapidibus quoq;, carbonibus, cineribus, alijs vescuntur, à quibus natura alias abhorret: post hæc eadem auersantur: & quẽadmodum ventriculi imbecillitate qui laborant, vel ex nimia repletione, vel alia causa: febri sunt correpti, aut nauseã, cibos per se non vsq; adeo gratos quærunt: paulo vero post hos ipsos respuunt: ita populus iudicij quadã imbecillitate aut prauitate, quibuscũq; Magistratibus, etiam improbis interdum, vtitur: post vero hos ipsos contemnit ac odio prosequitur. *Idem ibid.*

In eam ergo curam Princeps & Magistratus bonus incumbet: vt vitia omnia declinet, aut si amandare cuncta nequeat, illa saltem fugiat, quæ in conspectu sunt, & videri ac notari possunt.
Idem ibid.

QVAE-

QVÆSTIO XXI.

VTRVM IN PRINCIPE AVT Alio aliquo Magistratu eligendo corporis proceritas, formæ præstantia ac dignitas spectanda?

NEque hæc, opinor, quæstio temere moueri potest: Sit necne corporis, aut proceritatis, aut formę in magistratu & principe aliqua ratio habẽda? Et quidem affirmantem in sententiam argumenta ista adferuntur: quod apud Israelitas Saulus fuit electus; nulli pulchritudine cedens, omnes humeris supereminens, *libro primo, Reg. capite nono.* In Meroë nemo summum gerere imperium potuit, nisi qui pręualido alijs corpore antecelleret. *Alexander ab Alexandro libro quarto, capite vigesimo tertio ex Pomponij Melæ libro tertio.* Cathei Indi neminem probarũt regem, nisi qui insigni corporis forma cæteris anteiret. *Idem ibidem. Strabo libro decimo sexto. Diodorus Siculus libro decimoseptimo.* Homerus Heroum præstantissimos ac fortissimos, Hectorem & Achillem formosissimos passim introducit. Xerxes Persarum rex, qui cum ter virorum millia suo in exercitu haberet, tamen omnes corporis magnitudine ac specie superauit. *Herodotus libro septimo.* Demetrius Poliorcetes, Antigonus Asiæ regis filius, qui forma & venustate faciei adeo excellẽti extitit: vt nemo plastes aut pictor imaginem eius exprimere posset. *Plutarchus in Demetrio.* Scipio Affricanus, qui formæ dignitate admirationi Barbaris in Hispania fuit. *Plutarchus in Scipione.* Augustus Cæsar, in quo inter alia illud laudatur, quod oculos claros ac nitidos habuerit: quibus existimari voluerit diuini quiddam vigoris inesse: sit etiam gauisus, si quis sibi acrius contuenti, quasi Solis ad fulgorem, vultũ submitteret. *Suetonius.* Anto-

Corporis forma ac proceritas in Magistratu spectanda.

ninus Diadumenus Imp. qui vbi primum indumenta coccea & purpurea cæteraq; castrensia imperij insignia accepit, quasi syderєus ac cœlestis emicuit, vt venustatis gratia ab omnibus amaretur. *Ælius Lampridius.* Maximinus iunior, quem iccirco pater imperatorem sese appellasse scribit: vt videret, vel in pictura vel veritate, qualis esset iunior Maximinus in purpura: & populus Romanus ille antiquus iurare, se nunquam pulchriorem Imperatorem habuisse. *Iulius Capitolinus.* Carolus Magnus Imp. qui statura fuit eminenti, corpore amplo, membris congruentibus, facie pulchra, canicie reuerenda, vultu maiestatis pleno vniuersa specie augusta. *Paulus Æmylius lib. 3.* Rodolphus primus Imperat. qui specie fuit decora, quæ regem decet, forma quadrata, capite haud magno, crinibus raris, naso aquilino. *Cuspinianus.* Sigismundus Imperat. proceræ ac insignis staturæ, pulchra facie, crispis crinibus. *Idem.* Maximilianus primus, qui statura quadrata fuit, in qua Cæsarea Maiestas eluxit: ita vt nemo non hunc Imperatorem esse, etiam externus, inter triginta maximos principes, antea non visum agnosceret, *Idem.* Et Spartani olim statuerunt, ne claudus in regnum admitteretur. *Plutarchus in Agesilao.*

Deinde, vbi vera & virilis corporis pulchritudo adest, illic quoque animæ ingenijque adesse pulchritudo solet.

Declarat cōtra animi deformitatem corporis deformitas: vixque bonos mores habet, cuius deformis facies est. *Tiraquellus in Legibus Connubialibus, lege 2. numero quinquagesimo quinto.* Neque abs re illud à Poëta dictum:

Gratior est pulchro veniens è corpore uirtus.

lib. 5. Æneid.

Quemadmodum & proceritas hanc commendat. Ideoq; haud immeritò Lacedæmonij Ephori Archidamum regem pecunia mulctarunt, quod vxorem pusil-

pusillam duxisset; ac propterea non reges, sed reginas, aut regunculos effœminatos post sese relinquere cogitasset. *Plutarchus de liberorum educatione.*

Mentis pulchritudo magis, quã corporis in Magistratu legẽdo consideranda.

Etsi vero optanda formæ præstãtia, corporis proceritas sit: tamen si desit, non ideirco indignus quis Magistratu iudicandus est: modo mens virtutibus exornata egregiis fuerit. Pulchro ac procero corpore Saul fuit præditus; at interim malus. Absolomus regis Dauidis filius nullum vitium à pedis vestigio ad verticem vsque habuit. *2. Regum capite decimo quarto.* Vix octo tonderi diebus potuit: at impius in patrem. *Iosephus libro septimo.* Eiusdem frater Adonias forma eximius: at patre iam sene existente, currus, equites & præcursores quinquaginta sibi comparauit, ac regem proclamari se iussit. *3. Regum 2.* Pulcher Diadumenus, sed crudelis admodum, & sæuus etiam vltra ætatem. Id quod vel ad patrem scriptæ literæ indicant: in quibus ita inter alia hæc reperiuntur: Non satis, mi pater, videris in amore nostro mores tuos tenuisse, qui tyrannidis affectatæ cõscios reseruasti: sperans eos vel amiciores tibi futuros, si iis parceres, vel ob antiquã familiaritatem dimittendos. Quod nec debuit fieri, nec potuit. Nam primum omnium iã te exulceratis suspicionibus amare non possunt: deniq; crudeliores inimici sunt, qui obliti veteris familiaritatis se inimicissimis tuis iunxerunt. Feriendi sunt isti, si vis esse securus. Nam vitio generis humani alij non sunt defuturi, cum isti seruantur. *Ælius Lampridius.*

Deformes ac paruæ staturæ homines Reipub. qui profuerunt.

Fuerunt contra, & paruæ staturæ, & deformes nõ pauci, Reipub. plurimum qui profuerunt: illud ostẽderunt, quod dicitur; paruo in corpore magnam sæpenumero virtute, sub deformi corpore mentis vim absconditam latere. Fuit Agesilaus, Spartanorũ rex, pusillus, forma parum probata; amabiliorem vero sese ad senectutem vsque omnibus formosis præbuit: vtilis extitit Reipubl. *Plutarchus in Agesilao.*

Et non formosus erat, sed erat facundus Vlysses. Pipinus, Childerico Francorum rege fugato, qui ex Austria migrans in prætorij est præfectum creatus, tam extitisse breuis corpore dicitur, vt Pusilli inde cognomen reportarit. *Ritius libro primo de Francorum regibus.* Philopomenes Achæorū prætor, maiore prudentia quam forma præditus: qui cum Megaris eius aduentus expectaretur, pararcturque conuiuium apud hospitem, apud quē diuersurus erat, magno studio, illeque interim tenui veste domum hospitalem ingressus; creditus à matrefamilias seruorum vnus, qui ab ipso Duce præmissus esset, ligna ab ea scindere iussus est. Quod cum sedulo ille faceret, superuenit interim hospes, qui Philopœmenem operantem intuitus, indignitate rei commotus; Quid hoc est, inquit, Philopœmenes? Cui ille, do, inquit, deformitatis meæ pœnas. *Plutarchus in Philopæmene.*

QVÆSTIO XXII.

AN VNI MVLTA OFFICIA COMmittenda? Magistratus plures imponendi aut sustinendi?

IN controuersiam & hæc venire quæstio solet; Vtrum plures vni Magistratus concedendi? aut cōcessi suscipiendi sint? Equidem affirmantem in sententiam, quodque

VNI MVLTA OFFICIA IMPOnenda: committendi Magistratus sint:

Rationes affirmantem in sententiam.

Hæc, quæ sequuntur, probare videntur: quod ita primum humani ingenij agilis ac velox natura, vt ne possit quidem aliquid vnum agere tantum: in plura vero, non eodem die modo, sed eodē temporis momento

mento vim suam intendat. *Quintilianus lib. Institut. Oratoriarum* 1. *capite* 19. Ita citharœdi simul & memoriæ, & sono vocis, & pluribus flexibus seruiunt: cum interim alios neruos dextra percurrunt, alios læua trahunt, continent, præbent: ne pes quidem otiosus certam legem temporum seruat: hæc pariter omnia. Et agricolæ arua simul, & vineta, & oleas & arbustũ colunt, & pratis, pecoribus, hortis, aluearibus curam accommodant. Et ferentibus aliquid negotiis, aliquid desideriis amicorũ, aliquid negociis domesticis, aliquid curæ corporis, nonnihil voluptatibus quotidie damus. *Idem ibid.* Deinde varietas ipsa animos reficit & reparat, contraque aliquanto difficilius est, vno in labore perseuerare: & quãlibet multa egerimus, quodam tamen modo recentes sumus ad id quod incipimus. *Idem.* Tum & dignitates quædam inutiles, aut & superflui magistratus, vt horum multi vni alicui committi possit. *Gregorius Tholozanus libro de Republic. quarto, capite sexto.* Necessitas præterea sæpe facere illud cogit: ne propter stipendia ærarium oneretur. *Idem ibidem.* Verum sunt in contrarium rationes plures ac meliores, quæ euincunt, quod

VNI MVLTA OFFICIA NON imponenda: Magistratus plures committendi.

Quia rectius ac melius negotia à multis, quàm vno conficiuntur: quemadmodum manus multos in digitos diuisa ad negotia peragenda celerem & expeditum vsum habet. *Plutarchus de gerenda Republica:* singuli singula recte conficere possunt, plura vero minime. Quod si facere quis hoc conatur, in singulis deficiet ita, vt in nullo egregius euadat. *Plato secundo de Republ. Arist. lib. 2. & 4. Polit.* Ac licet intentum quis *Rationes negantem in sententiã.*

animum habeat: tamen duas res, magnas præsertim, non modo agere vno tempore, sed ne cogitando quidem explicare quisquam potest. *Cicero Philip. duodecima.* Etsi quoque πολυπράγμονες tales initio placeant, sint nōnullis admirationi propter industriam: tamē oritur post tædium, ac reditus fit ad singulos. *Plutarchus de gerenda Republica.* Nec possunt tales immunes ac liberi esse à reprehensionibus. *Idem ibidē.* Mala oriuntur & incōmoda publica plurima: officia negligūtur: corrumpuntur iudicia: introducūtur multi vicarij qui pestes Rerumpub *Aristot. lib. 2. Polit. cap. 9. Simā ca lib. 9. de Repub. cap 30.* Etiam naturæ conditio talis: vt nō vni omnia, sed singulis distincta det officia; soli verbi causa, vt luceat; igni, vt ardeat; aquæ, vt humectet. *Arist lib. 2. Politic. c. 9. & in hunc Casus.* Vt illud silentio minime inuoluatur, quod ita via præcluditur conscendendi ad honores idoneis, dum vnus plurium vices & honores occupat: ac ita principi depereunt boni & strenui; qui alio sese conferūt, dum vident eum in vnum solum honores conferre. *Gregorius Tholozanus libr. 4. de Repub. capite sexto.*

Itaque & leges ciuiles multitudinem Magistratuū ac Officiorū prohibēt: extat lex Iustiniani: nemo ex his, qui aduocati causarū constituti sunt, vel fuerint etiā in hac regia vrbe, in quocunq; iudicio deputati, & in alijs omnibus Prouincijs, nostro subiectis imperio, audeat in vno eodemq; tempore tam aduocatione vti, quam Consiliarij cuiuscunque Magistratibus, quibus Respub. gerenda committitur, curā arripere, cum satis abundeque sufficiat, vel per aduocationē causis perfectissime patrocinari, vel assessoris officio fungi: ne, cum ad vtrunq; festinat, neutrum bene peragat: nec sit concessum cuiquam duobus Magistratibus assidere, vtriusque iudicium peragere. Neque enim facile credendū est, etiam duabus rebus necessarijs vnū sufficere: nam cum vni iudicio affuerit, alteri

abstrahi necesse est, sicque nulli eorum idoneum in totũ inueniri: sed, altera assessione penitus semota, vnius contentum Magistratus esse iudicio. *libr. 1. Codicis, Tit. 51. de assessoribus, & domesticis & Cancellariis Iudicum. Et Digest. lib. 50. Titul. 4.* Honorem sustinenti munus imponi non potest: munus sustinenti honor deferri potest. Itaque apud Plutarchum de Metiocho quodam omnia agere volenti, illud Athenis ciuium sermone circum ferebatur: Metiochus exercitum ducit: Metiochus vias curat: Metiochus farinam tractat: Metiochus cunctis alijs præest: Metiochus itaque PLORABIT: qualis plerunq; exitus illorum esse solet, qui temeritate vel ambitione quadam agere omnia volunt. *Plutarchus de Republica gerenda.* Et est notatu dignum quod de Chabanne, principe quodam Galliæ, refertur: qui cum Ludouicus XI. Gallorum rex, Baluo Erusiorum Episcopo potestatem Parisijs dedisset recensendorum militum; ægre id ferens, à rege Censoriam potestatem petiit in Canonicos Erusios animaduertendi: rege vero respondente aliena à messe falcem cohibendam esse: Minime, inquit; nam cum Episcopus nostram messem suam fecerit: superest, vt nos ipsius nostram esse ducamus. *Corrozetus de dictis memorabilibus.* Laudatur vero Ludouicus Vngariæ rex, qui à Casimiro M. Polonorum rege in regni successionem adoptatus, petẽtibus Polonorum legatis, & Vngarorũ Proceribus, vt regnum susciperet, respondit: nõ satis intelligere, neque hos quid suadeant, neq; illos quid pet[illegible]t. E neutrorum enim re id fore: sicut neq; duob[illegible] idẽ gregibus expediat vnum pastorẽ habere. Duas Respub. vix vlla ratione sine alterutrius, siue adeo vtriusque malo & incommodo ab vno administrari posse. Etsi post, victus ab Oratorib⁹, annuerit. *Cromerus lib. 13.*

QVÆ-

QVÆSTIO. XXIII.

VTRVM, QVI IN SENTENTIIS dicendis à nobis discrepant ac dissentiunt, odio habendi? Et quo illud modo faciendum?

Quæstionis vtilitas.

Sunt qui omnes suo ex ore sapere cupiunt: secus si fiat, odisse incipiunt. Apud Persas istud more receptum fuisse Historici testantur; vt si quis in consiliis regi quid contrarium dixisset, flagris cæderetur. *Ælianus libro duodecimo.* Xerxes cum in expeditione aduersus Græcos instituta, regni sui Proceres ac Consiliarios conuocasset: fecisse hoc sese dixit, non vt illorum consilia sequeretur; sed vt illi suis parerent, *Herodotus libro septimo.* Domitianus Imperator, *vt Plinius scribit*, talis, vt in rogandis sententiis nemo os aperire audiret: vnus ille solus diceret, censeret, mandaret, quod sequerentur omnes. Neque mirum hoc fuit: quia superbus atque insolens hic etiam in aliis extitit. Cum procuratorum suorum nomine formalem Epistolam dictaret; sic cœpit: Dominus & Deus noster sic fieri iubet. Vnde post institutum, vt ne scripto quidem ac sermone cuiusquam aliter appellaretur. *Suetonius.*

Dissentientes sententias animo æquo qui tulerint.

Aliter Cyrus, Alexander, August⁹, principes boni alij animati fuerunt: qui propterea postremo loco dicere sententias suas sunt soliti: ne propter authoritatem alij suas sequerentur. Aliter Romani, apud quos in omnibus Comitijs, vbi quid cum populo agendum erat, prius priuatis hominibus concio dabatur: quam Magistratum tenentibus, ne quis nimium potentioris, (vt fieri assolet) sententia præuentus suã ipse supprimeret; sed summa cum libertate, quod sentiũt, exponerent. *Simanca de Repub. lib. 7. cap. 12. ex Dionis libro tri-*

bro trigesimo nono. Aliter Artabanus apud Xerxem regem Persarum sentit, qui nisi diuersæ dicantur sententiæ, meliorem non posse eligi; pluribus autem dictis, tanquã aurum purum licere deligere affirmat: quod cum per se discerni nequeat, cum altero comparatum discerni potest. *Herodotus libro septimo.* Aliter Cicero, qui vult, vt in recta sententia ne victa quidem causa vituperetur: vnus quisque rectissimam sententiam dicat: tametsi solus in ea singularisque futurus sit, quod ad eum non rei exitus, sed consilium ac suffragium optimum pertineat. *11. Philipp.* Aliter Macedonum rex Philippus, qui cuipam amico in omnibus sibi annuenti, dictasq; sentẽtias probanti, DIVERSVM, inquit, SEMEL SENTI: VT DVO ESSE VIDEAMVR. *Plutarchus de discrimine adulatoris & amici veri.* Et reuera vix adulationis effugere suspicionem possunt, qui aliorum sententias omnes probant: sunt in cunctis pedarij. *Idem ibid.* Neque male istud affirmatur: eum, qui contendit, in deliberationibus non conferendas sententias dicendo esse, aut stultum est, aut priuatim sibi cauere. *Thucydides libro tertio.* Cum præsertim nihil in rebus humanis sit vsque adeo remotum ab omni controuersia (tametsi maximam cum iusticia cognationem habeat) quod dubitationem & controuersiam non recipiat, si subtiliter animi curas intendas. *Simanca lib. 7. de Republica, cap. 12.* Quæstiones sæpe occurrant inexplicabiles, facta dubia & obscura, testimonia varia & pugnantia. *Idẽ ibid.*

Hic tamen modi tenendi, quibus in sententiarum discrepantia aliorum offensio vitari solet: quorum 1. est, vt in Senatu pro Repub. sententiæ diuersæ dicantur acriter: in priuatis vero reb⁹ amice ac familiariter dicantur, 2. distinguatur inter ciuẽ à nobis dissentiẽtẽ, & verum inimicũ. 3. vitentur reprehensiones, aut ἠθικωτέρως adhibeantur ac placide: fugiatur iracũdia &

Modi, quib. sententiarum in discrepantia offensio vitanda.

dia &

dia & cõtumelia. 4. vsurpetur illud: hæc tibi videtur: illa vero mihi. 5. reducatur, qui dissentit à nobis, quasi Musicum ad modum amice ac placide, non dure. 6 adhibeatur quoque laus prudentiæ illius ac doctrinæ, patriæ amoris, fidei. *Plutarchus de gerenda Republica.* ita deniq; agatur, vt non à voluntate, sed intellectu proficisci dissensio videatur.

QVÆSTIO XXIV.

VTRVM CONVENIAT IN Senatu dicendi libertate vti, reprehendere alios se ac sua laudare? Et quomodo vtrumq; ἠθηκῶς, ac citra inuidiam atq; offensionem; faciendum.

Quæstionis vtilitas.

Reprehensiones qui tulerunt, aut non tulerunt.

VTrumq; graue, molestum, inuidiosum; & aliorum errores aut vitia reprehendere, & de se ac rebus suis gestis in Senatu loqui, easdemq; laudare: sæpenumero tamen necessarium est. Reprehensus Rex Dauid à Nathane Propheta ob adulterium cum homicidio iunctum, æquo illud animo accepit, *libro secundo Regum, capite duodecimo.* Augustus Cæsar ab Equitis Romani liberto verbo tactus, patienter fert illud. *Suetonius.* Lubens D. Ambrosii admonitionem graue Theodosius Imp. admittit: legem ponit illam: vt si vindicari in alios seuerius contra consuetudinem suam iusserit, pro causæ intuitu, non statim in eos animaduertatur, aut excipiatur sententia sed per dies triginta super statuta eorum sors ac fortuna suspensa sit. *P. Diaconus.* Ioachimus contra Iudæorum rex Ieremiam non audit: eiusdem Vulcano librum consecrat. *Iosephus libro decimo Antiquit.* Cambyses ob temulentiæ reprehensionem Prexaspis Satrapæ filium sagitta interemit. *Herodotus libro tertio.* Alexander magnus Callisthenem Philosophum

trunca-

truncatis membris abscissisque auribus, labiis ac naso deformatum, post varia tormentorum genera de medio sustulit: quod eiusdem adorationem improbaret. *Plutarchus in vita Alexandri.*

Etiam laus illa suauissima auditu est ab aliis profecta: molestissima aliis, quam quis sibi ipse tribuit. *Xenophon.* Neq; Cicero omnibus placuit: cum post oppressum, Catilinam vbiq; siue in Senatu, siue in concione, siue in iudiciis, in ore Catilinam ac Lentulũ habuit. *Plutarchus in vita Ciceronis.* Laudantur contra ab eodem Aristides & Cato Maior: quod modestiæ hac in re studuerint: illud affirmatur, arrogantiæ vacuitatem viaticum magnum ciuilem ad mansuetudinẽ esse. *In comparatione Aristidis ac Catonis Maioris.* Et tamen opus interdum est, vt nos nostraque laudemus: cum vel defendere nos contra aliorum conuitia ac calumnias cogimur: vel in calamitates & miserias incidimus, vbi sæpe commiseratio friget.

In laude propria & περιαυτολογία qui peccarunt.

Vt autem modeste, curare, citraque inuidiam ac offensionillud fiat, hi obseruandi modi erunt. 1. Occasio seipsum laudandi: vt scilicet calumniæ atq; accusationes aliorum depellantur: quod animi magni ac fortis est. Vsus hoc est modo: Pericles apud Athenienses suos: Epaminondas apud Thebanos: Scipio apud Romanos. 2. Aduersæ res proferendæ, vbi sui prædicatio & iactantia locum inuenit, maxime apud ingratos: quemadmodum sese ac res suas laudarunt Phocio & Themistocles: quorum hic, cũ ab Atheniensibus fastidiri sese atq; despici animaduerteret, Quid, inquit, defatigamini sæpe ab eodem beneficiis accipiendis, &, tempestate oborta, sub arborem hanc confugitis: serenitate reddita inter digrediendũ frondes eius stringitis? 3. Defensio adducenda necessaria, quãdo recte laudabiliterq; facta culpantur: neq; enim exprobrare hoc, sed defendere est. Quod Lycurgus, Demosthenes in oratione ꝓ Coro-

Modi, quibus citra Inuidiam ac offensionem laus propria instituenda.

Corone, Cicero contra Metellum 4. De sese dictis auditorum laus admiscendā: quo pacto idem ibidem inuidiā declinat: cum quales erga Eubœenses, Thebanos, Byzantios, Chersonesitas, Athenienses extiterint, ostendit: eorum in hos beneficia laudat: administrum tantum illorum sese fuisse affirmat. 5. Cōmendandi nos per alios, quibus idem studiū, eædem actiones, iidem mores sint. Ita Alexāder Herculem venerans, & rursus Alexandrum Androcottus effecerunt, vt ipsi quoque à similibus honorarentur. 6. Transferenda laus in alium, vt DEVM, aut Fortunam: nō sibi arroganda. Sic Pytho Aenius, cum Coty interfecto Athenas venisset; Oratoribus certatim eum apud populum laudantibus, animaduertens quosdam sibi inuidere, atq; grauiter hoc ferre; Hæc inquit, Athenienses, Deorum aliquis fecit: nos manus ei vtendas præbuimus. Et Sylla Romæ inuidiā à sese amolitus est, cum Fortunæ à se gesta accepta tulit. 7. Corrigenda laus concessa, ac traducenda in alia. Quod Pericles fecit, qui, cum morti vicini, amici ac necessarii tristes commemorarēt eius præturas, potentiam, trophæa, victorias; paulum sese erigens reprehendit eos, quod communes multorum & fortunæ magis, quā Virtuti debitas laudes retulissent: pulcherrima & maxima ipsique propria hac laude prætermissa: quod propter ipsum nemo Atheniensium nigram vestem sumpsisset vnquam. 8. Nimia & adulatoria laus non admittenda, concedenda minora, maiora recusanda, proferendum studium, voluntas, conatus qualiscunque. Verbi gratia, non acquiescendum sapientiæ nomen, sed studium. 9. Agnitio ac Confessio inter laudes defectus, Vitiorum, erratorum. Quemadmodum multi paupertatem, imperitiam, ignobilitatem inter laudes suas dum confitentur, inuidiam retundunt. Ita Agathocles in figuli educatus officina, rex deinde factus, aurea pocula & cælata præbibens adolescen-

lescentibus, iussit etiam fictilia præferri; Ac talis, inquit, res est assiduitas laboris ac tollerantia, & fortitudo: nos olim lutea, nunc aurea facimus pocula 10. Commonstrandum, laudem qualemcunque partam acquisitamque esse multis laboribus atque periculis. 11 Laus propria referenda ad commodum & vtilitatem auditorum: vt hi scilicet ad imitationem Virtutum actionumque præclararum excitentur. Quo modo Hector suas pugnas & facinora egregia apud Patroclum narrat, vt ad prœlium illum inflammet: & nouem Heroës ad singulare cum Hectore certamen. Et Cyrus, alias modestus, in periculis ac prœlijs de se magnifice loqui est solitus, vt timidos animaret. Et Antigonus Secundus cætera moderatus: cum quidam diceret: nonne vides, quanto plures hostium sint naues; Me vero ipsum, inquit, quot nauibus opponis? *Plutarchus in libello, Qua quis ratione seipsum citra inuidiam laudare possit.*

Modi quibus in dicendi libertate ac reprehensionibus vtendum: vt offensio vitetur.

Quemmadmodum vero in laude propria hi sunt modi, vitandæ offensionis causa, vsurpandi: ita in reprehendendis & taxandis alijs prudens quoq; moderatio requiritur: ne, *vt Chrysostomus quodam in loco scribit,* dum rupturam sarcire volumus, maiorem diruptionem faciamus: collapsaque cupientes erigere, casum grauiorem inferamus. Hanc ad rem requiritur 1. Ne alieno tempore vsurpentur vituperationes: quod adulatoribus homines obijcere solet, qui instar aquæ à nimis aduersis atque arduis ad mollia & humilia delabuntur. *Plutarchus in libello de discrimine adulatoris & amici veri* 2. In dicẽdi libertate dematur amor cæcus nostri; caueatur, ne aliquam priuatim ad nos pertinentẽ rem, veluti læsi aut dolentes, exprobrare videamur: quod, non beneuolentiæ, sed iræ indicium, neque admonitionis loco accipitur. *Ibidem.* 3. Mala libertatis condimenta remoueantur: cõtumeliæ, risus, insectatio falsa, scurrilitas. Quod cum non obseruarent apud Dionysium Antiphon, apud Cæsa-

rem Timagenes; male sibi consuluerunt. *Ibidem*. 4. Occasionis neglectio vitetur: itaque inter pocula & apud ebrios παῤῥησίᾳ abstineatur. Nubem si quidem serenitati inducit, hoc qui non obseruat: deo Lydio aduersatur, qui, *vt Pindarus ait*, funem molestarum curarum soluit: etiam periculum sibi creat, quod animi ob vinum ad iram præcipites sunt: nec denique dissimiles canibus ignauis est, qui ad mensam latrant; mutire alias non audent. *Ibidem* 5. Apud eos libertate vtamur, qui secundam & ad voluntatẽ fluentem non aduersam fortunam habent. Ipsa enim calamitates pœnitentiam inducunt & castigant: nimij contra spiritus reprehensione libera retundendi sunt. Et qui homini afflicto & calamitoso παῤῥησίᾳ molestus est, idem facit, ac si quis oculo conturbato atque inflammato medicamentum adhibet, quod visum acuit: atque ita nihil de dolore imminuit, & iram cruciatui addit. Nutricum ergo hic mos seruandus, qui, cadentibus pueris; non accurrunt, vt maledictis incessant; sed erigunt, abluunt, sedant: post demum ad obiurgationes & castigationes veniunt. 6. Libera tum increpatio adhibeatur, cum inhibendus est ad voluptatem, iram, contumeliam impetus factus, aut auaritia excutienda, aut habitus alius stultus animi oppugnandus. Fecerunt hoc apud Crœsum Solon, finem respicere iubens: apud Alcibiadem Socrates: apud Cyaxarem Cyrus: apud Dionem Plato. 7. Castigatio sub aliena persona fiat: alij obiurgentur, qui eodem vitio, quod reprehendendum, laborant. Vsus hac ratione Ammonius est, qui cum animaduertisset, discipulorum quosdam prandio non simplici fuisse vsos: puerum suum à seruo verberari iussit: quod absque aceto prandere non potuisset, simulque in discipulos suos respexit. 8. Caueatur, ne coram multis, sed priuatim obiurgationes instituantur. Oportet enim tanquam

quam morbi turpis, ita etiam peccati detectionem atque sanationem occultam esse, nihil pompæ, aut ostentationis habere: nec amici, sed rabulæ est, in alienis peccatis gloriam quærere. Itaque non tam ebrietas fecit, quod ita grauiter Clyti obiurgatione cõmotus Alexander fuit, quam quod multis coram testibus eam vsurpauit. Et Aristomenem præceptorem suum venenum bibere Ptolomæus coegit: quod in legatione audienda dormitantem illum excitasset, non priuatim monuisset. 9. Culpæ atque peccati communicatio adhibeatur; si, quæ obijciantur alijs, etiam in se agnoscantur. Ita Socrates, se ipsum quoque inscitia minime vacare simulans, paulatim adolescentes redarguit. Et apud Homerum Phenix sua ipsius delicta protulit, qui per iram etiam fratrem interficere suum voluerit, moxque sententiam mutauerit: ne Achillem obiurgans, arrogare sibi videretur, nihil ira sese commotum peccasse. 10. Admisceatur laus ac cõmendatio eius, qui reprehenditur: siquidem nec inflammato oculo lumen obijci clarum debet, neque affectu concitatus animus libertatem obiurgationemque liberam admittit. Et, vt ferrum ignis primo vi laxatum atque emollitum, deinde frigidæ immissum densatur ac duritiem consequitur: ita amicis, postquam eorum laus animos calefecit, paulatim, quasi tincturæ loco, reprehensio adhibenda libera est. Ac veluti medicus humanus somno aut victu morbum depellere, quam castorio, vel scammonio mallet: ita amicus verus, benignus pater, ac magister laude potius quam vituperatione ad morum vti correctionem gaudet. 11. Post reprehensionem acrem lenia adhibeantur: ad imitandum proponantur Medici; qui, vbi sectionem adhibuerint, non affectam partem in dolore relinquunt, sed hunc placide rigando ac perfundendo amoliuntur. *Plutar.*

chus in libello de adulatoris & amici veri discrimine 12. Ostendatur, nos hactenus lõge melius de aliquo iudicasse, & sensisse commodius, quam re ipsa nunc deprehendamus. 13. Parentum aut maiorum repetatur & ob oculos constituatur memoria: eorundẽ preclara, tum dicta, tum facta proferantur ac commendẽtur. Hęc enim, nisi extreme improbi filij & posteri extiterint, eos emendant ac corrigunt. Ita Scipionem reprehensurus Appius, quod petiturus Censurã publicanum Philonicum adiutorem haberet; Quã; inquit, ingemisceret pater tuus, si videret, in Censurã petenda filium publicani opera niti. 14. Conuitia & maledicta vitentur: si maledicentibus respondendũ; eorum ora obturanda, respõdeatur breuiter, sine ira, & bile, commotione ac stomacho: adhibeatur mãsuetudo ac lenitas: vsurpetur iocus & gratia quędam, quæ tamen mordeat. Hoc enim nisi fiat, magna oriri mala atq; incommoda solent.

Incommoda, quæ ex maledictis & conuitijs oriuntur.

Primum enim maledicta & conuitia magis maledicentem deformant ac pudore suffundunt, quã eum cui maledicitur. Deinde conuitia ac maledicta magnorum negotiorum confusionem faciunt: ita vt sæpe status conuertatur, neglectis rebus personalia tractentur. Tũ conturbant deliberationes ac consilia in Comitijs & congressibus magnorum virorum: vt crebro re infecta discedatur, inutiles sumptus fiant. Hinc Thucydides, autor grauissimus, inter alias causas, cur Græciæ status malus sit, etiã hanc affert: quod primo ad Comitia conuocatæ Ciuitates tardius conueniant: agitent deinde crebra conuiuia: tertio digladientur inter se de rebus priuatis: postremo his comparatis & auctis domum reuertantur.

Plutarchus in libello de gerenda Republica.

QVAE-

QVÆSTIO XXV.

DE DISSENSIONIBVS ET INImicitijs, quæ in Republica capessenda expectandæ. Quomodo in his sese gerere magistratum oporteat, vt illis sublatis pax ac concordia seruetur?

DIssensiones atque inimicitias plerumq; publicis in muneribus atq; officijs oriri solere, exemplo sunt Athenis Themistocles & Aristides, Pericles ac Cimon: apud Thebanos Epaminondas & Pelopidas: apud Romanos Sylla & Marius, Cæsar & Pompeius, plures alij.

Rationes pro dissensionibus & inimicitiis.

Sunt quoque qui existimant, vt piscatus optime succedit turbata aqua, & apes feliciter proueniunt, ad quarum aluearia murmur ingens est: ita aliorum discordia ac dissidijs emergere atque inclarescere sese posse. Quin & alias inimicitiæ prodesse plurimū videntur: ac sunt in ea sapientes multi sententia, etiā ex inimicis vtilitatem capere cordati hominis esse: rationes hanc ad rem istæ afferuntur.

Inimicitiæ prosunt, nō obsunt.

Quod primo inimicus perpetuo vigilans res nostras infensus obseruat: circumit vitam, vndiquaque ansam nocendi captans: maxime peccatis inhæret, eaque inuestigat: quemadmodum vultures ad odorem cadauerum putredine corruptorum feruntur: pura & sana non sentiunt. Itaque vtile est, vt cauti prouidique viuamus: neque quicquam temere aut inconsiderate vel dicamus, vel faciamus: neue gaudendi ac ridendi materiam inimicis præbeamus. Deinde vt Histriones ac Cantores scenicos videmus sæpe in theatro remisse, ac nulla cum alacritate aut solertia agere: concertatione vero orta aduersus alios, non seipsos modo, sed & instrumenta sua maiore cum diligentia ad certamen aptare, fides explorare, accuratius concentum instrue-

re & tibiis canere: ita qui aduersarium paratum sibi esse nouit: attentius se resque suas circumspicere, vitam constituere solet. Ac propterea Scipio Nasica nonnullis affirmantibus, Rem Romanam in tuto nunc collocatam esse, deletis Carthaginensibus, in seruitutem redactis Achæis: periculose nunc Romanorum res sese habere dixit, cum non reliqui nunc sint, quos Romani vel metuant, vel reuereantur. Tũ & optimus vlciscẽdi inimicos modus est, si quis probus honestusque fiat: his sese exhibeat spectandum iustum, prudentem, frugi, in dicendo laudabilem, in agendo purum, in victus ratione mundum.

Huc accedit, quod inimicorum maledicta & cõuitia plurimum nobis commodant. Vnde Antisthenes dicere est solitus; eum, qui saluus esse debeat, opus habere vel probis amicis, vel inimicis vehementissimis: quod illi admonendo peccantes, hi criminando à vitiis auertant.

Postremo ad æmulationem ac concertationẽ honestam inimicitiæ inflammant: inimicorũ nos lateres mordent. Quemadmodum enim sciti agricolæ rosas ac violas putant sese meliores facere, si allium & cepas iuxta plantent, quod in ea excernitur, quicquid alimento acerbum inest aut fœtidũ: ita inimicus quoq; excipiens inuidiæ & malignitatis nostræ ictus beneuolentiores nos amicis, secunda vtentibus fortuna reddit ac commodiores. *Plutarchus in libello de capienda ex inimicis & hostibus vtilitate.*

Rationes pro amicitia & concordia Magistratuum. Vt vero recte cũcta hæc sese habent: ita Reipubl maxime vtile, imo necessariũ est: vt inter Magistratꝰ diffidia, dissẽsiones, simultates, inimicitię vitetur: paci ac concordię studeatur. Ratio 1. Quia Magistratus res nõ est leuis ac vulgaris, sed magna, excellens, sacrosancta, χρῆμα ἱερὸν: ideoque eundẽ vna qui gerit, religiose amandus & colendus, nõ irritandus est: nec maior honos est, quo affici Magistratus potest, quam

quam si pax, amicitia, & concordia cum Collegis colatur: discordia argumentu certissimum contemptus est. 2. In multa mala atq; incommoda incidunt, qui cum collegis concordiam non alunt. Aut enim superioribus inuident: aut vt cum paribus ita viuunt: vt turbas, tumultus, seditiones excitent: aut deniq;, vt sese inferiores contemnant: *Plutarchus in libello de gerenda Repub.* Iucundum inimicis præbetur spectaculum. Infirmum redditur, quicquid inter se dissidet. *Aristoteles lib. 5. Polit. c. 6. 3.* Amicitiam quæ pariunt ac conglutināt, multa sunt & varia: conuersatio ac familiaritas quotidiana, colloqa, munera, studia cōmunia. At amicitiā inter Collegas quæ parit, excitare ac fouere debet concordiā; longe maior est & præstantior, Respub. atq; patria. *Plutarchus de gerenda Repub.* 4. Non modo simultates, sed bella quoq; finiuntur: ex infestis hostibus socij plerumq, fideles interdū etiam ciues fiunt. Albani, diruta Alba, Romā traducti sunt: Latini, Sabini, in ciuitatē accepti: vulgatū illud, quia verum erat, in prouerbium venit: AMICITIAS IMMORTALES, INIMICITIAS MORTALES ESSE DEBERE. *Liuius lib. 40.* 5 Pacis atque concordiæ, studium plura ac maiora commoda, quam discordia, & iniuriarum propulsatio affert, *Dio lib. 44.* in oratione Ciceronis de *ἀμνησίας*, iniuriarum obliuione, post Cæsaris necem habita. Probāt hoc exempla Pelopidæ & Epaminondæ, quæ Thebanā mire Rempub exercuit. *Plutarchus in Vitis.* Aristidis & Themistoclis apud Atheniēses, vt & Periclis ac Cimonis: vbi memorabile quod Aristides dicere est solitus: Remp. Atheniensium nunquā incolumem futuram, nisi se & Themistocle in barathrum coniectis. *Idem in horum vitis.* Apud Rom. C. Marij & Syllæ, Cæsaris & Pompeij. *vt idem in vitis suis notat: & Appianus de bello ciuili, & Plinius de Viris Illustribus, cap. 67. 75. 77.* Post Antonij & Augusti Imp. vbi omnia in urbe

horum dissensione confusa conturbataque fuerunt. *Dio lib. 46. Xiph.*

Modi quibus inter Collegas in Magistratu inimicitiæ tolli; cōseruari pax & concordia potest.

Itaque Modi tenendi, quibus dissidia inter Collegas tolli, conseruari pax ac concordia potest: quorum primus est, vt si quæ sunt simultates, inimicitiæ, dissensiones ortæ priuatis ex causis, in Collegio & officijs deponantur publicis, idq; propter Rempublicam. Quemadmodum Aristides & Themistocles cum ad Salaminem pugnandum contra communes hostes Persas esset, dissensiones omnes & inimicitias patriæ in finibus deposuerunt: communicatio cōsilio rem bene feliciterque gesserunt. *Plutarchus in Vitis.* Et apud Romanos M. Æmylius Lepidus & Fuluius Flaccus, qui licet inter sese grauissime dissiderent, tamen, vbi populus eos simul Censores creauit, idque præconis renunciatum voce fuit: ibidem statim in campo, nondum dimissa concione, vltro vterque & pari voluntate coniuncti complexique sunt, exque eo die & in ipsa censura & postea iugi concordia fidissime amicissimeque vixerunt. *Gellius lib. 12. cap. 8.* Idem Liuius Salinator fecit, cum Neronem Collegam nactus in Consulatu fuit. *Valerius Maximus lib. 4. cap. 2.* Et Q. Fabius Maximus, qui Scipionem non amauit, eius tamen actiones, quas vtiles esse patriæ arbitratus est, defendere ac promouere minime dubitauit. *Plutarchus in Fabio.* Et Marcus Crassus, qui Collegæ suo dexteram prior porrexit, neque quicquam hic sese humile, aut parum sese dignum committere ad populum dixit, cum ille adhuc impuberem eum Magnum cognominarit. *Idem in Crasso*

Alter modus est, vt cedatur ad tempus, locus ad tempus inimicis detur: relinquatur potius patria, voluntarium subeatur exilium, quam turbæ dentur, in discrimen atque periculum Respublica conijciatur. Quod Cicero fecit, qui cum videret, sibi aut armis contra Clodianos pugnandum, aut vrbe cedendum esse; cōmunicato cum Lucullo & aliis consilio, exi-

lium ferre, quam turbis ac seditionibus occasionem præbere maluit. *Plutarchus in Cicerone.* Ac licet durũ admodum esse videatur, vxorem, liberos, patriam, opes ac facultates suas deserere: tamen, comparatione facta, viri magni, erecti ac liberalis ingenii est magis, posse dicere: Liberos meos amo, sed multo magis patriam: Odio hunc prosequor, opprimere cupio: & maiori patriam beneuolentia complector.

Tertius est modus, vt dissensiones in Reipublicæ ortæ administratione, priuatas ad res peruenire minime patiamur. Quod Athenis Phocion, Romæ Cato obseruasse dicitur.

Quartus est, vt agatur placide aliquid remittatur, aut altera ex parte intendatur, atq; ita perueniatur ad medium: quemadmodum Musici, vt concentus sit concinnus, nunc intentione, mox remissione vti consueuerunt. Quod tum, de Aristotelis in Rhet. sententia, fit maxime, cum cogitatur condonari ac remitti aliquid posse, imo debere: quãdo aut negari factum non potest; sed λόγος, ratio, veniam dare iubet: aut, quod est cõmissum, ab errore & casu non malitia proficiscitur: aut de humanæ naturæ infirmitate cogitatur, cuius proprium errare ac labi: aut spectetur προαίρεσις, voluntas & consilium agentis: aut ante acta vita perpenditur.

Quintus est, vt cogitetur: Collegas nobis virtute esse vel superiores, vel inferiores, vel pares. Erga superiores, vt pax ac cõcordia seruetur, reqritur θεραπεία, cultus: qui omnibus, re aliqua insigni præstantibus, debetur. Qui inferiores sunt; κόσμῳ, ornatu, op⁹ habẽt: quo ipsi ornamẽto, nõ dedecori Magistratui sint. Qui pares ac æquales; τιμῇ, honore, conseruandi: omnes amore & beneuolentia mutua.

Sextus est, vt quatuor illa vitia remoueantur, quæ concordiã & amicitiam inter Collegas tollunt: de-

tractio, ἐπιχαιρεκακία, insultatio quædam, & lętitia orta ex alterius erratis: bene aut factorũ aut dictorũ extenuatio, ex intempestiua æmulatione orta: ambitio pessimus dæmon, ac causa omnium malorũ in collegij, ac ciuilibus societatibus. *Plutarchus in libello de gerenda Republica.*

Iram præcauendi aut cohibendi rationes.

Septimus est, vt Ira caueatur aut cohibeatur: quę, vt ille ait, etiam prudentes perdit. Potest autẽ ea coerceri, si 1. illi nascenti resistatur: vt enim ignem extinguit, qui materiam ei non suggerit: ita & pręcauet & arcet irã, qui eam initio non alit, neq; sese inflat. 2. Cogitetur, qualis nã res ira sit: quod hac correpti mutent faciem, colorem, incessum, vocem: vt irascenti alicui speculum offerretur rectius, quam nonnullis, vbi lauerint, offerri solet: quo deformitatem suã viderent. 3. Lingua contineatur, ne iracundia quadam exasperata atq; inquinata in dicta absurda erumpat, proferat iniurias, occultam maleuolentiam prodat. 4. Perpendatur, animi pusilli, abiecti, muliebris signũ Iram esse. Videmus vtiq;, quod mulieres magis iracundæ sint, quam viri, & ægroti, quam sani, & senes, quam iuuenes, & qui rebus aduersis, quam qui secũdis vtuntur. 5. Statuatur etiam, inefficacem illam vlciscendi rationem esse, quæ ab ira dependet: vt quæ fere in morsum labiorũ, frendendum dẽtibus, vanas incursiones, maledicta stultas habentia minas insumitur, ac ridicule tandẽ vltro cõcidit. 6. Attendatur, vbiq; damnosam Iram esse: non huic dandũ esse locũ inter iocos, quod amicitiam in odium mutat: neq; in disputatione, quod studium cognoscendi in libidinem contendendi vertit: neq, in iudicio, quod potestati insolentiã addit: neq; institutione liberali, quod animo mœstitiã ingerit, odium gignit disciplinæ: neque in rebus secũdis, quia inuidiã auget: neq; aduersis, nam misericordia se priuant, qui miserantibus infensi sunt, & cum ijs litigant. 7. Crudelitas vitetur ac

curiosi-

curiositas, quæ iræ suppeditare materiam solet. *Plutarchus de Ira cohibenda.*

Postremus modus est: Patientia vt adhibeatur. Nunquam enim seruari Concordia, nisi per solā patientiam, valet. siquidem crebro in actione humana nascitur, vnde mentes hominum vicissim à sua vnitate ac dilectione separantur: & nisi ad aduersa tolerāda animus sese præparet, procul dubio humerus corpori nō adhæret. Vnde D. Apostolus monet: vt inuicem onera nostra portemus, & sic CHRISTI legem adimpleamus. *Simancal b de Repub. 5. c. 16. ex D. Gregorio.* Laude vero hac clari extiterunt, apud Spartanos Lycurgus, apud Athenienses Pericles. Neq. quicquā aliud à cæde ac dimicatione continuisse homines Liuius affirmat, nisi patientiam Magistratuum: quod cesserint in præsentia furori atque audaciæ paucorum. *lib. 25.*

QVÆSTIO XXVI,

VTRVM REIPVB. SIT VTILIVS: *Annuosne & ambulatorios, an perpetuos Magistratus habere?*

Etiam hæc vtiliter vtramq; in partē agitari Quæstio solet: & quidem quod sint

MAGISTRATVS CONTINVANDI: *constituendi perpetui:*

Rationes pro perpetuis Magistratibus & officiis.

Illa probare videntur: quia primo omnis in Repub. esse perniciosa mutatio solet. Et vt in corpore victus ratio mutata parum prodest: ita quoque Magistratuum in Repub. mutatio nequaquam eidem cōmodat. *Aristoteles 2. Polit. cap. 6.* Deinde annui Magistratus ac pauco tempore circumscripti hoc habent, vt, cū quis aliquid in his didicerit, prius decedat, quā eius adhibere specimē possit *Dio lib. 52.* Tū annui Magistratus alios

alios intuentur, qui nondum vſu edocti compertum aliquid habent: qui vero iiſdem rebus perpetuo præſunt, etiamſi minus ingenio valeant, longa tamē experientia cæteris antecellunt. *Iſocrates in Symmachico.* Accedit huc, quod ita ſubditis melius conſulitur. Vnde Tiberius Imperator, cum amici quererētur, illum poteſtates ac imperia perpetua feciſſe, reſpondit: hirudines, quæ multo ſanguine hauſto rumpuntur, quieſcere: recentium morſus acerrimos eſſe: ſic nouos magiſtratus, quicquid ſanguinis eſt ac medullarum, ſumma auiditate haurire: vt veteri prouerbio dicitur: Nō parcit populus regnum breue. *Bodinus lib. 4. de Republ. cap. 4. Simanca lib. 8. cap. 37. Gregorius Tolozanus lib. 4. cap. 4. ex Ioſepho lib. 8. Antiquitatum Rom. Nicephoro lib. 1.* Neque illud contemnendū, quod cū authoritate ac maieſtate imperare is nō poteſt, qui ſe breui priuatū fore metuit. Maieſtate verò imperandi ac dignitate detracta Magiſtratui, quis parebit? quis metu contineri poterit? quis imperata exequetur? Sin poteſtas perpetua erit, & cum dignitate imperabitur, & cum obſequio parebitur: nec Magiſtratui metuendum erit, ne aliquando priuatorum contumelias, aut improborum calumnias ferre cogatur. *Bodinus lib. 4. de Repub. cap. 4.* A Magiſtratibus præterea nouis noua conſilia, nouæ leges, noui mores, noua inſtituta, noua edicta, noua iudicia, noui ritus, nouæ legis actiones, noua denique rerum omnium facies ad Rempub. permanare conſueuit: vnde veterum legum ac morum priſcorum contemptus ſequitur. *Idem ibid.* Itaque & DEVS ipſe Magiſtratus ac Iudices perpetuos conſtituit: & eoſdem Plato ſua in Republica requirit: & etiam iis in locis, vbi mutabiles fuerunt Magiſtratus, tamen aliqui pro conſilio ſemper perpetui extiterunt. Et, vt prudens factum, in Antonino Pio Imp. iſtud laudatur; quod, factus Imperator, nulli eorum, quos Adrianus prouexerat, ſucceſſorem dedit: eaq; conſtantia fuit,

vt ſepte-

vt ſeptenis ac nouenis annis in Prouincijs bonos præſides detineret. *Iulius Capitolinus.* Contra quod

MAGISTRATVS NON PERPETUI, sed annui conſtituendi.

Oſtendunt, quæ ſequuntur: quod 1. etiam Iura ac leges illud requirunt. Neminem enim Impp. Valentinianus & Valens volunt ſuſceptionis munere functum ad idem munus aſtringi, niſi ſe prius vinculo ſolicitudinis ſuperioris abſoluerit: quod neque eos qui placuerint, grauare; iuſti: neque eos, qui diſplicuerint, tenere prudentis ſit. *Cod. ciu. lib. 10. Titulo 70.* Diuus etiam Hadrianus de iterandis muneribus reſcripſit in hæc verba: Illud conſentio, vt, ſi alij non erunt idonei, qui hoc munere fungantur, tum demum ex his, qui iam functi ſunt, creentur. *Digeſt. lib. 50. Tit. 4.* Deinde imperandi illa parandiq; viciſſitudo ac poteſtas, antequam corrumpat animum, relinquenda, reprimit ingenia faſtuoſa, nec inebriari nimia licentia ſinit. *Dionyſ. Halicarn. lib. 4.* Diuturna imperia multos ad faſtum ac tentandas res nouas extollunt, mitiores vero efficiuntur, ſi aliquando priuatum poſt geſtum magiſtratum vixerint. *Simanca li. 8. de Republ. cap. 36. ex Dione lib. 52.* Tum Reipub. quoq; intereſt, nõ paucos, verũ plurimos ciues noſſe, quęnam huius conditio ſit: quibus rebus valeat aut careat: quæ ad hanc ipſam conſeruandam ac locupletandã faciãt. Accedit huc, quod nulla re melius prępſtantes & quam optimi ciues euadunt, quam ſi virtutis præmia maxima, honores ſcilicet, curationes, imperia, magiſtratus omnibus pro ſuis meritis tribuantur. Quod fieri non poſſe videtur, ſi Magiſtratus perpetui, non annui ſunt. *Bodinus lib. 4. de Repub. ca. 4.* Pacem prætereaac concordiam inter ciues nihil magis conſeruat, ſeditionum ac diſcordiarum ciuilium fibras euellit, quam æqualitas, quæ in honorib. tribuendis ſpectatur. *Idem ibid.* Etiam qui aſſiduo ad gu-

Rationes pro annuis atque ambulatoriis Magiſtratibus.

ad gubernacula Reipublicæ sedēt, si nihil aliud, saltem illud experiuntur: vt res ipsorum domesticæ deterius disponantur. Exemplo sunt: Epaminondas Thebanus, Lysander Lacedæmonius, Aristides Atheniensis, Fabricius Romanus, qui, dum publica negotia sedulo fideliterq; curarunt, sua neglexerunt. Vt silentio inuidia inuoluatur, quæ oritur, cum in eadem familia quoque continuantur Magistratus. Vnde Fabius Maximus cum à se quinquies, à parentibus, ac maioribus sæpe gestus consulatus, etiam filio mādaretur, deprecatus est, vt vacationem honoris huius familiæ Fabiæ concederent: ne maximum imperium in vna familia continuaretur. *Plutarchus in vita Fabij.* Idem Cincinnatus, & P. Scipio Affricanus fecerunt. Et Cato maior, eos, qui crebro Magistratus gerere cuperent, tanquam viarum ignaros, dixit, velle semper cum lictoribus ambulare, ne errent. Ciues quoq; reprehendit, quod eosdem sæpius Magistratus reficerent: fore enim, vt aut Magistratum gerere, nō magni rem pretij puta recrederentur, aut non multos esse dignos, quibus Magistratus committeretur. *Plutarchus in Catonis Maioris vita.* Athenienses deniq; Magistratus suos annuos habuerunt, *Bodinus Methodi Historicæ capite sexto.* Senatus Romanus censuit Magistratus continuari contra Rempublicam esse. In legibus XII. Tab. in officio Censorum habetur: Magistratum quinquennium habēto. reliqui magistratus annui sunto. Et altera: Eundem magistratum, ni decem anni interfuerint, ne quis capito: ciuitatē annali lege seruanto. Propter Hyperionis superbiam ac crudelitatem, non esse vni amplius parendum, Megarenses censuerunt, sed annuos Magistratus creandos, qui vicissim summæ rerum præessent. *Pausanias in Atticis.* Carthagine quotannis annui bini electi reges fuerunt. *Probus in Annibale.* Apud Thebanos lex fuit, qua morte puniebatur, qui vltra tempus à legibus præscriptum magistratum retinuisset. *Ælianus lib. 13.*

Exempla Rerumpub. in quibus annui Magistratus fuerunt.

lib.13. Plutarchus in præceptis gerendæ Reipubl.

Concludi tamen hic ita posse videtur, vt doctissimi viri concludunt: VT MAIORES MAGISTRATVS SINT PERPETVI: ANNVI ATQVE AMBVLATORII MINORES. Deinde Reipubl. formæ ratio habeatur: IN DEMOCRATIA SINT MVTABILES MAGISTRATVS AD TOLLENDAM INVIDIAM: SVB MONARCHIA PERPETVI: vbi Princeps æqualitatem popularem non curat: sed, qui idonei sint, maxime considerat.

FINIS *Partis primæ Quæstionum Politicarum.*